

KAUKAI

Gyveno kartą teisingas kurpius, bet kažin ko ir ne dėl savo kaltės taip pavargo, jog galop nieko daugiau nebeturėjo, tik kąsnelį odos, iš kurios galėjo sukirpti vieną porą kurpių. Sukirpo jis vakare kurpes, o rytą manė pradėti siūti. Gryna sąžine atsigulė ir ramiai užmigo. Rytą atsikėlė, žiūri — korpės ant stalo pasiūtos bestovinėčios! Jis labai nustebo nesuprasdamas, kaip čia galėjo atsitikti. Paėmė jis kurpes į rankas, apvartė, apžiūrėjo, mato, kad jos pasiūtos taip gerai, kaip gali pasiūti tik puikiausias meistras. Netrukus atėjo pirkėjas, korpės jam labai patiko, jis užmokėjo už jas daugiau kaip buvo vertos, o kurpius už tuos pinigus nusipirko odos dviem poroms.

Vakare jis sukirpo, o rytą ketino išsimiegojęs imtis darbo; bet jam dirbti nereikėjo, atsikėlęs rado jau pasiūtas. Greit atsirado pirkėjų, tie jam užmokėjo tiek, kiek už tuos pinigus galėjo nupirkti odos keturiom poroms kurpių. Kitą rytą kurpius rado pasiūtas keturias poras, ir taip tęsėsi ilgą laiką: ką jis vakare sukirpdavo, rytą būdavo vis pasiūta.

Netrukus jis galėjo sudurti galus su galais ir net visai žmoniškai gyventi. Vieną vakarą prieš Kalėdas kurpius sukirpo kelias poras ir tarė pačiai:

- Neikim gulti šią naktį ir žiūrėkim, kas mums taip padeda dirbti.

Pati sutiko ir uždegė žvakę; paskui jie pasislėpė kertėse už pakabintų drabužių ir ėmė laukti, kas bus. Lygiai dvyliktą atėjo du mažučiai, gražūs, nuogi žmogeliai, tai buvo kaukai. Jie susėdo už stalo, paėmė sukirptus odos kąsnelius ir ėmė taip greit su savo mažais pirščiukais siūti, kaukšėti su plaktukais, jog nustebeš kurpius negalėjo nuo jų akių atitraukti. Jie tol dirbo, kol pabaigė siūti ir pastatė pasiūtas kurpes ant stalo, o paskui vienu metu išnyko. Kitą rytą pati tarė vyrui:

- Tie kaukai padarė mus turtingus, reikia jiems kuo atsilyginti. Jie laksto be drabužėlių ir šąla.

Zinai ką? Aš jiems pasiūsiu marškinėlius, liemenėles ir kelneles ir numegsiu

kiekvienam po porą kojinių; o tu pasiūk po porą korpelių. Vyras tuojau sutiko, ir vakare, kai viskas buvo sutaisyta, vietoj kirptos odos jie ant stalo sudėjo visas savo dovanas, o patys vėl pasislėpė. Jie norėjo žinoti, kaip žmogeliams patiks jų dovanos. Pusiaunaktį atbėgo šie šokinėdami į kambarį ir norėjo pradėti dirbti, bet, pamatę vietoj sukarpytos odos drabužėlius, iš pradžių nustebo, o paskui labai apsidžiaugė. Bereginti apsitausė, nusipūkštė ir uždainavo: Ir ėmė šokti, lakstyti, šokinėti per suolus ir krėslus. Galop bešokdami prisiartinio prie durų ir išnyko už jų. Nuo to laiko daugiau jie nebegrižo, bet kurpius paskui gerai gyveno visą savo amžių.

Tarnavo pas svetimus viena varginga mergaitė, buvo darbšti, švari, kasdien šlavė namus ir šiukšles pylė ant didelės krūvos prieš duris. Vieną rytą pradėjusi ruošti rado ant tos krūvos laišką, bet ji nemokėjo skaityti, tai šluotą pastatė kertėj ir nuėjusi prašė savo ponų pažiūrėti, kas ten parašyta. Laiške kaukai kvietė mergaitę būti jų vaiko krikšto motina.

Mergaitė nežinojo, ką daryti, galop ji sutiko prikalbėta savo ponų, aiškinusių, kad atsisakyti būtų negražu. Tada atėjo trys kaukai ir nusivedė ją į kalno vidurį, kur gyveno tie nykštukai. Čia buvo viskas maža, bet dailu ir puiku, nieko negalėjai prikišti. Gimdyvė gulėjo juodojo medžio lovelėj, apklotas buvo išsiuvinėtas perlais, lopšelis buvo iš dramblio kaulo ir vonia aukso. Mergaitė pastovėjo prie krikšto ir norėjo vėl namo keliauti, bet kaukai labai prašė pasilikti pas juos dar tris dienas. Jį pasiliko, leido laiką gerai ir-linksmi, nykštukai darė viską, kad jai būtų malonu. Galop ji nusprendė keliauti į namus, tada jie prigrūdo jai pilnas kišenes aukso ir išvedė iš kalno.

Kur matėt taip gražius daugiau? Nenorim kurpiais būt ilgiau!

PRYDAS IR KATRYTE

Gyveno kartą berniokas, vardu Prydas, ir vedė pačią, vardu Katrytę.

Vieną rytą Prydas tarė:

— Aš eisiu, Katryt, į lauką, o tu pataisyk ką valgyti ir gerti, jei aš sugrįšiu alkanas ir ištroškęs.

— Eik, Prydai, — atsakė Katrytė, — aš viską padarysiu.

Atėjus pietų laikui, Katrytė atsinešė iš kamino dešros, padėjo ją ant keptuvės, pridėjo sviesto ir pastatė ant ugnies. Greitai dešra pradėjo čirkšti, o šeimininkė, stovėdama prie krosnies, laikė keptuvės rankeną ir galvojo: „Kol dešra keps, aš nulėksiu į rūšį ir atnešiu gerti“.

Ji atsitraukė nuo krosnies, pasiėmė ąsotį, nuėjo į rūšį, atkišo statinę ir pradėjo leisti alų. Gėrėdamasi žiūrėjo į bėgantį alų ir kažkaip pamanė: „Šuo nepririštas, dar gali man dešrą nunešti. Reikia pažiūrėti!“ Greitai ji užbėgo laiptais aukštyn, bet šuo jau buvo pagriebęs dešrą ir,

atsitūpęs vidury aslos, édė. Katrytė norėjo atimti, o šuo šmukšt ir paspruko pro duris; ji šoko vytis ir nusivijo į lauką, bet šuo buvo greitesnis ir nusinešė dešrą. „Kas žuvo, tas pražuvo!“ — tarė ji sau ir skubėjo grįžti į namus, bet buvo pailsus ir negalėjo greitai eiti.

Tuo laiku alus vis bėgo ir bėgo iš statinės. Katrytė beskubėdama užmiršo užkišti volę, o kai ąsotis buvo pilnas, alus pradėjo bėgti per kraštus žemėn ir tol bėgo, kol statinėj neliko nė lašo. Katrytė jau nuo laiptų pastebėjo, kas atsitiko.

— O, kad tave! — sušuko ji: Ką čia padaryti kad nepastebėtų Prydas?

Valandėlę pasvarsčiusi, atsiminė turinti ant aukšto pilną maišą kvietinių miltų ir nusprendė tais miltais išbarstyti aslą.

— Matai, — sakė ji, — kiekvienas paliktas daiktas praverčia, — užlipo ant aukšto, nusinešė maišą žemyn ir metė tiesiai ant alaus ąsočio, tas išvirto, ir Prydo gėrimas išsiliejo. — Kad žūva, tegu jau viskas žūva, — tarė ji ir ėmė barstyti miltus po visą rūšį. Išbarsčiusi visą maišą, atsistojė ant slenksčio ir, gėrėdamasi savo darbu, tarė:

— Kaip čia dabar švaru ir gražu! Apie pietus parėjo Prydas.

— Ką gi, pačiute, man pataisei pietų?

— O Prydai, — atsakė ji, — aš norėjau tau pakepti dešros, bet kol nuėjau į rūšį ir leidau alų, šuo nunešė ją nuo keptuvės, o bevaikant man šunį, visas alus išbėgo, tada ėmiau barstyti žemę kviečių miltais ir netyčia išverčiau ąsotį; bet nepyk, rūšys dabar visai jau sausas.

— Katryte, taip visai nereikėjo daryti! Nepamatei, kaip šuo nunešė dešrą, kaip alus išbėgo iš šulės, ir dar išbarstei visus mūsų geriausius miltus.

— Tiesa, Prydai, bet aš to nežinojau, kodėl tu man pirmiau nieko nesakei?

Vyras pagalvojo: „Jei pati ir toliau taip darys, tai reikia man pačiam būti nekvailam“.

Jis turėjo prisirinkęs nemažą sumą dolerių, išmainė juos į auksą ir tarė pačiai:

— Matai tas geltonas šukeles, aš sudėsiu jas į puodą ir užkasiu tvarte po ėdžiomis, tik tujų neliesk, kitaip bus prastai.

— Nesirūpink, Prydai, aš jų neimsiu.

Kai Prydo nebuvo namie, atvažiavo į sodžių puodžiai ir paklausė jaunos šeimininkės, ar jai ko nereikia.

— Aš neturiu pinigų ir nieko negaliu pirkti, — atsakė ji, — bet jei jums tiktų geltonos šukelės, gal tada ką iš jūsų paimčiau.

— Geltonos šukelės? Kodėl ne, tik prašom parodyti.

— Eikite į tvartą, pakapstykite ties karvės ėdžiomis ir rasite puodą su geltonomis šukelėmis, man užginta tenai

Puodžiai nuėjo į tvartą, prakasė ir rado auksą. Jie tuoj susisėmė tą auksą ir, nieko nelaukdami, pabėgo, palikę kieme visus savo puodus. Katrytė pagalvojo, kad virtuvėj ir be to daug indų, norėdama kam nors suvartoti paliktus puodus, išdaužė jiems dugnus ir užmaustė visus dėl gražumo ant tvoros baslių aplink namus.

Pareina Prydas, mato naują pagražinimą ir klausia pačios:

— Katryt, kur gavai tuos puodus?

— Pirkau, Prydai, už tas šukeles, kurias buvai užkasęs po ėdžiomis, bet aš į tvartą nebuvau nuėjusi, pirkliai patys išsikasė.

— O Katryt, — sušuko vyras, — ką tu padarei? Juk ten buvo ne šukelės, tik grynas auksas, visas mūsų turtas! Taip nereikėjo tau daryti!

— Tiesa, Prydel, bet aš to nežinojau, kodėl tu pirmiau man nieko nesakei?

Katrytė kiek pastovėjo, pagalvojo ir tarė:

— Prydai, vykim vagis ir atsiimsime auksą.

— Pamėginkim, — atsakė Prydas, — tik pasiimk sūrio su sviestu, kad turėtum kely ko užkąsti.

— Gerai, Prydai, paimsiu.

Jie ėmė vytis, bet Prydas buvo greitesnis, ir Katrytė vis liko užpakaly. „Man dar geriau, — galvojo ji: — kai reikės grįžti, mažiau bus kelio.“

Bevydami jie priėjo kalną, o ten iš abiejų pusių kelio buvo gilios vėžės. „Aure, — pagalvojo sau Katrytė, — kaip čia visa žemė sudraskyta, suraižyta ir sumaigyta! Ji niekad os nebeatsitaisys.“ Pasigailėjusi ji ėmė ir ištepė su sviestu abidvi vėžes, kad ratai per daug jų nemygtų, o kai lenkėsi, iškrito vienas sūris ir nuriedėjo nuo kalno.

„Gana, kad vieną kartą užlipau, antrą kartą nebelipsiu, tegu kitas sūris jį atveda.“ Tai pasakiusi, ji ėmė ir paleido nuo kalno kitą sūrį. Bet sūriai negrįžo; tada ji numetė trečią sūrį, manydama,

kad tie laukia draugo ir vieni nenori eiti. Bet kai ir tie negrįžo, tada ji sau tarė: „Kas čia gali būti? Gal eiti. Trečias sūris paklydo, reikia mest ketvirtą, kad juos pašauktų“. Bet ketvirtas laimėjo ne daugiau kaip ir trečias. — Katrytė numėtė nuo kalno penktą, šeštą sūrį — tie buvo paskutiniai. Kiek laiko stovėjo ir laukė jų ateinant, bet jie vis nėjo, ir ji piktai sušuko:

— Jūs tiktumėt siųsti mirties šaukti; nemanykite, kad aš jūsų lauksiu! Aš eisiu savo keliu, o jūs galėsite mane vytis, turit jaunesnes kojas.

Katrytė ėjo toliau ir netrukus pavijo Prydą, tas išalkęs seniai jaujos laukė.

— Duok man dabar, ką turi pasiėmusi. Ji padavė jam sausą duoną.

— O kur sviestas ir sūris?

— O Prydel, — atsakė Katrytė, — su sviestu aš ištepiau vėžes, o sūriai greitai grįš; vienas man nuriedėjo žemyn, tai kitus nusiunčiau jo pašaukti. .

— O Katryte, kam gi tu su sviestu tepei kelią ir sūrius ritai nuo kalno? Taip nereikėjo daryti!

— Tiesa, Prydai, bet aš to nežinojau, kodėl tu pirmiau man nieko nesakei?

Pavalgė jie sausos duonos, ir Prydas sako:

— Ar uždarei, Katryt, išeidama duris?

— Ne, Prydai, kodėl tu pirmiau man nieko nesakei?

— Tai grįžk ir gerai užrakink namus; eidama atsinešk ką valgyti, aš tavęs čia lauksiu.

Katrytė ėjo namo ir kely galvojo: „Prydas nori ko kito, turbūt sūris su sviestu jam netinka; atnešiu jam valgyti pilną skarelę džiovintų kriaušių ir gerti ąsotį acto“. Ji užrakino tuščio aukšto duris, o pirkios duris išėmė iš staktų, užsidėjo ant pečių ir išėjo, tardama: „Jei aš išsinešiu duris, tai į namus niekas juk negalės įeiti“. Eiti ji nesiskubino, galvodama: „Bent Prydas geriau pailsės“.

Pagalvius priėjo vyrą ir sako:

— Še tau duris, gali pats namus saugoti.

— O Dieve brangus, kokia gudri mano pati! — sušuko jis. — Tuščią aukštą užrakino, o pirkios duris pasiėmė su savim, vadinasi, kas tik norės, tas galės eiti į namus. Grįžti namo dabar jau vėlu, pati atnešei čia duris, tai nešk ir toliau.

Duris galėsiu nešti, bet kriaušės su ąsočiu bus man per sunku, pakabinsiu ant durų, tegu jos neša.

Pagalvius jie priėjo mišką ir pradėjo ieškoti vagių, tik niekur negalėjo rasti. Sutemus įlipo į medį ir norėjo ten nakvoti, tuojau pamatė einant per mišką žmones kurie moka išsivesti tuos, kad nenori kartu eiti, ir rasti dar nepamestus daiktus. Jie susėdo kaip tik po tuo pačiu medžiu, kur buvo Prydas su Katryte, susikūrė ugnį ir ėmė tartis, kaip pasidalyti grobį. Prydas nulipo kita puse žemėn, prisirinko akmenų, vėl įlipo į medį ir pradėjo svaidyti į vagis. Bet akmenys lėkė pro šalį, o vagys sakė:

— Greit bus rytas, vėjas eglų skujas krečia. Katrytė vis dar tebelaikė ant pečių duris, tos baisiai ją

spaudė, o ji manė, kad Čia kaltos kriaušės, ir tarė:

— Prydel, aš mesiu kriaušes! -

— Ne, Katryt, truputį palauk, — atsakė tas, — nemesk, kad mūsų nepamatytų!

— Bet jos baisiai sunkios, mesiu!

— Tai mesk, kad taip nori!

Kriaušės ėmė kristi šlamėdamos tarp šakų, o vagys apačioje šneka: -

— Aure paukščiai krabžda.

Bet durys vis tiek dar spaudė pečius, ir ji tarė:

— O Prydel, aš liesiu actą.

— Ne, neliek, dar gali mus pamatyti.

— O Prydel, aš nebegaliu, man labai sunku!

— Tai liek, kad taip nori! Beliedama ji aptėškė ir vagis.

— Aure rasa nuo medžių krinta, — sakė jie.

„Ar ne durys taip mane spaudžia“, — galop pagalvojo Katrytė ir tarė:

— Aš leisiu ir duris.

— Ne, neleisk, kitaip mus pamatys.

— Bet, Prydel, aš nebegaliu jų nuturėti, baisiai mane spaudžia.

— Pakentėk, Katryt, pamėgink dar paturėti!

— Ne, Prydel, aš leisiu.

— Tai leisk, kad taip nori! — atsakė supykęs Prydas. Durys bildėdamos nubrazdėjo žemėn,

vagys tiktai suriko:

Čia jau pats velnias lipa iš medžio! — šoko bėgti, kur tik kas galėdamas, ir paliko visą grobį.

O tie, išlipę iš medžio anksti rytą, rado visą savo auksą

Ir parsinešė namo.

Parėjus namo, Prydas tarė:

— Dabar, Katryte, turi jau imtis darbo.

— Gerai, Prydel, reiks pradėti, eisiu į lauką rugių pjauti.

Nuėjo Katrytė į lauką ir svarsto: „Ką čia pirma daryt — pavalgyti ar pamiegoti prieš pjaunant? Geriau pavalgysiu“. Valgant ją pradėjo imti miegas, o kai priėjo prie darbo, visai užmigo ir, bemojuodama per miegus su pjautuvu, susipjaustė visus drabužius. Atbudusi po ilgo miego, pamatė esanti visai be drabužių ir klausia savęs:

— Ar čia aš, ar ne aš? Ne, čia ne aš!

Sutemus parbėgo jį į sodžių, pasibeldė į savo namų langą ir sušuko:

— Prydai!

— Kas ten?

— Pasakyk, ar Katrytė namie?

— Namie, — atsakė vyras, — ji namie ir seniai miega.

— Vadinas, aš namie, — ir ji nubėgo. Kely jį sutiko vagis, einančius vogti. Ji tarė:

— Gal norite, aš jums padėsiu vogti.

Vagys manė, kad ji žinanti, kur kieno kas padėta, ir pasiėmė kartu. Katrytė ėjo pro namus ir šaukė:

— Žmonės, žmonės, ar jūs ką turite? Mes norime apvogti!

„Toks bandžius dar gali mus įklampinti“, — pagalvojo vagis ir nutarė kaip nors jos atsikratyti.

Tada jie jai tarė:

— Už kaimo klebonas turi lauką ropių, tu nueik ir mums prirauk.

Katrytė paklausė, nuėjo į lauką, bet atsisėdusi tarp ropių taip sutingo, jog nebenorėjo iš jų keltis. Pro šalį ėjo keleivis ir pamanė, kad ten pats velnias ropėse kapstosi. Greitai nubėgo jis pas kunigą ir pasakė, kad nelabasis į ropes įlindęs.

— O Viešpatie! — sušuko kunigas. — Aš šlubas, nepaeinu ir negaliu jo išvyti.

— Aš nešte jus nunešiu, — šis atsakė ir nunešė užsidėjęs ant pečių kunigą.

Prisiartinus jiems prie ropių, Katrytė pakilo nuo žemės. Ir kaip ims bėgti atgal, bet kunigas, nors ir šlubuodamas, iš baimės bėgo daug greičiau, kaip tas keleivis su sveikomis kojomis.

LOKIO KAILIS

Buvo kartą jaunas berniokas, įstojo į kariuomenę tarnauti, paskui išėjo į karą ir labai narsiai mušėsi: kur krito kulkos kaip kruša, ten jis visados pirmas. Kol buvo karas, viskas ėjo gerai, bet, sudarius taiką, buvo atleistas, ir viršininkas pasakė, kad jis galintis eiti, kur nori. Tėvai išmirė, savo pastogės neturėjo, todėl nukeliavo pas brolius ir prašė jį palaikyti, kol prasidės kitas karas. Bet broliai buvo kietos širdies ir atsakė:

— Kur mes galim tave laikyti, pats rūpinkis savim. Kareivis nieko daugiau neturėjo, tik šautuvą, užsidėjo jį

ant pečių ir iškeliavo. Po kiek laiko priėjo nemažą aikštę, ten stovėjo keli medžiai, išaugę ratu, atsisėdo jis po tais medžiais nuliūdęs ir ėmė galvoti apie savo dalią. „Pinigų neturiu, — galvoja jis, — amato jokio daugiau nemoku, tik kariauti, o kai dabar taikos metas, aš niekam nereikalingas. Matau, gausiu badu pastipti.“ Staiga kažkas netoli sutraškėjo, jis grįžt, gi žiūri — stovi nepažįstamas žmogus, apsvilkęs žaliais drabužiais, pažiūrėti švankus, bet su bjauriomis arklio kojomis.

— Žinau, ko tau trūksta, — prabilo nepažįstamasis, — pinigų ir turto turėsi tiek, kiek negalėsi išleisti, tik noriu pirma žinoti, ar nesi koks bailyš, kad be reikalo nebūtų išmesti mano pinigai.

— Kaip kareivis gali būti bailyš? — atrėžė tas. — Kad nori, išbandyk.

— Gerai, — atsakė anas, — atsigręžk į užpakalį.

Kareivis atsigręžė, gi žiūri — didžiausias lokys maurodamas į jį beeinantis.

— Palauk, — sušuko kareivis, — aš tau pakasysiu nosį, tada nebenorėsi man mauroti.

Prisitaikė, šovė į galvą, ir lokys negyvas išvirto.

— Matau, esi drąsus, — pasakė nepažįstamasis, — bet turi dar vieną dalyką išpildyti.

— Jei tai nebus priešingą mano vėlės išganymui, — atsiliepė kareivis, supratęs, kas prieš jį stovi, — kitaip už jokių pinigų nesutiksiu.

— Pats pamatysi, — atsakė žalias ponaitis: — per septynerius metus nesiprausk, nesišukuok, nepjaustyk nagų ir nekalbėk poterių. Jei tinki, duosiu tau drabužius, kuriuos turėsi dėvėti per visą tą laiką. Jei per tuos septynerius metus numirsi, būsi mano, o jei išliksi gyvas, būsi laisvas ir turtingas visą gyvenimą.

Kareivis pagalvojo apie didelį savo vargą, atsiminė, kiek kartų giltinė jam žiūrėjo į akis, nusprendė dar kartą pabandyti ir sutiko. Velnias nusivilko žalią drabužį, padavė kareiviui ir pasakė:

— Jei tu užsivilksi tą drabužį ir įkiši ranką į kišenę, visados pilną saują pinigų rasi.

Paskui numovė lokiui kailį ir tarė: „

— Čia bus tavo apsiaustas ir patalas, į jokią kitą patalą negali gultis. Ir dėl to apvalkalo turėsi vadintis Lokio Kailis.

Sulig tais žodžiais velnias išnyko.

Kareivis užsivilko žalią drabužį, tuojau įkišo ranką į kišenę ir pamatė, kad velnias tiesą sakė. Paskui užsisiautė ant pečių lokio kailį ir ėmė eiti per žmones, niekur nepraleisdamas progos pasilinksminti ir išmesti didžiausią krūvą pinigų. Pirmais metais jis atrodė šiaip taip, o antrais jau buvo panašus į bjauriausią baidyklę. Plaukai apdengė visą veidą, barzda susivėlė į veltinį, nagai išaugo beveik per sieksnį, o ant veido prisirinko tiek purvo, jog pasėti javai būtų išdygę. Kas jį pamatydavo, tas nuo jo bėgdavo. Bet jis visur pavargėliams gausiai daliavo pinigų, prašydamas už jį melstis, kad per tuos septynerius metus nemirtų, už viską brangiai mokėjo, todėl vis šiaip taip gaudavo pastogę. Ketvirtais metais vieno viešbučio šeimininkas ne tik nenorėjo jo priimti pas save, bet nenorėjo duoti vietos nei arklidėj, kad neišbaidytų jo arklių. Bet kai pakeleivis, įkišęs ranką į kišenę, pasėmė pilną saują dukatų, šeimininkas suminkštėjo ir davė mažą kambarėlį, nuo namų užpakalio; tačiau svečias turėjo prižadėti niekur nesirodyti, kad tie namai neįgytų negero garso.

Kai Lokio Kailis vakare sėdėjo vienas ir galvojo, kaip greičiau sulaukti tų septynerių metų pabaigos, išgirdo gretimam kambary kažką balsu dejuojant. Jis turėjo gailingą širdį, atidarė duris ir pamatė verkiant seną žmogų, susiėmusį rankomis galvą. Pastebėjęs Lokio Kailį, žmogus pašoko ir buvo bebėgantis. Bet išgirdęs žmogaus balsą, susilaikė ir, pakalbintas maloniais žodžiais, pasipasakojo savo bėdą. Pasirodė, kad jo turtas palengva išnykęs, jis su dukterimis sunkiai gyvenęs, galop taip pavargęs, jog nebegalėjęs užsimokėti šeimininkui, kuris pradėjęs jį baidyti kalėjimu.

— Jei tik tokia bėda, — tarė Lokio Kailis, — tai prašom nesirūpinti, turiu pinigų užtektinai.

Jis liepė pašaukti šeimininką, užmokėjo už nelaimingąjį ir dar jam įbruko į kišenę maišiuką aukso.

Išsivadavęs iš bėdos, tas senas žmogus nebežinojo, kuo atsidėkoti. „

— Eikš su manim, — tarė jis jam, — mano dukterys labai gražios, išsirink vieną iš jų už pačią. Kai išgirs, ką man padarei, negalės atsisakyti. Tiesa, atrodai kiek baisokas, bet pati tave apdoros.

Lokio Kailiui tas patiko, ir jis nuėjo su juo. Pamačiusi jo veidą, vyresnioji duktė persigando, suriko ir pabėgo. Nors antroji nepabėgo, bet, apžiūrėjusijį nuo galvos iki kojų, tarė:

— Kaip galiu imti vyrą, nepanašų į žmogų. Man geriau patiko anas skustas lokys, kur čia buvo andai atvestas rodyti ir dėjosi žmogum; bent buvo užsivilkęs husarų apsiaustą ir užsimovęs pirštines. Kad jis tebūtų bjaurus, galėčiau prie jo priprasti.

Bet jaunoji duktė pasakė:

— Mielas tėveli, jis turi būti geras žmogus, jei jus iš bėdos. Išvadavo, o kad prižadėjai vieną iš mūsų už jo leisti, tai reikia pildyti žodį.

Gaila, kad Lokio Kailio veidas buvo aptrauktas purvu ir apdengtas plaukais, kitaip būtum galėjęs matyti, kaip nudžiugo jo širdis, kai išgirdo tuos žodžius. Jis nusimovė nuo piršto žiedą, perlaužė perpus, vieną pusę padavė jai, o kitą sau pasiliko. Jos pusėj parašė savo vardą, o savo pusėj jos vardą ir prašė jai paliktąją pusę gerai saugoti. Paskui jis atsisveikino ir tarė:

— Aš turiu dar trejus metus klaidžioti, ir jei nebegrįšiu, tu būsi laisva, nes aš būsiu miręs. Bet prašyk Dievo, kad jis mane sveiką laikytų.

Nelaiminga mergaitė ėmė dėvėti juodais drabužiais, ir kai prisimindavo savo jaunikį, visados jai iš akių trykšdavo ašaros. O jos seserys iš to tik juokėsi.

— Saugokis,, — sakė vyresnioji, — kad jis tau nesušertų su savo letena, kai tu jam duosi ranką.
— Atsimink, — sakė antroji, — kad lokiai mėgsta saldžius daiktus ir, jei tu jam patiksi, gali tave suėsti.

— Rūpinkis visados jam įtikti, — vėl juokavo vyresnioji, — kitaip jis ims mauroti.

Antroji vėl kišo liežuvį:

— Vestuvės turės būti linksmos, juk lokiai puikiai šoka. O ta vargšė tylėjo ir neklausė, ką jos sakė. Tuo tarpu

Lokio Kailis keliavo per žmones, darė gerus darbus ir gausiai šelpė pavargėlius, kad jie už jį melstųsi. Pagaliau atėjo septintųjų metų paskutinė diena, vėl nuėjo į tą aikštę, kur augo medžiai ratu, ir ten atsisėdo. Netrukus sušvilpė vėjas, ir atsistojo velnias prieš jį. Pažiūrėjo kipšas piktai, paskui numetė jo seną drabužį ir pareikalavo savo žaliojo.

— Ne, dar truputį palauk, — atsakė Lokio Kailis: — pirma mane nuvalyk.

Noroms nenoroms velnias atnešė vandens, nuprausė jį, sušukavo ir nupjaustė nagus. Vėl buvo puikus karys ir dar gražesnis kaip pirma.

Kai nelabasis atsitraukė, kareivis pasidarė visai smagus. Jis nuėjo į miestą, pasisiuvo puikius aksomo drabužius, įsisėdo į karietą, pakinkytą ketvertu, ir nuvažiavo į jaunosios namus. Niekas jo nepažino, tėvas palaikė pulkininku ir nuvedė į kambarį, kur sėdėjo jo dukterys. Jis gavo atsisėsti tarp abiejų vyresniųjų, tos ėmė jam pilti vyną, duoti gardžiausius kąšnelius, ir joms rodėsi, kad gražesnio vyro jos niekadoms nebuvo mačiusios. O jo mergelė sėdėjo juodai apsidariusi, nepakeldama akių ir nesakydama nė žodžio. Kai pagaliau tėvas paklausė, ar nenorėtų vesti kurios jo dukters, abi vyresniosios pašoko iš vietų, nubėgo į savo kambarius ir ėmė taisyti puikiausiais drabužiais, nes kiekviena tikėjosi, kad ji bus išrinkta.

Palikęs vienas su savo mergaite, nepažįstamasis išsiėmė savo žiedo pusę, įmetė į vyno taurę ir padavė jai. Ji paėmė taurę ir išgėrė vyną; tada pastebėjo ant dugno žiedo pusę ir visa nutirpo. Ji paėmė savo pusę, kurią nešiojo pririšusi prie juostelės ant kaklo, sudėjo kartu, ir pasirodė, kad abidvi pusės tinka prie viena kitos. Tada jis tarė:

Aš esu tavo jaunikis, tas pats Lokio Kailis, bet iš Dievo malonės vėl tapau panašus į žmogų ir nusivaliau.

Priėjo prie jos, apkabino ir pabučiavo. Tuo tarpu abi puikiai išsipuošusios seserys atėjo į kambarį, bet kai sužinojo, kad tas gražus jaunikaitis atiteko jaunėlei, jos iš piktumo išbėgo iš namų; viena prisigirdė šuliny, kita pasikorė ant medžio. Vakare kažkas pasibeldė į duris, ir jas atidaręs jaunikis pamatė pažįstamą žaliai apsilikusį kipšą, kuris jam pasakė:

— Už tavo vieną vėlę dabar gavau dvi.

ROPĖ

Gyveno kartą du broliai kareiviai, vienas buvo turtingas, antras beturtis. Nusibodo beturčiui vargti, numetė kareivio drabužius ir ėmė ūkininkauti. Išarė jis savo žemės sklypą ir pasėjo ropes. Sėkla gražiai sudygo, ir viena ropė išaugo baisiai didelė ir drūta, o ji vis dar augo, todėl ją drąsiai galėjai pavadinti visų ropių karaliene, nes niekas tokios niekadoms nebuvo matęs ir kažin ar kada pamatys.

Pagaliau ji užaugo tokia didelė, jog vos tilpo į vienus ratus, o vežti reikėjo du jaučius kinkyti, ir žmogelis neišmanė, ar čia jam turi būti laimė, ar nelaimė. Pagaliau pagalvojo: „Pardavęs ne kažką už ją gausi, o privalgyti gali ir mažų. Geriausiai padarysiu nuvežęs ją karaliui ir tuo išreikšiu jam pagarbą“. Taip nutaręs įsivertė ropę į ratus, pasikinkė porą jaučių, nuvežė ir padovanojo karaliui.

— Iš kur tokia neregėta ropė? — tarė karalius. — Daug nuostabių daiktų esu matęs, bet tokio niekadoms. Iš kokios sėklos ji galėjo išaugti? Arba gal tik vienas esi toks laimingas, kad moki tokias auginti?

O ne, — atsakė sodietis, — neturiu aš laimės, buvau pavargęs kareivis ir, negalėdamas pramisti, turėjau numesti kareivio drabužius ir pradėti knisti žemę. Turiu as brolių, jis turtingas, ir tamsta jį gerai pažįsti, o aš nieko neturiu ir esu visų pamirštas.

Karalius jo pasigailėjo ir tarė: Aš jam padovanosiu Karalyste.

Ir jam davė aukso, žemės, pievų ir gyvulių tiek, kad ano brolio turtas nė lygintis negalėjo:

Didžturtis išgirdęs, ką brolis už vieną ropę gavo, ėmė baisiai pavydėti ir sukti galvą, kaip ir jam tą laimę pasiekti. Jis norėjo gudriau pasielgti: paėmęs nusiuntė karaliui aukso ir arklių,

manydamas už tai sulaukti daug didesnės jo dovanos; jei brolis už vieną ropę gavo tiek turto, tai jis už tokius brangius daiktus turėtų gauti nepalyginti daugiau!

Karalius padėkojo už dovanas ir pasakė, kad jokių geresnių ir retesnių daiktų negalėtų jam atsimokėti, kaip ta didelė ropė. Didžturtis gavo dėtis brolio ropę į savo ratus ir vežtis namo. Namie nežinojo, ant ko išlieti savo pyktį, kol jam neatėjo nedora mintis nužudyti brolių. Jis papirko žmogžudžius ir liepė jiems pasislėpus laukti, o pats nuėjo pas brolių ir sako:

— Mielas broli, aptikau užkastus pinigus, einam išsiimti ir tarp savęs pasidalyti.

Tam patiko, ir išėjo jis su broliu nieko pikta nesitikėdamas. Kai jie nuėjo į tą vietą, kur turėjo būti pinigai, žmogžudžiai jį pagavo, surišo ir norėjo karti. Tuo tarpu išgirdo bėgant arklių ir kažką atidainuojant, jie išsigando, skubėdami įkišo nelaimingą žmogų į maišą, pakabino ant šakos ir nubėgo. Pakartasis tol draskėsi, kol praplėšė maiše skylę ir iškišo galvą. Keliu per mišką jojo gizelis ir linksmą dainelę dainavo.

— Sveikas gyvas, bičiuli!

Gizelis apsidairė aplink, nematyti buvo, iš kurėjo balsas, ir pagaliau paklausė:

— Kas mane šaukia? Tas atsiliepė iš medžio:

— Pakelk akis, aš čia sėdžiu aukštai išminties maiše; per trumpą laiką tiek išmokau, kiek negali išmokyti visos mokyklos. Dar kiek pabuvęs išmoksiu viską ir nulipsiu išmintingiausias pasauly žmogus. Aš pažįstu žvaigždes ir dangaus ženklus, suprantu kiekvieno vėjelio pūstelėjimą, galiu suskaičiuoti jūros smiltis, moku išgydyti visas ligas, žinau žolių, paukščių ir akmenų vardus. Tik patekęs į mano vietą pajustum, kiek gero plaukia iš to išminties maišo.

Tai išgirdęs, gizelis labai nustebė ir tarė:

— Palaiminta valanda, kurioj aš tave radau; ar negalėčiau kiek tame maiše pabūti?

Tas iš medžio atsakė, lyg nenorėdamas sutikti:

— Gal ir leisiu truputį pabūti, tik už gerą atlyginimą, bet vis tiek valandėlę turėsi palaukti, man liko dar šis tas išmokti. Kiek palaukė gizelis, nusibodo jam stovėti, ir jis ėmė prašyti greičiau leisti, sakydamasis labai trokštąs išminties. Tas iš viršaus apsimetė pagaliau sutinkąs ir tarė:

— Kad galėčiau išeiti iš išminties maišo, nuleisk jį su virve žemyn, tada pats įlipsi.

Gizelis tuojau nutraukė maišą į apačią, atrišo jį, paleido žmogų, sušuko:

— Dabar kelk mane aukštyn, — ir jau bekeliąs koją į tą maišą

— Palauk, — atsakė tas, — taip nedera.

Pagavo jį už galvos, įgrūdo į maišą aukštyn kojomis, kietai užrišo ir įtraukė į medį; paskui pakratė ore ir tarė:

— Kas girdėti, bičiuli? Gal jau junti einant išmintį? Tai pagyvenk čia trupučiuką, kol tapsi išmintingesnis.

Paskui sėdo ant gizelio arklio ir nujojo, o po valandos atsiuntė žmogų iš maišo jo paleisti.

SALDI KOŠĖ

Buvo kartą neturtinga, bet gera mergaitė; ji gyveno su savo motina, ir sykį jos pristigo maisto. Tada mergaitė išėjo į mišką ir ten sutiko seną moteriškę. Ta moteriškė jau žinojo visą jų vargą ir padovanojo jai puodelį, kuriam reikėjo tik pasakyti: „Puodeli, virk!“ — ir puodelis tuoj skanią ir saldžią košę virė; o pasakius: „Puodeli, stok!“ — jis tuojau liovėsi virti.

Mergaitė parnešė puodelį namo motinai, ir nuo to laiko jos nematė nei vargo, nei bado — valgė košę, kada tik norėjo.

Kartą mergaitė buvo išėjusi, o motina išalko ir tarė: „Puodeli, virk!“ — ir jis tuojau ėmė virti. Ji privalgė košės, kiek lindo, norėjo puodeliui liepti, kad nustotų virti, bet pamiršo, kokį reikėjo žodį sakyti. Puodelis vis virė, košė ėmė bėgti per kraštus, pribėgo pilna virtuvė ir pilni namai, paskui ir kiti namai, toliau visa gatvė, lyg būtų norėjus papenėti visą pasaulį; visi išsigando, ir niekas nežinojo, kaip sulaukyti košę.

Pagaliau, kai vieni namai bebuvę likę neaptvinę, sugrįžo mergaitė ir tarė: „Puodeli, stok!“ — ir jis nustojė virti. Košės buvo visur tiek daug, jog tas, kas norėjo eiti į miestą, pirma turėjo kelią nusivalgyti.

DU KELEIVIAI

Kalnas su kalnu nesueina, o žmogus su žmogumi, geri jie ar pikti, gali sueiti. Kartą susitiko

bekeliaudami vienas kurpius ir siuvėjas. Siuvėjas buvo puikus berniokas, visados smagus ir visados linksmas. Pamatęs iš kitos pusės ateinantį kurpių ir supratęs iš jo šikšninio krepšio, kokį amatą varo, sudainavo juokingą dainelę:

Odą siūk tu man tvirtai, \ Siūlą suktą pasakuok, Dar sukalk vinis kietai Ir nušveitęs man paduok!

O kurpius juokų nemėgo, susiraukė kaip naginė ir jau norėjo griebti siuvėjui už sprando. Bet tas ėmė juoktis, padavė jam buteliuką ir sako:

— Juk aš ne piktuoju, štai nuryk gurkšnelį ir savo tulžį nuramink.

Kurpius gerai patraukė ir tuojau veidas ėmė jam blaivyti. Jis atidavė siuvėjui butelį ir pasakė:

— Per daug nugėriau, ir ne dėl to, kad būčiau ištroškęs, bet kad mėgstu. Ar nenorėtum kartu keliauti su manim?

— Su didžiausiu noru, — atsakė siuvėjas, — jei tik tinki eit į miestą, kur darbo niekados netrūksta.

— Kaip tik į miestą aš einu, — apsidžiaugė kurpius: — ką gi gali uždirbti mažam miestely? O sodžių žmonės daugiau vaikščioja basi.

Ir nukeliavo jie toliau kartu.

Laiko jie turėjo užtektinai, bet pavalgyt ir išgerti nedaug. Atėję į kokį miestą, jie ieškojo darbo, bet ne taip pigu buvo rasti. Smagus raudonveidis siuvėjas labai tiko žmonėms, ir jis greičiau ką nutverdavo. Kai vėl sueidavo su kurpiu, visados daugiau turėdavo pinigų. Kurpių imdavo dėl to pyktis, ir vienas sau galvodavo: „Kas didesnis sukčius, tam geriau sekasi“. O siuvėjas juokaudavo, dainuodavo ir savo uždarbį dalydavosi su draugu. Subarškės jam keli skatikai kišenėj, tuoj vedasi bičiulį, vaišina, stalus daužo, net stiklai barška, ir sako: „Lengvai uždirbu — lengvai leidžiu“.

Paklaidžioję kiek laiko, jie priėjo didelę girią, už kurios buvo karaliaus miestas. Per girią ėjo du keliai, vienu galima buvo nueiti per septynias dienas, kitu tik per dvi, bet jie nežinojo, katras kelias trumpesnis. Susėdo abu keleiviai po ąžuolu ir ėmė tartis, kelioms dienoms reiktų pasiimti duonos. Kurpius tarė: — Dėl viso reikia pasiimti daugiau — aš imuos tiek, kad užtekčiau septynias dienas.

- Kaip Dievas duos, taip ir bus, bet tiek daug neimsiu. Pinigai kišenėj vasarą ir žiemą turi tą pačią vertę, o duona šiltu metu sudžiūva ir pažaliuoja. Juk mes nesisiuvam drabužių lig kulnų! Kodėl mes negalim pataikyti trumpiausio kelio? Paimsiu duonos dviem dienom ir bus gana - atsakė siuvėjas.

Kiekvienas nusipirko sau duonos, ir abu pradėjo kelionę per girią.

Girioj buvo tylu kaip bažnyčioj. Nei vėjas pūtė, nei upelis užė, nei paukščiai giedojo, net saulės spindulys negalėjo prasimušti pro medžių tankius lapus. Kurpius žengė nesakydamas nė žodžio. Sunki duonos našta jį baisiai slėgė, prakaitas bėgte bėgo per jo paniurusį veidą. O siuvėjas buvo smagus, šokinėjo, švilpavo, dainavo, pats sau galvodamas: „Ir Dievui dangių gražu, kad aš toks linksmas“.

Taip tęsėsi dvi dienas; bet kai trečią dieną dar nebuvo matyti girios krašto ir siuvėjas suvalgė visą savo duoną, jo smagumas kiek pamažėjo, bet visai nenusiminė, pasitikėdamas Dievu ir savo laime. Trečios dienos vakare atsigulė po medžiu alkanas, kitą rytą vėl atsikėlė alkanas. Tas pat buvo ir ketvirtą dieną, ir kai kurpius, atsisėdęs ant pavirtusio medžio, gardžiai valgė savo duoną, vargšas siuvėjas, rydamas seilę, tegalėjo tik žiūrėti. Jei jis prašė kąsnelio duonos, kurpius piktai juokėsi iš jo:

— Ta visados buvai linksmas, dabar pamėgink kaip reikia būti nelinksmam. Kas pirma juokiasi, tas paskui verkia.

Žodžiu, alkano draugo jis visai nesigailėjo. Penktą rytą vargšas siuvėjas nebegalėjo pasikelti ir iš nuovargio žodžio tarti; jo veidai išbalė, akys paraudo. Tada tarė jam kurpius:

— Duosiu tau duonos kąsnelį, bet už tai išdursiu tavo dešinę akį.

Nenorėdamas mirti badu ir nematydamas kito išėjimo, nelaimingas siuvėjas dar kartą paverkė abiem akim ir sutiko vieną atiduoti. Beširdis kurpius paėmė aštrų peilį ir išdūrė jam dešinę akį. Siuvėjas atsiminė motinos žodžius, jam sakytus, kai jis lįsdavo į viralinę pasmalizianti: „Valgyk kiek gali, kąsk kiek reikia“. Suvalgęs taip brangiai užmokėtą duoną, jis vėl atsistojo, pamiršo savo nelaimę ir guodėsi tuo, kad su viena akimi dar-gerai-galės matyti. Šeštą dieną badas vėl ėmė pjauti, vakare visai nusilpo ir išvirto po medžiu; septintą dieną vėl nebegalėjo atsikelti, ir giltnė čia pat už pečių stovėjo. Kurpius tarė:

— Pasigailėsiu tavęs ir dar kartą "duosiu duonos, bet ne dykai — už tai tau išdursiu antrą akį.

Pažino siuvėjas savo klaidą ir prašė Dievo dovanoti, sakydamas:

— Daryk, ką nori, aš viską iškęsiu; bet atsimink, kad Viešpats Dievas ne visados tuojau teisia, ir ateis valanda, kai būsi nubaustas už tą piktą darbą, kurį man darai ir kurio aš neužsitarnavau. Geromis dienomis dalijausi su tavim viską, ką pats turėjau. Mano amatas toks, jog turiu matyti, kaip adinys eina paskui adinį. Kai nebebus akių ir nebegalėsiu siūti, gausiu eiti elgetauti. Nepalik čia manęs vieno apakusio, kitaip mirsiu badu.

Bet kurpius, visai pamiršęs Dievą, paėmė peilį ir išdūrė kairę akį. Tada kyštelėjo jam duonos kąsnelį, padavė į rankas lazda ir nusivedė paskui save.

Kai nusileido saulė, jie išėjo iš miško. Pamiškėje stovėjo kartuvės. Kurpius privedė prie kartuvių aklą siuvėją, liepė čia atsigulti, o pats nuėjo. Iš nuovargio, sopulio ir bado siuvėjas užmigo ir išmiegojo visą naktį. Auštant atbudo, bet nežinojo, kur jis guli. Kartuvėse kabėjo du nusikaltėliai, ir ant kiekvieno galvos tupėjo po varną. Vienas iš jų prabilo:

— Broli, tu miegi?

— Ne, nemiegu, — atsakė kitas.

— Pasakysiu tau vieną daiktą, — tarė pirmasis: — rasa, kuri krito šią naktį ties mumis nuo kartuvių, gali sugrąžinti regėjimą tam, kas ja nusimazgos akis. Kad aklieji žinotų, daugelis vėl praregėtų, o jie visai nežino, kad čia dabar galima išsigydyti.

Išgirdęs tuos žodžius, siuvėjas išsiėmė nosinę, pavilgė į rasą ir pasitrynė išdurtas akis. Varno žodžiai gražiausiai išsipildė: tik patrynė, akys vėl sugijo, ir jis matė taip gerai, kaip pirma. Netrukus jis išvydo tekant saulę už kalno; priešais lygumoj margavo didelis karaliaus miestas su puikiais vartais ir šimtais bokštų, gražiai spindėjo bažnyčių bokštai ir jų auksiniai kryžiai. Jis galėjo atskirti kiekvieną medžio lapelį.

O kai išsiėmęs iš kišenės adatą, lengvai įvėrė į ją siūlą, jo džiaugsmui nebuvo galo. Jis puolė ant kelių, padėkojo Dievui už suteiktą malonę ir sukalbėjo rytmetines maldas; nepamiršo ir nelaimingų nusikaltėlių, kurie ten maskatavo kaip varpų šerdys ir daužėsi į vienas kitą; jis pasimeldė ir už jų vėles. Paskui užsimetė savo maišelį ant pečių, greit pamiršo patirtą nelaimę ir vėl keliavo švilpaudamas ir dainuodamas.

Pirmutinis jo patiktas daiktas kely buvo bėras kumeliukas, lakstęs palaidas po lauką. Jis pagavo jį už karčių ir norėjo užsisėdęs joti į miestą. Bet kumeliukas ėmė prašyti paleisti:

— Aš per jaunas jodinėti, ir net toks lengvas siuvėjas, kaip tu, gali sulaužyti man nugarą, geriau duok lakstyti, kol užaugsiu. Ateis laikas, kai galėsiu tau atsilyginti.

— Lakstyk sau, — tarė siuvėjas, — matau, tu toks pat nutrūktgalvis, kaip ir aš.

Dar sušėrė su žabeliu per nugarą, ir kumeliukas pasispardydamas nurūko per krūmus ir griovius tolyn į lauką. Bet siuvėjas nuo vakar dienos nieko nebuvo valgęs.

— Saulę dabar vėl matau, — tarė jis, — bet be duonos apsieiti negaliu. Ką tik kely toliau patiksiu, vis tiek suvalgysiu, kad ir nelabai valgoma daiktą.

Kaip tik tuo metu pamatė vaikštinėjant netoli po pievą gužą.

— Palauk, palauk, — tarė siuvėjas ir pagavo jį už kojos, — nežinau, ar tu labai valgomas paukštis, bet badas neduoda man kada rinktis, tuojau suku galvą ir kepu.

— Paleisk, — atsakė gužas, — aš esu šventas paukštis, kurio niekas neliečia ir kuris daro žmonėms daug naudos. Paleistas kada nors tau atsidėkosiu.

— Keliauk sveikas, ilgakojj, — tarė siuvėjas. Gužas pakilo, ištiesė kojas ir laimingai nuskrido. „Kas gi čia bus? — galvojo sau siuvėjas. — Alkis vis didėja, o pilvas tuštėja. Kas dabar paklius, tai nebeišsisuks iš mano nagų." Ir jis pamatė plaukant po kūdrą porą jaunų antelių.

— Jus čia kaip pašauktos man ateinat, — tarė jis, pagavo vieną už kojos ir norėjo sukti galvą. Tuo tarpu senė antis išlindusi ėmė krykšti, priplaukė prie kranto ir ėmė labai prašyti siuvėjo pasigailėti jos brangių vaikų.

— Pagalvok tik, — sakė ji, — kaip verktų tavo motina, jei kas tave pagautų ir norėtų nužudyti.

— Nusiramink, — tarė geraširdis siuvėjas, — atsiimk savo vaiką, — ir įmetė ančiuką į vandenį.

Kiek paėjo siuvėjas toliau, žiūri — stovi išpuvęs medis, o pro plyšį smagiai skraido bitės. „Už savo gerą darbą štai randu atpildą, — pamanė jis sau: — dabar iki soties prisivalgysiu medaus." Bet čia išlindo bitinėlis ir grasydamas tarė:

— Pamėgink tik paliesti mano spiečių ir išdraskyti lizdą, tuoj dešimtį tūkstančių geluonių kaip adatų suvarysim tau į kūną. Geriau eik sau tolyn nieko nedaręs, tada mes tau kada nors gal atsiteisim.

Berniokas matė, kad ir čia nieko nepeš.

— Trys lėkštės tuščios, — tarė jis, — o ketvirtojoj nieko nėra — štai tavo visas valgis. Taip išalkęs pagaliau jis nusivarė į miestą, tuo tarpu paskambino pietų, ir jis, užėjęs į viešbutį, tuojau galėjo sėstis prie stalo. Sočiai pavalgęs, jis pasakė:

— Dabar reikia pasieškoti darbo.

Pavaikščiojo kiek po miestą, rado vieną meistrą ir apsiėmė pas jį dirbti. Jis puikiai mokėjo savo amatą ir netrukus taip išgarsėjo, jog kiekvienas naujus drabužius jam tenorėjo duoti siūti. Kiekvieną dieną augo jo garsas.

— Mano mokėjimas siūti neina didyn, — sakė jis sau, — bet reikalai eina kasdien geryn.

Pagaliau karalius padarė jį savo rūmų siuvėju.

Bet visaip šiam pasauly esti. Tą pačią dieną jo buvęs beširdis draugas tapo rūmų kurpiu. Pamatęs tą siuvėją ir jo sveikas akis, jis pajuto sąžinės neramumą. „Kol jis man atkeršys, — galvojo jis sau vienas, — turiu pirma duobę jam iškasti.“ Bet kas kitam duobę kasa, pats į ją įkrinta. Pabaigęs darbą, vakare, kai visai sutemo, nuslinko jis pas karalių ir sako:

— Viešpatie, tas naujas siuvėjas pilnas puikybės, jis ketina rasti karūną.

— Tas būtų man labai malonu, — tarė karalius, pašaukė kitą rytą siuvėją ir liepė suieškoti tą karūną arba amžinai pamesti miestą.

„O, — pagalvojo siuvėjas, — koks dėlto gudruolis! Jei karalius reikalauja to, ko joks žmogus negali padaryti, tai aš nelauksiu nė rytojaus, tuojau šiandien išeinu iš to miesto.“

Susidėjo savo daiktus ir, nieko nelaukdamas, iškeliavo; bet, atsidūręs už miesto, pradėjo gailėtis, kodėl jis turi taip greit atsakyti savo laimės ir pamesti miestą, kur taip gerai gyveno. Jis priėjo prie kūdros, kur buvo susitikęs su antimis, ir mato — senė antis, kuriai buvo gražinęs vaikus, stovi prie kranto ir taisinėja snapu plunksnas. Antis tuojau jį pažino ir paklausė, ko jis eina taip nosį nuleidęs.

— Nusistebėsi išgirdusi, kas man atsitiko, — tarė siuvėjas ir papasakojo apie savo nelaimę.

— Jei tik tai, — pasakė antis, — mes galėtumėm padėti. Karūna yra įkritusi čia į vandenį, ir mes galim tuojau ją nuo dugno tau atnešti. Tik patiesk savo nosinę ant kranto.

Ji pasinėrė su savo dvylika vaikų į vandenį ir per penkias minutes vėl iškilo į viršų su uždėta karūna ant sparnų, kurią laikė savo snapais dvylika ančiukų, plaukiančių aplink ją ratu. Priplaukė prie kranto ir padėjo karūną ant patiestos skepetos. Nepatikėsi, kokia puiki buvo karūna: saulės šviesoje ji spindėjo kaip šimtas tūkstančių brangiųjų akmenų. Siuvėjas sumezgė skepetos visas keturias kerteles ir nunešė karūną karaliui, o tas baisiai apsidžiaugė ir tuojau užkabino jam ant kaklo aukso grandinėle.

Pamatęs, kad tos pinklės nenusisekė, kurpius sugalvojo kitas, nuėjo pas karalių ir sako:

— Viešpatie, tas siuvėjas dar labiau keliasi į puikybę, ketina iš vaško nulipdyti visus karaliaus namus su visais daiktais, kurie juose yra.

Karalius pasišaukė siuvėją ir liepė jam nulipdyti iš vaško jo namus su visais daiktais, kurie juose yra, ir žiūrėti, kad netrūktų nė vienos vinelės sienoj, kitaip būtų visą amžių įmestas į požemį. Siuvėjas pagalvojo: „Kas kartą prasčiau, to nepakęs joks žmogus“, — užsimetė maišelį ant pečių ir iškeliavo. Priėjęs tą išdubusį medį, atsisėdo po juo ir nuleido galvą. Bitės ėmė skristi į lauką, ir bitinėlis paklausė, ar jam persukęs kas kaklą, kad galvą laikantis taip kreivai.

— O, ne, — atsakė siuvėjas, — mane kas kita spaudžia, — ir papasakojo, ko reikalavo iš jo karalius.

Bitės sudūzgėjo suūžė, ir bitinėlis pasakė:

— Keliauk dabar namo, ateik rytoj rytą apie tą metą ir atsinešk didelę skarą, viskas bus padaryta.

Jis sugrįžo atgal, o bitės nuskrido tiesiai pas karaliaus rūmus, sulėkė pro atvirus langus į vidų, išlaipiojo visus kampelius ir viską tiksliai apžiūrėjo. Tada jos sugrįžo atgal ir beregint nulipdė iš vaško karaliaus namus. Jau vakare buvo viskas baigta, ir kai siuvėjas kitą rytą atėjo, rado bestovint puikiausius namus, kuriems nestigo nei vienos vinelės sienoj, nei vienos plytelės stoge; darbas buvo atliktas dailiausiai, jie buvo balti kaip sniegas ir kvėpėjo medum. Berniokas atsargiai susivyniojo į skarą ir nunešė karaliui, ir tas negalėjo jais atsigržžėti, pastatė didžiojo salė, o siuvėjui už tai padovanojo mūro namus.

Bet kurpius nepasidavė, nuėjo pas karalių trečią kartą ir pasakė:

— Viešpatie, tas siuvėjas, išgirdęs kad pilies kieme nustojęs vanduo mušti aukštyn, ėmė girtis galėsiantis padaryti taip, kad vanduo ten vėl imtų šokti sulig žmogum aukštumo ir būtų tyras kaip krištolas.

Karalius pasišaukė siuvėją ir sako:

— Jei rytoj mano pilies kieme nemuš vandens srovė į aukštį, kaip tu gyreisi, tai tam pačiam kieme budelis nukirs tau galvą.

Ilgai negalvodamas, siuvėjas spruko pro miesto vartus ir, kadangi j am buvo pagrasinta atimti gyvybę, ėmė gaudžias ašaras lieti. Kai jis taip nuliūdęs ėjo, atbėgo tas kumeliukas, kuriam buvo dovanojęs gyvybę ir kuris dabar buvo išaugęs puikiu bėroku.

— Dabar atėjo valanda, — tarė jam, — kai aš galiu atsimokėti už tavo gerą darbą. Žinau, kas tau atsitiko, bet bus viskas padaryta, tik sėskis ant manęs, dabar du galiu tokius panešti.

Siuvėjui atslūgo širdis, šoko jis ant žirgo, ir tas nunešė jį į miestą, tiesiai į pilies kiemą. Aplėkė jis tris kartus aplink kiemą kaip žaibas, paskui šmukšt nugrimzdo gilyn į žemę.

Tuo laiku baisiai trinktelėjo: žemės gabalas šoko iš kiemo vidurio kaip kulka, vandens srovė, aukštumo sulig raitu žmogum; vanduo buvo tyras kaip krištolas, ir saulės spinduliai ėmė žaisti jo trykštančiuose lašeliuose. Tai išvydęs, karalius labai nustebo, priėjo prie siuvėjo ir visų akyse apkabinęs pabučiavo.

Bet laimė buvo neilga. Karalius turėjo daug dukterų, viena gražesnė už kitą, o sūnaus nebuvo nė vieno. Piktasis kurpius nuėjo pas karalių ir sako:

— Viešpatie, tas siuvėjas vis nepameta savo puikybės. Dabar jis giriasi, kad, jei tik panorėtų, tuoj lieptų atnešti oru karaliui sūnų.

Karalius pasišaukė siuvėją ir tarė:

— Atnešk man per devynias dienas sūnų, atiduosiu tau vyriausią dukterį.

„Atlyginimas didelis, — pagalvojo siuvėjas, — verta būtų prakaito, tik vyšnios kaba per aukštai; lipant jų raškyti, gali nulūžti po kojomis šaka, ir aš nususiksiu sprandą.“

Parėjo jis namo, atsisėdo parietęs kojas prie stalo ir ėmė galvoti, ką reikėtų daryti.

— Nieko nebus, — tarė pagaliau, — reikia išeiti, čia, matyt, niekadės ramybės neturėsiu.

Susirišo savo daiktus ir iškeliavo pro vartus. Priėjęs pievą, pamatė savo seną bičiulį gužą; lyg būdamas pilnas išminties, jis stypčiojo po žolę, kartais sustodavo, įsmeigęs akis ilgai žiūrėdavo į varlę ir galop ją prarydavo. Gužas prisiartino ir pasveikino jį.

— Matau, — prabilo jis, — turi ant pečių maišelį, vadinasi, nori pamesti miestą?

Skųsdamasis savo nepasisekimais, siuvėjas papasakojo, kokio negalimo daikto iš jopareikalavo karalius.

— Tuo nesirūpink, — pasakė gužas: — iš tos bėdos išvaduosiu. Jau seniai nešioju į miestą mažus vaikus, galiu atnešti ir karalaitį. Keliauk namo ir būk ramus. Po devynių dienų nueik į karaliaus rūmus, ir aš tuomet atvyksiu.

Berniokas sugrįžo namo, o paskirtu laiku nuėjo į karaliaus rūmus. Neilgai trukus atskrido gužas ir pasibeldė į langą. Siuvėjas prišokęs atidarė langą, ir ilgakojis paukštis atsargiai įžengė į vidų; didingai žingsniuodamas per marmuro grindis, nešė su snapu gražų kaip angelas vaiką, kuris ėmė tiesti savo rankutes į karalienę. Jis padėjo vaiką ant jos keliu, o karalienė, prispaudusi prie širdies, jį bučiavo ir ne-

apsakomai džiaugėsi. Prieš išlėkdamas gužas nusikabino savo kelionės krepšelį ir padavė karalienei. Krepšely buvo suvynioti popierėliuose spalvoti cukraus žirniai, kuriuos karalienė padalijo savo mažesnėms dukterims. Vyresnioji negavo nieko, užtat ji ištekėjo už linksmojo siuvėjo.

— Man rodos, — tarė siuvėjas, — lyg kažkokį turtą būčiau laimėjęs loterijoje. Mano motina buvo teisi, visados sakydama, kad sekasi tam, kas pasitiki Dievu ir turi laimę.

Kurpius gavo pasiūti kurpes, su kuriomis siuvėjas atšoko savo vestuves, o paskui jam buvo įsakyta amžinai išsikraustyti iš to miesto. Ėjo kurpius keliu į girią pro kartuves. Apimtas pikto ir išvargintas dienos karščio, jis ten atsigulė ant žemės. Tik jis sumerkė akis ir ėmė migti, nusileido krankdami abu varnai, tupėjusieji ant pakartųjų galvų, ir iškirto jam akis. Lyg koks beprotis nubėgo jis į girią ir greičiausiai ten žuvo, nes niekas jo daugiau nebematė ir neberegėjo.

MĖLYNA ŽVAKELĖ

Venas kareivis teisingai tarnavo karaliui ilgus metus, bet kai pasibaigė karas ir jis nuo žaizdų toliau nebegalėjo tarnauti, karalius jam pasakė: — Dabar gali eiti namo, man daugiau esi nebereikalingas; algos taip pat' daugiau nebegausi, atlyginimą gauna tik tas, kas tarnauja.

Kareivis nežinojo, kaip toliau gyventi, ir susirūpinęs iškeliavo. Ėjo jis visą dieną ir vakare priėjo girią. Visai sutemus, pamatė žiburį, nuėjo lig tos vietos ir rado namelius, kur gyveno ragana.

— Duok man nakvynę ir kiek užkasti, — tarė jis jai, — kitaip mirsiu badu. — O! — atsakė ji. — Kas ką duoda pabėgusiam kareiviui? Bet pasigailėsiu tavęs ir priimsiu, jei išpildysi, ko norėsi.

— Ko gi nori? — paklausė kareivis.

— Rytoj apkask man sodą.

Kareivis sutiko ir visą kitą dieną iš širdies dirbo, bet lig vakaro pabaigti negalėjo.

— Matau, — tarė ragana, — kad iš tavo darbo šiandien nieko nebebus, bet dar palaikysiu vieną naktį, užtat rytoj man suskaldysi vežimą malkų.

Kareivis dirbo tą darbą visą dieną, ir vakare ragana leido dar vieną naktį gulėti.

— Rytoj atliksi man nedidelį darbą: už mano namų yra senas išdžiūvęs šulinys, ten įkrito mano žvakė, ji dega mėlyna šviesa ir negęsta, tai išimk man ją vėl.

Putą dieną ragana nuvedė jį prie šulinio ir įleido su kraite. Jis rado mėlyną žvakę ir davė ženklą, kad trauktų vėl atgal. Ji ėmė traukti aukštyn ir, kai pritraukė prie krašto, ištiesė ranką žemyn, norėdama paimti žvakę.

— Ne, — tarė jis, supratęs jos piktą norą, — tol negausi žvakės, kol neatsistosiu abiem kojom ant žemės.

Ragana papyko, paleido kraitę atgal ir nuėjo nuo šulinio.

Kareivis nukrito į šlapią šulinio dugną, bet nesusikūlė. Mėlyna žvakelė vis degė, tik kokia jam buvo iš to nauda? Jis matė, kad nuo giltinės nebeišsisuks. Sėdėjo ten kiek laiko nuliūdęs, paskui netyčia kyštelėjo ranką į kišenę ir rado pypkę, kuri buvo pusiau prikimšta tabokos. „Paskutinė mano paguoda“, — pagalvojo jis, prisidėgė su ta žvake ir ėmė rūkyti. Pasklidus dūmams po visą šulinį, staiga atsirado mažas juodas žmogelis ir jo paklausė:

— Ką, šeimininke, liepsi?

— Ką galiu tau liepti? — atsakė nustebintas kareivis.

— Padarysiu viską, — tarė žmogelis, — ką tik man įsakysi.

— Gerai, — pasakė kareivis, — iškelk mane iš šulinio. Žmogelis paėmė jį už rankos ir ėmė vesti urvu, bet nepamiršo paimti tos mėlynos žvakės. Vesdamas parodė raganos surinktus ir paslėptus turtus, ir kareivis pasiėmė tiek aukso, kiek galėjo panešti. Kai jis buvojau viršuj, tarė žmonės:

— Dabar eik, surišk tą raganą ir nuvesk į teismą. Neilgai trukus, baisiai staugdama, pralėkė ji kaip vėjas raita ant laukinės katės pro šalį, vėl netrukus sugrįžo žmogelis ir pasakė:

— Viskas padaryta, ragana kaba jau kartuvėse. Ką, šeimininke, liepsi toliau?

— Tuo tarpu nieko, — atsakė kareivis, — gali eiti namo, tik tuojau atvyk, kai pašauksiu.

— Nereikės nei šaukti, — tarė žmogelis: — tik užsidek pypkę su ta mėlyna žvake, aš gakt ir pas tave. — Paskui jis išnyko jam iš akių.

Kareivis sugrįžo į miestą, iš kurio buvo išėjęs. Jis sustojo geriausiam viešbuty, užsisakė brangius drabužius ir šeimininkui liepė duoti puikiausią kambarį. Tada pasišaukė juodą žmogelį ir sako:

— Tarnavau teisingai karaliui, bet jis mane išvarė, kad nudvėščiau badu, todėl dabar noriu atkeršyti.

— Ką turiu padaryti? — paklausė nykštukas.

— Vėlai vakare, kai karalaitė bus jau atsigulusi, atnešk man ją miegančią, tegu ji čia mergos vietoj patarnauja.

Žmogelis atsakė:

— Man tai lengvas daiktas, o tau pavojingas; jei sužinotų, būtų tau riesta.

Kai išmušė dvyliktą, atsidarė durys, ir žmogelis įnešė karalaitę.

— A, tu čia? — sušuko kareivis. — Tuoju prie darbo! Imk šluotą ir pašluok kambarį.

Kai pašlavė, pasišaukė prie savo krėslo, ištiesė jai kojas ir pasakė:

— Nutrauk man batus!

Paskui tēškė juos jai į veidą, liepė pakelti, nuvalyti ir nušveisti. Tačiau ji darė viską, ką jis liepė, tylėdama ir nuleidusi akis. Su pirmaisiais gaidžiais žmogelis nunešė ją vėl į karaliaus pilį ir paguldė į lovą.

Atsikėlusi kitą rytą, karalaitė nuėjo pas savo tėvą ir pasipasakojo sapnavusi keistą sapną:

— Kaip žaibas kažkas nunešė mane per gatves į vieno kareivio kambarį, ten jam turėjau vietoj mergos tarnauti ir visus juodus darbus dirbti — buvo sapnas, bet esu taip nuvargus, lyg tikrai

būčiau viską dirbus.

— Gal čia tikrai taip buvo, — tarė karalius, — todėl prisipilk pilną kišenę žirnių ir kišenėj padaryk skylutę; jei tave vėl neštų, žirniai byrėtų ir paliktų gatvėj pėdsaką.

Taip kalbant karaliui, žmogelis stovėjo nematomas arti ir viską girdėjo. Kai jis naktį vėl nešė miegančią karalaitę gatvėmis, išbyrėjo iš kišenės keli žirniai, bet jie pėdsako negalėjo padaryti, nes tas gudrus žmogelis visose gatvėse buvo pirma pribarstęs žirnių. O karalaitė lig gaidžių vėl turėjo tarnaitės darbus dirbti.

Kitą rytą karalius išsiuntė žmones ieškoti pėdsako, bet tai buvo veltui, nes visose gatvėse beturčių vaikai sutūpę rinko žirnius, kalbėdamiesi: „Šią naktį lijo žirniais“.

— Turim ką kita sugalvoti, — tarė karalius: — eidama gulti, nesimauk šlepečių, o prieš grįždama atgal vieną ten paslėpk; aš ją surasiu.

Juodasis žmogelis girdėjo, ką liepė padaryti karalius, ir, kai kareivis pareikalavo atnešti karalaitę, jis mėgino jį nuo to atkalbėti, teisindamasis nemokantis nukreipti tų pinklių ir sakydamas, kad jam būtų negerai, jei atsirastų pas jį šlepetė.

— Daryk, ką sakau, — atkirto kareivis, ir karalaitė gavo trečią naktį mergos vietoj tarnauti; bet prieš grįždama ji paslėpė vieną šlepetę po lova.

Kitą rytą karalius liepė po visą miestą ieškoti dukters šlepetės, ją rado pas tą kareivį, o patį kareivį, nors ir buvo, žmogelio pamokytas, išbėgęs iš miestoj pavijo ir įmetė į kalėjimą. Bėgdamas jis buvo pamiršęs geriausias savo daiktus, mėlyną žvakelę ir auksą, ir dabar kišenėj teturėjo vieną dukatą. Kai jis surakintas stovėjo prie kalėjimo lango, pamatė einant pro šalį vieną savo draugą. Pabarškinęs į stiklą, prisišaukė jį ir tarė:

— Būk toks geras ir atnešk man mažą ryšelį, paliktą viešbuty, gausi už tai vieną dukatą.

Draugas nubėgo ir atnešė jam tą ryšelį. Palikęs vienas, užsidegė pypkę ir pašaukė juodą žmogelį.

— Nebijok, — tarė jis savo šeiminkui, — eik, kur jie ves, ir nesipriešink, tik pasiimk mėlyną žvakelę.

Kitą dieną buvo sušauktas teismas, ir, nors kareivis nieko pikto nebuvo padaręs, buvo nuteistas nužudyti. Po teismo jis paprašė karaliaus suteikti jam paskutinę malonę.

— Kokią? — paklausė karalius.

— Noriu eidamas išrūkyti dar vieną pypkę.

— Gali sau tris rūkyti, — atsakė karalius, — bet nemanyk, kad dovanočiau tau gyvybę.

Išsiėmė kareivis iš kišenės pypkę ir užsidegė su mėlyna žvake. Tik patraukė kelis dūmus, tuojau atsirado žmogelis su lazda rankoj ir paklausė:

Ką, šeimininke, liepsi?

— Džiauk neteisingus teisėjus ir jų raštininkus, negailėk nė karta taip pasileges.

Pradėjo žmogelis švaistytis su lazda, ir kam teko, tas griuvo žemėn. Išsigando karalius ir ėmė prašyti dovanoti, žadėdamas kareiviui atiduoti dukterį ir visą karalystę, kad tik pats gyvas išliktų.

URVINIS ŽMOGELIS

Vienas turtingas karalius turėjo tris dukteris, ir jos kasdien eidavo į pilies sodą vaikščioti. Karalius labai mėgo vaisinius medžius, augino visokių rūšių savo sode, bet daugiausia brangino vieną obelį. Jis paskelbė, kad tas, kuris nuskins nuo jos nors vieną obuolį, tuoj nugrims, jo kerų galybe, per šimtą sieksnių gilyn į žemę. Kai atėjo ruduo, to medžio obuoliai visi paraudo kaip kraujas. Visos trys seserys nuolat eidavo žiūrėti po juo, ar vėjas nenupurtė kokio obuoliuko, bet niekados nieko nerasdavo, nors medis buvo vaisiais labai aplipęs ir šakos nuo sunkumo siekė žemę. Kartą jaunoji karalaitė labai įsigeidė paragauti obuolio ir tarė savo seserims:

— Per daug mus tėvas myli, kad padarytų tai, ką yra paskelbęs: ta bausmė, mano nuomone, sugalvota tik svetimiems.

Sulig tais žodžiais mergaitė nuraškė didelį obuolį, prarijo kąsnelį ir sako:

— Tik paragaukit, sesutės! Kaip gyva, gardesnio niekados nesu valgiusi.

Abidvi vyresnės seserys taip pat atsikando obuolio, • ir staiga visos trys atsidūrė giliai po žeme, kur jokio balso nebuvo girdėti.

Atėjus pietų laikui, karalius norėjo pašaukti dukteris, bet niekur jų nebuvo; paskui išieškojo visus rūmus ir sodą, bet ir ten jų nerado. Labai nuliūdo karalius ir liepė paskelbti —po visą kraštą, kad kas ras jo gražiaisiais dukras, tas galės vesti, kurią norės.

Karalaitės buvo labai gražios ir geros, todėl atsirado daug jaunikaičių, panorėjusiųjų ieškoti. Išėjo jų ieškoti ir trys medžiokliai. Jie jojo aštuonias dienas ir devintą dieną priėjo didelę pilį; visi kambariai buvo puikiai išpuošti, o vienam stovėjo stalas, visas apkrautas skaniais valgiais, dar šiltais, tebegaruojančiais, nors pily nebuvo matyti nė girdėti jokio gyvo žmogaus. Jie ten išlaukė lig vidudienio, o valgiai vis buvo šilti ir garavo. Pagaliau jie baisiai išalko, nieko nebežiūrėdami susėdo už stalo ir ėmė valgyti. Paskui nusprendė apsigyventi toje pily, kasdien vienas iš eilės turėjo likti namie, o kiti ieškoti karaliaus dukterų. Pirmas gavo būti namie vyresnysis.

Kitą dieną abudu jaunesnieji išėjo ieškoti, o vyresnysis, kaip buvo sutarta, paliko namie. Apie vidudienį iš kažkur atėjo mažas mažas žmogelis ir paprašė kąsnelio duonos; medžioklis paėmė peilį ir atriekė riekę; paėmęs duoną, žmogelis numetė ją tyčia žemėn ir paprašė medžioklio paduoti. Medžioklis pasilenkė kelti duonos, tuo tarpu žmogelis kapt lazda, strykt jam ant sprando, įsikabino į plaukus ir ėmė tvoti.

Kitą dieną paliko namie antras medžioklis, ir jam tas pat atsitiko. Kai kiti du vakare sugrįžo namo, vyresnysis paklausė:

— Kaip laimingai tau praėjo diena?

— Nekaip! — atsakė antrasis, ir abudu vienas kitam pasipasakojo savo nelaimę, bet prieš trečiąją apie žmogelį nutarė tylėti, nes jį paniekė laikė ir už jo tam tikrą keistumą kvailiuku vadino.

Trečią dieną paliko pily jaunesnysis, tas žmogelis vėl atėjo ir paprašė duonos kąsnelio; gavęs riekę, jis ją vėl numetė ir prašė medžioklio pakelti. Nustebęs medžioklis tarė:

— Kaip, tu pats negali jos pakelti? Jei tu tingi pasilenkti dėl duonos kąsnio, tai visai tau neverta duoti.

Išgirdęs tokią kalbą, žmogelis pasiūšė ir reikalautė reikalavo, kad jaunikaitis jam pakeltų nuo žemės duoną. Tada medžioklis pačiuo žmogelį už kupros ir ėmė vanoti šonus. — Gana, gana! — pradėjo rėkti žmogelis, — paleisk, aš parodysiu, kur yra karalaitė.

Berniokas nustojo mušti, o žmogelis pasipasakojo, kad jis gyvena po žeme urve, kad jų ten yra labai daug, ir liepė sekti paskui save, žadėdamas parodyti, kur yra karalaitės. Privedė jį prie gilaus šulinio, kuriame tačiau nebuvo vandens, ir tarė:

— Žinau, tavo draugai tau netrokšta nieko gera, ir jei nori išvaduoti karalaites, tai viską daryk vienas. Tavo draugai taip pat nori išvaduoti karalaites, bet jie išsigąs vargo ir pavojaus. O tu paimk didelę pintinę, įsisėsk, pasiėmęs medžioklinį peilį ir varpelį, ir liepk nuleisti į šulinį; apačioj pamatysi tris kambarius, kiekviename sėdės karalaitė, o kiekvieną karalaitę saugos slibinas su keliomis galvomis. Tiems slibinams tu turi nukirsti galvas.

Tai pasakęs, urvinis žmogelis išnyko. Vakare sugrįžo draugai ir paklausė, kaip anam sekėsi būti namie. — Neprasčiausiai, — tas atsakė: — lig pusiaudienio nieko nemačiau, o per pusiaudienį atėjo mažas žmogelis ir paprašė kąsnelio duonos; kai aš padaviau, jis ją numetė ir prašė manęs pakelti ir jam paduoti; o kai jis nenorėjo to pats padaryti, aš paėmiau jį už pakarpos ir tol daviau, kol pasakė, kur yra karalaitės.

Draugai iš pavydo ir pykčio net pažaliavo.

Kitą rytą visi trys nuėjo pas šulinį ir sutarė, kad pirmas turi lipti į pintinę vyriausias draugas. Jis paėmė varpelį ir įsisėdo į pintinę:

— Kai tik suskambinsiu, tuojau mane traukit atgal.

Bet vos tik buvo jis įleistas į šulinį, tuoj apačioj pasigirdo varpelis, ir draugai jį ištraukė aukštyn. Paskui sėdo į pintinę antras draugas, bet ir jam tas pat atsitiko.

Pagaliam atėjo eilė jaunesniajam, ir jis nusileido į patį šulinio dugną. Ten išlipo iš pintinės, išsitraukė savo medžioklinį peilį, priėjo prie pirmųjų durų, pasiklausė ir išgirdo slibiną kriokiant. Atsitaręs iš lengvo duris, išvydo prieš save karalaitę, o šalia jos devyngalvį slibiną, padėjusį savo galvas ant jos kelių. Medžioklis išsitraukė peilį ir nukirto visas devynias galvas. Karalaitė iš džiaugsmo pašoko, apkabino jį ir ėmė bučiuoti, paskui nusisegė savo aukso vėrinį ir užsegė jam ant kaklo.

Toliau medžioklis nuėjo pas antrąją karalaitę, kurią saugojo septyngalvis slibinas, ir taip pat išvadavo; tokiu pat būdu išvadavo ir jauniausiąją karalaitę, kurią saugojo keturgalvis slibinas.

Visos trys seserys neapsakomai džiaugėsi, mylavosi, bučiavosi. Tada medžioklis ėmė smarkiai skambinti, ir jo draugai nuo viršaus išgirdo. Vieną po kitos sodino karalaites į pintinę ir kėlė aukštyn. Kai atėjo eilė jam, jis atsiminė urvinio žmogelio žodžius, kad jo draugai netrokšta jam nieko gera. Paėmė jis didelį akmenį ir įdėjo į pintinę; ir tikrai, kai pintinė buvo iškelta lig pusės

šulinio, klastingi draugai papjovė virvę, ir pintinė su akmeniu nubrazdėjo atgal į dugną. Manydami, kad kvailys užsimušė negyvai, jie privertė karalaitės duoti žodį, kad prieš karalių juos pripažins savo išvaduotojais, ir nuvyko su jomis pas tėvą, reikalaudami leisti dvi dukteris tekėti už jų. Tuo laiku jaunesnysis medžioklis vaikščiojo nuliūdęs giliai žemėje po kambarius ir galvojo apie mirtį. Staiga jis pastebėjo kabantį sienoj vamzdį.

„Kam jis čia kaba? — galvojo vienas: — juk niekam čia nerūpi linksmybės!“ Pažiūrėjo į nukirstas slobinų galvas ir tarė sau: „Štai ir tos negali nieko man padėti!“

Ilgai jis taip vaikščiojo nusiminęs, net asla nuo jo žingsnių ėmė blizgėti. Galop, norėdamas kiek nuvyti juodas mintis, jis nusikabino nuo sienos vamzdį ir pradėjo pūsti — ir staiga ėmė rinktis į tą kambarį maži urviniai žmogeliai, ir kuo ilgiau pūtė, tuo daugiau jų rinkosi. Ir jis pūtė vamzdį tol, kol jų prisirinko pilnas kambarys. Jie visi ėmė klausiti, ko jam reikia, o jis atsakė, kad norėtų vėl iškilti į viršų, kur šviečia saulė. Žmogeliai tuojau visi sukibo ir išnešė jį ant žemės.

Atsidūręs viršų, jis tuojau nudrožė į karaliaus pilį, kur jau rengėsi kelti vienos karalaitės vestuvės, ir įėjo į tą kambarį, kur sėdėjo karalius su trimis savo dukterimis. Pamačiusios jį, karalaitės visos apalpo. Karalius baisiai susirūstino, jaunikaitį liepė tuojau pasodinti į kalėjimą, manydamas, kad jis bus joms ką pikta padaręs.

Kai karalaitės atsigavo, ėmė prašyti tėvo paleisti tą jaunikaitį iš kalėjimo. Karalius paklausė, kodėl jos už jį prašo, bet tos atsakė, kad joms uždrausta sakyti.

Tada tėvas tarė:

— Jei negalite sakyti man, pasakykite krosniai.

O pats nuėjo į apačią ir pasiklausė, ką jos sakė į kaminą. Sužinojęs tiesą, karalius liepė abu vyresniusius medžioklius pakarti ant vienu kartuvių, o už jaunesniojo išduoti savo jaunėlę dukterį. Ir aš tose vestuvėse buvau, šokau su stikliniais batais, bet sudaviau į akmenį, ir jie sudužo.

GRAŽIOJI KATRYTĖ IR JAUNIKIS

Atėjo į vienus namus bernaitis pirštis. Pirmiausia jis pasveikino tėvą:

— Labas rytas, tėveli!

— Dėkui už labą rytą.

— Ar aš galėsiu gauti jūsų dukterį?

— Galėsi, jei sutiks motina, jei sutiks brolis, jei sutiks sesuo ir jei sutiks pati gražioji Katrytė.

— Kur yra motina?

— Ji tvarte melžia karvę.

— Labas rytas, motute!

— Dėkui už labą rytą.

— Ar aš galėsiu gauti jūsų dukterį?

— Galėsi, jei sutiks tėvas, jei sutiks brolis, jei sutiks sesuo ir jei sutiks pati gražioji Katrytė.

— Kurgi brolis?

— Jis ant skiedryno skaldo malkas.

— Labas rytas, broliuk!

— Dėkui už labą rytą.

— Ar aš galėsiu gauti jūsų seserį?

— Galėsi, jei sutiks tėvas, jei sutiks motina, jei sutiks sesuo ir jei sutiks pati gražioji Katrytė.

— O kur sesuo?

— Ji darže ravi žolę.

— Labas rytas, sesute!

— Dėkui už labą rytą.

— Ar aš galėsiu gauti jūsų seserį?

— Galėsi, jei sutiks tėvas, jei sutiks motina, jei sutiks brolis ir jei sutiks pati gražioji Katrytė.

— Kurgi yra gražioji Katrytė?

— Savo kambary skaito pinigus.

— Labas rytas, gražioji Katryte!

— Dėkui už labą rytą.

Ar galėsi tekėti už manęs?

— Galėsiu, jei sutiks tėvas, jei sutiks motina, jei sutiks brolis ir jei sutiks sesuo.

- Gerai Katryte, o kur tavo kraitis?
- Keturiasdešimt skatikų grynais pinigais, pustrėčio skatiko skolos, pusė svaro džiovintų kriaušių, sauja džiovintų slyvų, rieškučios daržovių ir dar kiek mažmožių, kurių čia neminėsiu. Argi ne puikus mano kraitis? O tu kokį moki verslą? Gal tu siuvėjas?
- Daug geresnis.
- Kurpius?
- Daug geresnis.
- Artojas?
- Daug geresnis.
- Dailidė?
- Daug geresnis.
- Kalvis?
- Daug geresnis.
- Malūnininkas?
- Daug geresnis.
- O gal šluotininkas?
- Tikrai, aš šluotininkas. Argi ne puikus mano verslas?

GUDRUOLĖ

Gyveno kartą neturtingas sodietis, žemės visai neturėjo, tik mažą trobelę, kurioje gyveno su savo vienturte dukteria. Kartą sako tėvui duktė: — Kažin kad paprašytume karaliaus sau sklypelio žemės?

Sužinojęs apie jų neturtą, karalius padovanojo kąsnelį dirvono. Tėvas su dukteria ėmė tą dirvoną kasti, manydami ten pasisėti javų. Baigdami dirbti lauką, jie rado žemėje gryno aukso piestą.

— Klausyk, — tarė tėvas dukteriai, — už karaliaus malonę, už dovanotą žemę, atiduokim dabar jam tą piestą. Bet duktė su juo netiko sakydama:

— Tėveli, jeigu mes duosime piestą, o neduosim grūstuvo, tai gali mums liept atnešti grūstuvą, tad geriau tylėkim.

Bet tėvas jos nepaklausė, paėmė piestą, nunešė karaliui ir prašė jį priimti kaip dėkingumo ženklą už gautą iš jo lauką, kuriame jis tą daiktą rado.

Karalius paėmė piestą ir paklausė, ar nėra dar ką radęs.

— Ne, — atsakė sodietis.

Bet karalius liepė jam atnešti ir grūstuvą. Sodietis mėgino teisintis grūstuvo neradęs, bet karalius nė klausyti jo neklausė, pasodino j kalėjimą ir tik tada žadėjo paleisti, kai pristatys grūstuvą.

Kalėjimo sargai, kurie kasdien nešdavo jam duoną ir vandenį, paprastą kalinių valgį, girdėjo sodietį nuolat kartojant tuos pačius žodžius:

— O, kodėl aš nepaklausiau savo dukters! O, kodėl aš nepaklausiau savo dukters!

Nuėjo jie pas karalių ir papasakojo, kad kalinys visą laiką kartojas: „O, kodėl aš nepaklausiau savo dukters!“ — ir nenorįs nei gerti, nei valgyti. Karalius liepė sargams atvesti kalinį ir paklausė, ką jo duktė sakė, kad jis nuolat kartoja: „O, kodėl aš nepaklausiau savo dukters!“

Sodietis tarė:

— Ji sakė nenešti piestos, nes būsiąs pareikalautas ir grūstuvus.

— Jei tavo duktė tokia gudri, atvesk ją pas mane.

— Duktė atėjo pas karalių, ir karalius pasakė, kad ji, kaip tokia gudri, turės spėti mįslę, kurią jis užmins; jei mįslę spėtų, jis ją vestų. Mergina sutiko mįslę spėti. Tuomet karalius tarė:

— Atvyk pas mane neapsivilkus ir nenuoga; neraita ir nevažiuota; ne keliu ir be kelio; ir jei mokėsi taip padaryti, aš tave vesiu.

Nuėjo ji namo, visai nusidarė — vadinasi, ji buvo nuoga; paskui paėmė didelį tinklą ir gerai juo apsisupo — vadinasi, buvojau nenuoga; paskui nusipirko asilą, prisirišo prie uodegos tinklą, kad galėtų ją paskui save vilkti, ir tokiu būdu ji važiavo neraita ir nevažiuota; asilas ją taip turėjo vilkti provėža, kad ji vos kojos nykščiu siektų žemę — ir tikrai rodėsi, kad ji slinko į priekį nė šalia kelio.

Kai ji taip atvyko, karalius pasakė, kad ji spėjo mįslę tikrai taip, kaip reikėjo. Jis paleido jos tėvą

iš kalėjimo, vedė ją ir patikėjo jai visą karalystės išdą.

Praėjo keleri metai, ir kartą karalius išvyko žiūrėti kariuomenės. Tuo laiku prieš pat rūmus sustojo su vežimais sodiečiai, kurie buvo tik pardavę malkas; vieni važiavo jaučiais, kiti arkliais. Vieno sodiečio kumelė atsivedė kumeliuką, bet tas kumeliukas nubėgo į šalį ir atsigulė tarp kito vežimo jaučių. Sodiečiai pradėjo ginčytis ir kelt triukšmą; jaučių savininkas būtinai norėjo pasisavinti kumeliuką sakydamas, kad jį atvedę jo jaučiai; o kitas tvirtino, kad kumeliuką atvedusi jo kumelė, todėl šis yra jo. Apie jų ginčą išgirdo karalius ir liepė atiduoti kumeliuką tam, prie kieno ratų jis gulėjo; vadinasi, kumeliukas teko jaučių savininkui, o tas, kuriam atvedė kumelė, labai jo gailėjo ir verkė. Jis buvo girdėjęs, kad karalienė yra gailestinga moteriškė, kad ji pati kilusi iš neturtingų žmonių, nuėjo pas ją ir ėmė prašyti, ar nepadėtų atsiimti kumeliuko.

— Gerai, — tarė ji, — tik prižadėk manęs neišduoti, ir aš tau pasakysiu, ką reikia daryt. Rytoj anksti rytą, kai karalius žiūrės kariuomenę, atsistok vidury gatvės, per kurią teks jam važiuoti, paimk didelį tinklą ir dėkis gaudas žuvis; trauk tinklą ir kratyk, lyg jis būtų pilnas žuvų.

Ir paskui pamokė, ką reikia atsakyti, kai karalius jo paklaus.

Putą dieną nuėjo sodietis į nurodytą vietą ir ėmė gatvėj žuvauti. Pro šalį važiuodamas pastebėjo jį karalius ir nusiuntė tarną sužinoti, ką tas pakvaišėlis daro.

Sodietis atsakė:

— Žuvis gaudau.

Tarnas klausė, kaip jis gali gaudyti ten, kur nėra vandens.

— Kaip jaučiai galėjo turėti kumeliuką, taip aš galiu sausoje vietoje pagauti žuvų.

Tarnas grįžo pas karalių ir pasakė, ką buvo girdėjęs. Tada karalius liepė atvesti sodietį, pasakė, kad tuos juokus ne jis pats sugalvojęs, ir liepė prisipažinti, kas jį pamokė. Bet sodietis gynėsi kartodamas:

— Dieve sergėk, aš pats tai sugalvojau.

Tada vargšą paguldė ant šiaudų kūlio ir tol plakė, kol tas prisipažino, kad tai buvo sugalvota pačios karalienės.

Kai sugrįžo namo, karalius tarė pačiai:

— Kam tu mane apgaudinėjai? Jei taip darai, nebegali būti man pati, eik ten, iš kur atėjai — į savo surūkusių lūšnų.

Bet jis leido atsisveikinant pasiimti tai, kas jai buvo brangiausia ir geriausia. Ji tarė:

— Gerai, mano mielas vyre, kaip liepi, taip aš padarysiu.

Paskui ji išvirė stiprų miego gėrimą, kurį padavė karaliui atsisveikinant išgerti su ja; karalius nugėrė, didelį gurkšnį, o ji tik sriūbtelėjo. Jis tuojau užmigo, tada karalienė pašaukė tarną, liepė sušukt jį į ploną baltą drobę ir nunešti į vežimą, kuris jau laukė prie rūmų, ir nuvežė jį į savo trobelę. Ten paguldė į savo lovą, ir jis išmiegojo visą dieną. Kai jis nubudo ir apsidairė, sušuko:

— O Viešpatie, kurgi aš esu dabar?

Ir ėmė šaukti savo tarnus, bet nieko negalėjo prisišaukti. Pagaliau priėjo prie jo pati ir tarė:

— Šviesiausias karaliau, tu liepei iš rūmų pasiimti, kas man visų brangiausia ir geriausia, todėl aš pasiėmiau tave, nes nebuvo nieko man ten brangesnio ir geresnio. Karaliui ištryško ašaros iš akių, ir jis tarė:

— Brangioji mano žmonele, tu būsi amžinai mano, o aš tavo.

Jis vėl paėmė ją į savo rūmus ir antrą kartą pakėlė vestuves. Gal ir dabar jie tebegyvena laimingai.

IŠVARPOS

Buvo kartą graži mergaitė, bet didelė tinginė ir apsileidėlė. Ji baisiai nemėgo verpti, ir jei verpdama rasdavo linuose kokį gurguliuką, išpešdavo visą saują ir mesdavo žemėn. Ji turėjo labai darbščią tarnaitę; ta rinko numestas išvarpas, dėjo į krūvą, paskui jas ištaisė, plonai susiverpė ir išsiaudė gražius drabužius. Vienas jaunikaitis pasipiršo tinginei ir sutarė daryti vestuves. Per mergvakarį tarnaitė smagiai šoko su savo gražiais drabužiais, o jaunoji tarė:

Kaip puikiai šoka ji, matai! Ją puošia išvarpos tiktai.

Išgirdo jaunikis ir paklausė, ką reiškia jos žodžiai. Ji atsakė, kad ta išsiaudusi drabužius iš jos numestų žemėn linų išvarpų. Jaunikis suprato, kokia ji tinginė ir kokia darbšti tarnaitė, todėl ją pametė ir vedė tą neturtingą mergaitę.

TRYS PAUKŠTELIAI

Bus praėję daugiau negu tūkstantis metų, kai vienam krašte gyveno karalius, kuris labai mėgo medžioti. Jo rūmai buvo pastatyti ant gražaus kalno. Kartą jis jojo su savo medžiokliais nuo kalno, tuo tarpu apačioj trys mergaitės ganė karves. Kai mergaitės pamatė jojant karalių su savo palydovais, vyriausioji iš jų tarė savo draugėms:

— Jei aš už jo neištekėsiu, tai kito man visai nereikia! Paskui ją tarė antroji, rodydama į medžioklį, jojantį iš

dešinės karaliaus pusės:

— Jei aš už to neištekėsiu, tai kito man nereikia. Pagaliau atsiliepė trečioji, rodydama į medžioklį iš kairės karaliaus pusės:

— Aš taip pat už kito netekėsiu, jei ano negausiu!

O tie medžiokliai buvo karaliaus ministrai. Karalius girdėjo visą jų kalbą ir, sugrįžęs namo, liepė pašaukti tas mergaites pas save ir paklausė, ką jos vakar pakalnėj kalbėjo. Jos nenorėjo prisipažinti, bet karalius paklausė vyresniosios:

— Nori tekėti už manęs? Ji atsakė:

— Noriu.

O jos seserys ištekėjo už ministrų, nes visos buvo gražios, ypač karalienė, kuri turėjo plaukus tokius šviesius kaip linai.

Seserys, ištekėjusios už ministrų, vaikų neturėjo, ir karalius, kuriam kartą reikėjo ilgam išvažiuoti, pasiškaukė jas ir liepė saugoti karalienę. Tuo tarpu karalienei gimė berniukas su aukso žvaigžde kaktoj. O seserys nutarė jį prigirdyti. Kai jos įmetė į vandenį, purptelėjo ties vaiku paukštelis ir sugiedojo:

Prigirdyt nori tetos, Bet nebijok, nežūsi. Ir tu, berniuk, lelijoms Apvainikuotas būsi.

Išgirdusios paukštelį taip giedant, piktosios seserys išsigando ir pabėgo. Kai sugrįžo karalius, jos pasakė, kad karalienei gimęs šuniukas. - Karalius, atsakė:

— Ką Dievas davė, tas gerai.

Tuo tarpu vienas žvejys, kuris gyveno prie tos upės, matė skandinant vaiką, greit atbėgęs ištraukė iš vandens dar gyvą, parnešė namo pas pačią ir ėmė auginti, nes savo vaikų jie neturėjo.

Po metų karalius vėl turėjo važiuoti, o kai išvažiavo, karalienei vėl gimė sūnus. Seserys vėl paėmė vaiką ir įmetė į vandenį. Tada vėl purptelėjo ties juo paukštelis ir sugiedojo:

Prigirdyt nori tetos, Bet nebijok, nežūsi. Ir tu, berniuk, lelijoms Apvainikuotas būsi.

Sugrįžusiam karaliui seserys pasakė, kad karalienei vėl gimęs šuniukas, o karalius atsakė:

— Ką Dievas davė, tas gerai.

Bet žvejys vėl išgelbėjo vaiką ir pas save augino.

Karalius dar kartą buvo išvykęs, karalienei tuo laiku gimė duktė, o seserys taip pat ją įmetė į vandenį. Paukštelis trečią kartą purptelėjo ir sugiedojo:

Prigirdyt nori tetos, Bet nebijok, nežūsi. Ir tu, mergyt, lelijoms Apvainikuota būsi.

Kai karalius sugrįžo namo, seserys jam pasakė, kad karalienei gimęs kačiukas. Pagaliau karalius susirūstino ir liepė pačią įmesti į kalėjimą. Ten ji sėdėjo ilgus metus.

Tuo tarpu vaikai augo. Kartą vyresnysis berniukas su kitais vaikais nuėjo žuvauti, bet tie nenorėjo kartu gaudyti su juo, sakydami:

— Eik sau šalin, Radviliuk!

Jis labai nuliūdo, nuėjęs paklausė žveją, ką tie žodžiai reikštų, o tas jam apsakė, kaip jis kartą gaudęs žuvis ir jį ištraukęs iš upės. Berniukas tada nusprendė susisiekti savo tėvą. Žvejys visai mėgino jį sulaikyti, bet tas nieko nenorėjo klausyti, ir žvejys pagaliau sutiko išleisti.

Berniukas paliko žveją ir ėjo kelias dienas nesustodamas; pagaliau priėjo didelę, plačią upę, kur stovėjo senelė ir gaudė žuvis.

- Padėk, Dieve! — tarė berniukas.

— Dėkui, sūneli.

— Manau, ilgai čia, senutėle, vargsi, kol pagausi kokią žuvelę.

— O tu ilgai pasieškos, kol rasi tėvą. O kaip gi perbrisi per tą vandenį? — paklausė senelė.

— Kaip Dievas padės, taip ir perbrisiu.

Tada senelė užsikėlė jį sau ant kupros ir pernešė per upę. Nuėjo jis toliau ir ilgai ilgai ieškojo tėvo, bet niekaip negalėjo rasti.

Po metų iškeliavo antrasis berniukas ieškoti savo brolio. Jis priėjo taip pat plačią upę, ir jam atsitiko tas pat, kas ir vyresniajam broliui. Žvejo namuose paliko viena mergaitė, bet ji taip pasiilgo savo broliu, jog pagaliau nebeiškentė ir paprašė leisti jį ieškoti.

Priėjo ir ji plačią upę ir rado ten senelę.

— Sveika, senute! — tarė mergaitė.

— Dėkui, dukryte.

— Kad tamstai Dievas duotų pagauti daug žuvų! Išgirdus tuos žodžius, senelės širdis visai suminkštėjo,

ir ji pernešė mergytę per upę. Paskui padavė jai šakelę ir sako:

— Eik dabar vis tiesiai tuo keliu, ir kai pamatysi tupint didelį šunį, praeik pro jį tylėdama, nesijuok ir nežiūrėk į jį. Tuomet prieisi didelę pilį, kurios durys bus atviros; ant pilies slenksčio numesk šakelę ir eik per visą pilį lig kito galo; ten rasi seną šulinį, prie šulinio auga didelis medis, ant jo kaba narvelyje paukštis; tą narvelį nusikabink, iš šulinio pasisemk stiklą vandens ir tada grįžk tuo pačiu keliu atgal. Nuo pilies slenksčio pasiimk savo šakelę, eidama pro šunį, sušerk jam per snukį, tik žiūrėk, kad pataikytum, ir paskui ateik pas mane.

Mergaitė rado viską, kaip buvo senelė sakiusi, grįždama atgal sutiko savo brolius, kurie, beieškodami vienas kito, išvaikščiojo pusę pasaulio.

Dabar jieėjo visi kartu. Eidama pro šunį, ji sušė su šakele jam per snukį, tas pavirto į gražų princą ir su jais nuėjo pas upę. Čia jau laukė jų senelė; pamačiusi juos visus kartu, ji labai apsidžiaugė ir pernešė per upę, o paskui ir pati nuėjo, nes taip pat išsivadavo iš kerų nelaisvės. Jaunieji keleiviai sugrįžo pas žveją ir jam padarė daug džiaugsmo, o narvelį su paukščiu pakabino ant sienos.

Bet antrasis brolis neilgai rimo namie; kartą paėmė lanką ir išėjo medžioti. Kai jis pavargo, išsiėmė savo dūdelę ir ėmė dūduoti. Tuo laiku miške medžiojo pats karalius, išgirdo dūduojant ir nuėjo pažiūrėti, kas ten dūduoja. Jis pamatė berniuką ir paklausė:

— Kas tau leido čia medžioti?

— Aš nieko nesiklausiau, — atsakė jaunikaitis.

— O kieno tu vaikas?

— Aš žvejo sūnus.

— Kad jis neturi vaikų.

— Jei tamsta netiki, prašom ateiti pažiūrėti. Karalius nuėjo pas žveją ir tas jam pasakė visą tiesą. O paukštelis narvely tuo tarpu sugiedojo:

Sėdi motina viena, Kalėjime kankinama. Štai, karaliau, ar matai — Tavo čia visi vaikai! Buvo nutarta pikty Nužudyti juos seserų: Vargšai skendo jau vilnys', Bet ištraukė juos žvejys.

Visi baisiai persigando, bet karalius paėmė paukštį, žveją, visus tris vaikus ir nusivedė į pilį: paskui liepė atidaryti ir išleisti iš kalėjimo pačią. Iškalėjusi tiek laiko, karalienė buvo labai sunykusi, bet duktė davė jai atsigerti iš to šulinio pasemto vandens, ir ji tuoj atsigavo ir palinksmėjo.

Abidvi piktosios seserys buvo sudegintos, o karalaitė ištekėjo už princo.

PASAKA APIE STEBUKLŲ KRAŠTĄ

Esu buvęs stebuklų krašte ir matęs visokių neregėtų daiktų. Ten ant šilkinio siūlo kaba didžiausias miestas su visa apylinkė; bekojis žmogus, mačiau, pralenkė greitą arklių, ir aštrus kalavijas perkirto tiltą. Mačiau jauną asilą su sidabro nosim ir ant šakotos liepos augant karštus sklindžius. Dar mačiau, sudžiūvusi ožkelė nešė ant savo nugaros šimtą pūdų lašinių ir šešiasdešimt pūdų druskos.

Ar dar negana nebūtų daiktų? Paskui mačiau, pats arklas, be arklio ir jaučių, važiuoja per dirvą ir verčia žemę, o vienerių metų vaikas mėto girnapuses nuo vieno, miesto ligi kito, o vanagas kaip žąsis plaukia per plačią upę. Toliau žuvys pakėlė tokį riksmą, jog buvo girdėti danguj, o iš vieno slėnio tekėjo upė medaus aukštyn į kalną. Tikri stebuklai!

Dvi varnos šieną pjovė, du uodai tiltą statė, du karveliai vilką pjovė, o dvi varlės javus kūlė. Toliau žiūriu — dvi pelės vyskupą šventina, o dvi katės lokiui liežuvį drasko. Paskui atbėgo sraigė ir nukovė du didelius liūtus. Toliau kirpėjas skuto moteriškai barzdą, o žindomas vaikas liepė motinai tylėti. Du skalikai ištraukė iš vandens malūną, o čia pat stovėjusi kumelė juos pagyrė už tą darbą. Kieme stovėjo keturi arkliai ir kūlė grūdus, dvi ožkos kūrė krosnį, o žala

karvė į ją šovė duoną ant ližės. Tuo tarpu sugiedojo gaidys kakary-ku ir pasaka pasibaigė.

DVASIA BUTELY

Gyveno kartą nuskurdęs kirtėjas, bet buvo ne tinginys, dirbo kasdien nuo ryto lig nakties. Susikalęs su dideliu vargu keletą skatikų, sako savo sūnui:

— Tu mano vienintelis sūnus, norėčiau su uždirbtais kruvinu prakaitu pinigais tave kiek pamokyti; jei ko doro išmoktum, galėtum mane penėti-senatvėj, kai nebepavilksiu kojų ir turėsiu už krosnies tupėti.

Vaikas įstojo į mokyklą, mokėsi gerai, ir mokytojai negalėjo juo atsigirti. Išbuvo mokykloj kelerius metus, dar nebuvo visko išmokęs, tuo tarpu pasibaigė tėvo pinigai, ir jis gavo grįžti namo.

Tada tėvas nuliūdęs tarė:

— Nebeturiu už ką tavęs leisti į mokslus, vos uždirbu šiais sunkiais laikais pragyventi, o daugiau nė skatiko ne lieką pasidėti.

— Prašom nesirūpinti, tėveli, — atsakė sūnus, — jei Dievas padės, viskas bus gerai; aš pats manysiuosi.

Pamatęs tėvą ruošiantis į mišką malkų kirsti, sūnus

tarė:

— Eisiu ir aš padėti tamstai.

— Ne, vaikeli, — atsakė tėvas: — tu nepratęs sunkiai dirbti, iš tavo darbo nieko nebus; antra, teturiu vieną kirvį, o kitam pirkti nėra pinigų.

— Prašom nueiti, pas kaimyną, — atsiliepė sūnus, — jam niekis paskolinti, kol aš savo įsigysiu.

Pasiskolino tėvas iš kaimyno kirvį, ir kitą rytą, tik pradėjus aušti, išėjo abudu į mišką. Sūnus dirbo nė kiek netingėdamas ir nedejuodamas. Kai saulė aukštai pakilo, tėvas tarė:

— Dabar kiek užkąskim, paskui darbas eis dar geriau. Sūnus paėmė savo riekelę duonos ir pasakė:

— Prašom pailsėti, tėveli, aš nepavargęs, eisiu po mišką pasivaikščioti ir paukščių lizdų paieškoti.

— Ko ten ieškosi, — atsiliepė tėvas, — bevaikščiodamas pavargsi, paskui rankos negalėsi pakelti; geriau lik čia ir pasėdėk šalia manęs.

Bet sūnus nuėjo į mišką, suvalgė savo duoną, buvo smagus ir ėmė dairytis po žalias šakas, ar nepamatys kur lizdo. Taip beklaidžiodamas priėjo didelį ažuolą, kuris galėjo turėti kelis šimtus metų ir kurį vargiai penki vyrai galėtų apkabinti. Jis sustojo, pasižiūrėjo ir pagalvojo: „Čia ne vienas paukštelis gali turėti susinešęs lizdą“. Ir tikrai jam pasigirdo kažkoks balsas. Jis pasiklausė ir išgirdo duslų balsą rėkiant:

— Paleisk mane, paleisk mane!

Berniokas apsidairė, bet nieko nebuvo matyti, tačiau jam pasirodė, kad tas balsas eina iš žemės. Tada jis sušuko:

— Kur tu? Balsas atsiliepė:

— Aš esu apačioj, prie ažuolo šaknų, paleisk mane, paleisk mane!

Jaunikaitis ėmė versti po medžiu žemę ir tarp ažuolo šaknų mažam urve rado stiklo butelį. Pažiūrėjo į jį prieš šviesą ir pamatė vidury šokinėjant kažkokį daiktą, panašų į varlę...

. — Paleisk mane, paleisk mane! — vėl atsiliepė iš butelio.

Jaunikaitis, nieko pikta nesitikėdamas, ištraukė kamštį. Tuojau iššoko iš jo kažkokia dvasia, ėmė augti didyn ir taip greit augo, jog viena akimirka išaugo baidyklė aukštumo sulig puse ažuolo.

— Žinai, — sušuko ji baisyu balsu, — koks atpildas tavęs laukia už mano paleidimą?

— Ne, — atsakė be baimės jaunikaitis, — iš kur aš žinosiu?

— Tai aš tau pasakysiu, — sušuko dvasia, — aš tau už tai sprandą nusuksiu.

— Tu turėjai tai man pirma pasakyti, — atsiliepė jaunikaitis, — tada nebūčiau iš butelio paleidęs, o galvos netekti man nėra jokio reikalo, tą gali pasakyti visi žmonės.

— Kas man tie tavo žmonės, — sušuko dvasia: — tu turi gauti savo pelną, ir tiek. Gal manai, kad čia man sėdėti tiek laiko buvo kokia malonė — ne, čia buvo bausmė! Aš esu galingasis Merkuras, ir kas mane paleido, turiu tam nusukti sprandą.

— Bet nėra ko čia labai karščiuotis, — atkirto jaunikaitis, — pirma noriu žinoti, ar tikrai esi buvusi butely ir ar tikrai esi dvasia. Tik tada patikėsiu, jei vėl įlįsi, ir tada galėsi man daryti, ką tik nori.

— Tai man vienas niekniekis, — tarė pilna didybės dvasia, beregint susitraukė tokia pat maža,

kokia buvo pirma, ir pro butelio kaklą įlindo į vidų. Jaunikaitis kapt kamštį, vėl greit užkišo butelį ir nutėškė tarp ąžuolo šaknų į seną vietą. Vadinas, taip buvo dvasia apgauta. Jaunikaitis buvo beeinąs pas tėvą, bet dvasia ėmė labai prašyti:

— Paleisk mane vėl, paleisk mane vėl.

— Nė, — atsakė berniokas, — antrą kartą nebeleisiu; kas mane norėjo nužudyti, to daugiau nebeleisiu.

— Kad mane paleistum, — tarė dvasia, — tiek duočiau turto, jog tau pakaktų visam amžiui.

— Ne, — atkirto jaunikaitis; — tu mane apgautum, kaip pirmą kartą. — Tu atsisakai savo laimės, — sakė toliau dvasia, — aš tau nieko nedarysiu gausiai apdovanosiu.

Jaunikaitis pagalvojo: „Reikia pamėginti, gal ir išlaikys savo žodį, o šiaip labai pikto nieko man negali juk padaryti“. Jis ištraukė kamštį, dvasia išlindo iš butelio ir vėl išaugo didelė kaip milžinas.

— Dabar atsiimk savo dovaną, — tarė ji ir padavė skepetėlės kąsnelį. — Jei to skuduro viena puse patrauksi per žaizdą, ji tuojau sugis, o jei kita puse patrauksi per geležį ar plieną, tai pavirs į sidabrą.

— Reikia pirma pamėginti, — pasakė jaunikaitis.

Priėjo prie medžio, perkirto žievę su kirviu ir paskum pertraukė skepetėlės viena puse per įkirtimą — tuojau ta vieta suaugo, nė rando neliko. — Matyti, bus tiesa, — tarė jis dvasiai, — dabar galim skirtis.

Dvasia jam padėjo už išvadavimą, o jis padėjo dvasiai už jos dovaną ir sugrįžo pas tėvą.

— Kur buvai pražuvęs? — paklausė tėvas. — Tu pamiršai savo darbą. Aš sakiau, kad su tokiu darbininku ne-susikursi.

— Prašom nebijoti, tėveli, aš pavysiu.

— Pavys jis mat man, — pasakė piktai tėvas, — bus ne niekis.

— Tik prašom pažiūrėti, tėveli, tuoj nukirsiu medį, bematant triokštelėjęs nuvirs žemėn.

Tada jis paėmė savo skepetėlę, patrynė kirvį ir kirto atsivedėjęs į medį, bet geležis buvo pavirtusi į sidabrą, ir visi ašmenys išlindo.

— Aure, tėveli, kokį netikusį man davei kirvį, visas atšipo!

Tėvas pamatęs išsigando ir tarė:

— O, ką tu padarei! Dabar turėsiu užmokėti už kirvį, tik iš kur imsiu pinigų? Šit kokia nauda iš tavo darbo!

— Prašom nepykti, — atsakė sūnus, — už kirvį aš pats užmokėsiu.

— Tu kvailas, — sušuko tėvas, — kuo gi tu mokėsi? Tu tiek turi, kiek gauni iš manęs. Mokykloj nieko gero neišmokai, o kaip darbininkas pasigadinai.

Kiek pabuvęs, sūnus tarė:

— Tėveli, be kirvio nebegaliu daugiau dirbti, grįžkim namo ir pailsėkim.

— Kas tau galvoj? — sušuko tėvas. — Tu manai, aš galiu sėdėti sudėjęs rankas? Aš turiu dirbti, o jei tu nori, gali vienas keliauti namo.

— Tėveli, aš pirmą kartą esu tam miške, nežinau kelio, eikim abudu.

Tėvui pagaliau praėjo pyktis, ir jis sutiko grįžti kartu. Paskui sako sūnui:

— Eik ir parduok pagadintą kirvį, vis kiek už jį gausi, o kiek trūks užmokėti kaimynui, aš uždirbsiu.

Sūnus paėmė kirvį ir nunešė į miestą pas auksakalį, tas apžiūrėjo, pasvėrė ir tarė:

— Jis vertas keturių šimtų dolerių, bet neturiu tiek pinigų. Jaunikaitis atsakė:

— Duok, kiek turi, o daugiau palauksiu. Auksakalys davė šimtą, o šimtą paliko skolingas. Paskui jaunikaitis sugrįžo namo ir pasakė tėvui:

— Pinigų turiu, prašom nueiti pas kaimyną ir paklausti, kiek nori už kirvį.

— Aš ir taip žinau, — atsakė tėvas, — vieną dolerį ir šešis grašius.

— Tad prašom jam duoti du dolerius ir dvylika grašių, vadinas, du kartus daugiau. Turiu pinigų, kiek tik nori, prašom dabar gyventi, kaip tamstai geriau patinka.

Pasakęs tuos žodžius, jis išėmė ir padavė tėvui šimtą dolerių.

— Dieve mano! — sušuko senis. — O kur tu gavai tuos pinigus?

Tada sūnus apsakė, kaip viskas atsitiko ir kokią netikėtai laimę rado. Su likusiais pinigais jis vėl įstojo į mokyklą, pabaigė aukštus mokslus ir, gydydamas su savo skepetėle žaizdas, pasidarė garsiausias daktaras pasauly.

MELŲ PASAKA

Aš jums pasakysiu pasaką. Mačiau skrendant dvi keptas vištas, skrido jos greitai, pilvus išvertusios į dangų, o nugaras į pragarą. Ten girnų akmuo plaukė kaip plunksna per Meino upę, o varlė, tupėdama per Sekmines ant ledo, nugrauzė arklo žagres. Su ramentais ir kojūkais šoko vyti kiškį trys berniokai — vienas kurčias, antras aklas, trečias nebylys, o ketvirtas abiem kojom šlubas. Norit žinoti, kaip jie kiškį pagavo? Aklas pamatė per lauką bėgantį, nebylys sušuko, kad šlubis vytų, o šlubis jį privijo tekinas ir pagavo už sprando. Kiti sugalvojo per lauką plaukti laivu, iškėlė bures ir pavėjui nusiyrė dirvomis; užplaukė jis ant aukšto kalno ir tenai prigėrė. Toliau vėžys pralenkė kiškį, karvė užlipo ant stogo ir atsigulė "pailsėti". Tam krašte musės tokios didelės, kaip ožkos.

O dabar atidaryk langą, kad tie melai išlėktų į orą.

GUDRUOLIAI

Kartą sodietis pasiėmė iš kertės savo lazda ir sako pačiai:

— Turiu keliauti kiek toliau ir negrįšiu be trečios dienos. Jei tuo laiku ateitų gyvulių pirklys ir norėtų nupirkti mūsų tris karves, gali parduoti, tik ne pigiau, kaip už du šimtus dolerių, girdi!

— Tik laimingai keliauk, — atsakė pati, — o tuo dalyku nesirūpink.

— Nesirūpink! — atkirto pats. — Būdama maža, tu kritai ant galvos, ir nuo to laiko nedaug tau jos liko. Bet tau pasakau, jei ką negerai padarysi, aš tau nugarą nudažysiu mėlynai, tik ne su dažais, bet su šita lazda, kurią turiu rankoj, ir tas nudažymas neišnyks visus metus, atmins mano žodį!

Taip prigrasęs pačią, sodietis iškeliavo ramiai. Kitą rytą atėjo pirklys, bet pačiai nereikėjo daug derėtis. Apžiūrėjęs karves ir sužinojęs kainą, jis pasakė:

— Gerai, jos tiek vertos vidury nakties. Tuojau jas ir išsivedu.

Paleido nuo sieto ir išvarė iš tvarto. Kai jau atsivarė prie vartų, moteris pagriebė jam už rankovės ir sako:

— Prašom užmokėti man du šimtus dolerių, kitaip neišleisiu iš kiemo.

— Turi tiesą, — atsakė pirklys, — tik aš pamiršau namie pinigus. Bet prašom nesirūpinti, bus užmokėta. Dvi karves dabar išsivesiu, o trečią tamstai užstatysiu, tada tikrai žinosi, kad pinigai nežus.

Sodietė sutiko, davė pirkliui išsivaryti dvi karves ir pati galvojo: „Tai apsidžiaugs mano Ansas išgirdęs, kaip aš gudriai padariau!“

Kaip buvo sakęs, trečią dieną sugrįžo vyras ir tuojau paklausė, ar pardavė karves.

— Pardaviau, Anseli, — atsakė pati, — ir kaip buvai liepęs, už du šimtus dolerių. Jos gal tiek ir nevertos, bet pirklys paėmė nesiderėdamas.

— Kurgi pinigai? — paklausė vyras.

— Pinigų nedavė, — atsiliepė pati, — jis buvo užmiršęs pinigus, bet netrukus atneš — gerą užstatą paliko.

— Kokį užstatą?

— Gi iš tų trijų vieną karvę, kurios negaus tol, kol neužmokės pinigų už anas abidvi. Aš jį truputį priglavau pasiėmusi mažiausią karvę, kad ne tiek daug suėstų.

Vyras papyko, užsimojo lazda ir norėjo bobai pradėti dažyti kailį. Bet staiga nuleido ranką ir tarė:

— Esi kvaila per visą pilvą, kitos tokios niekur nerastum, bet man tavęs gaila. Eisiu į vieškelį ir lauksiu tris dienas, ar neatsiras kas dar kvailesnis už tave. Jei rasiu, tau nieko nedarysiu, o jei nerasiu, tai be jokios kalbos gausi, ką esu pažadėjęs.

Nuėjo jis prie vieškelio, atsisėdo ant akmens ir ėmė laukti, kas bus. Po kiek laiko mato — važiuoja ratai, ir vidury boba stovi stačia, o ne sėdi ant ryšelio[^] šiaudų, kurie ten guli, arba neina šalia jaučių ir jų neveda. Žmogus pagalvojo: „Aure čia bus tokia, kurios ieškau“, — šoko nuo akmens, pribėgo ir ėmė lakstyti aplink ratus, lyg jam galvoj trūktų.

— Ko nori, kūmai? — paklausė jo moteriškė. — Tavęs nepažįstu, iš kur toks esi?

— Iškritau iš dangaus, — atsakė žmogus, — ir nebežinau, kaip sugrįžti; ar negalėtum mane atgal nuvežti?

— Nežinau kelio, — atsakė boba, — bet jei esi iš dangaus, tai pasakyk, ką beveikia mano vyras, jis jau treči metai tenai gyvena; tikiuosi, su juo pasižįsti.

— Pažinti pažįstu, bet ir danguj ne "visiems žmonėms gerai sekasi. Jis gano avis ir turi su jomis daug vargo: vienos

lipa į kalnus, kitos lenda į krūmus, jis vis turi paskui sekoti ir jas varinėti į krūvą. Visi jo drabužiai suplyšo ir beveik nebesilaiko ant pečių. Siuvėjų tenai nėra, šventas Petras jų neįsileidžia, kaip žinai iš pasakų.

— Kas galėjo manyti! — sušuko boba. — Žinai ką? Aš atnešiu jo šventadienius drabužius, kurie kaba pakabinti indaujoj, tegu ten sveikas dėvi. Padaryk man malonę, pasiimk juos su savim.

— Ne, — atsakė sodietis, — drabužių negalima nešti į dangų, juos ten prie vartų atima.

— Tai klausyk, — tarė moteriškė: — vakar pardaviau nemaža kviečių, gavau gražių pinigų, ar negalėtum juos jam nunešti? Įsidėk pinigus į kišenę, niekas nepastebės.

— Ką padarysi, — atsakė sodietis, — reikia artimui patarnauti.

— Prašom čia pasėdėti, — tarė ji, — aš parvažiuosiu namo ir tuoj atvešiu pinigus; beregint vėl sugrįšiu. Aš tyčia stačia stoviu, nesisėdu, kad gyvuliams būtų lengviau traukti.

Ji nuvažiavo su jaučiais, o sodietis sau galvoja: „Ji tikrai kvaila, ir jei atneštų pinigų, mano pati būtų laiminga, nebegautų mušti". Neilgai trukus tikrai ta atbėgo uždususi, atnešė pinigų ir pati paslėpė jo kišenėj. O atsisveikindama pasakė gal tūkstantį kartų dėkui už jo gerą širdį.

Kai ji parėjo namo, rado jau sugrįžusį iš lauko sūnų. Ji apsakė, koks jai buvo atsitikęs stebuklas, ir pridėjo:

— Džiaugiuosi gavusi progą šį tą nusiųsti savo vyrui. Kas galėjo manyti, kad jis danguj taip vargtų?

Sūnus labai stebėjosi ir tarė:

— Motute, juk ne kasdien pasitaiko žmonių iš dangaus; eisiu, ar nerasiu dar jo ant kelio, paprašysiu papasakoti, kas ten daugiau girdėti ir kaip ten darbus dirba.

Pasibalnojo arklį ir suraginęs išjojo. O tas sodietis tuo tarpu buvo atsisėdęs po žilvičiu ir skaitė išsiėmęs pinigus.

— Ar nematei žmogaus, — sušuko jam berniokas, — kuris čia buvo atėjęs iš dangaus?

— Mačiau, — atsakė tas, — jis iškeliavo atgal, jau bus užlipęs ant ano kalno, iš ten jam arčiau į dangų. Jei nori, gali dar pavyti, tik smarkiau palėk.

— O, — tarė berniokas, — visą dieną sunkiai dirbau ir bejodamas čia visai pavargau; tamsta pažįsti tą žmogų, būk toks geras, sėsk ant mano arklio ir sugražink jį atgal.

„Aure, — pagalvojo sodietis, — čia vėl bus kvailas kaip pagalys." Paskui tarė:

— Galiu padaryti tau tą malonę, — užsisėdo ant arklio ir nurūko.

Berniokas išsėdėjo lig vakaro, paskui per visą naktį, o tas vis negrįžta.

„Matyti, — ėmė svarstyti sau vienas, — jis labai skubinosi į dangų ir nebenorėjo grįžti atgal, o tas žmogus jam padavė mano arklį, kad nuvestų tėvui." Sugrįžo namo vienas ir pasisakė motinai nusiuntęs arklį į dangų tėvui, kad jam ten nereiktų nuolat lakstyti.

— Gerai padarei, vaikeli, — pagyrė motina, — tu esi jaunas, galėsi pėsčias pavaikščioti.

Sugrįžęs namo, sodietis pastatė arklį šalia užstatytos karvės, nuėjo pas pačią ir sako:

— Žmonel, tavo laimė, kad radau du dar kvailius už tave; šį kartą tavo kailis išliks sveikas, atsiimsi savo kita progą. Jis užsidegė pypkę, atsėdo į minkštą krėslą ir tarė: — Juk neprastas reikalas už dvi sudžiūvusias karves gauti, tiek pelnyčiau, aš gal pradėčiau jį gerbti. Taip galvojo sodietis, bet, matau, jo toks gudrumas tau visai nepatinka.

BATUOTAS KATINAS

Turėjo vienas malūnininkas tris sūnus, asilą ir katiną. Sūnūs dirbo prie girnų malūne, asilas gabeno grūdus ir miltus, o katinas gaudė peles. Malūnininkui mirus, sūnūs pasidalijo tarp savęs tėvo palikimą: vyresnysis gavo malūną, antrasis asilą, o jaunėlis tikrai katiną.

Tas buvo nesmagus ir sakė:

— Aš prasčiausiai gavau, mano vyresnysis brolis gali malti, kitas jodinėti ant savo asilo. O aš ką veiksiu su tuo katinu? Gal bent numausiu kailį ir pasisiūsiu pirštines.

— Klausyk, — atsiliepė katinas, viską supratęs, ką jis sakė, — nedaug peši, norėdamas mane nužudyti, kad gautum porą menkų pirštinių iš mano kailio. Geriau pasiūk man porą batų, kad aš galėčiau pasirodyti žmonėms, tada tu greit prasikursi.

Malūnininko sūnus labai stebėjosi girdėdamas tokią katino kalbą, bet kaip tyčia tuo laikuėjo pro šalį kurpius, pasišaukė tą į vidų ir liepė pamatuoti porą batų. Kai batai buvo pasiūti, katinas

apsiavė jais, paėmė maišą, prisipylė grūdų, su ilgu raiščiu apsukęs užrišo galą, užsimetė ant pečių ir su dviem kojom kaip žmogus iškeliavo pro duris.

Tada tame krašte viešpatavo karalius, labai mėgęs vai-gyti kurapkas. Tik vargas jam buvo, kad tuomet negalėjo visai jų gauti. Miške visur netrūko kurapkų, bet jos buvo labai baikščios ir vengė medžioklį arčiau prisileisti. Tai žinojo katinas ir suprato, kokią naudą galės iš to savo reikalui turėti.

Nukeliavęs į mišką, jis atrišo maišą, pabarstė aplinkui kiek grūdų, raištį per žolę nutiesė už krūmo, ten pats pasislėpė ir ėmė tykoti. Netrukus prisirinko nemaža kurapkų, jos bematant sulesė pabertus žemėj grūdus ir įsidrąsinusios ėmė viena po kitos lįsti į maišą, kur buvo daugiau lesalo. Kai jų ten pusėtinai prilindo, katinas brūkšt užtraukė raištį, pribėgo ir nusuko joms galvas. Paskui užsimetė maišą ant kupros ir nudrožė tiesiai į karaliaus pilį.

— Stok! Kur eini? — sušuko pilies sargybinis.

— Pas karalių! — drąsiai atsakė katinas.

— Ar tu pakvaišai, katinas pas karalių?

— Tiktai leisk, — tarė katinas, — karalius dažnai nuobodžiauja, gal aš savo murkimu jį kiek pralinksminsiu.

Įėjęs pas karalių, katinas žemai nusilenkė ir tarė:

— Mano viešpats grafas (čia jis pasakė ilgą ir garbingą vardą) sveikina karalių ir siunčia kurapkų, jo pagautų kilpomis.

Karaliui labai patiko riebios kurapkos, ir jis liepė iš savo izdo pripilti katinui į maišą tiek aukso, kiek tas panešti galėjo.

— Tai parnešk savo ponui ir gražiai padėkok už jo dovaną.

Vargšas malūnininko sūnus sėdėjo namie nusiminęs prie lango ir galvojo, kad jis be reikalo tik išleidęs paskutinius pinigus katino batams ir iš to jokios naudos neturės. Sulig tais žodžiais brakšt įėjo pro duris katinas, numetė nuo kupros maišą, atrišo ir pabėrė auksą prieš bernioką.

— Čia tau už batus, karalius liepė tave sveikinti ir padėkoti už dovaną.

Berniokas iš džiaugsmo buvo be galvos, jis negalėjo suprasti, kaip čia atsirado tas auksas. Katinas jam viską apsakė, audamas batus, paskui tarė:

— Nors tu dabar užtektinai turi pinigų, bet čia ne viskas. Rytoj vėl apsiausiu savo batais, ir tu būsi dar turtingesnis. Karaliui pasakiau, kad esi grafas.

Kitą dieną katinas, kaip buvo sakęs, apsiavęs batais vėl išėjo medžioti ir nunešė karaliui gerą grobį. Taip jis medžiojo kasdien ir kiekvieną dieną parnešdavo nemaža aukso. Jis įgijo didelį karaliaus pasitikėjimą, galėjo kada norėdamas ateiti ir vaikščioti po visą pilį. Atėjo vežėjas, keikdamasis: „Kad pasikartų karalius su ta princese! Norėjau eiti į smuklę kiek išgerti ir pakortuoti, o čia turiu juos pavėžinti prie ežero". Tai išgirdęs, katinas tuoj parlėkė namo ir sako savo šeimnininkui:

— Jei nori būti grafas ir turtingas, eik su manim prie ežero ir maudykis.

Berniokas nežinojo, kas čia gali būti, bet paklausė katino, nuėjo su juo, nusivilko nuogas ir šoko į vandenį. Katinas paėmė jo drabužius, nunešė toliau ir paslėpė. Tik jis baigė slėpti, atvažiavo ir karalius. Katinas tuoj kad ims gailėstingai šaukti:

— Maloningiausias karaliau! Mano ponas maudėsi ežere, tuo laiku atėjo vagis ir nusinešė jo drabužius, padėtus ant kranto. Dabar grafas ežere ir nedrįsta plikas išlipti. Jei jis ilgiau mirks vandenyje, gali peršalti ir mirti.

Tai išgirdęs, karalius liepė sustoti ir nusiuntė vieną tarną atnešti savo drabužių. Tas grafas apsiliko puikiais drabužiais, ir karalius, norėdamas parodyti savo malonę už gautas iš jo kurapkas, pakvietė sėsti į kariatą šalia savęs. Princesė neprieštaravo, nes grafas buvo jaunas ir gražus ir jai labai patiko.

O katinas, nieko negaišdamas, nulėkė priešais, pribėgo prie didelės pievos, kur šimtas vyrų pjovė šieną.

— Kieno ta pieva? — paklausė katinas.

— Gi didžiojo burtininko, — atsakė pjovėjai.

— Klausykite, netrukus čia važiuos pro šalį karalius ir kai klaus, kieno ta pieva, atsakykit: grafo! O jei jūs taip ne-sakysit, tuoj visi būsit negyvi!

Toliau katinas prilėkė javų lauką. Laukas buvo baisiai didelis, jo krašto nesimatė nė iš vienos pusės. Ten kirto rugius per du šimtus darbininkų.

— Žmonės, kieno tie rugiai?

— Didžiojo burtininko!

— Klausykit, netrukus čia važiuos pro šalį karalius, ir kai jis klaus, kieno tie rugiai, tai atsakykite: grafo! O kad jūs taip nesakysit, tuoj visi būsit negyvi!

Galop katinas pribėgo didelį mišką, ten per tris šimtus vyrų įkirtę vertė ažuolus ir kitus didelius medžius.

— Žmonės, kieno tas miškas?

— To didžiojo burtininko!

— Klausykite, netrukus čia važiuos pro šalį karalius, ir kai jis klaus, kieno tas miškas, atsakykite vienu balsu: grafo!

. O kad jūs taip nesakysit, tuoj visi būsit negyvi!

Katinas nukūrė toliau. Darbininkai labai stebėjosi, kad jis kaip žmogus buvo su batais, ir pabijojo, kad nepadarytų, kaip grasė.

Bematant jis pasiekė burtininko pilį ir drąsiai įžengė į vidų. Burtininkas pažiūrėjo į jį su panieka ir paklausė, ko jam čia reikia.

Katinas mandagiai jį pasveikino ir tarė:

— Aš girdėjau, tu gali pavirsti į kiekvieną gyvulį, kokį tik panorėsi. Tikiu, kad gali pavirsti į šunį, lapę arba vilką, bet nemanau, kad galėtum pavirsti į dramblių, todėl aš atvykau sužinoti, kaip čia yra.

Burtininkas išdidžiai atsakė:

— Tai man vienas niekniekis, — ir beregint pavirto į dramblių.

— Tai puiku, — atsiliepė katinas, — o į liūtą?

— Man irgi vieni juokai, — pasakė burtininkas, — ir štai vietoj dramblio prieš katiną stovėjo iškėlęs galvą liūtas.

Katinas apsimetė, išsigandęs ir sušuko:

— Tai negirdėtas daiktas, man per sapną negalėtų ateiti į galvą. Dar nuostabiau būtų, kad galėtum pavirsti į kokį mažą gyvuliuką, sakysim, į pelę. Tu galingesnis už visus pasaulio burtininkus, bet toks dalykas ir tau būtų per sunkus.

Tie saldus žodžiai labai patiko burtininkui, ir jis tarė:

— Tai man vis mažmožis, mielas katinėli, — ir pradėjo vir.vir vir po kambarį pele bėgioti. Katinas pašokęs tik kapt pagavo pelę su nagais ir sužliaubė.

O karalius su grafu ir princese važiavo toliau ir privažiavo pievą.

— Kieno ta pieva? — paklausė karalius.

— Pono grafo! — sušuko visi, kaip katinas buvo liepęs.

— Jūs turite gražų gabalą žemės, — pasakė jis grafui. Toliau jie privažiavo javų lauką. .

Žmonės, kieno tie rugiai? — vėl klausė karalius.

— Pono grafo!

— O, grafo! Tikrai nemažas ir gražus plotas!

— Kieno tas miškas, žmonės? — klausė karalius.

— Pono grafo! — vėl buvo atsakymas. Karalius dar labiau stebėjosi ir tarė:

— Jūs esate turtingas žmogus, grafe! Manau, aš pats neturiu tokio puikaus miško.

Galop jie privažiavo pilį, katinas jau stovėjo aukštai prie durų. Sustojus karietai, jis nušoko žemyn, atidarė duris ir tarė:

Šviesiausias karaliau, jūs čia atvykot į mano pono, grafo, pilį, tokia garbė padarys jį visą amžių laimingą.

Karalius išlipo iš karios ir stebėjosi, kokie puikūs rūmai, jie buvo didesni ir gražesni už jo paties pilį. O grafas nuvedė princesę į salę, žibėjusią auksu ir brangiais akmenimis.

Netrukus princesė ištekėjo už grafo. Kai karalius mirė, šis tapo visos šalies valdovu, o batutas katinas pirmuoju ministru.

PELĖDA

Prieš kelis šimtus metų, kai žmonės dar nebuvo tokie gudrūs, kaip šiandien, viename mažame miestelyje atsitiko nuostabi istorija. Naktį iš miško į vieno žmogaus klijimą atskrido pelėda, o išaušus nebenorėjo iš ten lėkti, bijodama, kad jos nepamatytų kiti paukščiai ir nepakeltų riksmo.

Rytą nuėjo bernas į klijimą imti šiaudų, pamatė kertėj tupint pelėdą, baisiai išsigando ir atbėgęs pasakė savo ponui, kad į klijimą įlindęs tupi bailsus žvėris, kurio kaip gyvas nematęs, vartantis

akis ir galintis kiekvieną praryti.

— Pažįstu tave, — tarė ponas: — vaikyti strazdą po lauką turi drąsos, bet, pamatęs negyvą vištą, bijai be lazdos prie jos prieit. Eisiu pats pažiūrėti, koks ten žvėris.

Drąsiai nuėjo jis į klojimą ir pradėjo dairytis. Bet kai pamatė neregėtą žvėrį savo akimis, išsigando ne mažiau už berną. Be dvasios šoko pro duris, nulėkė pas kaimynus ir su ašaromis ėmė prašyti jų pagalbos prieš nežinomą baisų žvėrį, sakydamas, kad visam miestui būtų didelis pavojus, jei jis ištrūktų iš klojimo. Visose gatvėse kilo didelis triukšmas ir riksmas; gyventojai susirinko apsiginklavę ietimis, šakėmis, dalgiais ir kirviais; pagaliau pasirodė tarybos nariai su burmistru priešaky. Sustoję rinkoj eilėmis, nuėjo pas klojimą ir, apsupo iš visų pusių. Paskui vienas iš drąsesnių, su atstatyta ietim rankoj, įkėlė koją pro duris, bet tuojau, baisiausiai rėkdamas, išbėgo atgal, visas išbalęs kaip drobė ir nebegalėdamas tarti žodžio. Dar buvo atsiradę du drąsuoliai, bet toliau durų ir jie negalėjo žengti.

Pagaliau išlindo į priekį aukštas, tvirtas vyras, pagarsėjęs savo dideliais karo darbais, ir tarė:

— Vienu pažiūrėjimu žvėries neišvarysit, reikia rimtai ką daryti, o jūs visi tik kinkas drebinat ir nežinote, nuo katro galo pradėti.

Jis liepė atnešti šarvą, kalaviją ir ietį ir visas apsiginklavo. Visi gyrė jo drąsumą, nors daugelis drebėjo dėl jo gyvybės. Atidarė abejas klojimo duris, pamatė pelėdą tuo tarpu atsitūpusią ant didelio skersinio spyrio. Tas drąsuolis liepė atnešti kopėčias, ir kai pasistatęs pradėjo lipti, visi ėmė jį drąsinti, prašydami padėti šventą Jurgį, slibino nugalėtoją. Matydama artinantis žmogų, kuris galėjo ją pagauti, ir girdėdama tokios minios riksmą, pelėda ėmė vartyti akis, šiaušti plunksnas, suplasnojo sparnais, kaukštelėjo snapu ir dusliu balsu suriko:

— U-ū, ū-ū.

— Durk, durk! — šaukė minia drąsuoliui.

— Kas čia stovėtų, kur aš, — atsiliepė jis, — tas nesakytų durti.

Nors per vieną pakopą pakilo aukštyn, bet visas ėmė drebėti ir vos gyvas nulipo žemėn.

Dabar nebeliko nė vieno, kuris būtų tikęs eiti į tokį pavojų.

— Tas žvėris, — sakė jie, — vienu savo kvapu užnuodijo ir sužeidė drąsiausią iš mūsų, tai kur mes bekišim savo galvas?

Ir jie ėmė tartis, ką daryti, kad nepražūtų visas miestas. Nieko ilgai negalėjo sugalvoti, galop burmistras rado gerą priemonę.

— Mano nuomone, — tarė jis, — mums reikia visiems susidėti ir atpirkti iš savininko klojimą su viskuo, su javais ir šiaudais, kad jis neturėtų jokių nuostolių, o paskui jį padegti, kad kartu sudegtų ir tas baisus žvėris; tada bent niekam nereikės aukoti savo gyvybės. Tokiam svarbiam reikalui niekas neturėtų gailėtis pinigų ir atsikalbinėti.

Visi su juo sutiko. Klojimas buvo padegtas iš visų keturių pusių, kartu su juo sudegė ir ta nelaiminga pelėda. O kas netiki, tegu nuvažiuoja į tą miestą ir pats viską išklausinėja.

MĖNUO

Labai seniai buvo toks kraštas, kur naktys būdavo visados tamsios ir dangus tartum juoda gelumbe aptrauktas, nes ten niekad netekėdavo mėnuo ir nešviesdavo tamsumoj nė viena žvaigždėlė. Iš to krašto iškeliavo keturi berniokai ir rado tokią šalį, kur vakare, tik saulė nusileidžia už kalno, tuoj ažuolo viršūnėj pasirodo didelis šviesus kamuolys, skleisdamas plačiai ir toli malonią šviesą, vis dėlto žmonės galėjo viską matyti ir pažinti. Keleiviai pamatę labai nustebė ir paklausė pravažiuojančio žmogaus, iš kur ta šviesybė..

— Čia mėnuo, — atsakė tas: — mūsų burmistras pirkė už tris dolerius ir pakabino tam ažuole. Jis kasdien pila alyvos, kad skaisčiau degtų, už tai iš mūsų gauna per savaitę po vieną dolerį.

Kai tas žmogus nuvažiuavo, vienas iš jų tarė:

— Ta lempa mums labai praverstų, turim namie tokio pat didumo ažuolą, galėtumėm ją ten pakabinti. Kaip būtų smagu, kad nebereiktų naktį patamsy knapinėti!

— Žinot ką? — atsiliepė antras. — Gaukim kur arklį ir išsivežkim tą mėnesį. Tegū jie sau kitą nusiperka.

— Aš moku gerai po medžius laiptoti, — pasakė trečias, — ir beregint jį nukelsiu žemėn.

Ketvirtas surado arklį su ratais, o trečias įlipo į medį, išgręžė mėnesiui skylę, įvėrė drūtą virvę ir nutraukė į apačią. Tada įvertė žibantį rutulį į ratus ir apklojo drapanomis, kad kas nepamatytų vežant. Pargabeno laimingai į savo kraštą ir pakabino jį ant ažuolo. Seni ir jauni neapsakomai

džiaugėsi, kai naujoji lempa apšvietė jų laukus ir namus.

Tie keturi berniukai pildavo į mėnesį alyvą, krapštydavo dagtį ir kas savaitę gaudavo dolerį. Pagaliau jie paseno, ir kai vienas apsirgęs pasijuto mirsiantis, paprašė ketvirtą dalį mėnesio, kaip jo nuosavybę, užkasti kartu su juo į kapą. Kai jis mirė, seniūnas įlipo į medį, atkirpo su sodo žirkėmis ketvirtį ir įdėjo jam į grabą. Mėnesio šviesa sumažėjo, bet labai žymu dar nebuvo. Kai mirė antrasis, tam įdėjo į grabą kitą ketvirtį, ir mėnesio šviesa vėl sumažėjo. Dar menkesnė liko šviesa, mirus trečiajam, kuris irgi savo dalį nusinešė į kapus, o kai mirė paskutinis, vėl pasidarė naktys tamsios kaip seniau. Ir vėl žmonės, susitikę naktį be žiburio, daužė sau kaktas.

Bet kai mėnesio dalys požemy vėl susijungė, tapo ten šviesu, ir atbudo iš amžino miego numirėliai. Nustebinti tokio neregėto daikto, jie vėl sukilo iš grabų ir ėmė taip gyventi, kaip čia žemėj gyveno. Vieni pradėjo žaisti ir šokti, kiti nubėgo į smukles, susėdo ten gerti, pasigėrę ėmė triukšmą kelti, bartis ir pagaliau su lazdomis muštis. Triukšmas darėsi vis garsesnis ir pasiekė net dangų. Šventas Petras, saugodamas dangaus vartus, išgirdo ir pamanė, kad požemio gyventojai pakėlė maištą; jis tuojau sušaukė savo kariuomenę, kad galėtų atremti priešą, jei šis norėtų palaimintuosius puliti. Nesulaukdamas priešo, šventas Petras užsisėdo ant savo žirgo ir išjojo pro dangaus vartus į požemį. Ten jis nuramino numirėlius, liepė jiems vėl sugulti į savo grabus, o mėnesį paėmė ir pakabino ant dangaus.

MALŪNININKO BERNAS IR KATE

Vienas senas malūnininkas neturėjo nei pačios, nei vaikų, tik tris bernus. Jau jie buvo pas jį kelerius metus, ir kartą jis jiems sako: . — Pasenau, turiu lįsti už krosnies, o jūs eikit ieškoti, ir kuris parvešit geriausią arklį, tam atiduosiu malūną; tik gavusis malūną turės mane laikyti, kol gyvas būsiu.

Trečias malūnininko tarnas tebuvo dar pusbernis, kiti jį laikė kvailiu ir nenorėjo, kad jis gautų malūną; tiesą sakant, tas ir netroško jo. Visi trys iškeliavo kartu, bet kai priėjo sodžių, vyresnieji bernai tarė:

— Ta čia, Jonai, gali likti, vis tiek niekados nerasi jokio kuino.

Tačiau Jonas nepaklausė ir nukeliavo kartu. Sutemus jie priėjo griovą ir ten sugulė. Gudrieji palaukė, kol Jonas užmigo, paskui atsikėlė, apsisaisė ir paliko jį vieną gulintį. Jie džiaugėsi gudriai pasielgę, bet palaukit — teks jums už tą gudrumą!

Kai patekėjus saulei Jonas atbudo ir pamatė begulįs gilioj griovoj, apsidairęs sušuko:

— Viešpatie, kur aš esu?

Tada jis atsikėlė, išėjo iš griovos ir nukeliavo per mišką

galiu rasti bent kokį arklį?" Beeidamas susitiko mažą margą katytę. Ta maloniai jam tarė:

— Jonai, kur tu dabar keliauji?

— A, bet tu negali man padėti.

— Tačiau aš žinau, ko tu nori, — sako katytė, — tu nori gauti gražų arklį. Eik pas mane ir patarnauk man septynerius metus už berną, tai duosiu tokį gražų arklį, kokio nesi matęs per visą savo gyvenimą.

„Kokia nuostabi katė, — pagalvojo Jonas, — tačiau reikia pažiūrėti, ar ji tiesą sako, ar ne.“

Ji nusivedė bernioką į savo užkeiktą pilį, kur visi jos tarnai buvo vienos katės: jos ykriai lakstė laiptais aukštyn ir žemyn, buvo linksmos ir smagios. Kai vakare susėdo visi už stalo, trys katės turėjo linksminti muzika: viena čirpino bosą, antra — griežynę, o trečia, išpūtus žandus kiek tik gali, trimitavo.

Pavalgius stalas buvo išneštas, ir margoji katytė tarė:

— Jonai, dabar pašok su manim.

— Ne, — atsakė jis, — su kate niekados nesu šokęs, nemokėsiu šokti.

— Tai paguldykit jį į lovą, — paliepė ji savo katėms.

Viena katė pašvietė, kai jis ėjo į savo kambarį, kita numovė batus, trečia — kojines, ir pagaliau viena užgesino žiburį. Kitą rytą vėl jos atėjo ir padėjo jam atsikelti iš lovos; viena movė kojines, kita rišo keliaraiščius, trečia nešė batus, viena prausė, o dar viena šluostė su savo uodega jam veidą.

„Kaip jos viską gražiai dirba!“ — sakė sau Jonas. Bet ir jis tarnavo katei — kasdien skaldė malkas. Tam darbui jis gaudavo sidabrinį kirvį, sidabrinės pakalas, sidabrinį pjūklą ir varinę kūlę. Taip jis gyveno katės namuose — skaldė malkas, saldžiai valgė ir gėrė, bet nieko daugiau

nematė, tik tą margą katytę ir jos tarnus. Kartą katė jam tarė:

— Eik nupjauk mano pievą ir padžiovink šieno. Padavė sidabrinį dalgį ir auksinę pustyklę, tik liepė viską sveiką gražinti.

Jonas padarė, kas jam buvo liepta. Pabaigęs darbą, parnešė dalgį, pustyklę ir šieną namo ir paklausė, ar jau negalėtų gauti savo atlyginimo.

— Ne, — atsakė katė, — atlik man dar vieną darbą: Išausk sidabro medžiagą, pastatyk man mažus namelius.

Jonas pastatė namelius ir sako:

— Viską padariau, o arklio vis dar nėra.

Bet tie septyneri metai jam praėjo taip greitai, kaip šeši mėnesiai. Katė paklausė, ar jis nenorėtų pažiūrėti jos arklių.

— Žinoma, norėčiau, — atsakė Jonas.

Kai atidarė tų naujų namelių duris, jis pamatė stovint dvylika arklių, tokių lieknų ir gražių, net širdis jam apsalė. Paskui jį pavalgydino, pagirdė ir pasakė:

— Dabar keliauk namo be arklio, už trijų dienų pati * atvažiuosiu ir tavo arklį atvesiu.

Jis tuojau susiruošė į kelionę, ir ji pati parodė jam kelią į malūną. Nedavė jam nė naujų drapanų, bet išleido su tuo pačiu nuplyšusiu drabužėliu, su kuriuo buvo atėjęs ir iš kurio per tuos septynerius metus gerokai išaugo.

Parėjęs namo, Jonas rado anuos abudu bernus jau sugrįžusius; jie kiekvienas turėjo parsivedę arklius, bet vieno arklys buvo žabalas, kito šlubas. Jie paklausė:

— Jonai, kur tavo arklys?

— Už trijų dienų man atves. Tie ėmė juoktis sakydami:

— Kur tu gausi arklį! Matyti, bus labai puikus! Jonas įėjo į pirkia, bet malūnininkas neleido jam sėstis

už stalo, kad buvo toks nuplyšęs ir nudriskęs, sakydamasis nenorįs turėti gėdos, jei kas svetimas užeitų. Valgyti išnešė jam už durų, o kai atėjo metas gulti, anie bernai nenorėjo duoti lovos, ir jis gavo, nuėjęs į žąsų tvartą, atsigulti ant šiaudų kuokštelio.

Kai rytą atsikėlė, jau buvo suėję trys dienos: jis žiūri — važiuoja karieta, pakinkyta šešetu puikiausių arklių, o vienas tarnas veda septintą, skirtą tam malūnininko bernui. O iš karios iššoko graži karalaitė ir įėjo į malūną; karalaitė buvo ta pati margoji katytė, kuriai Jonas tarnavo septynerius metus. Ji paklausė malūnininko, kur yra jaunasis tarnas. Malūnininkas atsakė: — Jis labai nuplyšęs, negalima laikyti padorioj troboj, dabar guli žąsų tvarte.

Karalaitė liepė tuojau jį atvesti. Jonas atėjo dangstydamsis rankomis savo sudriskusio drabužio skylės. Tarnas išvyniojo puikius drabužius, ir kai Jonas nusiprausęs juos užsivilko, joks karalius negalėjo būti už jį gražesnis. Paskui karalaitė panorėjo pamatyti anų bernų parsivestus arklius, kurių venas buvo aklas, kitas šlubas. Tada ji liepė tarnui atvesti septintą arklį. Kai jį pamatė, malūnininkas tarė:

- gražesnio nesu regėjęs.

— Ir tas arklys yra Jono, — paaiškino ji.

— Tai jam ir malūnas, — nusprendė malūnininkas.

O karalaitė pasakė, kad kaip tą arklį, taip ir malūną galįs sau pasilikti, paėmė savo ištikimąjį Joną už rankos, pasisodino į karietą ir nuvažiavo.

Pirmiausia jie nuvažiavo prie tų mažų namelių, kuriuos jis buvo pastatęs su sidabro įrankiais, bet dabar toj vietoj stovėjo puikiausi rūmai, ir ten viskas buvo sidabro ir aukso. Paskui jie pakėlė vestuves, toliau gyveno visą amžių turtingai ir laimingai. Todėl niekas negali sakyti, kad niekam tikęs tas, kas nėra gudrus.

VAIKAS KAPE

Gyveno kartą vargingas piemenėlis; jo tėvas ir motina buvo mirę, o jis vyresnybės atiduotas į namus turtingam kaimynui, kad jį penėtų ir auklėtų. Kaimynas ir jo pati buvo kietos širdies žmonės ir labai šykštūs; nors turėjo daug turto, bet kitam gailėjo duonos kąsnelio nuo savo stalo. Nelaimingas vaikas niekaip negalėjo jiems įtikti, jie prastai jį maitino, užtat dažnai musė.

Sykį jis turėjo ganyti vištą su viščiukais. Višta išlindo su vaikais pro tvorą, tuo tarpu iš kažkur atskrido vanagas, pagavo ją ir iškėlė į orą. Berniukas ėmė, kiek tik gali, rėkti:

— Vagis, vagis, plėšikas!

Bet tai nieko nepadėjo: vanagas grobio nebegrąžino. Išgirdęs riksmą, atbėgo šeimnininkas ir, sužinojęs, kad nebėr vištos, baisiai įniršo ir taip nuplakė vaiką, jog tas dvi dienas negalėjo pasijudinti. Paskui turėjo ganyti vištelius be vištos, bet dabar buvo vargo dar daugiau: vienas lėkė čia, kitas ten. Tada jis sugalvojo priišti juos visus prie virvelės, manydamas, kad tuomet vanagas nenuneš nė vieno. Bet ne taip išėjo. Kai po kelių dienų nuvargęs nuo lakstymo ir alquio užmigo, atskrido vanagas, pagavo vieną vištelį, o kiti buvo priišti prie tos' pat virvelės, tai jis nusinešė juos visus kartu ir, nusileidęs į medį, prarijo. Tuo laiku parėjo namo šeimnininkas, sužinojo apie nelaimę ir įtūžęs nežmoniškai pridaužė vaiką — tas kelias dienas turėjo gulėti lovoj.

Kai jis pasveiko, tarė šeimnininkas:

— Esi per kvailas, ganyti netinki, gal geriau tiksi man kur pasisiūsti.

Ir padavė jam nunešti teisėjui pilną kraitelę vynuogių su laišku. Eidamas keliu, berniukas išalko ir ištroško ir neiškentęs suvalgė dvi kekes. Nunešė kraitelę teisėjui, tas perskaitė laišką, paskui suskaitė kekės ir tarė:

— Dviejų kekių trūksta.

Vaikas atvirai prisipažino jas suvalgęs, sakėsi buvęs labai išalkęs ir ištroškęs. Teisėjas parašė sodiečiui laišką, reikalaujamas dar tiek vynuogių. Ir vėl vaikas gavo jas nešti su laišku. Kely vėl išalko ir nori gerti, nebeturi vargšas ką daryti, paėmė ir vėl suvalgė dvi kekes. Bet pirma išėmė laišką iš kraitelės, pakišo po akmeniu ir pats ant jo atsisėdo, kad laiškas nematytu jo valgant. Tačiau teisėjas pasigedo tų vynuogių ir paklausė, kur jos pasidėjo. Berniukas nustebeš tarė:

— Kaip teisėjas sužinojai? Juk laiškas negalėjo pasakyti, prieš valgydamas buvau jį pakišęs po akmeniu! Teisėjas nusijuokė iš jo paikumo ir parašė šeimnininkui, kad vaiką geriau laikytu, nešykštėtų jam valgyti nei gert ir pamokytu, kas yra gera ir kas pikta.

— Aš tau tą mokslą tuoj įdėsiu, — tarė žiaurus šeimnininkas: — nori valgyti, tai dirbk, o jei ką negerai padarysi, gausi nuo manęs lazdu paražauti.

Kitą dieną uždavė jam sunkų darbą: įsakė supjauti arkliams dvi naštas šiaudų. Išeidamas prigrasė:

— Už penkių valandų sugrįšiu, o jei lig to laiko nesupjausi visų šiaudų, gyvam tau kailį nudirsiu.

Paskui su pačia, bernu ir mergiote išvažiavo į turgų, o vaikui nieko daugiau nepaliko, tik mažą kąšnelį duonos. Vaikas nieko negaišdamas atsistojo prie pjovyklės ir ėmė pjauti šiaudus. Dirbo iš širdies, visas sukaito, tada nusivilko savo drabužėlį ir numetė į šiaudus. Bijodamas nepabaigti laiku darbo, dirbo be perstojo ir besiskubindamas nepastebėjo, kaip su šiaudais supjovė savo drabužį. Jau vėlu buvo, kai pamatė nelaimę, ir nebegalėjo jos atitaisyti.

— Oi, — sušuko vaikas, — dabar pražuvau. Ne be reikalo šeimnininkas man grasė; kai parėjęs pamatys, ką padariau, užmuš mane negyvai. Geriau aš pats pasidarysiu galą.

Vaikas kartą buvo girdėjęs šeimnininkę sakant: „Palovy turiu padėjusi puodą su nuodais“. O ten buvo medus, ir ji tik tyčia taip sakė, kad kas jo neišlaižytų. Berniukas palindo po lova, išsitraukė puodą ir visą iškabino. „Negaliu suprasti, — sakė jis sau, — kodėl žmonės kalba, kad mirtis esanti baisi; man rodosi, kad ji net labai saldi. Štai dėl ko šeimnininkė taip dažnai prašo mirties.“

Jis atsisėdo ant krėslo ir taisėsi mirti. Bet vietoj silpnumo, kaip jis laukė, pasijuto nuo sotaus daikto daug stipresnis. „Čia būta ne nuodų, — tarė jis, — bet šeimnininkas yra kartą sakęsis turintis savo indaujoj paslėpęs butelį su musių nuodais — ten gal bus tikri nuodai ir man padarys galą.“ Bet ten buvo ne musių nuodai, o vynos. Vaikas rado tą butelį ir visą išgėrė. „Ir šita mirtis saldi“, — tarė jis, bet netrukus nuo vyno ėmė svaigti galva, ir jis pamanė, kad čia jau ateina galas. „Jaučiu, greitai mirsiu, — kalbėjo sau vienas, — reikia eiti į kapus ir paieškoti vietos.“ Sverdėdamas nuėjo į kapus, rado tik iškastą duobę ir atsigulė į ją. Jo nuovoka vis mažėjo ir mažėjo. Netoli kapų vienuose namuose buvo vestuvės; išgirdo jis muziką ir pagalvojo, kad jau patekęs į dangų. Vaikas rytą nebeatmerkė akių: nuo vyno pakilęs karštis ir nakties šalta rasa atėmė jam gyvybę, ir jis amžinai paliko tam kape, į kurį pats buvo atsigulęs.

Sužinojęs vaiką mirus, šeimnininkas labai išsigando, bijodamas, kad nepatrauktų jo į teismą; iš tos baimės jis apalpo ir parvirto žemėn. Pati tuo tarpu, stovėdama prie židinio, čirškino keptuvėj spirgus ir, pamačiusi parvirtusį vyrą, šoko jo gelbėti. Staiga užsidegė keptuvėj taukai, per kelias minutes liepsna apėmė visus namus, ir beregint visas turtas pavirto pelenais. Ir tie žmonės, nuolat graužiami sąžinės, likusį savo amžių gyveno dideliame varge ir skurde.

MARIJOS AUGINTINĖ

Prie didelio miško gyveno kirtėjas su savo pačia, ir jie turėjo vieną vaiką, trejų metų mergaitę. Jie buvo tokie suvargę, jog neturėjo nė duonos kąsnelio, ir tėvai dažnai nežinojo, ką savo vaikui duoti valgyti. Vieną gražią dieną išėjo kirtėjas susirūpinęs į mišką prie savo darbo. Kertant malkas, staiga jam pasirodė priešais didelė, graži moteriškė su žibančiu žvaigždžių vainiku ant galvos ir tarė: — Aš esu Šventoji Marija, Kūdikėlio Jėzaus Motina. Tu esi neturtingas, atnešk man savo dukrelę, aš ją paimsiu ir auginsiu kaip tikra motina.

Kirtėjas paklausė, atnešė mergaitę ir atidavė Šventajai Marijai, o ta nusinešė ją į dangų.

Kaip gerai mergytei ten buvo! Valgė ji saldinius, gėrė pieną su medumi, vilkėjo aukso drabužiais ir žaidė su angelais. Kai jai buvo keturiolika metų, pasišaukė ją Pana Marija ir sako:

— Mielas vaikeli, aš išvykstu į didelę kelionę, štai imk raktus nuo trylikos dangaus karalystės durų ir laikyk savo žinioj: dvylika durų gali atidaryti ir visas ten grožybes apžiūrėti, bet tryliktųjų, nuo kurių šis mažas raktelis, neleidžiu; žiūrėk, kad jų man nedarytum, kitaip įpuls į bėdą.

Mergaitė prižadėjo klausyti, ir kai Dievo Motina iškeliavo, tuojau ji pradėjo apžiūrinėti dangaus karalystės rūmus, kasdien atidarydama po vienas duris. Taip ji apėjo visą dvylika gyvenimų. Kiekviename buvo apaštalas, apsuptas didelės šviesos; mergytė džiaugėsi visais tais puikumais, ir angeliukai, kurie ją visur lydėjo, irgi džiaugėsi su ja. Štai liko tik vienos durys, kurias buvo uždrausta atidaryti, bet mergytė baisiai norėjo žinoti, kas už jų yra, ir tarė angeliukams:

— Visai tų durų nedarysiu ir neisiu ten, tik noriu atrakinti, kad galėtume truputį pro plyšį pažiūrėti.

— Oi ne, — atsakė angeliukai, — tai būtų nuodėmė, Švenčiausioji Panelė juk uždraudė, dar gali čia tave kokia nelaimė ištikti.

Mergaitė nutilo, bet nenutilo jos noras pažvelgti, kas yra už durų, graužė jai širdį ir nedavė ramumo. Ir kartą, visiems angelams išlėkus, tarė ji sau: „Štai aš esu vienui viena ir galėsiu pažiūrėti: juk niekas nežinos, ką aš padarysiu". Mergaitė paėmė mažąjį raktelį, įdėjo į spynos skylutę ir įdėjusi pasuko. Durys staiga atsidarė, ir mergaitė išvydo Švenčiausiąją Trejybę, sėdinčią liepsnoje ir šviesybėje. Valandėlę ji stovėjo žiūredama nustebusi, paskui truputį palytėjo pirštu tą šviesybę, ir jos pirštas apsitraukė auksu. Mergaitė baisiai nusigando, užtrenkė duris ir pabėgo. Bet jos baimė nepaleido, kad ir ką darė, širdis smarkiai mušė ir negalėjo nurimti; auksas irgi nedilo nuo piršto, nors jį mazgojo ir trynė, kaip tik išmanė.

Neilgai truko, ir sugrįžo iš savo kelionės Šventoji Marija. Ji pasišaukė pas save mergaitę ir pareikalavo dangaus raktų. Paėmusi raktus, pažiūrėjo Ji mergaitei į akis ir paklausė:

— Ar nebuvai atidariusi tryliktųjų durų?—

— Ne, — atsakė augintinė.

Tada padėjo Dangaus Karalienė ranką ant mergaitės širdies, jautė, kaip ji smarkiai mušė, ir suprato, kad Jos įsakymas buvo sulaužytas ir durys atidarytos. Ir tarė Ji dar kartelį:

— Ar tikrai tu nedarei?

— Ne, — atsakė mergaitė antrą kartą.

Čia Ji pastebėjo ant mergaitės piršto auksą, prilipusį palytėjus dangaus ugnį, iš to aiškiausiai matė, kad mergaitės nusidėta, ir trečią kartą paklausė:

— Argi nebuvai atidariusi?

— Ne, — atsakė mergaitė trečią kartą. Tuomet Dievo Motina tarė:

— Tu manęs neklausei, o paskui dar melavai, todėl nesi daugiau verta danguje būti.

Tada mergaitė stipriai užmigo, ir kai pabudo, pamatė gulinti ant žemės didelį girioje. Norėjo šaukti, bet negalėjo nė žodžio ištarti. Pašoko ir norėjo bėgti, bet kur tik bėgo, visur buvo erškėčių siena, pro kurią niekaip negalėjo prasilaužti. Girioje, kur ji buvo patekusi, stovėjo senas, kiauras medis, ir išjoji pasidarė sau prieglaudą. Kai ateidavo naktis, lįsdavo ji ten ir miegodavo arba slėpdavosi nuo lietaus ir audros. Varginas buvo toks gyvenimas, ir ji graudžiai verkė prisimindama dangų, kur taip gražu ir gera jai buvo, kur galėjo su angelais žaisti. Ji mito uogomis ir šaknelėmis, kurias ten netoli rasdavo. Rudenį rinkdavo ji nukritusius riešutus ir lapelius ir nešdavo juos į savo lindyne. Riešutai žiemą buvo vienintelis jos maistas, o lapai — patalas, į kurį ji giliai įsirausdavo, kad nesusaltų nuo sniego ir ledo. Per ilgą laiką jos drabužiai suplyšo ir nulakstė nuo kūno. Saulutei vėl pradėjus kaitinti žemę, eidavo ji iš savo išdubos, sėsdavo po medžiu ir šildydavosi; dabar ją dengė tik ilgi jos plaukai iš visų pusių kaip koks

apsiaustas. Taip slinko metai po metų, o ji vis vargo viena ir kentė.

Kartą, kai medžiai vėl žaliais lapais pasipuošę stovėjo, tos šalies karalius, medžiodamas miške, vijo stirną ir, kadangi ta įbėgo į tankynę, augusią aplink aikštelę su senuoju medžiu, jis nulipo nuo žirgo, išlaužė krūmus ir su kalaviju prasiskynė į ją kelią". Prasimušęs pagaliau pro tankmę, jis išvydo neregėto gražumo mergaitę, kuri sėdėjo po medžiu ir kurią dengė aukso plaukai nuo galvos iki kojų. Jis sustojo žiūrėdamas į ją didžiai nustebęs, paskui tarė:

— Kas tokia esi? Ką čia viena girioj veiki? Mergaitė neatsakė nieko, nes negalėjo lupų atverti.

— Ar nenorėtum su manim į mano rūmus vykti?

Ji tik linktelėjo truputį galvą. Tada karalius paėmė ją už rankos, pasodino ant savo žirgo ir parjojo kartu namo; parvykęs į savo rūmus, jis ją liepė apvilkti puikiausiais rūbais ir viskuo apdovanoti. Nors ji nė kiek negalėjo kalbėti, bet buvo tokia graži ir maloni, jog karalius iš visos širdies ją pamilo ir netrukus vedė.

Po metų karalienei gimė sūnus. Naktį, kai ji viena lovoj gulėjo, pasirodė jai Dievo Motina ir tarė:

— Jei sakysi tiesą ir prisipažinsi, kad atidarei uždraustas duris, tai atversiu tau lūpas ir grąžinsiu kalbą; bet jei atkakliai ginsi savo ir nesikelsi iš nuodėmės, paimsiu tavo kūdikį ir nusinešiu į dangų.

Nors karalienei leista buvo prisipažinti, bet ji buvo vis užkietėjusi ir atsakė: "r".

— Ne, uždraustų durų nedariau.

Šventoji Marija paėmė jai kūdikį iš rankų ir išnyko. Kitą dieną neberado vaikelio, žmonės ėmė kalbėti, kad karalienė esanti žmogėdra ir nužudžiusi savo vaiką. Ji viską girdėjo, bet nieko prieš negalėjo pasakyti, o karalius nenorėjo tikėti, nes labai ją mylėjo.

Metams praslinkus, karalienė vėl pagimdė sūnų. Naktį vėl pasirodė jai Šventoji Marija ir tarė:

— Jei prisipažinsi, kad buvai atidariusi uždraustas duris, tai sugrąžinsiu tau paimtąjį vaiką ir žadą; bet jei nesikelsi iš savo nuodėmės ir vis ginsiesi, tai paimsiu ir tą kūdikį, kuris dabar gimė.

Ir karalienė vėl atsakė:

— Ne, uždraustų durų nedariau.

Paėmė tada Dievo Motina kūdikį iš jos rankų ir nusinešė į dangų. Kitą dieną, kai vaikelio vėl neberado, žmonės ėmė balsu šnekėti, kad karalienė jį suėdusi, o karaliaus patarėjai reikalavo jai teismą padaryti. Bet karalius taip ją mylėjo? jog nenorėjo tuo tikėti ir savo patarėjams liepė, grasydamas mirties bausme, kad apie tai nė išsižioti nedrįstų.

Kitais metais karalienei gimė graži dukrelė. Šventoji Marija pasirodė jai naktį trečią kartą ir tarė:

— Eik paskui mane. Ji paėmė karalienę už rankos, nuvedė į dangų ir parodė abudu vyresnius. Nudžiugo karalienė juos pamačiusi, o Pana Marija tarė:

— Argi tavo širdis dar nesuminkštėjo? Jei prisipažinsi, kad atidarei uždraustas duris, atiduosi abudu tavo sūnelius.

Bet karalienė trečią kartą atsakė:

— Ne, uždraustų durų nedariau! Dievo Motina vėl ją nuleido ant žemės ir paėmė jos trečiąjį kūdikį.

Kitą rytą pasklidus gandai apie gimusios karalaitės pražuvimą, vis žmonės ėmė šaukti;

— Karalienė žmogėdra, ji turi būti nuteista! Karalius nebegalėjo daugiau priešintis savo patarėjams.

Teismas buvo sušauktas, ir karalienė, kuri negalėjo kalbėti ir pasiteisinti, buvo nuteista sudeginti ant laužo. Laužas buvo sukrautas, ir kai ji, pririšta prie stulpo, pradėjo iš visų pusių degti, ėmė tirpti jos puikybės ledas, ir ji pamanė: „O, kad galėčiau prieš mirtį prisipažinti, kad atidariau uždraustas duris!" Čia ji atgavo žadą, ir sušuko balsu:

— Taip, Švenčiausioji Marija, aš jas atidariau! Staiga pradėjo lietus lyti, užgesino ugnį, ją apsiautė

šviesa, ir nuo dangaus nužengė Dievo Motina, vesdamasi abudu jos sūnelius ir laikydama ant rankų dukrelę. Ji maloniai nusišypsojo ir tarė:

— Kas prisipažįsta kaltas, tam dovanojama.

Ir Ji atidavė jai visus tris vaikus, grąžino kalbą ir padarė laimingą per visą gyvenimą.

GERAS PELNAS

Kartą sodietis nuvedė karvę į turgų ir ją ten pardavė už septynis dolerius. Namu grįžo pro tvenkinį, iš kurio toli aplinkui buvo girdėti varlių kurkimas: „Ketur, ketur".

— Aure, — tarė jis sau, — ką jos šneka: septynis aš paėmiau dolerius, o ne keturis.

Priėjęs prie vandens, sušuko varlėms:

— O jūs kvaivos! Jūs geriau žinot už mane? Septyni doleriai, o ne keturi!

O varlės vis savo: — Ketur, ketur! Jums suskaitysiu.

Išėmė pinigus iš kišenės ir suskaitė visus septynis dolerius, po dvidešimt keturis skatikus kiekvienas. Tačiau varlės nesutiko su jo skaičiumi ir toliau traukė savo giesmę: „Ketur, ketur“.

— Ei, — šūktelėjo pa-pykęs sodietis, — kad jūs dedatės geriau žinančios kaip

aš, tai šekit ir skaičiuokite pačios, — ir nutėškė joms visus pinigus į vandenį.

Nutėškęs atsistojo ant kranto ir ėmė laukti, kol jos suskaičiuos ir sugrąžins jam pinigus, bet tos nemanė pasiduoti ir vis kurdė: „Ketur, ketur“. Ten jis dar ilgai stovėjo, pagaliau sutemo, ir turėjo eiti namo. Eidamas smarkiai sukeikė:

— O jūs, šlapiapilvės, drūtagalvės, išverstakės! Plačios jūsų burnos gali daug išrėkti, net ausys kurstą, o septynių dolerių suskaičiuoti nemokat! Gal jūs manot, kad aš jums stovėsiu atsistojęs ir lauksiu, kol baigsit skaičiuoti?

Ir apsisukęs nuėjo namo, o varlės iš paskos jam dar šaukė: „Ketur, ketur!“ Jis piktas sugrįžo namo.

Po kiek laiko jis įsigijo kitą karvę, papjovė ją ir ėmė galvoti, kad gerai pardavęs jos mėsą, galėtų tiek pelnyti, kiek buvo vertos abi karvės, ir priedo dar jam oda liktų. Važiudamas su mėsą, prie miesto vartų sutiko visą gaują šunų. Priešais bėgo didelis šuo, kuris ėmė šokinėti apie mėsą, uostyti ir loti: „Kas, kas, kas“. Šuo nesiliovė lojęs, ir sodietis pagaliau tarė:

— Aš matau, kad tu nori mėsos, bet kvailas būčiau, kad tau duočiau.

Šuo nieko neatsakė, bet vis lojo: „Kas, kas“.

— Tu vienas jos nesusprogsi, ar už savo draugus atsakysi?

— Taip.

— Gerai, jei tu taip nori, aš tau atiduodu mėsą. Aš tave pažįstu ir žinau, kam tu tarnauji, tik žiūrėk, kad per tris dienas būtų man pinigai, kitaip bus blogai.

Sodietis išvertė mėsą iš ratų ir apsigrėžė atgal; šunys tuojuo ją apspito garsiai lodami. Girdėdamas iš tolo lojant, jis pagalvojo: „O, dabar jie visi nori, bet man vis tiek, tas didžiulis gaus už visus atsakyti“.

Kai suėjo trys dienos, sodietis galvojo: „Šį vakarą bus pinigai tavo kišenėje“, — ir buvo visai patenkintas. Bet niekas neatėjo ir nemokėjo pinigų.

— Niekuo negalima dabar pasitikėti, — tarė jis.

Galop jam pritrūko kantrybės, nuėjo į miestą pas mėsininką ir pareikalavo savo pinigų. Mėsininkas iš pradžių manė, kad šis juokus krečia, bet sodietis kalbėjo:

— Maži man čia juokai, prašom atiduoti pinigus: ar jūsų didžiulis šuo prieš tris dienas neparnešė papjautos karvės?

Tada mėsininkas papyko, pagriebė pagaikštį ir išvarė jį lauk.

— Palauk, — tarė sodietis, — dar yra pasaulyje teisybė!

Apsisukęs nuėjo pas karalių skūstis. Tas sėdėjo su savo dukteria ir jo paklausė, kas ką jam padarė.

— O, — tarė sodietis, — varlės ir šunys atėmė mano turtą, o mėsininkas už tai apmušė su pagaikščiu. — Ir plačiai apsakė, kaip viskas atsitiko.

Tai išgirdusi karalaitė ėmė balsu juoktis, ir karalius jam

tarė:

— Tavo bylos išspręsti nemoku, bet užtai gali imti mano dukterį: kaip gyva ji dar nebuvo lig šiol juokusis, ir aš ją esu pažadėjęs tam, kas ją prajuokins. Gali dėkoti Dievui už savo laimę.

— O, — atsakė sodietis, — aš jos visai nenoriu: namie jau turiu vieną pačią, bet ir tos nėra kur dėti! Jei dar vieną parvesčiau, tai kur aš jas padėsiu — nebent kertėse sustatysiu.[^]

Čia karalius ne juokais supyko ir tarė:

— Tu esi nepraušburnis! — Tiesa, — atsakė sodietis. — Koks paukštis, tokia ir giesmė.

— Gerai, — tarė karalius, — tu užsidirbai atpildą: Dabar keliauk namo, o po trijų dienų sugrįžk, tada tau bus atskaičiuoti visi penki šimtai.

Kai sodietis ėjo iš rūmų, vienas iš karaliaus sargybos jam tarė:

— Tu prajuokinai mūsų karalaitę, už tai tikrai būsi gerą dovaną gavęs.

— Suprantamas daiktas, — atsakė sodietis, — penki šimtai bus išmokėti.

— Klausyk, — tarė kareivis, — skirk man iš to kokią dalelę. Ką tu veiksi su tiek daug pinigų?

— Jei tau — ką gi darysi. Gausi du šimtus, tik ateik už trijų dienų į karaliaus rūmus ir pasakyk, kad tau tiek lygiai išmokėtų.

Žydas, kuris netoli stovėjo ir girdėjo jų kalbą, pasivijo iš paskos tą žmogų, pagavo jį už skverną ir sako:

— Ai-ai, ai, koks tamsta laimingas! Aš tamstai išmainysiu pinigus, aš tamstai išmokėsiu smulkiais, ką tamsta veiksi su tais dideliais doleriais?

— Maušeli, — tarė sodietis, — tris šimtus dar gali gauti, tik tuojau man išmokėk juos smulkiais: už trijų dienų tau atiduos karalius.

Žydas apsidžiaugė gerai pelnysiąs ir išmokėjo visą sumą ištrintais, blogais skatikais, iš kurių trys buvo tiek verti, kiek geri du.

Po trijų dienų sodietis, kaip buvo lieptas, atvyko pas karalių.

— Nuvilkit jam drabužius, — tarė karalius, — jis turi atsiimti savo penkis šimtus.

— A, — sušuko sodietis, — tie penki šimtai jau ne mano: du šimtus dovanojau rūmų sargybos kareiviui, o už tris šimtus man jau išmokėjo žydas smulkiais, todėl, tiesą sakant, aš jau nieko nebegaunu.

Tuo metu atėjo kareivis ir žydas ir kiekvienas pareikalavo savo dalies, jiems atiduotos sodiečio, ir jie gavo tokį skaičių rykščių, koks buvo žadėtas. Kareiviui tas dalykas buvo gerai žinomas, ir jis kantriai iškentė, bet žydas gailiai rėkė: „Oi, vai mir! Ai, kokie doleriai!“ Karalius iš to turėjo nemaža juoko, praėjo jam rūstybė, ir jis tarė: — Kadangi tu savo dovanos netekai anksčiau kaip gavai, tai iš manęs turi kitą gauti atlyginimą. Eik į mano išdą ir pasiimk pinigų.

Sodiečiui nereikėjo dviejų kartų sakyti, ir jis prisigrūdo kišenes kiek tik parėjo. Paskui jis atėjo į viešbutį ir ėmė skaičiuoti pinigus. Žydas taip pat iš paskos tenai atšliaužė ir pasiklausęs išgirdo, ką tas vienas sau burbėjo: „Tas karalius gudragalvis vis dėlto mane apgavo! Kad jis pats būtų man davęs, tai bent žinočiau, kiek aš turiu, o dabar kas galės pasakyti, kiek esu tikrai prisipylęs į kišenes?“

— Ai, ai! — sušuko nudžiugęs žydas. — Jis burnoj a prieš mūsų valdovą! Nubėgęs aš jį įskųsiu, tada gausiu dovanų, o jis bus nubaustas.

Pašoko didelis karaliui apmaudas, kai jis išgirdo, kas to sodiečio buvo sakyta, ir žydui liepė eiti ir atvesti kaltininką. Žydas tuoj nubėgo pas jį ir sako:

— Eik tuojau.

— Aš geriau žinau, kaip reikia pas karalių vaikščioti, — atšovė sodietis. — Pirma pasisiūdinsiu naujus drabužius. Gal tu manai, kad žmogus, kurio kišenėj tiek pinigų, gali pas karalių eiti su tokiais skarmalais?

Žydas pamatė, kad sodietis ne juokais užsispyrė ir be naujo drabužio pas karalių neis, tuo tarpu karaliaus rūstybė galėjo praeiti, tada dovanų jis negautų, nei sodietis nebūtų nubaustas.

— Aš iš meilės galiu tamstai paskolinti puikius naujus drabužius; kodėl geram žmogui nepatarnauti? — tarė žydas.

Sodietis sutiko, apsiliko žydo drabužiais ir nuėjo su juo į rūmus. Karalius tuojau paklausė sodiečio, kaip šis drįso taip prieš jį kalbėti, kaip jam sakė žydas.

— Žinomas daiktas, — tarė sodietis, — ką žydas sako, vis meluoja; vieno teisingo žodžio negali išgirsti iš jo burnos. Juk jis gali tvirtinti, kad aš esu apsilikęs .jo drabužiais.

Ai, vai! Kas tas yra? — suriko žydas. — Argi tas švarkas ne mano? Argi aš nepaskolinau jį tamstai kaip savo bičiuliui trumpam laikui, kad galėtum pasirodyti prieš poną karalių?

Tai išgirdęs karalius tarė:

— Vieną iš mūsų tikrai žydas bus apgavęs, mane ar sodietį, — ir liepė jam dar kietųjų dolerių atskaičiuoti. O sodietis grįžo namo su naujais drabužiais ir pinigais kišenėje, sakydamas: „Šį kartą man pavyko!“

ŽYDAS ERŠKĖČIŲ KRUME

Buvo kartą ponas ir turėjo berną; bernas buvo darbštus ir teisingas vyras: kiekvieną rytą kėlė anksčiausiai, gulė paskiausiai, o jei kartais atsitikdavo sunkus darbas ir niekas nenorėdavo jo imtis, jis šokdavo pirmas dirbti. Jis niekad nesiskųsdavo, visados būdavo smagus ir linksmas. Praėjus metams, ponas nieko nenorėjo jam mokėti galvodamas: „Nemokėdamas aš sutaupysiu kelis skatikus.

Bernas tikrai nieko nesakė, vėl visus metus iš širdies dirbo, ir kai po tų vėl jokio atlyginimo

negavo, taip pat nieko nesakė ir toliau paliko.

Praėjo treči metai, ponas pakrapštė kišenę, bet nieko neišėmė. Pagaliau bernas tarė:

— Pone, ištarnavau tamstai trejus metus, prašom dabar atiduoti, kas mano yra uždirbta, noriu iš čia eiti ir žmonių pamatyti.

— Gerai, mielas mano tarne, teisingai man tarnavai, užtat būsi gausiai atlygintas, — atsakė šykštuolis, įkišo ranką į kiškytą, ir žydui liepė eiti ir atvesti kaltininką. Žydas tuoj nubėgo pas jį ir sako:

— Eik tuojau.

— Aš geriau žinau, kaip reikia pas karalių vaikščioti, — atšovė sodietis. — Pirma pasisiūdinsiu naujus drabužius. Gal tu manai, kad žmogus, kurio kišenėj tiek pinigų, gali pas karalių eiti su tokiais skarmalais?

Žydas pamatė, kad sodietis ne juokais užsispyrė ir be naujo drabužio pas karalių neis, tuo tarpu karaliaus rūstybė galėjo praeiti, tada dovanų jis negautų, nei sodietis nebūtų nubaustas.

— Aš iš meilės galiu tamstai paskolinti puikius naujus drabužius; kodėl geram žmogui nepatarnauti? — tarė žydas.

Sodietis sutiko, apsiliko žydo drabužiais ir nuėjo su juo į rūmus. Karalius tuojau paklausė sodiečio, kaip šis drįso taip prieš jį kalbėti, kaip jam sakė žydas.

— Žinomas daiktas, — tarė sodietis, — ką žydas sako, vis meluoja; vieno teisingo žodžio negali išgirsti iš jo burnos. Juk jis gali tvirtinti, kad aš esu apsilkęs jo drabužiais.

Ai, vai! Kas tas yra? — suriko žydas. — Argi tas švarkas ne mano? Argi aš nepaskolinau jį tamstai kaip savo bičiuliui trumpam laikui, kad galėtum pasirodyti prieš poną karalių?

Tai išgirdęs karalius tarė:

— Vieną iš mūsų tikrai žydas bus apgavęs, mane ar sodietį, — ir liepė jam dar kietųjų dolerių atskaičiuoti. O sodietis grįžo namo su naujais drabužiais ir pinigais kišenėje, sakydamas: „Šį kartą man pavyko!“

SENĖ MIŠKE

Viena neturtinga mergaitė tarnavo pas ponus. Kartą ji važiavo su savo ponais per didelį mišką, užpuolė juos galvažudžiai ir užmušė visus, tik ji viena išliko gyva: pamačiusi galvažudžius, ji persigando, iššoko iš kariatos ir pasislėpė už medžio. Kai piktadariai nutolo su savo grobiu, ji priėjo arčiau ir pamatė, kokia nelaimė ištiko jos ponus. Ji ėmė verkti sakydama:

— Ką aš dabar veiksiu? Negaliu išeiti iš to miško, o čia gyvos dvasios nėra. Matyt, gausiu bado dabar mirti.

Ėmė ji klaidžioti po mišką, ieškoti kelio, bet niekur negalėjo rasti. Kai atėjo vakaras, atsisėdo po medžiu, pavedė save Dievo valiai ir nusprendė niekur iš tos vietos nesitraukti, kad ir kas būtų. Po kiek laiko atskrido baltas balandėlis, laikydamas snapu mažą aukso raktelį. Tą raktelį jis padėjo jai į ranką ir tarė:

— Aure ten stovi didelis medis; ant jo kaba spynelė, su tuo rakteliu ją atrakinsi, rasi užtektinai ko pavalgyti ir bado nebematysi.

Mergaitė priėjo prie medžio, atrakino spyną, rado puodelį pieno su baltu ragaišiu ir pasistiprino. Pasistiprinusi tarė:

— Dabar laikas, kai ir vištos eina tūpti, o aš esu taip nuvargusi ir mielai atsigulčiau į lovą.

Tada vėl atskrido tas balandėlis ir atnešė su snapu kitą auksinį raktelį ir tarė:

— Dabar atrakink aure aną medį, ten rasi lovą. Priėjusi atrakino ir rado gražią, minkštai paklotą lovelę;

pasimeldė, kad ją Dievas sveiką per naktį laikytų, atsigulė ir užmigo.

Rytą atskrido balandėlis trečią kartą, vėl atnešė raktelį ir tarė:

— Dabar atrakink aure ten kitą medį, ir rasi drabužius. Atrakinusi rado auksu ir brangiaisiais akmenėliais išsiuvinėtus drabužius, o jų gražumas — jokia karalaitė tokių neturės. Taip ji ten ramiai ir gražiai gyveno kurį laiką. Balandėlis atskrisdavo kasdien ir aprūpindavo viskuo, ko jai reikėjo.

Atskrido kartą balandis ir sako:

Ar nepadarytum man vieną malonę?

— Su didžiausiu noru, — atsakė mergaitė. Balandėlis tarė:

— Nuvesiu aš tave prie mažo namelio, o tu įeisi ten rasi sėdinčią prie židinio seną moteriškę. Ji

tau pasakys „labą dieną“, bet tu jai šiukštu nieko nesakyk, kad ir kažin ką darytų, ir eik tolyn pro dešinę jos pusę; ten rasi duris, atidaryk jas ir įeisi į kambarį, ten bus padėta ant stalo daugybė visokių žiedų, tarp jų bus brangių ir su žibančiais akmenimis, bet tu gražių neliesk, išsirink prasčiausią ir kaip galima greičiau atnešk.

Mergaitė priėjo prie namelio ir atidarė duris; ten sėdėjo senė, nustebo pamačiusi viešnią ir tarė:
— Laba diena, vaikelai.

.. Bet mergaitė nieko neatsakė, praėjo pro ją ir ėmė eiti tolyn.

— Kurgi eini? — sušuko moteriškė ir pagriebė už sijono, norėdama ją sulaukyti. — Čia mano namai, ir be mano leidimo niekas negali vaikščioti.

Bet mergaitė tylėdama ištrūko iš jos ir nuėjo į tą kambarį. Ten gulėjo ant stalo baisybė žibančių žiedų; ji ėmė juos versti ir ieškoti prastojo, bet negalėjo rasti. Beieškodama pastebėjo, kad senė, pasiėmusi narvelį su paukščiu, nori išeiti iš savo namelio. Tada ji priėjo prie senės, paėmė iš rankos narvelį ir pamatė, kad paukštis turi snape prastą žiedą. Ji pagriebė žiedą ir išbėgo iš namelio džiaugdama, kad tuojau atskrisiąs balandėlis ir atsiimsiąs žiedą, bet šis nesirodė. Laukdama balandėlio, ji atsišliejo į medį, ir jai bestovint, medis pasidarė minkštas ir liaunas ir nuleido savo šakas žemyn. Staiga šakos apkabino ją visą ir pavirto į žmogaus rankas; ji apsigrėžė — vietoj medžio stovėjo puikus vyras, tas ją paėmęs pabučiavo ir tarė:

— Tu išgelbėjai ir išvadavai mane iš tos senės, piktos raganos, nagų. Ji buvo mane pavertusi į medį, ir kasdien tik kelias valandas tapdavau baltu balandžiu, ir kol ji turėjo tą žiedą, negalėjau atvirsti į žmogų.

Kartu išsivadavo jo tarnai ir arkliai, kurie taip pat buvo pavertti į medžius ir ten stovėjo. Tas vyras buvo karaliaus sūnus, jis su visais tarnais ir su ta mergaite sugrįžo į savo karalystę, paskui ją vedė ir laimingai gyveno.

VELNIAS IR JO SENELĖ

Buvo kartą didelis karas. Karalius turėjo daug kareivių, bet mokėjo jiems tokią menką algą, jog jie negalėjo išgyventi. Tada trys kareiviai susikalbėjo pabėgti. Vienas tarė:

— Jei mus pagautų, nuo kartuvių neišsisuktumėme. Antras atsakė:

— Aure rugių laukas, sulįskim, ir niekas mūsų ten neras; kariuomenei uždrausta mindyti javus, o rytoj išsikelia į kitą vietą.

Bet kariuomenė nesikėlė ir visą laiką stovėjo aplink lauką. Išsėdėjo jie rugiuose dvi dienas ir dvi naktis ir baisiai išalko; lįsti iš ten bijojo, nes jų laukė mirtis. Tada jie tarė:

— Be reikalo tik bėgom, vis tiek reiks čia žūti.

Tuo tarpu atskrido ugninis slibinas, nusileido prie jų ir paklausė, ko jie čia pasislėpę. Jie atsakė:

— Mes esam trys kareiviai, pabėgom iš pulko dėl menkos algos, čia būdami gausim mirtį badu, o išėję atsidursime kartuvėse.

— Ištarnaukit man septynerius metus, — tarė slibinas, — išnešiu jus per kariuomenę, ir niekas nepagaus.

— Sutinkam, ką darysim nesutikę, — atsakė kareiviai. Tada jis paėmusios nagais, pernešė oru per kariuomenę

ir pastatė toli nuo tos vietos. O tas slibinas buvo niekas kitas, tik velnias. Jis padavė jiems mažą rimbėlį ir sako:

— Papliaukšėkit su tuo rimbeliu, ir jums atsiras pinigų, kiek norėsit; galėsit būti dideli ponai, laikyti puikius arklius, važinėti su kariatomis, bet po septynerių metų būsit mano.

Paskui jiems padavė knygą, ir jie turėjo ten pasirašyti.

— Tačiau pirma užminsiu, — pasakė jis, — jums mįslę, ir jei spėsit, būsit laisvi.

Slibinas tada nuskrido, o jie papliaukšėjo su tuo rimbū, atsirado daugybė pinigų, pasisiuvo poniškus drabužius ir

ėmė keliauti per žmones. Kur tik jie buvo, ten gyveno linksmi, turėjo gražių arklių, važinėjo su kariatomis, valgė ir gėrė gardžiai, bet nieko pikta nedarė. Laikasėjo greitai, ir jie nepamatė, kaip pradėjo artintis septintųjų metų pabaiga; du iš jų išsigandę drebėjo, o trečias nė mažiausios baimės neturėjo ir sakė:

— Nebijokit, broliai, aš atminsiu tą mįslę.

Kartą jie išėjo į lauką, susėdo, o du vis buvo nosis nuleidę. Tada priėjo prie jų sena moteriškė ir paklausė, ko jie taip nuliūdę.

Kas iš to, kad mes tau pasakysim, mums nieko nepadėsi.

— Kas gali žinoti, — atsakė ji, — gal ir padėčiau. Tada jie papasakojo jai, kad jau beveik septyneri metai, kai jie pasižadėję velniui, kuris jiems už tai duodas pinigų kaip šieno, bet kad jie už tai jam davę parašą ir jau tikrai jam teksią į nagus, jei po septynerių metų neatminsia jo mįslės.

Moteriškė tarė:

— Jei norit išsivaduoti, eikit vienas iš jūsų į mišką, ten suieškokit apgriuvusią uolos sieną, panašią į trobelę, jeikit į ją ir rasit pagalbą.

Tie du, kur nuliūdę buvo, pagalvojo:

— Tas mūsų neišgelbės, — ir paliko ten, o tas, kuris buvo smagus, nuėjo į mišką, ėmė ieškoti ir rado tą uolos trobelę. Toj trobelėj sėdėjo sulinkusi sena boba, ji buvo velnio senelė ir paklausė, iš kur jis yra ir ko nori. Jis apsakė viską, kas buvo atsitikę, ji pasigailėjo atviro jaunikačio ir prižadėjo gelbėti.

Senė pakėlė didelį akmenį, kuris buvo užristas ant rūsio, ir tarė:

— Pasislėpk čia ir išgirsi, kas čia bus kalbėta, tik tylėk ir nejudėk; kai atskris slibinas, jo paklausu dėl tos mįslės, jis man viską pasakys, o tu klausyk ir atsimink jo žodžius.

Dvyliktą valandą nakties parskrido slibinas ir paprašė valgyti. Senelė padėjo stalą, atnešė gerti ir valgyti, paskui abu susėdę gėrė ir valgė, o velnias net linksmas pasidarė. Tada ji pradėjo jo klausinėti, kaip praėjusi diena, kiek jis laimėjęs vėlių.

— Šiandien nekaip sekėsi, — atsiliepė velnias, bet netrukus sučiupsiu tris kareivius, jie nebeišsisuks iš mano nagų-

— A, tie trys kareiviai, — atsakė ji, — bet jie gali tau dar pasprukti.

Tarė velnias juokdamasis:

— Kur jie bepaspruks! Aš jiems tokią mįslę duosiu, kad jie niekad os neatmins.

Kokia gi tai galėtų būti mįslė? — paklausė ji.

— Tuoj pasakysiu: didžiojo šiaurės jūroj guli padvėsusi marių katė — čia bus jų kepsnys; banginio šonkaulis bus jų sidabrinis šaukštas vandeniui gerti.

Velniui atsigulus, senelė pakėlė akmenį ir išleido kareivį.

— Ar viską išgirdai?

— Viską, — atsakė jis, — dabar mokėsiu išsigelbėti.

Paskui turėjo slaptai iššokti pro langą ir kitu keliu greitai sugrįžo pas savo draugus. Jis jiems papasakojo, kaip senelė apgavo velnią ir kaip jis iš jo paties išgirdo mįslės spėjimą. Jie labai apsidžiaugė, buvo smagūs, pasiėmė rimbėlį ir prisipliaukšėjo daugybę pinigų.

Pasibaigus septyneriems metams, atėjo velnias su knyga, parodė jų parašus ir sako:

— Aš jus paimsiu į pragarą ir ten pataisysiu pietus; bet jei spėsit, kokį gausit kepsnį, būsit laisvi ir galėsit sau pasilikti tą rimbėlį.

Vienas kareivis atsiliepė:

— Didžiojo šiaurės jūroj guli padvėsusi marių katė, greičiausiai iš jos bus pagamintas mums kepsnys.

Velnias papyko, kažkaip sužvengė ir paklausė antrojo:

— O koks bus jūsų šaukštas?

— Paimsi banginio šonkaulį, ir bus mūsų šaukštas. Velnias susiraukė kaip naginė, sužvingo tris kartus ir

paklausė trečio:

— O žinote, koks bus jūsų vyno stiklas?

— Stiklo vietoj bus sena arklio kanopa.

Velnias staugdamas nulėkė šalin, nebetekęs jokios ant jų valdžios, o tie trys kareiviai, pasilikę rimbėlį, pliauškeno pinigus, kiek tik norėjo, ir gyveno visko pilni ligi savo galo.

GELEŽINĖ KROSNIS

Anais laikais, kai dar gyveno pasauly kerėtojai, viena sena žynė užkeikė karaliaus sūnų, ir jis turėjo miške uždarytas geležinėj krosny sėdėti. Buvo ten daug metų, bet niekas negalėjo jo išvaduoti.

Kartą atėjo į tą mišką karalaitė, pasiklydo ir nebemokėjo rasti kelio pas savo tėvą; devynias dienas ten klaidžiojo ir pagaliau užtiko tą geležinę krosnį. Iš krosnies pasigirdo balsas:

— Iš kur keliauji ir kur eini? Karalaitė atsakė:

— Pamečiau kelią į savo tėvo karalystę ir nebegačiu grįžti namo.

Vėl iš krosnies atsiliiepė:

— Padėsiu tau pareiti namo ir net labai greitai, tik pasirašyk, kad padarysi, ko aš pareikalausiu. Mano tėvo karalystė didesnė už tavo tėvo karalystę, ir noriu tave vesti.

Ji išsigando, išsigandusi ir pagalvojo:

— Viešpatie, ką dabar darysiu su ta geležine krosnim! Bet labai troško sugrįžti pas tėvą ir pasirašė padaryti viską, ko tik anas pareikalautų.

Tada jis tarė:

— Iš namų vėl čia ateik, atsinešk peilį ir išmušk geležyje skylę.

Paskui davė jai palydovą, tas nieko nekalbėjo ir per dvi valandas parvedė namo.

Kai sugrįžo karalaitė, visi namiškiai labai apsidžiaugė, o tėvas apkabinęs bučiavo nenorėdamas paleisti jos iš rankų. Bet ji buvo nuliūdusi ir tarė:

— Brangiausias tėveli, kas man atsitiko! Nebūčiau iš girios grįžusi, kad nebūčiau užėjusi geležinės krosnies su uždarytu karalaičiu, kuriam turėjau duoti raštelį, kad vėl sugrįšiu pas jį, išvaduosiu ir tekėsiu už jo.

Senis karalius baisiai išsigando, iš to išgąščio ko neapalpo, nes teturėjo tą vieną dukterį.

Pasitarę tarp savęs, jie nusprendė jos vietoj nusiųsti malūnininko dukrelę.

Jai liepė pramušti geležinę krosnį. Ši badė dvidešimt keturias valandas, bet nė mažiausios skylutės negalėjo išmušti. Pradėjus švisti, kažkas iš krosnies sušuko:

— Man rodosi, jau aušta. Ji atsakė:

— Ir man taip pat rodosi; girdžiu tėvo malūną bildant.

— Vadinasi, tu malūnininko duktė, keliauk tuojau namo ir atsiųsk karalaitę.

Ji sugrįžo ir pasakė seniui karaliui, kad tas iš krosnies parvaręs ją namo ir reikalaujamas jo dukters.

Karalius išsigando, o jo duktė ėmė verkti. Tada nutarė jos vietoj siųsti kerdžiaus dukterį, dar gražesnę mergaitę kaip malūnininko duktė, davė daug pinigų, kad tik eitų pas geležinę krosnį.

Nuvesta į girią, ji taip pat dvidešimt valandų daužė geležį, bet nieko negalėjo padaryti. Pradėjus švisti, iš krosnies atsiliiepė:

— Man rodosi, jau aušta. Mergaitė atsakė:

— Ir man rodosi; girdžiu savo tėvą trimituojant.

— Vadinasi, tu kerdžiaus duktė, keliauk tuojau namo ir atsiųsk karalaitę. Parėjusi pasakyk, kad jei ji neateis, aš sugriaušiu ir sunaikinsiu visą karalystę, akmenis ant akmenis neliks.

Tai išgirdusi, karalaitė ėmė verkti, bet nebuvo ką daryti, reikėjo pildyti savo pasižadėjimą. Atsisveikino su tėvu, pasiėmė peilį ir nuėjo į mišką pas geležinę krosnį. Atsisto jausi pradėjo mušti geležį ir per dvi valandas išmušė mažą skylutę. Paskui pažiūrėjo pro ją ir pamatė puikų jaunikaitį; jo drabužiai žibėjo auksu ir brangiaisiais akmenimis, ir jai jis labai patiko. Tada ji vėl ėmė pjauti geležį ir padarė tokio didumo skylę, jog karalaitis pro ją išlįst galėjo. Jis tarė:

— Tu mano, o aš tavo, tu mane išvadavai. .

Jis norėjo ją vežtis į savo karalystę, bet ji prašė leisti dar kartą pasimatyti su tėvu. Karalaitis sutiko, tik liepė nesakyti tėvui daugiau kaip tris žodžius ir paskui vėl grįžti. Bet parėjusi namo ji pasakė tėvui daugiau kaip tris žodžius, ir tuojau geležinė krosnis pakilo ir nulėkė už stiklo kalnų, už aštrių kalavijų, tačiau karalaitis buvo išvaduotas — iš tos krosnies išleistas.

Tada atsisveikino ji su tėvu, išėjo į girią ir ėmė ieškoti geležinės krosnies, bet niekur negalėjo rasti. Ieškojo ji devynias dienas ir taip išalko, jog nebežinojo, ką toliau daryti, o valgyti nieko daugiau nebeturėjo.

Atėjus vakarui, įlipo į nedidelį medį ir manė ten praleisti visą naktį, nes bijojo laukinių žvėrių. Apie vidunaktį pastebėjo toli mažą žiburėlį ir pagalvojo: „Gal man ką padėtų“. Paskui nulipo nuo medžio ir ėmė eiti į tą šviesą, visą kelią kalbėdama poteries.

Pagalvius priėjo mažą, seną trobelę, aplink ją augo žolė, o priešais gulėjo krūvelė malkų.

„Kur aš patekau!“ — pagalvojo ji, pažiūrėjo pro langą, bet nieko daugiau nematė, tik drūtų ir mažų rupūžių, o stalas lūžo vynais ir kepsniais, lėkštės ir taurės buvo sidabrinės. Ji įsidrąsino ir pabeldė į duris. Drūtoji sušuko:

Greituke mano, bėk, Kas už durų, pažiūrėk.

Viena maža rupūžiukė prilėkė ir atidarė duris. Įėjusią karalaitę gražiai pasveikino ir pasodino už stalo. Paskui rupūžės jos paklausė:

— Iš kur tamsta keliauji ir kur eini?

Ji papasakojo, kaip viskas atsitikę ir kaip, jai sulaužius įsakymą ir ištarus daugiau nei tris žodžius, išnykusi krosnis su karalaičiu; dabar ji norinti tol klaidžioti po žmones ir jo ieškoti, kol vėl rasianti.

Drūtoji tarė:

Greituke mano, bėk, -Ir dėžutę čia padėk.

Rupūžiukė nulėkė ir atnešė dėžutę. Tada rupūžės ją pavalgydino ir pagirdė, paskui nuvedė ir paguldė į puikią lovą, kur viskas buvo iš aukso ir aksomo, ir ji pasimeldusi užmigo. Išaušus atsikėlė, ir senė rupūžė padavė jai, išėmusi iš dėžutės, tris adatas, kurios turėjo būti jai reikalingos, nes jai reikėjo pereiti aukštą stiklo kalną, tris aštirus kalavijus ir plačią upę. Per viską perėjusi, ji turėjo rasti savo karalaitį. Be tų adatų, rupūžė dar jai davė arklo ratą ir tris riešutus. Gavusi tuos daiktus, karalaitė iškeliavo ir po kiek laiko priėjo stiklo kalną; kalnas buvo baisiai slidus, ir ji turėjo, žengusi žingsnį, besti, visas tris adatas užpakaly kojose. Ir ji taip bedė iš pradžių užpakaly kojose, paskui priešais, kol perėjo kalną, o perėjusi adatas paslėpė pakalnėj ir gerai įsidėmėjo tą vietą. Paskui ji priėjo tris aštirus kalavijus, atsistojo ant arklo rato ir pervažiavo per juos.

Pagaliau priėjo plačią upę, perplaukė per ją ir rado didelę gražią pilį. Įėjusi pasisakė esanti neturtinga mergaitė ir norinti gauti tarnaitės vietą. Ji žinojo, kad čia yra tas karalaitis, kurį ji išvadavo iš geležinės krosnies girioj. Ir ją pasamdė prie virtuvės už nedidelę algą.

Tuo tarpu karalaitis buvo radęs kitą mergaitę ir norėjo vesti manydamas, kad pirmoji jau seniai mirusi.

Vakare, sumazgojusi puodus ir pabaigusį darbą, karalaitė įkišo ranką į kišenę ir rado tuos tris riešutus, kuriuos buvo davusi senė rupūžė. Perkando vieną ir norėjo suvalgyti branduolį, tik žiūri — jame puikiais karališki drabužiai. Išgirdusi apie juos, karalaičio nuotaka atėjo ir ėmė derėti pirkti sakydama:

— Tokie drabužiai ne tarnaitėi dėvėti.

Si atsakė nenorinti parduoti, bet galinti dykai atiduoti, jei sutiktų leisti jai pernakti karalaičio kambary. Ta sutiko, nes drabužiai buvo baisiai gražūs, tokių dar niekad neturėjo.

Atėjus vakarui, tarė savo jaunikiui:

— Ta kvaišė iš virtuvės nori nakvoti tavo kambary.

— Jei tu nieko neturi prieš, man vis tiek, — atsakė jis.

Bet einant gulti nuotaka jam padavė stiklą vyno, sumaišiusi su migdomu gėrimu. Išgėręs tą vyną, jis taip kietai užmigo, jog ta mergaitė negalėjo jo prikelti. Ji verkė visą naktį kalbėdama:

— Aš tave išvadavau iš girios geležinės krosnies, paskui visur tavęs ieškojau, lipau per stiklo kalną, ėjau per tris kalavijus ir plaukiau per plačią upę, o tu nenori manęs klausyti.

Tarnai, kurie stovėjo prie kambario durų, girdėjo, kaip ji visą naktį verkė, ir rytą viską pasakė savo ponui.

riešutą ir rado ten dar gražesnius drabužius. Kai pamatė nuotaka, vėl norėjo juos pirkti. Bet pinigų mergaitė imti nenorėjo, tik prašė dar kartą jai leisti pernakti jaunikio kambary. Bet jam vėl buvo užduota to paties gėrimo, jis kietai užmigo ir nieko negirdėjo.

O ta mergaitė iš virtuvės vėl visą naktį verkė kalbėdama:

— Aš tave išvadavau iš girios geležinės krosnies, paskui visur tavęs ieškojau, lipau per stiklo kalną, per tris kalavijus ir plaukiau per plačią upę, o tu nenori manęs klausyti.

Tarnai, kurie stovėjo prie kambario durų, girdėjo, kaip ji visą naktį verkė, ir rytą viską pasakė savo ponui.

Sumazgojusi puodus trečią vakarą, ji perkando trečią riešutą ir rado dar gražesnius drabužius — vien auksu žibėjo.

Pamačiusi, nuotaka vėl nori juos gauti, o ta sutinka atiduoti tik už leidimą trečią kartą jos jaunikio kambary pergulėti.

Karalaitis šį sykį paėmė ir išliejo paduotą gėrimą. Kai ji pradėjo verkti sakydama:

— Brangiausias mano karalaiti, aš tave išvadavau iš girios geležinės krosnies, — jis pašoko ir tarė:

— Tu mano tikroji nuotaka, tu mano, o aš tavo.

Tą pačią naktį jis išvažiavo su ja karietoj, ir jie išsivežė, atėmę iš anos, gražiuosius riešutų drabužius. Privažiuavę upę, perplaukė per ją, paskui per kalavijus persirito su ratu, o per kalną perlipo su tomis trimis adatomis. Pagaliau pasiekė tą seną mažą trobelę, o kai įėjo į vidų, ji pavirto į didelę pilį; rupūžės pavirto į karalaičius ar karalaites, ir visi labai džiaugėsi. Tuomet

buvo pakeltos puikios vestuvės, ir paskui jaunieji paliko gyventi toj pily, nes ji buvo daug didesnė už karalaitės tėvo pilį. Bet senis karalius ėmė skųstis, kad jam vienam nuobodu būti, ir jie nuvažiavę atsigabeno jį pas save. Dabar jaunieji turėjo dvi karalystes ir gyveno tarpusavy didelėj santaikoj.

GELEŽINIS ANSAS

Gyveno kartą karalius ir turėjo arti savo pilies didelę girią, kurioje buvo visokių žvėrių. Sykį nu-siuntė jis į tą girią medžioklį ir liepė nušauti briedį, bet medžioklis negrįžo.

— Gal jį ištiko kokia nelaimė, — tarė karalius ir kitą dieną išsiuntė du medžioklius jo ieškoti, bet ir tie pražuvo.

Trečią dieną jis susišaukė visus savo medžioklius ir tarė:

— Eikit į girią ir tol ieškokit, kol rasit anuos tris.

Bet ir iš jų niekas negrįžo namo, ir net neparlėkė nė vienas iš viso pulko šunų, kuriuos jie buvo išsivedę.

Nuo to laiko niekas nedrįso į tą girią kelti kojos, tik retkarčiais buvo matyti ties ja skrendant koks erelis ar vanagas.

Taip pradėjo daug metų, pagaliau atvyko iš svetimos žemės medžioklis, ieškodamas tarnybos, ir pasiprašė leisti į tą baisią girią.

Karalius nenorėjo sutikti sakydamas:

— Ta giria yra užkeikta, tave gali ištikti tas pat, kas ištiko kitus, ir tu iš ten nebegrįši.

Medžioklis atsakė:

— Viešpatie, prašom duoti pamėginti, aš dar niekadęs neturėjau baimės.

Nuėjo tas medžioklis su šunim į girią. Netrukus šuo rado kažkokio žvėries pėdas ir ėmė sekti; bet po keliolikos žingsnių užtiko didelį klaną ir nebegalėjo toliau bėgti, o iš klano išlindo nuoga ranka, pagriebė šunį ir įtraukė į vandenį. Medžioklis sugrįžo namo, paėmė tris vyrus ir liepė su kibirais išsemti tą klaną. Išsėmę vandenį, pamatė ant dugno gulintį laukinį žmogų. Jo kūnas turėjo surūdijusios geležies spalvą, o jį visą dengė plaukai nuo galvos ligi kelių. Surišo jį virvėmis ir nuvedė į pilį. Visi labai stebėjosi tuo laukiniu žmogumi, karalius liepė jį pasodinti į geležinį narvą kieme ir paskelbė mirtį tam, kas atsidarytų jo dureles, o raktą pavedė laikyti pačiai karalienei. Nuo to laiko kiekvienas be baimės galėjo į tą girią eiti.

Karalius turėjo aštuonerių metų sūnų. Žaidė vaikas kartą kieme ir netyčia įmetė į tą narvą aukso sviedinį. Berniukas pribėgo prie jo ir tarė:

— Paduok man sviedinį.

— Atidaryk duris, — pasakė laukinis žmogus, — tai paduosiu. — Ne, — atšovė berniukas, — bijau daryti, karalius smarkiai užgynė.

Ir nubėgo tolyn. Kitą dieną jis vėl nuėjo ir pareikalavo sviedinio, o tas atsakė:

— Atidaryk duris.

Bet vaikas nenorėjo daryti.

Trečią dieną karalius buvo išjojęs medžioti, ir berniukas atėjęs pasakė:

— Ir norėdamas negalėčiau durų atidaryti, neturiu rakto.

Žmogus tarė:

— Paimk, guli po motinos pagalviu.

Berniukas labai norėjo gauti sviedinį, pamiršo tėvo grasymus ir nuėjęs atnešė raktą.

Durys sunkiai darėsi, ir vaikas, susižnybo pirštą. Atidarius duris, laukinis žmogus išlindo iš narvo, padavė sviedinį ir ėmė tekinas bėgti. Vaikas išsigando ir sušuko jam:

— Klausyk, žmogau, nepabėk, kitaip gausiu lupti. Tas sugrįžo, paėmė vaiką, užsidėjo ant pečių ir bėginti nusinešė į girią.

Sugrįžęs karalius pamatė tuščią narvą ir paklausė karalienės, kaip tai galėjo atsitikti. Ji nieko nežinojo, pradėjo ieškoti rakto, bet jo nebebuvo. Ėmė šaukti vaiką, bet jis neatsiliepė. Karalius išsiuntė žmones jo ieškoti, bet niekur nerado. Suprato tėvas, kur dingo sūnus, ir visi rūmai labai nuliūdo.

Pasiekęs tankią girios vietą, laukinis žmogus nukėlė nuo pečių vaiką ir tarė:

— Tėvo su motina daugiau neberegėsi, bet paliksi čia prie manęs, nes mane išvadavai ir man tavęs gaila. Daryk viską, ką tau liepsiu, ir būsi laimingas. Turtų ir aukso turiu daugiau kaip kas

kitas pasauly.

Jis pataisė iš samanų guolį, ir vaikas užmigo. Kitą rytą nuvedė jį pas šaltinį ir sako:

— Matai, koks aukso šaltinio tyras ir skaidrus vanduo; atsisėsk čia prie jo ir saugok, kad kas neįkristų ir jo nesuterštų. Kiekvieną vakarą ateisiu pažiūrėti, ar gerai pildai mano įsakymą.

Atsisėdo berniukas prie šaltinio krašto ir ėmė žiūrėti: vanduo buvo tyras ir skaidrus, tik retkarčiais vinkstelėjusi sumirgėdavo aukso žuvytė ar rangydamosi prašliauždavo aukso gyvatė. Taip besėdint staiga jam susopo pirštą, ir jis nepajuto, kaip jį kyštelėjo į vandenį. Ištraukęs pamatė, kad pirštas visas aplipęs auksu, išsigandęs ėmė šluostyti ir trinti, bet nieko nebegalėjo padaryti — auksas laikėsi, ir tiek. Vakare atėjo tas žmogus ir paklausė vaiko:

— Ką padarei šaltiniui?

- Nieko, nieko, — atsakė šis, slėpdamas pirštą už nugaros, - kad nepamatytų. Bet tas tarė:

— saugokis, kad man niekas daugiau neįkristų.

Kitą dieną vaikas nuo pat ryto atsisėdo prie šaltinio ir ėmė saugoti. Pirštą jam vėl susopo, jis bakstelėjo su juo į galvą, ir reikėjo atsitikti nelaimėi, kad vienas plaukas nukrito į šaltinį. Greit jis jį išėmė, bet jau buvo pasiauksinęs.

Laukinis žmogus atėjo ir jau žinojo, kas atsitiko.

— Buvai plauką įmetęs į šaltinį, — tarė jis; — šį kartą vėl dovanuju, bet jei dar trečią kartą bus suterštas šaltinis, tikrai nebegalėsi ilgiau pas mane būti.

Trečią dieną sėdėdamas prie šaltinio, vaikas nebejudino piršto, kad ir labai jam skaudėjo. Tik nusibodo taip sėdėti, ir jis ėmė žiūrėti į savo veidą, atsimušusį vandenį. Besilenkiant vis žemyn, kad galėtų geriau įsižiūrėti į savo akis, staiga nudribo jo ilgieji plaukai nuo pečių ir pasiekė vandenį.

Jis pašoko greit aukštyn, bet visi plaukai jau buvo paaukuoti ir žibėjo kaip saulė. Galit suprasti, kaip vaikas išsigando. Kad nepamatytų laukinis žmogus, jis paėmė ir apsirišo galvą nosine. Kai tas atėjo, viską jau žinojo ir tarė:

— Nusirišk nosinę.

Išsklido aukso plaukai vaikui ant pečių, ir nors visaip jis teisinosi, bet niekas nepadėjo.

— Bandyto neišlaikėi, ir nebegali ilgiau Čia būti. Eik, kur akys mato, ir pažink vargą. Bet turi gerą širdį, todėl leidžiu bėdoj kreiptis į mane; ateik tada prie girios ir pašauk mane vardu, ir aš ateisiu tau padėti. Aš vadinuosi Geležinis Ansas. Mano galybė didelė, didesnė, kaip tų manai, o aukso ir sidabro turiu neregėtą apstą.

Paliko karalaitis mišką, ėmė eiti keliais ir šuntakiais ir pagaliau priėjo didelį miestą. Norėjo ten gauti kokio darbo, bet negalėjo niekur rasti ir visai neišmanė, kaip toliau gyventi. Pagaliau jis nuėjo į karaliaus rūmus ir paklausė, ar jam neduotų ko dirbti. Tarnai nežinojo, kur galėtų toks berniukas tikti, bet jis jiems patiko, ir jie liepė jam pasilikti. Jį paėmė pas save virėjas, pristatė nešioti vandenį su malkomis ir pelenus samstyti. Kartą virėjas, neturėdamas ko kito, padavė jam nunešti karaliui prie stalo valgį; tas nenorėjo rodyti savo plaukų ir nenusiėmė kepuraitės. Karalius nebuvo pratęs matyti tarno su kepure ir tarė jam:

— Viešpatie, — atsakė jis, — negaliu nusiimti, mano visa galva nušašus.

Karalius pasišaukė virėją, išbarė, kam pasamdė tokį nesveiką vaiką, ir liepė atleisti. Virėjas jo pasigailėjo ir atidavė sodininkui.

Dabar bernaitis turėjo sode bedžioti, sodinti ir laistyti, kęsti vėją ir prastą orą. Kartą vasarą dirbo sode vienas, o diena buvo karšta, ir jis nusiėmė kepurę, kad vėsus vėjelis kiek atgaivintų. Kaip saulė sužibo jo aukso plaukai, keli spinduliai krito į karalaitės miegamąjį, ta pašokusi pribėgo prie lango pažiūrėti, kas čia yra. Pamačiusi bernaitį, ji sušuko:

— Klausyk, atnešk man gėlių saują.

Tas tuojau užsidėjo kepurę, prisiskynė nuo pievos žolynų ir surišo į krūvą. Nešantį jį sutiko ant laiptų sodininkas ir tarė:

— Kaip tu drįsti nešti karalaitėi tokias prastas gėles? Eik ir tuojau prirašyk darželių, tik, žiūrėk, pačių gražiųjų.

— Oi ne, — atsakė vaikas, — pievos gėlės smarkiau kvepia ir labiau jai patiks.

Kai jis įėjo į kambarį, karalaitė tarė:

— Nusiimk kepurę, negražu tau prieš mane taip stovėti.

Jis vėl atsakė:

— Negaliu nusiimti, turiu šašuotą galvą.

Ji pagriebė ir nutraukė jam kepurę, aukso plaukai išsiskleidė ant pečių, net gražu buvo žiūrėti.

Jis norėjo pabėgti, bet karalaitė sulaukė jį už rankos ir davė pilną saują dukatų.. Bet pinigai jam nerūpėjo, nunešė sodininkui ir tarė:

— Atiduok savo vaikams, tegu jie pažaidžia.

Kitą dieną karalaitė liepė jam vėl prirašyti saują gėlių, ir kai jis nunešė, ji vėl prišokusi norėjo nutraukti kepurę, bet jis tvirtai abiem rankom laikė, ir ji nenutraukė. Ir vėl jam davė pilną saują dukatų, bet jis taip pat nenorėjo jų pasilaikyti ir vėl atidavė sodininko vaikams pažaisti. Kariuomenę, bet nežinojo, ar įveiks priešą, — priešas turėjo daugiau žmonių ir buvo stipresnis. Tada tas sodininko berniokas tarė:

— Aš jau užaugęs ir noriu joti į karą, tik duokit man arklį.

Kiti juokdamiesi atsakė:

— Išjodami mes paliksim vieną tvartę, galėsi jį sau pasiimti.

Kai jie išjojo, jis nuėjo į tvartą ir išsivedė arklį, bet šis buvo viena koja šlubas. Tačiau jis užsisėdo ir nujojo į tą girią, kur gyveno Geležinis Ansas. Prijojęs prie girios, šūktelėjo tris kartus jo vardą balsu, net miškas suskambėjo. Tuojuo išlindo iš tankynės Ansas ir paklausė:

— Ko reikia?

— Man reikia gero arklio, noriu joti į karą.

— Gausi arklį ir dar daugiau, kaip prašai.

Geležinis Ansas sugrįžo į girią, ir netrukus tarnas atvedė šokantį piestu žirgą, vos galėdamas nulaikyti. O paskui sekė visas pulkas šarvuotų kareivių su žibančiais prieš saulę kalavijais rankose. Jaunikaitis atidavė savo šlubą tarnui, o pats atsisėdo ant gražaus žirgo ir nujojo to pulko priešaky.

Prisiartinęs prie kovos lauko, rado jau pusę karaliaus kariuomenės išmuštos, o likusius pradedančius trauktis atgal. Suragino tada jaunikaitis savo šarvuotus raitelius, atlėkė vėju į kovos vietą ir ėmė kloti priešininkus kaip kopūstus. Daug jų tuomet žuvo, o tie, kurie liko gyvi, paimti baimės, į visas puses išlakstė. Užuoat grįžęs pas karalių, nuvedė jis kitais keliais savo pulką atgal į girią ir pašaukė Geležinį Ansą.

— Ko nori? — paklausė laukinis žmogus.

— Atsiimk savo arklį ir raitelius, o man atiduok aną šlubą.

Jo noras buvo išpildytas, ir jis su savo šlubu kuinu parjojo namo. Sugrįžusį karalių duktė pasitiko prie pilies vartų ir pasveikino laimėjus karą.

— Ne aš nugalėjau, — tarė tėvas, — bet kažkoks nepažįstamas riteris, atjojęs su savo pulku man į pagalbą. Duktė paklausė, kur yra tas riteris, bet tėvas nežinojo ir atsakė:

- Nežinau.

Tada ji kreipėsi į sodininką, teiraudamasi apie jo bernioką, tas juokdamasis atsakė:

— Neseniai su savo šlubu arkliu sugrįžo namo, ir kiti tarnai pamatę ėmė tyčiotis: „Aure parjoja kniubdamas mūsų karžygys“. Bet jis pasakė: „Aš daugiausia padariau, be manęs būtų buvę prastai“. Paskui anie dar labiau iš jo juokėsi.

Karalius tarė savo dukteriai:

— Aš padarysiu pokylį, kuris truks tris dienas, o tu tuo laiku numesk aukso obuolį — gal atsiras nepažįstamas riteris.

Paskelbus pokylį, jaunikaitis nuėjo į girią ir pašaukė Geležinį Ansą.

— Ko nori? — paklausė jis.

— Norėčiau pagauti karalaitės aukso obuolį.

— Obuolys bus tavo, — tarė Geležinis Ansas,— ir dar gausi raudonus šarvus ir puikų sarta žirgą.

Atėjus iškilmių dienai, jaunikaitis atjojo su savo žirgu ir atsistojo tarp kitų riterių, bet niekas jo nepažino. Tada išėjo karalaitė ir metė riteriams aukso obuolį, bet nė vienas ne-pagavo, tik jis, ir pagavęs tuoj išjojo.

Kitą dieną Geležinis Ansas davė jam baltus šarvus ir širmą žirgą. Jis vėl pagavo obuolį ir taip pat nieko nelaukdamas išjojo. Karalius papyko, ir tarė:

— Taip niekas nesielgia, jis turi man ateiti ir pasakyti savo vardą.

Ir paliepė tą riterį, jei pagautų obuolį ir vėl norėtų išbėgti, paskui vyti, o jei pavytas nenorėtų geruoju grįžti, kirsti jį ir durti.

Trečią dieną Geležinis Ansas davė jam juodus šarvus ir juodą žirgą, ir jis vėl pagavo obuolį. Kai jis pagavęs bėgo, karaliaus žmonės ėmė vyti, ir vienas taip arti prilėkė, jog su kalavijo viršūne sužeidė jam koją. Tačiau jis ištrūko, o arklys taip smarkiai bėgo, jog nukrito jam nuo galvos

šalmas, ir tie, kurie vijo, pamatė, kad jis turi aukso plaukus. Sugrįžę viską papasakojo karaliui. Kitą dieną karalaitė paklausė sodininko, kur jo berniokas. Dabar dirba sode, jis, snarglys, irgi buvęs iškilmėse ir tik vakar grįžo namo; mano vaikams parnešė tris aukso

Karalius liepė tam ateiti, o kai atėjo, vėl nenorėjo nusiimti kepurės. Bet duktė priėjo ir nutraukė ją nuo galvos; išsklido jo aukso plaukai ant pečių, ir visi negalėjo atsistebėti jų gražumu.

— Ar tu buvai tas riteris, kuris kiekvieną dieną jojo į pokylį vis kitaip apsirengęs ir pagavo tris aukso obuolius? — paklausė karalius.

— Aš, — atsakė jis, — ir štai tie obuoliai. Ir išėmęs iš savo kišenės padavė karaliui.

— Jei tamsta nori daugiau įrodymų, prašom pažiūrėti į žaizdą, kurią man padarė vydamiesi tamstos žmonės. Taip pat esu tas riteris, kuris tamstai padėjo nugalėti priešą.

— Jei gali tokius darbus daryti, nesi sodininko bernas, sakyk man, kas tavo tėvas.

— Mano tėvas galingas karalius, o aukso turiu daugiau, negu reikia.

— Matau, — tarė karalius, — esu tau daug kaltas, dabar pasakyk, kuo galėčiau atsidėkoti.

— Prašom leisti, — atsakė jis, — savo dukterį tekėti už manęs.

Duktė nusijuokė ir tarė:

— Jis vyras labai drąsus, bet iš aukso plaukų seniai buvau supratus, kad jis ne prastas sodininko bernas.

Paskui priėjo prie jaunikaičio ir pabučiavo.

Į vestuves atvyko jo tėvas ir motina, labai džiaugdamiesi, nes jau visai buvo nustoję vilties kada nors pamatyti savo mylimą sūnų. Kai jie sėdėjo visi už stalo, staiga nutilo muzika, atsidarė durys, ir įėjo puikus karalius su daugybe palydovų. Jis prisitartino prie jaunikaičio, apkabino jį ir tarė:

— Aš esu Geležinis Anasas, buvau užkeiktas ir paverstas į laukinį žmogų, bet tu mane išvadavai. Visi mano turtai dabar bus tau.

TRYS JUODOS PRINCESĖS

Priešai apgulė vieną miestą ir nenorėjo trauktis atgal — reikalavo pirma sumokėti šešis šimtus dolerių. Buvo paskelbta, kad kas atneš tuos pinigus, bus išrinktas burmistru. Ten gyveno vargingas žvejys, gaudė su sūnum žuvis jūroj, tuo tarpu atėjo priešininkas, paėmė sūnų į nelaisvę, o tėvui už tai davė šešis šimtus dolerių. Tėvas nunešė tuos pinigus miesto vyresnybei, priešai atsitraukė, ir žvejys tapo burmistru. Bet buvo apgarsinta, kad kas, kreipdamasis į jį, nepasakys „ponas burmistras“, tas bus pakartas.

Tuo laiku sūnus pabėgo iš nelaisvės, priėjo didelę girią ir ten rado aukštą kalną. Tas kalnas atsivėrė, ir žvejo sūnus įėjo į didelę užkeiktą pilį, kur stalai, krėslos ir suolai buvo aptraukti juoda gelumbe. Prie jo priėjo trys juodai apsivilkusios princesės, jų veidai taip pat buvo juodi, liepė nieko nebijoti ir pasakė, kad jis galėtų jas išvaduoti. Tas atsiliepė, kad mielai norėtų vaduoti, tik nežinąs, ką daryti. Jos pasakė, kad jis neturėtų visus metus su jomis kalbėti ir į jas žiūrėti; o jei ko reiktų, tai turėtų pasakyti dabar, kol jos galinčios atsakinėti, ir jo noras būtų išpildytas.

Jis norėjo nueiti pas tėvus, princesės leido, davė dar pilną maišelį pinigų ir gražius drabužius, tik liepė po aštuonių dienų vėl grįžti.

Tada pagavo jį kažkokia galybė ir bergint nunešė į gimtąjį miestą. Neberadęs tėvo senoj pirkioj, jis ėmė klausinėti žmonių, kur pasidėjęs tas žvejys, o jam atsakė, kad jis jo taip nevadintų, kitaip būsiąs tuojau pakartas.

Tuomet nuėjo pas tėvą ir sako:

— Žvejy, kaipgi čia patekai? Tėvas atsiliepė:

— Taip man nekalbėk, gali išgirsti miesto ponai, ir tu tuojau atsidursi kartuvėse.

Bet sūnus nenorėjo tikėti, kad už tai jį kartų. O kai reikėjo už savo žodžius atsakyti, jis tarė: — Miesto ponai, prašom man leisti pažiūrėti į seną žvejo pirkią.

- Ten už sudilusius senus drabužius sugrįžo pas jį,

ir sako:

— Prašom pažiūrėti, ar aš ne vargingo žvejo sūnus? Su tais pat drabužiais aš tėvui ir motinai pelniau duoną.

Tada jie bernioką pažino, išprašė jam dovanojimą, o tėvai nusivedė į savo namus, ir ten vaikas papasakojo, kas jam atsitiko: kaip atbėgęs į didelę girią ir radęs aukštą kalną, kaip tas kalnas

atsivėręs ir jis įėjęs į užkeiktą pilį, kur viskas buvę aptraukta juoda gelumbe, kaip prie jo priėjusios trys juodos princesės ir pasakiusios, kad nieko nebijotų ir galėtų jas išvaduoti.

Motina atsiliepė:

— Čia gali būti kas negera, pasiimk šventintą žvakę ir užlašink ištirpusio vaško lašelį joms ant veido.

Berniokas sugrįžo atgal drebėdamas, bet kai užlašino joms miegančioms ant veido vaško, princesės tuojau pusiau pabalo. Jos atbudo ir suriko:

— Prakeiktas šunie, mūsų kraujas turi kristi tau ant galvos! Dabar nebėr pasaulį žmogaus, kuris galėtų mus išvaduoti! Bet mes turim tris brolius, pririštus su septyniomis grandinėmis, jie tave sudraskys!

Visoj pily pakilo baisus riksmas, žvejo sūnus vos spėjo iššokti pro langą, šokdamas net koją nusilaužė, o pilis nuėjo kiaurai žemės, kalnas užsivėrė, ir niekas nebegalėjo parodyti, kur ji buvo.

DVYLIKA TINGIŲ BERNŲ

Dvylika bernų, kurie visą dieną nieko neveikė, vakare taip pat nenorėjo savęs varginti, sugulė į žolę ir ėmė girtis savo tinginiu. Vienas sako:

— Kas man darbas su kitais, man pakanka savim rūpintis: valgau nemaža, o geriu dar daugiau. Pavalgęs keturis kartus, truputį palaukiu, kol išalkstu, tada vėl drožiu. Anksti keltis nemėgstu, o kai saulė pakyla, vėl ieškau pavėsio kur pailsėti. Pašauks mane ponas, apsime tu nieko negirdįs; pašauks antrą kartą, iš pradžių palaukiu, paskui atsistoju, pasiražau ir einu iš lengvo. Tik taip darydamas dar gali žmogus gyventi! Kitas atsiliepė:

— Aš turiu liuobti arklį, bet kada noriu, tada duodu ėsti, o kada nenoriu — neduodu. Tingiu ir žąslus jam išimti iš dantų. Užtat atsigulu į avižių lovą ir miegu po keturias valandas. Paskui ištiesiu koją, patraukiu porą kartų arkliui per pilvą, ir šukavimas jau pabaigtas! O kas ten tau žiūrės? Bet vis dėlto mano darbas sunkus!

Trečias pasakė:

— Kam save darbu varginti? Iš to nieko gero nebus. Buvau kartą atsigulęs prieš saulę ir užmigau. Netrukus pradėjo lynoti, bet kur tu užmigęs kelsiesi? Atsidaviau Dievo valiai ir guliu. Paskui taip ėmė lietus duoti, jog man kuokštais pradėjo rauti plaukus ir nešti tolyn, o galvoj net skylę pramušė. Tada pasiemiau molio ir užsilipdžiau skylę. Tokių bėdų esu turėjęs ir daugiau!

Ketvirtas tarė: — Pradėdamas kokį darbą, aš valandą pailsiu, kad stipresnis būčiau, o paskui vis dairausi, ar kas atėjęs manęs nepavaduos. Radęs pavaduotoją, suverčiau jam visą darbą, o pats tik žiūriu, kad jis dirbtų: juk ir to man užtenka!

Penktas tarė:

— Aš turiu nešioti iš arklidės mėšlą ir krauti į ratus. Bet labai nesiskubinu: įbedu šakes į mėšlą, truputį pakeliu aukštyn, paskui pailsiu ketvirtą valandos ir tada metu į vežimą. Užtenka, kad per dieną sukariu kartą. Kokia būtų man nauda, jei bedirbdamas galą gaučiau!

Šeštas tarė:

— Turėkit gėdos taip tingėti! Žiūrėkit, aš jokio darbo nebijau, tik pirma tris savaites paguliu. Gulėdamas net ne-nusivelku ir nenusiaunu — kam be reikalo lankstyti. O lipdamas kopėčiomis pastatau abi kojas ant pirmutinės pakopos ir kitas skaitau, kad žinočiau, kur turėsiu ilsėtis!

Septintas tarė:

— Man taip nesiseka, ponas seka, kaip dirbu, tik jo kiauras dienas nešti namie. Nors vos keliu kojas, bet savo darbų neapleidžiu. Mane iš vietos gali pajudinti tik keturi tvirti vyrai. Kartą išvirtau ant lovos, kur jau gulėjo šeši žmonės, išsitiesiau ir užmigau. Paskui nebegalėjo manęs prikelti, o norėdami, kad sugrįžčiau namo, turėjo neštie parnešti!

Aštuntas tarė:

— Matau, vienas tesu vyras, kaip reikia. Radęs kely akmenį, neturiu nė mažiausio noro kelti aukštyn koją ir žengti per jį, bet tuojau guluosi žemėn, tegu ten didžiausias purvas būtų, ir taip guliu, kol saulė vėl išdžiovina; daugiausia, kad džiūdamas kartais apsiverčiu ant kito šono!

Devintas tarė:

— O, žiūrėkit, kas man buvo! Gulėjo šiandien prieš mane duona, o aš tingėjau ištiesti ranką pasiimti, ir ko badu nenudvėsiau. Taip pat ten stovėjo didelis ašotis vandens, o aš nusprendžiau geriau nutrokšti, negu pakelti jį aukštyn. Man net sunku buvo pasiversti, ir aš visą dieną

išgulėjau kaip koks maišas!

Dešimtas tarė:

— O aš dėl tinginio sulaužiau koją — aure kaip ištinus blauzda! Gulėjom trise ant kelio, ir aš ištiesiau kojas. Važiavo kažkas su ratais ir pervažiavo man koją. Žinoma, būčiau kojas patraukęs, tik negirdėjau atvažiuojant: mat uodai bimbė man pagal ausis, lijsdami pro nosį ir išlijsdami pro burną, tik kas juos nuo savęs vaikys?

Vienuoliktas tarė:

— Šiandien aš atsisakiau tarnybos. Pakako man valkioti šeimnininkui sunkias knygas — prie to darbo sugaišdavau visą dieną. Tiesą sakant, jis nemėgino manęs drausti, nes aš jam niekados nevalydavau drabužių, visados būdavo dulkinis, ir kandys juos suėdė!

Dvyliktas tarė:

— Šiandien nuvažiavau į lauką su ratais, pasitiesiau juose šiaudų ir atsigulęs užmigau. Vadelės tuo tarpu ištrūko man iš rankų, o atbudęs žiūriu, kad arklys beveik išsikinkęs — nei pavalkų, nei balnelio, nei lanko nebėra. Matyti, kas eidamas paėmė ir viską nusinešė. O ratai įvažiavę į balą ir įklimpę. Aš apsidairiau ir vėl išsitiesiau ant šiaudų. Pagaliau atėjo pats šeimnininkas ir ištraukė ratus, o kad nebūtų atėjęs, manęs čia nebūtų, aš dar būčiau ten ramiai sau betysojęs!

DOLERIAI IŠ DANGAUS

Buvo kartą maža mergaitė, mirė jos tėvas su motina, ir ji neturėjo nei kambarėlio gyventi, nei lovos gulėti, nei nieko kito, tik menkus drabužėlius ant kūno ir rankoj duonos kąsnelį, duotą jai vienos geros širdies. Bet ji buvo gera ir dievobaiminga. Visų pamiršta, išėjo mergaitė į lauką tikėdamasi, kad jos Dievas neapleis. Lauke sutiko ją pavargėlis ir sako:

— Oi, duok manką užkąsti, baisiai esu alkanas. Mergaitė padavė jam visą savo duoną ir tarė:

— Valgyk į sveikatą, — ir nuėjo. Toliau sutiko ją vaikas ir ėmė prašyti: — Šąla man galva, duok ką nors apsisukti.

Mergaitė nusiėmė kepuraitę ir atidavė jam. Toliau paėjusi sutiko vėl šalantį vaiką ir prašoma atidavė jam savo apsiaustėlį; paskui sutiko dar vieną ir atidavė jam striukele.

Pagaliau nuėjo į mišką, jau visai sutemo, ir čia vėl ji patiko vaiką, o tas paprašė marškinių. Mergaitė pagalvojo: „Dabar tamsi naktis, niekas manęs nematys, galėčiau apsieiti be marškinių ir atidavė jam marškinius palikusiai be nieko jai vėl atsirado ant kūno ploniausios drobės marškiniai, o iš dangaus ėmė kristi žvaigždės ir virsti į žibančius sidabro dolerius. Ji prisirinko pilną sterblę pinigų ir buvo turtinga visą amžių.

STIKLINIS GRABAS

Niekados nesakyk, kad menkas siuvėjas negali iškilti aukštai ir susilaukti didelės garbės; tik reikia, kad jis žinotų, kur kreiptis, ir turėtų laimę. Vienas toks jaunas ir miklus siuvėjas, keliaudamas iš miesto į miestą, pateko į girią ir ten pasiklydo. Atėjo naktis, ir nieko daugiau jam nebeliko, kaip tokioj klaikumoj pasiieškoti guolio. Minkštos samanos, tiesa, buvo puikus patalas, bet jis bijojo laukinių žvėrių, todėl nusprendė nakvoti medyje. Susirado didelį ažuolą, įlipo į pačią viršūnę ir padėkojo Dievui, kad buvo pasiėmęs laidynę, kitaip smarkus vėjas, kuris aukštai kaip pasiutęs pūtė, būtų jį nuo medžio numetęs.

Pasėdėjęs kelias valandas tamsybėj, pastebėjo netoli žiburio šviesą.. Manydamas, kad ten žmogaus gyvenama, ir galėtų praleisti naktį daug patogiau kaip tarp kietų šakų, atsargiai nulipo nuo medžio ir nuėjo į žiburio pusę. Netrukus rado mažą trobelę, nupintą iš nendrių ir meldų. Jis drąsiai pasibeldė, atsidarė durys, ir žiburio šviesoje pamatė visai žilą, baltą žmogelį, apsilikusį iš įvairių kąsnelių pasiūtais drabužiais.

— Kas tamsta toks ir ko nori? — paklausė žmogelis.

— Esu siuvėjas, — atsakė tas, — mane girioj užklupo naktis, ir labai prašyčiau tamstos leisti man pergulėti savo trobelėj. — Keliauk sau sveikas toliau, — tarė piktai senelis: — su valkatomis aš nesigiminiuoju, ieškok pastogės kur kitur.

Tai pasakęs jis norėjo lįst atgal į savo trobelę, bet siuvėjas pagriebė jam už skverno ir ėmė nužemintai maldauti priimti. Ir senelis, kurs nebuvo toks netikęs, kaip čia pasirodė, pagaliau suminkštėjo, įsivedė svečią į vidų, pavalgydino ir paguldė visai padorioj lovėlėj.

Pavargęs siuvėjas greit užmigo, išmiegojo ligi pat ryto ir nebūtų gal dar nubudęs, tik jį prikėlė

kažkoks baisus riksmas. Didelis riksmas ir žviegimas kiaurai ėjo per ploną namelio sienelę. Siuvėjas tuoj šoko iš lovos, bergint apsisaisė ir išbėgo pro duris. Netoli nuo trobelės pamatė baisiai mušantis juodą šerną su gražiu briedžiu. Jie taip įniršę ėmėsi, net žemė drebėjo po jų kojų, ir savo riksmu skardino visą orą. Ilgai sunku buvo: pasakyti, katras iš jų abiejų nugalės, pagaliau briedis suvarė savo smailius ragus priešininkui į šoną, šernas baisiai sužvigęs parkrito žemėn, o paskui briedis dar keliais smūgiais jį visai pribaižė.

Tada briedis keliais šuoliais pribėgo prie tebestovinčio ten siuvėjo, kuris visą laiką nustebeš žiūrėjo į kovą, ir užsimetė jį sau ant ragų. Berniokas ilgai negalėjo atsigosti, briedis pasiutusiai smarkiai jį nešė per griovius ir akmenis, per kalnus ir slėnius, per laukus ir miškus. Atsidavęs savo likimui, tas tvirtai laikėsi abiem rankom nusitvėręs už ragų.

Pagaliau briedis sustojo prie stačios uolos ir atsargiai nukėlė siuvėją žemėn. Turėjo trukti nemaža laiko, kol pusgyvis siuvėjas atsiigavo. Kai jis kiek pailsėjo, briedis, nesitraukdamas nuo jo, trinktelėjo su visu smarkumu ragais į esančias uolų duris, ir jos tuojau atsidarė. Iš vidaus šoko liepsna, paskui ėmė virsti tiršti dūmai ir uždengė nuo jo akių briedį.

Siuvėjas nežinojo, ką daryti, kaip iš tos dykumos išeiti ir vėl pasiekti žmones. Taip jam besvarstant, iš uolos pasigirdo balsas:

— Eik į vidų, nieko pikto tau nebus.

Jis ėmė svyruoti, bet, lyg kieno traukiamas, paklausė to balso ir įžengė pro geležines duris į didelę salę, kurios lubos, sienos ir asla buvo išdėtos nulygintais ketvirtuotais akmenimis, ir ant kiekvieno buvo išpjauti kažkokie nežinomi ženklai. Apžiūrėjo viską stebėdamasis ir jau norėjo vėl eiti iš salės, tik vėl atsiliopė tas pats balsas:

— Užmink akmenį, kuris guli vidury salės, ir rasi didelę laimę.

Jis jau buvo pradrasėjęs ir nieko nelaukdamas atsistojo ant akmens. Akmuo po kojomis ėmė judėti ir smegti žemyn. Kai jis vėl sustojo, siuvėjas pamatė "atsidūręs tokio pat didumo salėj, kaip ana. Bet čia buvo daugiau ko žiūrėti ir stebėtis. Sienų šonai buvo išimti, ir tose išėmose stovėjo giedro stiklo indai; vieni buvo pripildyti spalvoto spirito, kiti melsvų dūmų. Salėj iš priešingų pusių stovėjo dvi didelės stiklinės dėžės, kurios tuojau patraukė jo akis. Priėjęs prie vienos, pamatė joje puikius rūmus, panašius į pilį, apstatytus aplink

galų. arklidėmis, daržinėmis ir kitais ūkio trobesiais. Visi daiktai buvo maži, bet, matyti, mokamos rankos labai rūpestingai ir tiksliai išpaustyti.

Gal dar ilgai būtų žiūrėjęs tuos neregėtus daiktus, jei nebūtų pasigirdęs vėl tas pats balsas. Balsas jam liepė apsigręžti ir pažvelgti į kitapus salės stovinčią stiklinę dėžę. Jis pažvelgė ir baisiai nustebo: joje gulėjo užmigusi nematyto gražumo mergaitė. Ją visą dengė, lyg koks brangiausias apsiaustas, ilgi geltoni plaukai. Jos akys buvo užmerktos, bet veido skaistumas ir judanti nuo kvėpavimo krūtinė aiškiai rodė, kad ji tikrai gyva. Smarkiai plakė širdis siuvėjui, žiūrinčiam į gražuolę, tuo tarpu ji staiga atmerkė akis ir, pamačiusi jaunikaitį, iš džiaugsmo krūptelėjo.

— Teisingasis dangau, — sušuko ji, — ateina mano išvadavimo valanda! Greičiau, greičiau leisk mane iš kalėjimo: tik atkišk to stiklinio grabo velkelę, ir aš būsiu išvadauta!

Siuvėjas bematant išpildė jos prašymą, ji tuojau, pakėlus viršelį; išlipo iš grabo, greitai nuėjo į salės kertę ir apsisupo plačiu apsiaustu. Tada ji atsisėdo ant akmens, pasišaukė prie savęs jaunikaitį ir, pabučiavusi jį lūpas, tarė:

— Tu mane išvadavai, o aš ilgai tavęs laukiau; pats Dievas čia tave atsiuntė ir padarė mano kančioms galą. Tą pačią dieną, kai jos baigiasi, prasideda tavo laimė. Esi dangaus man skirtas vyras ir turi, mano mylimas ir apipiltas visokiomis žemės gerybėmis, gyventi ir nepaliaudamas džiaugtis. Sėskis ir paklausyk mano gyvenimo istorijos:

„Aš esu turtingo grafo duktė. Tėvai mane mažą paliko ir pavedė globoti vyresniam broliui. Mes vienas antrą labai mylėjom, o mūsų troškimai ir palinkimai buvo tokie vienodi, jog abudu sutarėm — jis nevedęs, o aš netekėjusi — visą amžių kartu gyventi. Mūsų namuose svečių niekadoms netrūko: kaimynai ir draugai dažnai lankė, ir mes visus gražiai (priimdavom).

Vieną vakarą priėjo prie mūsų pilies kažkoks svetimšalis ir, prasimesdamas negalėsiąs, pasiekti su šviesa artimiausio sodžiaus, paprašė nakvynės. Mes su mielu noru sutikom duoti jam pastogę, ir jis, pasakodamas per visą vakarienę visokius atsitikimus, mums padarė nemaža malonumo. Broliui svečias taip patiko, jog jis jį paprašė kelias dienas pas mus išbūti.

Nuo stalo pakilom vėlai naktį, svetimšalis buvo nuvestas į jam paskirtą kambarį, o aš, baisiai nuvargusi, greičiausiai nuėjau gulti, norėdama minkštoj lovoj pailsėti. Kiek numigusią mane

prizadino gražios, malonios muzikos balsai.

Negalėdama suprasti, iš kur ta muzika atsirado, norėjau pasišaukti tarnaitę, miegojusią gretimam kambary, bet nustebau pajutusi, kad man kas suspaudė krūtinę, nežinoma jėga atėmė liežuvį, ir aš nebeįstariau nė žodžio. Tuo tarpu pamačiau svetimšalį, įėjusį į mano kambarį pro dvejas užrakintas duris. Jis prisiartinio prie manęs ir pasakė, kad jis savo kerų galybe padaręs tą muziką man pažadinti ir paskui atėjęs čia per visus raktus, norėdamas paprašyti mano širdies ir rankos. Bet aš labai pasibjaurėjau jo kerais ir nusprendžiau nieko neatsakyti. Jis pastovėjo kiek laiko, matyti, laukdamas norimo atsakymo, bet, negavęs iš manęs žodžio, papyko ir pagrasė man atkeršyti ir tinkamai nubausti už mano puikybę, ir paskui išnyko. Visą tą naktį praleidau neramiai ir tik apie rytą truputį užsnūdau. Kai atsikėliau, tuojau norėjau viską pasakyti broliui, bet nuėjusi, neradau jo kambary, o tarnas pasakė, kad jis auštant su tuo svetimšaliu išjojęs medžioti.

Mane paėmė kažkoks negeras nujautimas. Aš tuojau apsilvilkau, liepiau pabalnoti mano mylimą žirgą ir su vienu tarnu išlėkiau į mišką. Kiek pajojęs, tarnas išvirto su arkliu žemėn ir nebegalėjo manęs toliau lydėti, nes jo arklys nusilaužė koją. Tada aš nujojau viena ir po kelių minučių pamačiau priešais svetimšalį, vedantį už virvės gražų briedį. Aš jo paklausiau, kur jis paliko mano brolių ir kaip pagavo tą briedį, iš kurio didelių akių mačiau bėgant ašaras. Užuoatsakęs, tas ėmė balsu juoktis. Nebesusivaldydama iš pykčio, pagriebiau savo pistoletą ir šoviau į tą bjaurybę, bet kulka atšoko nuo jo krūtinės ir teko mano žirgui į kaktą. Aš nukritau nuo žirgo, o svetimšalis ištarė kažkokius žodžius, kurie man atėmė sąmonę.

Kai sugrįžo sąmonė, pasijutau besanti tam požemio urve, stikliniam grabe. Piktasis žynys dar kartą pasirodė ir man pasakė, kad brolių pavertęs į briedį, o mano pilį su visomis trobomis padaręs tokio mažumo, jog galėjo tilpti kitoj stiklo dėžėj; visus mano tarnus pavertęs į dūmus ir uždaręs stikliniuose induose. Jei aš jam pasiduočiau, jis pigiai viską atstatytų; tik atvožtų indus, tuoj visi daiktai ir žmonės atgautų seną pavidalą. Aš jam atsakiau ne daugiau, kaip pirmą kartą. Tada jis išnyko, aš palikau tame grabe uždaryta ir kietai užmigau.

Iš visų sapnų, kuriuos man teko matyti, buvo vienas malonus; sapnavau, kad atėjęs jaunikaitis ir mane išvadavęs, ir kai atmerkiau akis, iš tikrųjų tave išvydau. Dabar padėk išpildyti tai, ką dar esu gražiam sapne mačiusi. Pirmiausia reikia atnešti ir pastatyti ant to plataus akmens aną dėžę, kurioje uždaryta mano pilis.

Kai akmuo buvo apkrautas, jis, ėmė kilti aukštyne su ta mergaite ir tuo jaunikačiu, pasiekė pro aną viršutinę salę, o iš ten jie lengvai išėjo į atvirą orą. Mergaitė nuėmė nuo dėžės viršelį, pilis su visomis trobomis ėmė didėti ir bežiūrint pasidarė paprasto didumo. Jie dar kartą sugrįžo į apatinę salę ir, sustatę ant akmens, iškėlė stiklus su dūmais. Tik atidarė mergaitė stiklus, tuoj iš jų išėjo mėlyni dūmai ir pavirto į žmones, jos senus tarnus.

Jos džiaugsmas buvo dar didesnis, kai pamatė išeinant iš miško savo brolių, atvirtusį į žmogų; tas jo nugalėtas šernas buvo pats žynys. Dar tą pačią dieną mergaitė, kaip buvo žadėjusi, atidavė laimingam siuvėjui savo ranką prie altoriaus.

KARALIUKAS

Žiloje senovėje kiekvienas garsas turėjo savo prasmę ir reikšmę. Kalvis muša su kūju, ir jo balsas šaukia: *JbjM* — Kalk mane taip, kalk mane taip!

Dailidės leistuvai čerškia: — Lygiau, lygiau, lygiau! Malūno ratas tratėjo: — Padėk Dieve, padėk Dieve!

Jei malūnininkas vogdavo miltus, tai gaļastuvai pradžioj iš lėto sakydavo:

— Kas ten, kas ten?

O paskui greičiau atsiliepdavo:

— Malūnininkas, malūnininkas!

Ir pagaliau labai tankiai pradėdavo drožti:

— Drąsiai vagia, drąsiai vagia, nuo pūro tris gorčius! Tais laikais ir paukščiai turėjo savo atskirą kalbą, kurią

kiekvienas suprasdavo, o dabar tik girdim čirškimą, klyksmą ir švilpimą ir nedaugelio paukščių tam tikrą giedojimą be žodžių.

Tada paukščiams kažkaip pasirodė, kad be valdovo jie gyventi negali, ir nusprendė iš savo tarpo išsirinkti karalių. Tik viena pėmpė buvo priešinga; gyveno ji laisva, norėjo ir mirti laisva;

išsigandusi ėmė šen ir ten skraidyti klykdama:

— Kur man dėtis? Kur man dėtis?

Ji atsiskyrė nuo kitų paukščių, nuskrido į neišbrendamas balas ir dabar tenai gyvena.

Norėdami pasitarti apie tą reikalą, paukščiai suskrido iš miškų ir laukų į vieną vietą: ereliai ir kikiliai, pelėdos ir varnos, vieversiai ir žvirbliai. Ir kas juos visus gali suskaičiuoti? Net gegutė atskrido su kukučiu, savo skelbėju, taip vadinamu dėl to, kad jis keliomis dienomis anksčiau pasigirsta už ją; prie jų pritapo dar vienas mažas paukščiukas, kuris neturėjo savo vardo.

Višta nieko nebuvo girdėjusi apie tą dalyką ir labai stebėjosi, kad susirinko tiek daug paukščių.

— Ko, ko, ko jie čia dabar renkasi? — karkė ji, bet gaidys tuojau ją nuramino pasakęs, ką jie buvo sugalvoję.

Susirinkimas nutarė išrinkti karaliu tą paukštį, kuris aukščiausiai nuskris. Išgirdusi tokį nusprendimą, varlė, murksodama pagal krūmą, atsiliepė:

— Ne, ne, ne! Ne, ne, ne!

Ji matė, kad dėl to bus pralieta daug ašarų. Bet varna galvojo, kad viskas bus gerai, ir sukrankė „krr“.

Buvo nutarta lėkti visiems aukštyn tą patį gražų rytą, kad niekas nesakytų:

— Aš būčiau dar aukščiau nuskridęs, tik užėjo vakaras, ir nebegalėjau skristi.

Davus ženklą, debesys paukščių vienu metu pakilo į orą. Kylant visas laukas sudulkėjo, suūžė, sušvilpė, suplasnojo, net dangus aptemo.

Mažieji paukšteliai greit atliko, nebegalėjo toliau skristi ir vėl nusileido žemėn. Didieji ilgiau laikėsi, bet joks paukštis negalėjo susilyginti su ereliu, kuriam, rodos, nebe daug trūko, kad iškirstų saulei akis. Nebematydamas arti savęs kitų paukščių, pagalvojo: „Kam aš beskrisiu aukštyn, vis tiek būsiu išrinktas karaliu?“ — ir pradėjo leistis žemyn. Paukščiai iš apačios taip pat šaukė jam:

— Tu būsi mūsų karalius, niekas kitas aukščiau neiškilo.

— Gi aš aukščiau, — atsiliepė mažas bevardis paukštelis, kuris buvo pasislėpęs plunksnose ant erelio nugaros.

Nebūdamas nuvargęs, jis ėmė skristi į viršų ir iškilo taip aukštai, jog patį Dievą, sėdintį ant sosto, galėjo matyti. Iškilęs į tokias aukštybes, suglaudė savo sparnelius ir kriste nukrito žemyn, pypdamas savo skardžiu balseliu: . — Aš karalius, aš karalius!

— Tu nori būti mūsų karalius? — suriko įniršę paukščiai. — Juk tu iškilai aukščiau gudrumu ir apgavimu.

Tada jie pastatė kitą sąlygą: karalius turėjo būti tas, kas giliausiai nulįs į žemę.

Su kokia puikybe gagėdama išlipo ant kranto plačiagurklė žąsis! Kaip smarkiai gaidys pradėjo kasti duobę žemėj! Net antis šoko į griovį, bet nusibraižė kojas ir nuklypino į artimesnį tvenkinį kvarksėdama:

— Tuščias darbas, tuščias darbas!

O mažas bevardis paukštelis įlindo į pelės urvą ir suriko iš ten plonu balseliu:

— Aš karalius, aš karalius!

— Tu vėl nori būti mūsų karalius? — dar labiau įniršę sušuko paukščiai. — Manai, tavo gudrumas ką padės?

Jie nusprendė nebeleisti jo iš to urvo ir badu numarinti. Urvo angą saugoti pristatė pelėdą ir labai prigrasė žiūrėti, kad neištrūktų.

Bet kai atėjo vakaras, visi paukščiai, baisiai pavargę beskraidydami, išlakstė su pačiomis ir vaikais ilsėtis. Tik viena pelėda paliko prie urvo ir žiūrėjo į jį įsmeigusi savo dideles akis. Tuo tarpu pavargo ir ji ir pagalvojo: „Vieną akį juk galiu užmerkti, visai užteks kitos tam nenaudėliui saugoti“.

Jis užmerkė vieną aki, o su kita ėmė žiūrėti į pelės urvą. Tas paukščiukas iškišo galvą, norėdamas pasprukti, bet pelėda prislinko prie pat angos, ir jis įtraukė galvą atgal. Paskui pelėda vėl atmerkė akį ir užmerkė kitą, ir taip besimainydama akis manė išstovėti visą naktį. Bet kartą, užmerkusi vieną akį, pamiršo kitą atmerkti ir tuojau užmigo. Paukščiukas greit pastebėjo sargą miegant ir nieko nelaukdamas išskrido iš urvo.

Nuo to laiko pelėda nedrįsta rodytis dieną, kitaip tuoj kiti paukščiai apipultų ją ir užkapotų. Ji skraido tik naktį, nekenčia ir gauda peles, kad jos rausia tokius urvus. Tas mažas paukštelis irgi nelabai rodosi bijodamas, kad paukščiai jo nepagautų ir nenupeštų kuodo. Paprastai jis lindi trobose ir, nematydamas jokio pavojaus, kartais sušunka:

— Aš karalius!

Nuo to ir kiti paukščiai dėl juoko jį vadina karaliuku.

Tačiau nė vienas paukštis taip nesidžiaugė, kaip džiaugėsi vieversys, kad nereikia klausyti karaliuko. Tik pamatys tekant saulutę, tuoj jis kyla aukštyn į orą ir gieda:

— O, kaip čia gražu! O, kaip čia smagu! O, kaip čia gražu!

GILTINES PRANAŠAI

Senais laikais ėjo kartą keliu milžinas, ir staiga prišokęs prie jo nepažįstamas žmogus suriko:

— Stok, ir nė žingsnio toliau!

— Ką? — tarė milžinas. — Aš tave galiu kaip utelę ant nago sutrėkšti, o tu drįsti man skersai kelio stoti! Kas tu toks esi, kad turi tiek drąsos su manim kalbėti?

— Aš esu giltinė, — atsakė tas: — niekas man nesipriešina, ir tu turi manęs klausyti. Bet milžinas nenorėjo pasiduoti ir pradėjo su giltine imtis. Ilgai jie ėmėsi, pagaliau milžinas nugalėjo; sudrožė smagiai su kumščiu giltinei, ir ta susmuko prie akmens.

Milžinas nuėjo savo keliu, palikęs išvirtusią giltinę; ji buvo visai nusilpusi ir negalėjo atsistoti.

— Kas gi bus, — tarė ji sau, — jei aš nuo tos vietos nebenuėsiu? Niekas daugiau nebemirs, ir pasauly pasidarys tiek žmonių, jog nebeturės kur pasidėti.

Tuo tarpu ėjo keliu jaunikaitis, sveikas, raudonas, ir sau linksmi dainavo. Pamatęs gulintį pusgyvį žmogų, pasigailėjęs priėjo, pakėlė, įpylė iš savo butelio jam į burną stiprinamo gėrimo ir palaukė, kol atsigavo.

— Ar tu žinai, — tarė šis stodamasis, — kas aš toks ir ką tu atgaivinai?

— Ne, — atsakė jaunikaitis, — iš kur žinosiu.

— Aš giltinė, — tarė jis, — visus pjaunu, nepaliksiu ir tavęs. Bet norėdama tau atsidėkoti, aš neužpulsiu tavęs netikėtai, pirma atsiųsiu savo pranašus ir tada tave paimsiu.

— Gerai, — atsiliepė jaunikaitis, — bent žinosiu, kada ateisi, o tuo tarpu būsiu ramus.

Paskui nuėjo keliu smagus ir toliau gyveno linksmi. Bet jaunystės ir sveikatos išteko neilgam, netrukus užpuolė sunkios ligos ir nedavė jam ramumo nei dieną, nei naktį. — Mirti dar nemirsiu, — džiaugėsi jis, — tik tos ligos kad kaip praeitų!

Pasveiko, jis vėl.

Kartajam kažkas sudavė per petį, jis grįžt — užpakaly stovi giltinė ir sako:

— Eik paskui mane, išmušė tau atsisveikinimo valanda su šiuo pasauliu.

— Kaip? — atšovė žmogus. — Tu nori laužyti savo žodį? Argi tu nežadėjai, prieš pati ateidama, man atsiųsti pirma savo pranašus? Dar nė vieno nebuvo!

— Nutilk, — tarė giltinė, — ar aš tau nesuiuntinėjau pranašų vieną po kito? Ar nebuvo atėjusi karštinė, ar nepaguldė tavęs ir nekratė? Ar svaigulys netemdė tau galvos? Ar sausligė negėlė visų sąnarių? Ar neūžė ausyse? Ar neskaudėjo tau dantų? Ar nebūdavo tamsu akyse? Be viso to, ar manęs neprimindavo kas vakarą mano tikras brolis, miegas? Ar tu negulėdavai naktį kaip negyvas?

Žmogus nežinojo, ką sakyti, ir nusekė paskui giltinę.

MAŽŲ ŽMOGELIŲ DOVANOS

Siuvėjas ir auksakalys keliavo per žmones kartu ir vieną vakarą, leidžiantis saulei už kalnų, išgirdo iš tolo muziką. Muzika buvo keista, tačiau labai maloni, ir keleiviai, užmiršę nuovargį, ėmė žengti dar greičiau. Einant jos garsai darėsi vis aiškesni. Mėnuo jau patekėjo, kol jie pasiekė kalnelį, ant kurio pamatė daugybę mažų žmogelių, vyrų ir moterų. Susikabinę už rankų linksmi sukdamiesi šoko ir šokdami smagią dainavo dainelę: tą dainavimą keleiviai iš tolo palaikė muzika. Vidury sėdėjo senukas, kiek didesnis už kitus, apsidaręs margais drabužiais, su žila barzda ant krūtinės.

Abu keleiviai nustebę sustojo ir ėmė žiūrėti į šokančius. Senukas pamojo galva, kad jie stotų į ratą, ir žmogeliai, paleidę rankas, padarė jiems vietą.

Auksakalys buvo kuprotas ir, kaip visi kupriai, gana drąsus, todėl nieko nelaukdamas prisitartino. Siuvėjas iš pradžių drovėjosi, bet įsidrąsino ir taip pat priėjo.

Tuoj žmogeliai vėl sukabino rankas, pradėjo dainuoti, šokti ir dar labiau linksmintis, senukas paėmė peilį, kabėjusį prie diržo, išpustė ir pažiūrėjo į ateivius. Tie išsigando, bet jiems neteko nė. pagalvoti, senukas pagriebė auksakalį ir beregint nuskuto jam galvą ir barzdą. Tas pat ištiko

ir siuvėją.

Tačiau jų baimė praėjo, kai senukas, pabaigęs darbą, maloniai patekšeno jiems per pečius, lyg norėdamas sakyti, kad jie gerai padarę nesvyruodami davęsi skustis. Jis parodė jiems pirštu prisipilti jų savo kišenes. Berniokai paklausė, nors nežinojo, kam tos anglis būtų jiems reikalingos, ir nuėjo toliau pasieškoti sau nakvynės.

Nusileidus jiems į slėnį, artimo vienuolyno varpas išmušė dvylikę; tuojau dainavimas nutilo, viskas išnyko, ir mėnesio apšviestas kalnelis tapo tuščias.

Keleiviai rado pastogę ir sugulė ant šiaudų, užsikloję savo drabužiais, bet iš nuovargio pamiršo išmesti iš kišenių anglis.

Kažkoks sunkumas prikėlė juos anksčiau kaip visados. Jie griebė už kišenių ir nenorėjo tikėti pamatę, kad jos prikimštos ne anglių, bet gryniausio aukso. Galvos ir barzdos plaukai taip pat per naktį ataugo. Abudu tapo vienu metu turtingi, bet auksakalys, būdamas godesnis, labiau prisigrūdo kišenes, todėl turėjo dukart tiek aukso kaip siuvėjas.

Kad ir daug turi godus žmogus, vis nori turėti dar daugiau, ir auksakalys ėmė kalbinti siuvėją pasilikti dar vieną dieną, vakare nueiti ant kalno ir iš senuko gauti dar didesnę turtą.

Siuvėjas atsakė:

— Man jau gana, nieko daugiau nebenoriu; dabar galėsiu tapti meistru, vesiu gražią mergaitę ir būsiu laimingas žmogus.

Bet dėl draugo sutiko palikti dar vieną dieną.

Vakare auksakalys pasiėmė dar maišą, kad galėtų daug prisisemti anglių, ir iškeliavo į kalną. Rado, kaip ir aną naktį, žmogelius dainuojančius ir šokančius, senukas vėl jį nuskuto ir liepė prisisemti anglių. Tas prisikimšo ne tik pilnas kišenes, bet ir maišą, parėjo smagus atgal ir guldamas užsiklojo švarku.

— Kad ir spaudžia auksas, — sakė jis, — bet pakęsiu.

Ir pagaliau užmigo manydamas kitą dieną atbusti didžturčiu. Tik pramerkė rytą akis, tuojau pašoko nuo patalo, norėdamas apžiūrėti kišenes, bet kaip nustebo teradęs jose juodas anglis.

„Bet dar man liko auksas, gautas aną naktį“, — pagalvojo jis, bet pažiūrėjęs net išsigando, nes tas auksas buvo vėl atvirtęs į anglis. Jis griebėsi suodinomis rankomis už galvos ir pajuto, kad galva buvo visai plika ir lygi kaip smakras. Bet dar ne visa buvo jo nelaimė: pirma turėjo kuprą ant nugaros, o dabar išaugo "tokia pat kupra ir ant krūtinės. — Supratau vargšeli— kad buvo nubaustas už godumą, ir ėmė balsu raudoti.

Išgirdęs verksmą, geraširdis siuvėjas atbudo ir pradėjo draugą guosti sakydamas:

— Kartu mes keliavom, kartu gyvenkim ir toliau, pakaks mano turto abiem.

Jis išlaikė žodį, o nelaimingas auksakalys visą savo amžių paliko su dviem kuprom ir ant plikos galvos turėjo dėvėti kepuraitę.

KAPAS

Kartą turtingas žmogus iš savo kiemo žiūrėjo į laukus ir sodus; javai buvo gražūs, o soduose medžių šakos linko nuo vaisių. Jo dar pernykščių javų buvo nupiltos, ant aukšto "didžiausios krūvos, net lubos linko.

Paskui nuėjo į tvartą, kur stovėjo nupenėti jaučiai, riebios karvės ir atšerti arkliai.

Pagaliam sugrįžo į savo pirkį ir ėmė žiūrėti į geležines skrynias, kur buvo sudėti jo pinigai. Kai jis taip stovėjo ir žiūrėjo į savo turtą, staiga kažkas pasibeldė; tik ne į pirkios, o į širdies duris. Atsidarė širdies durys, ir jis išgirdo balsą:

— Ar esi kada padėjęs savo artimui? Ar matei vargšų skurdą? Ar dalijais duona su alkanais? Ar užteko to, ką turėjai, ar dar vis daugiau troškai?

Širdis netrukdoma atsakė:

— Aš buvau kietas ir negailestingas ir savo artimui nieko gera nedariau. Jei kada ateidavo pavargėlis, aš nuo jo nusigrėždavau. Dievas man nerūpėjo, tik galvojau, kaip padidinti savo turtus. Jei būčiau turėjęs viso pasaulio gėrybes, ir tai man būtų dar buvę maža.

Išgirdęs tokį atsakymą, didžturtis visas persigando, kojos ėmė drebėti, ir jis turėjo atsisėsti.

Tada vėl kas pasibeldė, bet dabar jau į pirkios duris. Tai buvo jo kaimynas, pavargęs žmogelis, kuris turėjo krūvą vaikų, bet neturėjo kuo penėti.

— Žinau, — galvojo vargšas, — mano kaimynas turtingas, tik baisia šykštus, tikrai nieko neduos, bet vaikai prašo duonos, reikia pamėginti...

Ir sako didžturčiui:

— Tamsta nemėgsti dalytis su kitais savo geru, bet aš, kaip skęstantis, prašau tamstos pagalbos; mano vaikai badauja, paskolink kokius keturis saikelius rugių.

Didžturtis ilgai žiūrėjo į vargšą, jo akmeninė širdis ėmė minkštėti.

— Keturių saikų aš tau neduosiu, — tarė jis, — bet dovanosiu aštuonis, tik turėsi man išpildyti, ko reikalausiu.

— Ką? — paklausė vargšas.

— Kai aš numirsiu, tu tris naktis turėsi išbūti ant mano kapo.

Vargšui baisu buvo pasižadėti, bet, negalėdamas kitaip išsiversti, turėjo sutikti.

— Gerai, — atsiliepė jis ir pasiėmęs parsinešė javus namo.

Didžturtis lyg nujautė savo nelaimę: po trijų dienų staiga mirė; niekas nežinojo mirimo priežasties, bet niekas jo ir nesigailėjo.

Kai jis buvo palaidotas, žmogelis atsiminė savo prižadėjimą; nelabai norėjo pildyti, bet sau galvojo: „Juk didžturtis buvo man geras, jo grūdais papenėjau alkanus savo vaikus, o jei ir nebūtų jis toks buvęs, vis tiek duotą žodį turėčiau laikyti“.

Temstant nuėjo jis į kapines ir atsisėdo ant kapo. Aplink buvo tylu, švietė mėnuo, ir kartais, klaukiai rėkdama, skrido pro šalį pelėda. Patekėjus saulei, vargšas sveikas parėjo namo; taip pat ramiai praėjo ir kita naktis.

Trečią vakarą žmogelį ėmė kažkokia baimė, jis jautė, kad kažkas turi jam atsitikti. Nuėjęs pamatė pagal kapinių tvorą nepažįstamą žmogų. Žmogus jau buvo nebe jaunas, bet dar smagių akių, o ant veido turėjo kelis randus. Jis buvo apsilkęs senu apsiaustu ir apsiavęs aukštais batais.

— Ko tamsta ieškai? — paklausė žmogelis. — Ar nebaugu vienam kapinėse?

— Nieko neieškau, — atsiliepė nepažįstamasis, — ir nieko nebijau. Aš esu toks, kaip tas berniukas, kurs ėjo baimės ieškoti ir niekur negalėjo rasti, bet paskui vedė karalaitę ir gavo didelius turtus, o aš koks buvau pavargęs, toks ir likau. Aš esu atleistas kareivis, niekur negaunu pastogės.

— Jei tamsta tikrai nieko nebijai, — pasakė žmogelis, — tai lik čia ir padėk man sergėti aure aną kapą.

— Sargyba yra kareivio darbas, — atkirto tas, — kas mus ištiktu, gera ar pikta, mes dalysimės iš vieno.

Sodietis paspaudė kareiviui ranką, ir abu susėdo ant kapo. Iki vidunakčio visur buvo tylu, paskui ore staiga kas užstaugė.

— Šalin, nenaudėliai, — suriko velnias, — kas guli tam kape, yra mano, ir aš jo atėjau; jei jūs neisite iš čia, aš jums sprandą nusuksiu.

— Pone su raudona plunksna, — atsiliepė kareivis, — tamsta man ne viršininkas, ir galiu neklausyti, o baimės visai nepažįstu. Eik savo keliu, mes čia pasiliegame.

Velnias pagalvojo:

— Šiuos driskius lengviausia būtų papirkti auksu, — ir visai draugišku balsu paklausė, ar jie nesutiktų eiti namo, jeigu jis duotų jiems pinigų maišelį.

— Čia kas kita! — tarė kareivis. — Bet vis tiek nuo mūsų neatsikratysi vienu aukso maišeliu; jei sutiksi duoti mums tiek aukso, kiek tilps vienam mano bate, tada nuo tos vietos pasitrauksime.

— Tiek daug dabar neturiu, — atsakė velnias, — bet aš greit jums atnešiu; artimiausiam mieste gyvena vienas maineiva, mano geras pažįstamas, jis mielai man tiek duos.

Kai nelabasis išnyko, kareivis nusitraukė nuo kairės kojos batą ir sako:

— Pataisysiu tam pajuodėliui pinkles, tik duok, kūmai, man savo peilį.

Kareivis nurėžė bato padą ir pastatė į aukštą žolę, netoli kapo, prie apžėlusios duobės krašto.

— Dabar viskas gerai, — tarė jis, — velnias galį jau ateiti.

Vėl abu susėdo ir laukia; netrukus sugrįžo velnias su maišeliu aukso rankoje.

— Pilk čia, — tarė kareivis kiek laikydamas batą. Velnias išpylė maišelį, bet visas auksas nubyrėjo į duobę, o batas liko tuščias.

— Mulki, — sušuko kareivis, — ar aš tau nesakiau, kad nieko nebus. Eik dar kartą ir atnešk daugiau.

Velnias pakraipė galvą ir nuėjo; po valandos grįžo su didžiausiu maišu pažasty.

— Pilk, — sušuko kareivis, — bet nežinau, ar pripilsi ir dabar. Auksas nuskambėjo gilyn, ir batas vėl buvo tuščias. Velnias įniršęs, bet mano kad kareivis sako tiesą.

— Neregėtas aulų platumas! — pasakė susiraukęs velnias.
— Gal tu manai, — atsiliepė kareivis, — kad mano kojos arklio, kaip tavo? Nuo kada pasidarei toks šykštus? Nešk daugiau aukso, kitaip pralaimėsi derybas.
Velnias vėl nurūko. Šį kartą jis ilgiau truko. Sugrįžo stenėdamas: ant pečių vilko užsidėjęs sunkiausią maišą. Išpylė jį į batą, bet batas vis tuščias.
Velnias pasiuto iš piktumo ir norėjo ištraukti iš kareivio rankų batą, bet tuo tarpu blykstelėjo ant dangaus pirmas tekančios saulės spindulys, ir piktoji dvasia staugdama nupleškėjo. Nelaiminga didžturčio vėlė buvo išvaduota.
Sodietis norėjo pasidalyti pinigus, bet kareivis tarė:
— Mano dalį atiduok pavargėliams, o mane priglausk savo nameliuose, ir gyvenkime tais pinigais, kurie liks, sutikime ir ramybėj, kol Dievas mus laikys.

NUOSTABUS MUZIKANTAS

Gyveno kitados pasauly nuostabus muzikantas. Atsitiko jam kartą vienam per mišką eiti; eidamas apie viską galvojo, o kada nebeturėjo ką galvoti, tarė sau:
— Ilgu man vienam miške, reikia pasišaukti draugą. Nusiėmęs nuo nugaros griežynę, jis pradėjo griežti, net medžiai linko. Netrukus iš tankynės išbėgo vilkas.
— A, vilkas bėga, ne tokio draugo aš norėjau, — pasakė muzikantas.
Bet vilkas prisiartino ir tarė:
— Mielas muzikante, kaip tu puikiai grieži! Ir aš labai norėčiau taip išmolti. — Išmolti gali greitai, — atsakė muzikantas, — bet turėsi daryti viską, ką aš tau liepsiu.
— Gerai — aš tavęs klausysiu kaip mokinys mokytojo.
Muzikantas liepė jam eiti paskui; jie paėjo kiek kartu ir priėjo nukirstą ažuolą, kuris per vidurį buvo praskeltas, ir į plyšį įspraustas akmuo.
— Žiūrėk čia, — sako muzikantas: — jei nori išmolti griežti, kišk savo pirmutines kojas į tą plyšį. Vilkas paklausė, o muzikantas staiga išmetė akmenį, ir vilkui kojas taip sužnybo, jog jis nė iš vietos negalėjo pasijudinti.
— Palauk čia kol aš pagrįšiu, — pasakė muzikantas ir nuėjo savo keliu.
Po valandėlės jis vėl tarė sau:
— Ilgu man čia vienam miške, reikia pasišaukti draugą. Paėmė savo griežynę ir pradėjo vėl griežti. Netrukus jis pamatė beslenkant už medžių lapę.
— A, lapė, — pasakė muzikantas, — ne tokio aš laukiau draugo.
Pribėgusi lapė tarė:
— Mielas muzikante, kaip tu puikiai grieži! Ir aš labai norėčiau taip išmolti.
— Tai daug laiko neatims, — atsakė muzikantas, — bet turėsi daryti viską, ką aš tau liepsiu! — Gerai, — tarė lapė, — aš tavęs klausysiu kaip mokinys savo mokytojo.
— Sek paskum mane.
Netrukus jie priėjo taką, kuris iš abiejų pusių buvo apaugęs aukštais krūmais. Čia muzikantas sustojo, prilenkė iš vienos pusės tako lazdyną prie žemės ir su koja primynė viršūnę; paskui palenkė kitą lazdyną iš antros pusės ir sako:
— Štai, lapute, jei nori ko išmolti, duok man savo kairę pirmutinę koją.
Lapė paklausė, ir muzikantas ją pririšo prie palenktos lazdyno viršūnės.
— O dabar, lapute, — traukė jis toliau, — duok man dešinę koją, — ir ją taip pat pririšo prie kito lazdyno viršūnės.
Pažiūrėjęs, ar tvirtai priveržtos kojos, jis paleido lazdynus; lazdynai šoko aukštyn ir kartu iškėlė lapę, kuri, nebesiekdama žemės, ėmė ore kabaruoti.
— Palauk, čia, kol sugrįšiu, — tarė muzikantas ir nuėjo savo keliu.
Paskui vėl galvoja sau: „Ilgu man vienam miške, pasišauksiu kitą draugą“. Pasiėmė griežynę ir pradėjo griežti. Staiga iš krūmų išsoko kiškėlis.
— A, kiškis! — tarė muzikantas. — Jo aš visai nelaukiau.
— Mielas muzikante, — prašneko kiškėlis, — kaip tu puikiai grieži! Ar negalėčiau ir aš taip išmolti?
— Išmolti gali greitai, — atsakė muzikantas, — jei tik darysi, ką aš tau liepsiu.
— O muzikante, — tarė kiškėlis, — aš tavęs klausysiu kaip mokinys savo mokytojo.
Netrukus jie išėjo į aikštę, kur augo epušė. Muzikantas užrišo kiškiui ant kaklo ilgą virvę, antrą

jos galą stipriai pririšo prie medžio ir sušuko:

— Na, kiškeli, bėk aplink medį dvidešimt kartų! Kiškis paklausė; bet kai jis apibėgo dvidešimt kartų

aplank medį, virvė dvidešimt kartų apsisuko aplink liemenį ir kiškiukas buvo pagautas. Veltui jis draskėsi ir šokinėjo: virvė vis stipriau veržė jo minkštąjį kaklelį.

— Palauk čia, kol grįšiu, — tarė muzikantas ir nuėjo toliau. Tuo tarpu vilkas tampėsi, spardėsi, graužė akmenį ir tol vargo, kol ištraukė koją iš plyšio. Baisiai įniršęs, šoko vytis muzikantą, norėdamas jį sudraskyti. Pamačiusi vilką, lapė ėmė rėkti kiek galėdama:

— Vilkeli, broliuk, gelbėk, muzikantas mane apgavo!

Vilkas palenkė lazdynus, perkando virves ir paleido lapę; ta nubėgo drauge, galvodama, kaip galėtų muzikantui atkeršyti. Bebėgdami rado pririštą kiškelį, paleido jį, ir visi drauge ėmė vytis apgaviką.

Muzikantas eidamas vėl pradėjo griežti ir šį kartą buvo laimingesnis. Griežiantį jį išgirdo kirtėjas, kuris tuoj metė savo darbą ir su kirviu rankoje priėjo arčiau pasiklausyti muzikos.

— Galop eina tikras draugas, — tarė muzikantas: — juk aš ieškojau žmogaus, o ne laukinių žvėrių.

Ir ėmė taip gražiai griežti, jog vargšas žmogelis sustojo sužavėtas. Beklausydamas jis pamatė atlekiant vilką, lapę ir kiškį ir suprato, kad jie ne geruoja taip bėga. Pakėlė savo blizgantį kirvį ir atsistojo prieš muzikantą, lyg norėdamas pasakyti: „Kas panorės priėti prie jo, tas tegu žino, kad pirma turės susikirsti su manim“.

Žvėrys išsigando ir pabėgo į mišką, o dėkingas muzikantas pagriežė vargšui dar sykį ir paskui ramiai sau nukeliavo.

TRYS GYVATES LAPELIAI

Buvo kitados toks neturtingas žmogus, jog negalėjo išmaitinti vienintelio savo sūnaus. Kartą sūnus sako tėvui:

— Brangusis tėveli, matau, kaip sunkiai turi tamsta vargti dėl manęs, eisiu geriau iš namų, mėginsiu pats duoną pelnyti. Tėvas palaimino sūnų ir su ašaromis išleido. Tuo laiku su savo kaimynais kariavo galingas karalius jaunikaitis apsiėmė pas jį tarnauti ir išjojo į karą. Kai jis priėjo priešininkų pusę, ištiko didelis mūšis; kulkos bimbė kaip bitelės, ir aplink krito jo draugai. Kai žuvo vadas, kariuomenė norėjo bėgti, tada jis atsistojo prieky ir sušuko juos drąsindamas:

— Neduokim tėvynei žūti!

Visi jo paklausė, šoko ir nuveikė priešus. Kada karalius sužinojo, kam jis turi būti dėkingas už laimėjimą, apdovanojo jį dideliais turtais ir pastatė pirmuoju po savęs.

Tas karalius turėjo nematyto gražumo dukterį, bet ji buvo labai keista. Ji pasakė, kad tekės tik už to, kurs jai pažadės pasilaidoti kartu, jei ji mirs pirma.

— Jei jis mane mylės iš visos širdies, — sakė ji, — tai kam jam begyventi po mano mirties?

Ji irgi tiko, jei mirtų pirma vyras, būti su juo palaidota. Toks keistas noras baidė visus jaunikius, bet tam berniokui ji taip patiko, jog jis nieko nežiūrėdamas ėmė prašyti karaliaus leisti už jo savo dukterį.

— Ar tu žinai, — tarė karalius, — ką turi jai pažadėti?

— Kartu gult į grabą, — atsakė jis, — jei ji pirma mirtų, bet aš ją taip myliu, jog nieko nebijau.

Karalius sutiko ir iškėlė puikias vestuves.

Neilgai teko jaunesiems drauge gražiai ir laimingai gyventi. Po kiek laiko jaunoji karalienė sunkiai susirgo, ir joks gydytojas nebegalėjo jai padėti. Jai mirus, jaunas karalius atsiminė savo prižadus, ir jam pasidarė baugu, kad reiks gyvam į kapą gulti; bet kitos išeities nebuvo: uošvis pastatė prie visų vartų sargybą, ir jam nebegalima buvo nuo savo likimo pabėgti. Atėjus laidotuvių diena, numirėlės kūną nunešė į karaliaus giminės rūšį, jį taip pat ten nuvedė, kartu uždarė, užstūmė duris ir su ja užrakino.

Salia grabo pastatė stalą, ant jo keturis kepalus duonos ir keturis butelius vyno. Pabaigęs juos, jis turėjo mirti. Nuliūdęs ir nusiminęs jis ten sėdėjo, valgė per dieną tik vieną duonos kąsnelį, gerė vyno vieną gurkšnelį, bet vis dėlto jautė, kaip mirtis slinko vis artyn. Taip besėdėdamas staiga jis pamatė išlendančią iš rūšio kertės- gyvatę, kuri ėmė šliaužti prie numirėlės. Manydamas, kad gyvatė ims graužti kūną, ištraukė kalaviją ir tarė: — Kol aš gyvas busiu, neleisiu tau jos liesti, — ir perkirto gyvatę į tris dalis.

Truputį palaukus, išlindo, kita gyvatė; pamačiusi pirmąją gulint negyvą ir sukapotą, greitai nušliaužė atgal, bet po valandėlės vėl sugrįžo laikydama dantyse tris žalius lapelius. Paėmusi visas tris dalis, sudėjo jas, kaip buvo, ir prie žaizdų pridėjo po lapelį. Sudėti gabalai tuoju suaugo, gyvatė sukrutėjo, atgijo, ir abi bregint nušliaužė palikusios lapelius žemėje. Nelaimingajam, kuris visa tai matė, dingtelėjo į galvą, kad stebuklingi lapeliai, kurie atgaivino gyvatę, galėtų padėti ir žmogui. Jis pakėlė lapelius, vieną pridėjo prie numirėlės lūpų, o kitus du prie akių. Kraujas tuoj ėmė gyslomis vaikščioti, ir išbalęs veidas paraudonavo. Karalaitė atsiduso, atmerkė akis ir tarė:

— Dieve mano, kur aš esu?

— Tu esi su manim, mano brangioji žmonele, — atsakė jis ir papasakojo, kaip viskas atsitiko ir kaip ją atgaivino.

Jis davė jai truputį duonos ir vyno; pasistiprinusi ji atsikėlė, ir abudu priėjo prie durų ir ėmė taip smarkiai belsti ir šaukti, jog išgirdo sargyba ir pranešė karaliui. Karalius pats įlipo į rūšį, atidarė duris, rado juos sveikus ir labai džiaugėsi, kad jie gyvi liko. O jaunas karalius paėmė tuos tris gyvatės lapelius, padavė tarnui ir sako:

— Žiūrėk, saugok juos gerai ir nešiok visuomet su savimi — ką žinai, gal kada prisireiks nelaimėj.

Tačiau atgijusi karalaitė labai atsimainė: ji visai nustojo mylėti savo vyrą. Po kiek laiko jaunas karalius sumanė aplankyti savo tėvą. Keliauti reikėjo per jūrą. Kartu su juo važiavo ir pati. Bet kai tik jie įsisėdo į laivą, ji, pamiršusi visą vyro meilę ir ištikimybę, kurią jis parodė gelbėdamas ją nuo mirties, ėmė linkti prie kapitono. Kai sykį jaunas karalius miegojo, ji pasišaukė kapitoną, pati paėmė miegančiam už galvos, o kapitonui liepė paimti už kojų, ir tas buvo išmestas į jūrą. Išmetusi vyrą į jūrą, ji tarė: — Dabar grįžkim į namus ir pasakykim, kad jaunas karalius kely mirė. Aš pasistengsiu savo tėvui taip tave išgirti, jog jis tikrai leis man tekėti už tavęs ir padarys tave sosto įpėdiniu.

Ištikimasis tarnas, kuris viską matė, nepastebėtas atrišo nuo laivo mažutį laivelį, sėdo į jį ir ėmė plaukti pas savo poną, o piktadariai tuo tarpu grįžo atgal.

Tarnas ištraukė skenduolį, padėjo, tris gyvatės lapelius, kuriuos visada su savim nešiojo, ant akių ir ant lūpų ir grąžino jam gyvybę.

Jie yrėsi, kiek galėdami, dieną naktį, ir jų laivelis lėkė taip greit, jog jie atplaukė pas senį karalių daug greičiau negu anas laivas. Pamatęs juos vienus, karalius nustebo ir paklausė, kas jiems atsitiko. Išgirdęs apie dukters darbą, jis tarė:

— Nenoriu tikėti, kad ji taip blogai pasielgtų, bet tiesa greitai išeis aikštėn, — ir liepė jiems pasislėpti kambary ir niekam nesirodyti. Neilgai trukus parvyko ir didysis laivas ir klastinga duktė stoji prieš tėvą, dėdamasi nuliūdusi. Jis paklausė:

— Kodėl tu grįžti viena? Kur tavo vyras?

— O brangusis tėveli! — atsakė ji: — aš grįžtu baisiausiai nuliūdusi, mano vyras kely sunkiai susirgo ir mirė, ir jei gerasis kapitonas nebūtų man padėjęs, tai aš nebūčiau likusi gyva, jis buvo prie jo mirties ir gali tamstai viską papasakoti.

— Palauk, — tarė karalius, — aš prikelsiu numirėlį, — ir atidarė kambarį, užkurio išleido žentą su tarnu.

Kai jaunoji karalienė išvydo savo vyrą, ją lyg perkūnas trenkė; ji puolė ant kelių ir ėmė prašyti pasigailėjimo. Bet senis karalius tarė:

— Apie pasigailėjimą čia negali būti jokios kalbos; jis buvo pasiruošęs mirti su tavimi ir grąžino tau gyvybę, o tu jį miegantį norėjai nužudyti; tai atsiimk dabar užtarnautą mokestį.

Tada ji buvo kartu su savo sėbru pasodinta į kiaurą laivą ir išvežta į jūrą, kur jie abu bangose žuvo.

MĮSLĖ

Buvo sykį karalaitis, kuris įsigeidė keliauti po pasaulį ir pasiėmė su savim tik vieną ištikimą tarną. Kartą jis jojo per didelę girią. Atėjo vakaras, ir jis neturėjo kur nakvoti. Staiga pastebėjo mergaitę, einančią į mažą trobelę; prisiartinęs pamatė, kad mergaitė buvo jauna ir graži. Jis tarė jai:

— Mielas vaikeli, ar negalėčiau aš su savo tarnu šioj trobelėj pernakti?

— Žinoma, — atsakė nesmagiai mergaitė, — dėl galėjimo — galima, bet aš nepatarčiau; geriau

nekelkit čia kojos.

— Kas gi yra? — paklausė karalaitis. Mergaitė atsiduso ir tarė:

— Mano pamotė verčiasi negerais darbais ir svetimų žmonių nemėgsta.

Jis suprato užkliudęs raganos gyvenimą, bet buvo ne-baikštus ir nusprendė apsistoti, nes jau visai sutemo ir toliau keliauti negalėjo. Ragana sėdėjo krėsele prie ugnies, ir kai įėjo svečiai, pažiūrėjo į juos raudonomis akimis.

— Labas vakaras, — bambtelėjo ir paskui kiek galėdama meiliau pridėjo: — prašom sėsti ir pailsėti.

Ji ėmė pūsti žarijas, ant kurių kažką mažam puodely virė. Duktė sakė svečiams būti atsargiems, nieko nevalgyti ir negerti, nes ragana virė nuodus. Jie ramiai išmiegojo lig ryto. Bet kai susiruošė vėl keliauti ir karalaitis jau sėdėjo ant žirgo, ji tarė:

— Palaukit truputį, atsisveikindama noriu pavaišinti gardžiu gėrimu.

Ji nuėjo atnešti, o karalaitis tuo tarpu išėjo, ir kai ji sugrįžo su gėrimu, rado likusį tik vieną tarną, kuris tebesėgė arkliui balną.

— Še, nešk savo ponui, — tarė ji, bet stiklas sudužo, nuodų užtiško ant arklio, ir šis tuojau krito negyvas. Tarnas pasivijo poną ir apsakė, kas atsitiko, bet nenorėjo palikti balno ir sugrįžo atgal jo pasiimti. Priėjęs prie arklio, rado varną, lesantį jį negyva. „Kažin ar pasisuks šiandien koks geresnis

Jojo jie per tą girią visą dieną, bet galo vis nebuvo matyti. Tik vidunaktį priėjo pakelės namus ir apsinakvojo. Tarnas atidavė varną šeimininkui ir liepė išvirti vakarienei. Bet ten buvo ne pakelės namai, o galvažudžių stakla; netrukus parėjo dvylika galvažudžių, kurie tuojau norėjo užmušti ir apiplėšti keleivius. Bet pirma jie susėdo už stalo, prie jų prisidėjo ir šeimininkas su ragana, ir ėmė srėbti sriubą, kurioj virė sukapota į kąsnelius varno mėsa. Bet lig tik jie ėmė valgyti mėsą ir prarijo po kąsnelį, tuojau visi išvirto negyvi, nes varnas buvo apsinuodijęs arkliena.

Visuose namuose nieko daugiau neliko, tik šeimininko duktė, kuri buvo dora mergaitė ir galvažudžių darbuose nedalyvavo. Ji atidarė svečiams visas duris ir parodė visus prikrautus turtus. Bet karalaitis nieko neėmė, viską paliko jai ir su savo tarnu nuėjo toliau.

Ilgai jie keliavo, pagaliau atvyko į miestą, kuriame gyveno graži, bet puiki karalaitė. Ji buvo paskelbusi, kad tas, kas užmins jai tokią mįslę, kurios ji negalės atspėti, bus jos vyras; o jei ji atspės, jis turės palydėti galvą. Ji skyrė sau tris dienas galvoti, bet buvo tokia gudri, jog užmintas mįslės atspėdavo daug anksčiau. Jau buvo devyni žuvę, kai atvyko karalaitis, bet, apakintas jos gražumo, ir jis nusprendė pabandyti laimę. Nuėjo jis pas karalaitę ir užminė jai tokią mįslę:

— Vienas nieko neužmušė ir užmušė dvylika.

Karalaitė ilgai galvojo, ką ta mįslė reikštų, bet nieko negalėjo sugalvoti; ji išvartė visas mįslių knygas, bet ir ten nieko nerado: žodžiu, jos gudrumas priėjo galą. Nežinodama, ką daugiau bedaryti, ji liepė savo tarnaitai nueiti naktį į karalaičio kambarį ir paklaustyti, ar jis per sapną neims kalbėti apie tą mįslę. Bet šį kartą į karalaičio lovą buvo atsigulęs jo ištikimasis tarnas, ir kai tarnaitė įėjo į kambarį, šis nutraukė nuo jos apsiaustą, kuriuo buvo susisupusi, ir išvarė ją su rykštėmis. Kitą naktį karalaitė nusiuntė savo kameristę, manydama, kad jai gal geriau pavyks pasiklaustyti, bet tarnas ir iš jos atėmė apsiaustą ir išvarė su rykštėmis. Dabar karalaitis galvojo, kad gali būti ramus, ir trečią naktį pats atsigulė į savo lovą; tada atėjo karalaitė pati, apsisupusi pilku apsiaustu, ir atsisėdo šalia jo. Manydama, kad jis užmigęs, ji ėmė jį kalbinti tikėdamasi, kad jis per sapną ims jai atsakinėti, kaip tai daugelis daro; bet šis nemiegojo, viską gerai suprato ir girdėjo. Ji jo klausė:

— Vienas nieko neužmušė. Ką tai reiškia? Jis atsakė:

— Varnas palesė užnuodytos arklienos ir nudvėsė. Toliau ji klausė:

— Ir užmušė dvylika. Ką tai reiškia?

— Tai yra dvylika galvažudžių, kurie suvalgė tą varną ir mirė.

Sužinojusi atsakymą, karalaitė norėjo išeiti, bet jis nutvėrė jos apsiaustą ir taip stipriai laikė, jog ta turėjo jį palikti. Kitą rytą karalaitė paskelbė, kad ji jau žinanti atsakymą, pašaukė dvylika teisėjų ir jų akyse išsprendė mįslę. Bet karalaitis prašė išklausti jį ir tarė: — Naktį ji buvo atėjusi pas mane ir išprašė pasakyti, ką tai reiškia, kitaip niekuomet nebūtų atspėjusi.

- Teisėjai paklausė:

— O kuo tai įrodysi?

Tarnas atnešė visus tris apsiaustus, ir pamatę pilkajį, kurį dėvėjo karalaitė, teisėjai tarė:

— Prašom tą apsiaustą išsiūdinti auksu ir sidabru, jis bus tamstai vestuvių apdaras.

MERGAITĖ BE RANKŲ

Vienam malūnininkui ėmė turtas vis mažėti, galop jis taip pavargo, jog beliko malūnas ir už jo sena obelis. Kartą jis išėjo į mišką malkų, tuo tarpu prisiartino prie jo žmogus, kurio jis niekadoms nebuvo matęs, ir tarė:

— Ką tu čia vargsti su tomis malkomis, prižadėk man atiduoti tai, kas stovi už tavo malūno, ir aš padarysiu tave turtingą.

„Kas ten kitas gali būti, kaip prie ta obelis?“ — pagalvojo malūnininkas, sutiko ir išdavė nepažįstamam žmogui raštelį. Tas piktai nusijuokė, tarė:

— Už trejų metų ateisiu atsiimti, kas man prižadėta, — ir išnyko.

Pareinantį malūnininką pasitiko pati ir sako:

— Ar nežinai, kas galėtų būti, kad mūsų namuose staiga daug turto atsirado? Pilnos dėžės ir skrynios visokių gėrybių, o niekas nebuvo įėjęs ir atnešęs į namus.

Jis atsakė:

— Tai viską padarė vienas nepažįstamasis, kurį buvau sutikęs miške ir kuris žadėjo padaryti mane turtingą, o aš /?

pasirašiau, kad jam atiduosiu tai, kas stovi už malūno; juk tiek lobio verta daugiau kaip mūsų obelis.

O vyrelis neišgąsdinamas buvo, jis turėjo galvoj, ne mūsų obelį, bet dukterį, kuri tuomet už malūno šlavė kiemą.

Malūnininko duktė buvo graži ir dievobaiminga mergaitė, tuos trejus metus išgyveno šventai, nė karto nenusidėjo. Atėjus tai dienai, kada velnias turėjo ją paimti, ji švariai nusimazgojo ir su kreida apsiskriejo aplink save ratą. Velnias atvyko labai anksti, bet negalėjo prie jos priėti. Papykęs tarė jis malūnininkui:

— Atimk nuo jos vandenį, kad nebegalėtų daugiau mazgotis, šiaip aš neturiu valdžios ant jos.

Malūnininkas išsigando ir atėmė vandenį. Kitą rytą velnias vėl atkako, bet mergaitė tiek daug verkė, jog savo ašaromis visai švariai numazgojo rankas. Tada jis vėl negalėjo prie jos priėti ir įniršęs tarė malūnininkui:

— Nukirsk jai rankas, kitaip aš jos nepaįmsiu. Malūnininkas atsakė:

— Kaip aš galiu kirsti rankas savo tikram vaikui! Nelabasis jam grasydamas tarė:

— Kad tu to nepadarysi, aš tave patį paįmsiu.

Tėvas išsigando ir prižadėjo išpildyti jo norą. Jis nuėjo pas dukterį ir sako:

— Mielas vaikeli, kad aš tau nenukirsiu rankų, nelabasis mane patį paįms; aš išsigandęs jam prižadėjau tai išpildyti. Gelbėk mane iš bėdos ir dovanok tai, ką aš tau padariau.

— Mielas tėveli, — atsakė duktė, — daryk man, ką nori, aš tamstos duktė.

Ji ištiesė savo rankas ir davė jas nukirst. Velnias pasirodė trečią kartą, bet mergaitė vėl taip daug ir taip ilgai verkė, jog jos visai švarios buvo. Pikoji dvasia turėjo atsitraukti ir nustojo į ją visų teisių.

Malūnininkas tarė savo dukteriai:

— Per tave aš įgijau didį turtą, dabar rūpinsiuosi tavim visą gyvenimą, nieko tau netrūks.

Bet ji atsakė:

— Aš čia negaliu likti, noriu eiti; gailėstingi žmonės vis duos tiek, kiek man reikia. Paskui ji liepė nukirstas rankas surišti užpakaly ir saulei tekant iškeliavo; ėjo ji visą dieną, kol sutemo naktis. Galop priėjo "karaliaus sodą; ir mėnesio šviesoj pamatė kad medžiai aplipę puikiais vaisiais; bet jeiti į sodą negalėjo, nes aplink buvo vanduo. Ji buvo labai išalkusi, nes ėjo visą dieną ir negavo praryti nė duonos kąsnelio, ir tarė:

— O, kad galėčiau jeiti ir pasistiprinti vaisiais, kitaip turėsiu badu mirti.

Atsiklaupė ir ėmė melstis. Staiga nusileido angelas, sulaukė vandenį, ir ji sausai perėjo per griovį. Tada įėjo į sodą, o angelas įsekė paskui. Ji pamatė kriaušę su gražiais vaisiais, bet jie buvo suskaityti. Ji prisiartino prie medžio, paėmė su burna vieną kriaušę ir suvalgė, norėdama kiek badą numalšinti, bet daugiau neraškė. Sodininkas viską matė, bet mergaitei nedrįso nieko daryti, nes šalia jos stovėjo angelas ir ją pačią jis palaikė dvasia. Suvalgiusi kriaušę, ji buvo soti, nuėjo ir pasislėpė krūmuose. Karalius, kuriam priklausė tas sodas, atėjo kitą rytą, ėmė skaityti vaisius ir rado, kad vienos kriaušės stinga. Jis klausė sodininko, kur ji galėjo pasidėti, kad jos

nėra nei ant medžio, nei žemėj. Sodininkas atsakė:

— Praeitą naktį buvo atėjusi čia dvasia be rankų ir nuraškė vieną kriaušę su burna.

Karalius tarė:

— Kaipgi dvasia galėjo pereiti per vandenį, ir kur ji dingo suvalgiusi kriaušę?

Sodininkas atsakė:

— kažkas nusileido su baltais rūbais iš dangaus, sulaukė vandenį, ir dvasia perėjo per griovį. Tas su baltais rūbais iš dangaus turėjo būti angelas, ir aš nediršau nei paklausti, nei riktelėti. O dvasia, suvalgiusi kriaušę, vėl išnyko.

Karalius tada tarė:

— Jei taip yra kaip sakai, tai kitą naktį aš saugosiu kartu su tavim.

Temstant atėjo karalius į sodą ir atsivedė su savim kunigą, kad tas prakalbintų dvasią. Visi trys susėdo po medžiu ir ėmė laukti. Apie vidunaktį išlindo mergaitė iš krūmų, priėjo prie medžio ir suvalgė vieną kriaušę; šalia jos stovėjo su baltais rūbais angelas. Kunigas prisiartinio ir tarė:

— Ar tu Dievo esi siųsta, ar iš šio pasaulio atėjai? Ar tu dvasia, ar tu žmogus?

Ji atsakė:

— Aš ne dvasia, bet nelaimingas žmogus, visų apleistas, išskyrus Dievą. Karalius tarė:

— Kad tu viso pasaulio apleista, tai aš tavęs neapleisiu.

Jis ją paėmė į savo rūmus, ir kadangi ji buvo graži ir dora, pamilo iš visos širdies, liepė padirbti jai sidabrinės rankas ir paskui vedė.

Po metų karalius turėjo joti į karą; jaunąją karalienę paliko savo motinos globoj ir pasakė:

— Jei gims kūdikis, prižiūrėkit jį, rūpinkitės ir man tuojau parašykite laišką.

Netrukus ji pagimdė gražų berniuką. Motina tuojau parašė jam laišką, pranešdama tą linksma naujieną. Pasiuntinys pakely atsigulė prie upelio ir, būdamas labai nuvargęs, užmigo. Tuo tarpų velnias, kuris visą laiką persekiojo dorąją karalienę, prislinko prie pasiuntinio, ištraukė iš jo laišką ir įkišo kitą, o ten buvo pasakyta, kad karalienė pagimdžiusi vilkatą. Perskaitęs laišką, karalius išsigando ir nuliūdo, bet parašė atsakymą, kad lig jam grįžtant karalienę laikytu ir saugotų. Grįždamas su laišku, pasiuntinys sustojo pailsėti toj pat vietoj ir vėl užmigo. Nelabasis vėl prislinko ir įkišo jam į kišenę kitą laišką, kuriame buvo pasakyta, kaip ir karaliaus vardu, tuojau nužudyti karalienę ir kūdikį. Gavusi laišką, motina baisiai persigando, nenorėjo tikėti, kad būtų rašęs pats karalius, ir nusiuntė jam antrą laišką; bet ji gavo tokį pat atsakymą, nes velnias kiekvieną kartą vis keitė pasiuntiniui laiškus, o paskutiniam laiške buvo įsakyta palikti ir ženklus, kad karalienė nužudyta: jos liežuvį ir akis.

Karaliaus motina ėmė verkti, kad turėjo liet nekaltą kraują, ir liepė slapčia atvesti naktį stirną, išpjovė jai liežuvį ir akis ir paslėpė. Paskui ji tarė karalienei:

— Aš negaliu tavęs žudyti, kaip karalius liepia, bet ir laikyti ilgiau bijau, pasiimk savo kūdikį, eik į platųjį pasaulį ir daugiau čia nebegrįžk.

Prisirišo vargšė vaiką ant nugaros ir ašarodama išėjo iš karaliaus rūmų. Ji priėjo didelę girią, atsiklaupė ir ėmė melstis; tada nusileido iš dangaus angelas ir paėmęs privedė ją prie trobelės, kur buvo užrašas „Čia kiekvienas gali laisvai gyventi“. Iš trobelės išėjo balta kaip sniegas mergelė ir tarė:

— Prašom į vidų, karaliene.

Ji atrišo nuo nugaros vaiką, palaikė ant savo rankų, kol motina pažindė, ir paskui paguldė į gražią lovelę. Tada karalienė paklausė:

— Iš kur žinai, kad aš karalienė? Baltoji mergelė atsakė:

— Aš esu angelas, Dievo atsiųstas rūpintis tavim ir tavo kūdikiu.

Karalienė išgyveno tuose nameliuose septynerius metus ir nematė jokio vargo, o iš Dievo malonės už jos dorumą jai vėl ataugo nukirstosios rankos.

Pagaliau sugrįžo karalius iš karo namo ir tuojau norėjo pamatyti savo pačią ir vaiką.

Motina su ašaromis jam tarė: . . .

— Ta nedorėli, kam tu man liepei nužudyti dvi nekaltas sielas!

Ir parodė abu laiškus, kuriuos buvo velnias pamainęs. Paskui pridėjo:

— Aš viską išpildžiau, — ir parodė tuos ženklus.

Tada karalius dar gailiau už motiną ėmė verkti savo pačios ir sūnelio, ir motina, jo pagailusi, tarė:

— Nurimk, ji tebėr gyva. Aš buvau slapta įsakius nužudyti stirną ir išpjoviau jos liežuvį ir akis, o tavo pačiai pririšau vaiką ant nugaros ir liepiau eiti į platųjį pasaulį ir niekad nebegrįžti, nes tu

esi piktas ant jos.

Tuomet karalius tarė:

— Eisiu nors iki žemės galo, negersiu ir nevalgysiu, kol nerasiu savo brangiosios pačios ir vaiko, jei dar jie nežuvo arba nemirė badu.

Iškeliavo karalius ir klajojo po pasaulį septynerius metus; ieškojo jis pačios po miškus ir kalnus, po daubas ir tarpeklius, bet niekur negalėjo rasti ir jau manė, kad ji žuvusi. Per tą visą laiką jis nieko nevalgė ir negėrė, bet Dievas jį laikė. Pagaliau jis įėjo į didelę girią ir ten rado trobelę su užrašu „Čia kiekvienas gali laisvai gyventi“.

Jo išėjo pasitikti balta kaip sniegas mergelė, paėmė už rankos ir, vesdama į trobelę, tarė:

— Prašom į vidų, pone karaliau. Paskui paklausė, iš kur jis keliauja,

— Greit bus septyneri metai, — atsakė karalius, — kai aš klajoju po platųjį pasaulį, ieškau' savo pačios su sūneliu ir niekur negaliu rasti.

Angelas norėjo jį papenėti ir pagirdyti, bet jis visko atsisakė, prašė leist tik truputį nusnūsti. Jis atsigulė ir užsidengė veidą su skepeta.

Angelas nuėjo į tą kambarį, kur buvo karalienė su savo sūnum, jos pramintu Varguoliu, ir tarė:

— Imk sūnų ir eik į kitą kambarį, tavo vyras atėjo. Karalienė nuėjo ten, kur gulėjo jos vyras, ir tuo tarpu nukrito jam nuo veido skepeta. Ji tarė:

— Vaikeli, pakelk tėvo skepetą ir uždenk jam veidą. Karalius išgirdo tuos žodžius per miegą ir tyčia dar kartą numetė skepetą.

Vaikas neteko kantrybės ir tarė motinai: — Brangiausia mamute, tamsta man liepei uždenkti tėvui veidą, bet aš juk neturiu žemėj tėvo. Kai tamsta mane mokei mūsų tėvas sakė danguj, kad tai yra pats Viešpats Dievas; aš to žmogaus visai nepažįstu, tad kaip jis gali būti mano tėvas?

Išgirdęs taip kalbant, karalius atsistojo ir paklausė, kas ji tokia esanti. Ji atsakė:

— Aš esu tavo pati, o čia tavo sūnus Varguolis. Jis pažvelgė į jos sveikas rankas ir tarė:

— Mano pačios buvo sidabrinės rankos. Ji atsakė:

— Dievas leido, ir man vėl išaugo tikusios rankos.

O tuo laiku angelas atnešė iš kito kambario sidabrinės rankas ir jam parodė.

Tada jis visai įsitikino, kad čia jo brangioji pati ir sūnelis, ėmė juos apkabinęs bučiuoti ir išbučiavęs tarė:

— Man nukrito sunkus akmuo nuo širdies.

Angelas dar kartą juos pavalgydino, ir jie iškeliavo namo, pas senąją karalienę. Jiems sugrįžus, visi neapsakomai džiaugėsi, karalius su karaliene dar kartą pakėlė vestuves ir paskui laimingai gyveno visą savo amžių.

JAUNIKIS GALVAŽUDYS

Buvo kartą malūnininkas ir turėjo gražią dukterį. Kai duktė paaugo, jis pradėjo rūpintis jos ateitim galvodamas: „Tegu tik atsiranda geras jaunikis ir tinka ją imti, aš jam ją atiduosiu“ Netrukus atsirado jaunikis, kuris pasirodė labai turtingas. Malūnininkas negalėjo nieko jam prikišti ir prižadėjo išduoti už jo dukterį. Bet mergaitei jis nelabai tiko, ją stūmė nuo jo kažkoks nepasitikėjimas; kai ji pažvelgdavo arba pagalvodavo apie jį, jos širdį suspausdavo tartum kokios baimės.

Kartą jis jai tarė:

— Tu būsi mano pati, o dar nė sykio neapsilankei pas mane.

Mergaitė atsakė:

— Bet aš nežinau, kur tamsta gyveni. Jaunikis tarė:

— Mano namai tenai, didelėj girioj.

Ji ėmė atsikalbinėti ir teisintis tuo, kad nerasianti kelio, bet jaunikis pasakė:

— Kitą sekmadienį turi pas mane atvažiuoti, aš jau sukviečiau svečius, o kad rastum kelią, aš jį išbarstysiu pelenais.

Kai atėjo sekmadienis ir mergaitė turėjo keliauti, jai pasidarė baisu, nors pati nežinojo kodėl, ir norėdama pasižymėti kelią atgal grįžti, prisipylė kišenės žirnių ir lęšių. Pamiškėj rado pabarstyty pelenų, ji pagal juos traukė gilyn į girią, bet nuolat mėtė į dešinę, ar į kairę po kelis žirnius. Taip ji ėjo beveik visą dieną, kol priėjo vidurį girios, kuri toj vietoj buvo ypač tamsi. Čia stovėjo namai, bet mergaitei jie nepatiko, nes atrodė' labai paniurę ir neįaukūs. Ji įėjo į tuos namus, viduj nieko nerado, ten viešpatavo didžiausia tyla. Staiga pasigirdo balsas:

Atgal, jaunoji, grįžk atgal, Gyvena čia galvažudžiai.

Mergaitė pažvelgė aukštyn ir pamatė narvelį tupintį paukštį, kuris vėl taip pat sugiedojo:

Atgal, jaunoji, grįžk atgal, Gyvena čia galvažudžiai.

Mergaitė ėmė eiti iš vieno kambario į kitą, apėjo visus namus, bet niekur gyvos dvasios nebuvo. Galop ji nusileido į pogrindį ir ten pamatė sėdint kretančią senutę.

— Gal tamsta žinai, — paklausė mergaitė, — ar čia gyvena mano jaunikis?

— O vargše, — atsakė senutė, — juk tu pakliuvai į galvažudžių lizdą. Tu manai greit kelti vestuves, bet tu jas turėsi kelti su giltine. Aure verda vanduo tam katile, tai jie liepė užkaisti; o kai jie tave pagriebs į savo nagus, be jokio pasigailėjimo sukapos, išvirs ir suvalgys, nes jie yra žmogėdros. Jei aš tavęs pasigailėjusi negelbėsiu, tu tikrai žūsi.

Tai pasakiusi, senutė nuvedė ją ir paslėpė už didelės statinės, kur jos niekas negalėjo matyti.

— Tupėk čia kaip pelė po šluota, — tarė ji, — nekrutėk ir nesirodyk, kitaip gyva iš tų namų nebeišeisi. O naktį, kai galvažudžiai sumigs, mes pabėgsim, aš pati seniai laikiu geros progos.

Sulig tais žodžiais visa gauja galvažudžių sugriuvo į trobą. Su savim jie parsivedė mergaitę, kuri balsu raudėjo ir maldavo paleisti, bet jie buvo girti ir nieko nenorėjo klausyti. Jie davė jai išgerti tris stiklus vyno, vieną balto, antrą raudono ir trečią žalio, nuo kurių ši tuojau mirė. Paskui ją nuvilko, padėjo ant stalo, sukapojo kūną į kšnelius ir pasūdė.

Malūnininko duktė, pasislėpusi už statinės, drebėjo kaip epušės lapas; tik dabar ji suprato, koks pokylis jai galvažudžių buvo rengiamas. Vienas iš jų pastebėjo ant nužudytosios mergaitės maželio piršto aukso žiedą, pamėgino numauti, bet negalėjo; tada jis paėmė kirvį ir kirto pirštą. Pirštas šoko aukštyn per statinę ir nukrito tiesiai ant mergaitės kelių. Galvažudys paėmė žvakę ir pradėjo ieškoti, bet niekaip negalėjo rasti.

Tada kitas tarė:

— Pažiūrėk už statinės, gal ten bus. Senutė čia įsikišo:

— Sėskit už stalo ir valgykit, rytoj paieškosit, žiedas niekur nenubėgs.

Galvažudžiai paklausė senutės, susėdo už stalo ir ėmė valgyt, o senutė įmaišė jiems į vyną migdomojo gėrimo, nuo kurio jie tuojau sumigę išvirto pogrindy ir pradėjo knarkti. Kai mergaitė įsitikino, kad visi miega, išlindo iš už statinės ir ėmė atsargiai, bijodama kurį iš jų prikelti, žergti per greta vienas kito gulinčius galvažudžius. Dievas jai padėjo laimingai praeiti, kartu su ja išlipo iš pogrindžio ir senutė, atidarė duris, ir jos kiek galėdamos ėmė bėgti iš galvažudžių namų. Pabarstytus pelenus buvo vėjas išnešiojęs, bet žirniai ir lėšiai išleido daigus, kurie mėnesio šviesoj rodė bėgančioms kelią. Jos ėjo visą naktį ir rytą buvo jau namie. Tada mergaitė apsakė tėvui viską, kas buvo atsitikę.

Tą dieną, kai buvo paskirtos vestuvės, atvyko jaunikis, o malūnininkas sukvietė visus savo gimines ir pažįstamus. Visiems susėdus už stalo, kiekvienas turėjo ką papasakoti. Bet jaunoji tylėjo ir nieko nepasakojo.

Tada jaunikis jai tarė:

— Ar tu, brangioji, nieko nežinai? Prašom ką nors papasakoti.

Jaunoji atsakė:

— Aš papasakosiu sapną. Ėjau viena aš per girią, žiūriu — stovi namai, einu į vidų, ten nė gyvos dvasios nėra, tik ant sienos kaba narvelis, o jame paukštis, kuris, mane pamatęs, sugiedojo: *Atgal, jaunoji, grįžk atgal, Gyvena čia galvažudžiai.*

Ir dar kartą jis tuos žodžius išrėkė. Mano brangusis, bet aš tik sapnavau tai. Perėjau per visus kambarius, visur buvo tuščia, ir man pasidarė baisu. Pagaliau nusileidau į pogrindį ir ten radau sėdint kretančią senutę.

Aš jos paklausiau:

— Ar čia gyvena mano jaunikis? Ji man atsakė:

— O vargše, tu nežinai, kad pakliuvai į galvažudžių namus; tavo jaunikis gyvena čia, bet jis nori tave nužudyti, sukapti į kšnelius, išvirti ir suvalgyti. Mano brangusis, aš tik sapnavau taip. Tada mane senutė paslėpė už statinės, ir tuojau parėjo galvažudžiai; jie atsivedė į pogrindį mergaitę ir liepė jai išgerti tris stiklus vyno, vieną balto, antrą raudono, trečią žalio, ir nuo to ji tuojau mirė. Mano brangusis, aš tik sapnavau taip. Paskui jie nuplėšė nuo jos drabužius, kūną sukapojo į kšnelius, sukrovė ant stalo ir pasūdė. Vienas galvažudys pastebėjo ant jos maželio piršto aukso žiedą, pamėgino numauti, bet negalėjo; tada jis paėmė kirvį ir kirto; pirštas išlėkė aukštyn ir nukrito už statinės tiesiog man ant kelių. O kad nori, šit ir pirštas su žiedu.

Ir ji išėmus parodė visiems nukirstą pirštą.

Galvažudys, kuris pasakojant buvo išbalęs kaip drobė, pašoko ir norėjo bėgti; bet svečiai jį suėmė ir atidavė valdžiai. Valdžia sugaudė visą gaują ir jiems paskyrė už jų piktus darbus tokią bausmę, kokios buvo nusipelnę.

NEMATYTAS PAUKŠTIS

Buvo kartą žynys, kuris, pasivertęs į elgetą, ėjo per žmones ir vogė gražias mergaites. Niekas nežinojo, kur jis jas dėdavo, nes nė viena iš jų daugiau nebegrįždavo. Kartą jis atėjo pas vieną žmogų, kuris turėjo tris dukteris. Žynys buvo apsidaręs nuskarusiais drabužiais, visas atrodė labai sumenkęs ir ant nugaros turėjo užsikabinęs didelį krepšį, kaip matėsi, išmaldai dėti. Jis prašė jam duoti ką valgyti, ir kai išėjo vyresnioji duktė ir padavė kąsnelį duonos, jis truputį palietė jos ranką, ir ta tuojau atsidūrė jo krepšy. Paskui jis skubėdamas nuėjo į girią, kur pačiam tankumyne turėjo pasistatęs namus. Jo namuose buvo viskas puiku; ko tik gražuolė norėjo, žynys viską davė sakydamas:

— Mano brangioji, tu pas mane gyvensi kaip inkstas taukuose, niekad tau nieko netrūks.

Po kelių dienų jis jai tarė:

— Aš turiu važiuoti iš namų ir tave vieną truputį palikti; štai raktai nuo visų durų, gali vaikščioti po visus namus ir žiūrinėti, tik neik į vieną kambarį, kuris rakinamas šiuo mažu rakteliu; jei nepaklausysi, kas uždrausta, gausi mirti.

Paskui jis padavė jai kiaušinį ir pasakė:

— Saugok tą kiaušinį ligi aš sugrįšiu; geriau laikyk vis prie savęs, o jei pamesi, bus didelė bėda. Mergaitė paėmė raktus ir kiaušinį, žadėdama viską daryti "kaip sakyta. Jam išvažiavus, ji ėmė vaikščioti po visus namus, nuo apačios lig viršaus, ir viską žiūrinėti; visi kambariai žibėjo auksu ir sidabru: tokio puikumo niekur kitur nebuvo mačiusi. Galop ji prisiartinė prie uždraustųjų durų ir norėjo praeiti pro šalį, bet baisiai parūpo pažiūrėti, kas ten yra. Ji apvertė raktelį, jis buvo visai panašus į kitus, įkišo į skylutę ir truputį pasuko, o durys tuojau pykšt ir atsivėrė. Ji įėjo į uždraustą kambarį. Ir ką ten pamatė? Vidury stovėjo didelė kruvina gelda, pilna prikrauta sukapotų žmonių kūnų, o šalimais, ant trinkos, gulėjo padėtas aštriai išgalastas kirvis. Ji taip išsigando, jog kiaušinis, kurį laikė rankoj, įkrito į tą geldą. Kiaušinį išėmė ir nušluostė kraują, bet kraujas tuojau vėl pasirodė; visaip vargšė trynė ir šveitė, bet kraujo dėmės nuo kiaušinio nenyko.

Netrukus sugrįžo iš kelionės žynys, ir pirmas dalykas, kurio jis pareikalavo, buvo raktelis ir kiaušinis. Ji jam padavė drebėdama, ir jis tuojau suprato iš raudonų dėmių, kad ji buvo uždraustajam kambariui.

— Kad tu buvai įėjusi į tą kambarį prieš mano norą, — tarė jis, — dabar turi ten vėl eiti prieš savo norą. Galas tau.

Jis parvertė ją žemėn, paėmęs už kasų nuvilko į baisųjį kambarį, nukirto galvą ant trinkos, sukapojo kūną į kąsnelius ir sumetė į geldą. Visa asla patvino krauju. — Dabar reikia pačiupti antrą dukterį, — tarė žynys ir, pasivertęs į elgetą, nuėjo prašyti išmaldos prie tų pačių namų. Antroji duktė irgi išnešė duonos kąsnelį, ir kai tik žynys ją palietė, ši tuojau įšoko į jo krepšį. Ją ištikio toks pat likimas kaip seserį: ji taip pat neiškentė neatidariusi uždraustųjų durų ir nepažiūrėjusi, kas tam kambariui yra, ir, sugrįžus žyniui, gavo palydėti galvą.

Žynys pavogė ir trečiąją dukterį, bet ta buvo gudresnė. Gavusi iš jo prieš išvažiavimą raktus ir kiaušinį, pirma kiaušinį paslėpė, o jau paskui ėjo žiūrinėti namų ir pagaliau įėjo į uždraustąjį kambarį. Bet ką ji ten išvydo! Geldoj gulėjo sukapotė jos abiejų seserų lavonai! Tačiau ji nepametė proto, surinko visas jų kūno dalis — galvas, rankas, kojas, liemenis — ir sudėjo į vietą. Kai nieko nebetrūko, visi kūno nariai sugijo, sukrutėjo, abi mergaitės atsigavo ir atmerkė akis. Gali suprasti, koks jų buvo džiaugsmas, kaip jos bučiavosi ir mylavosi!

Sugrįžęs žynys tuojau pareikalavo raktų ir kiaušinio ir, neradęs ant jo kraujo dėmių, tarė:

— Tu išlaikei mėginimą, tu būsi mano pati.

Dabar jis nustojo visos ant jos valdžios ir turėjo pildyti visus jos norus.

— Gerai, — atsakė ji, — bet pirma tu turi pats nunešti ant savo nugaros mano tėvui ir motinai pintinę aukso, o aš tuo tarpu taisysiu vestuves.

Paskui ji nubėgo pas savo seseris, kurias buvo uždariusi mažam kambarėly, ir tarė:

— Štai atėjo proga, kai galiu jus išvaduoti; jus parneš namo pats piktadarys, bet kai būsit namie, tuojau gelbėkit mane.

Ji susodino jas į pintinę, apdėjo iš viršaus auksu, kad nebūtų matyti, ir pašaukė žynį.
— Štai nešk tą pintinę, tik kely nestoviniuok ir nesiilsėk, aš žiūrėsiu pro savo langelį ir tave seksiu.

Žynys užsimetė pintinę ant nugaros ir išėjo. Pintinė buvo sunki, ir greit jam sušlapo kakta.

Jis atsisėdo ir norėjo truputį atsikvėpti, bet viena sesuo suriko iš pintinės:

— Aš sėdžiu prie langelio ir matau, kad ilsiesi, tuojau keliauk tolyn.

Jis pamanė, kad čia rėkia jo nuotaka, atsistojo ir vėl ėjo. Dar kartą jis buvo besėdęs, bet vėl išgirdo tą patį balsą: — Aš sėdžiu prie langelio ir matau, kad ilsiesi, tuojau keliauk tolyn.

Ir kiekvieną kartą, kai jis mėgino sėsti, vis girdėjo tuos pačius žodžius ir ėjo tolyn. Galop, visai išvargęs ir uždusęs, vos privilkio pintinę su auksu ir dviem mergaitėm prie jų tėvo namų.

Tuo tarpu jaunoji sutaisė viską, ko reikėjo vestuvėms, ir pakvietė visus žynio bičiulius. Paskui ji paėmė numirėlio kiaušą, papuošė jį gėlių vainiku, nunešė į aukštą ir padėjo ant atviro lango. Tai padariusi, ji pati įlindo į statinę medaus, paleido patalus ir pasivarčiusi taip aplipo plunksnomis, jog tapo panaši į nematytą paukštį, ir niekas jos negalėjo pažinti. Tada ji išėjo iš namų ir netrukus sutiko kelis svečius, važiuojančius į vestuves. Jie jos klausė:

Iš kur tu, paukšti nematytas?

— *Iš dvaro, kur ten pastatytas.*

— *Po žynio dvarą jei skrajojai, Sakyk, ką veikia jo jaunoji?*

— *Apvalė trobą ir kiemelį, - Pro aukšto žiūri ji langelį.*

Galop ji sutiko savo jaunikį iš lengvo einantį namo. Ir jis, kaip kiti, jos paklausė:

Iš kur tu, paukšti nematytas? — Iš dvaro, kur ten pastatytas.

— *Po žynio dvarą jei skrajojai, Sakyk, ką veikia jo jaunoji?*

— *Apvalė trobą ir kiemelį, Pro aukšto žiūri ji langelį.*

Jaunikis pažvelgė aukštyn, pamatė apkaišytą numirėlio kiaušą, palaikė jį savo jaunąja ir ėmė linksėdamas meiliai sveikinti. Tik jis ėjo su savo svečiais į namus, tuojau atsivijo jaunosios broliai ir giminės, kurie buvo siųsti gelbėti. Jie uždarinėjo visus namus, kad niekas negalėtų išbėgti, ir padegė, ir žynys su visais sėbrais žuvo ugnyje.

APIE PASENUSĮ ŠUNĮ

Kartą sodietis turėjo šunį, kurį vadino Sultonu. Šuo paseno, visi dantys jam iškrito, nieko nebegalėjo įkasti. Sykį sodietis, stovėdamas prie savo namų slenksčio, tarė pačiai:

— Paseno Sultonas, niekam nebetinka, rytoj reiks nušauti.

Pačiai pagailo šunelio, ir ji atsakė:

— Jis mums taip seniai tarnauja ir visados buvo toks geras, galėtume iš malonės dar pašerti.

— Niekus kalbi, — atkirto vyras, — nebeturi nė vieno danties, jo nebijo nei kiaulės, nei vagys, tad metas galą padaryti. Kad ištikimai tarnavo, užtat visados gerai buvo šeriamas. Vargšas šunelis, kuris šildėsi netoli prieš saulę, viską girdėjo ir labai nuliūdo, kad rytoj turi ateiti paskutinė jo diena. Turėjo jis gerą bičiulį, vilką; vakare nuėjo pas jį į mišką ir ėmė dejuoti.

— Nedejuok, kūmai, — tarė vilkas, — aš tau padėsiu. Aš vieną daiktą sugalvojau. Rytoj auštant tavo šeimininkas su pačia eis į pievas šienauti ir pasiims kartu mažą vaiką, nes neturi namie kam palikti. Jie paprastai paguldo jį netoli tvoros po medžiu; tu atsigulk šalia jo, lyg norėdamas saugoti. Tuo tarpu aš išlįsiu iš krūmų ir pagriebsiu vaiką, o tu tuojau šok ir vykis mane atimti. Aš pamesiu, o tu atneši jį tėvams. Jie galvos, kad tu išgelbėjai vaiką, ir iš dėkingumo ne tik nieko tau nedarys, bet dar labiau ims mylėti.

Vilko patarimas patiko šuniui, ir viskas taip buvo padaryta. Tėvas, pamatęs vilką, nešantį jo vaiką, baisiai persigando, bet kai Sultonas jį atėmė, labai apsidžiaugė, glostė ir visaip malonėjo šunį sakydamas:

— Aš tavo plauko neliesiu ir penėsiu, kol tu gyvas būsi. Paskui tarė pačiai:

— Eik greičiau namo, išvirk Sultonui skystos košės, kad jam nereiktų kramtyti, ir atnešk iš mano lovos pagalvį, aš jam atiduodu gulėti.

Nuo tos dienos senasis Sultonas gyveno kaip inkstas taukuose. Netrukus atėjo vilkas aplankyti savo bičiulio ir pasidžiaugti, kad viskas taip puikiai pavyko.

— Galiu tikėtis, kūmai, — tarė vilkas, — tu nieko nesakysi, kad aš, pasitaikius gerai progai, pasigausiu šeimininko riebią avelę.

— Per daug nėr ko tikėtis, — atsakė šuo, — aš jam visados ištikimai tarnausiu ir niekam

neduosiu skriausti. Vilkas palaikė Sultono žodžius juoku ir kartą naktį atslinko į jo šeimnininko kiemą, norėdamas nučiupti avį. Bet jis tik ims šuo loti ir ant vilko pulti.

Vos išgelbėjęs kailį, vilkas bėgdamas sušuko šuniui:

—Palauk, bičiuli, aš tau mokėsiu atsilyginti!

Kitą rytą vilkas siunčia šerną šaukti šuns į mišką — jie ten turėjo atsisteisti. Sultonas nieko kito negalėjo rasti sau padėti, tiktai katę, bet ir ta buvo su trimis kojomis; eidama iš namų, vargšė labai šlubavo ir iš skausmo rietė aukštyn uodegą. Vilkas su savo bičiuliu, šernu, jau laukė paskirtoje vietoje; kai pamatė iš tolo savo priešininką, jiems pasirodė, kad tas neša kalaviją: kalaviju jie palaikė užriestą aukštyn katės uodegą. Ne mažiau juos išgąsdino ir katės šlubavimas: jie pamanė, kad ji vis lankstosi ir renka akmenis, su kuriais paskui juos blaškys. Paėmė juos abudu baimė: šernas įlindo į lapuotą kelmą, o vilkas įšoko į medį.

Šuo su kate atėjo į vietą ir labai stebėjosi, kad ten nieko nebuvo. Šernas visas pasislėpęs lapuose, tik ausų galai išlindę kioksojo. Tuo tarpu katė ėmė slankiodama aplinkui žvalgytis ir pastebėjo krutant šerno ausis: ji palaikė jas pelėmis, pašokusi griebė su nagais ir suleido savo aštrius dantis šernui į ausį. Sužvigęs šernas šoko iš vietos, ėmė galvotrūkiškai bėgti ir sušuko:

— Aure kur didžiausias kaltininkas, medyje tupi!

Šuo su kate žvilgtelėjo aukštyn ir tikrai pamatė vilką, kuris susigėdo savo bailumo ir susitaikė su Sultonu.

ŠEŠIOS GULBES

Kartą didelį girioj medžiojo karalius ir vijo žvėrį taip greitai, jog visi palydovai toli nuo jo atsiliko. Tiktai pavakary sustojo, apsidairė aplink ir pamatė paklydęs. Jis ėmė ieškoti kelio, bet niekaip negalėjo rasti. Tada pamatė ateinant su lazda drebančią senutę; bet ji buvo ragana. ^

— Širdede, — tarė jai karalius, — ar negalėtum tamsta parodyti kelio iš miško?

— Gerai, pone karaliau, — atsakė ši, — bet tiktai turėsi vieną daiktą padaryti, kitaip niekadosi neišeisi iš tos girios ir gausi badu mirti.

— O ką taip? — klausė karalius.

— Aš turiu dukterį, — atsakė senelė, — gražesnės už ją nerastum visame pasauly, ji tikrai verta karalienės vardo; jei tinki ją tamsta imti, tai parodysiu kelią iš miško.

Karalius, bijodamas likti miške, sutiko, ir senelė jį parsivedė į savo namelius. Duktė jos sėdėjo prie židinio ir sutiko karalių taip, tartum būtų jo laukusi ateinant. Karalius pamatė, kad ji tikrai labai graži, bet vis dėlto jam netiko, ir jis negalėjo į ją žiūrėti be paslėptos baimės. Kai jis pasisodino mergaitę ant savo žirgo, senelė jam parodė kelią; jis sugrįžo namo ir pakėlė vestuves.

Karalius buvo našlys ir turėjo septynetą vaikų: šešis berniukus ir vieną dukterį, kurią labiausiai už viską mylėjo. Bijodamas, kad pamotė jų neskriaustų arba šiaip ką pikta nepadarytų, jis nuvedė juos į kitą pilį, kuri stovėjo vidury girios. Ta pilis buvo taip gerai paslėpta girioj, ir kelią į ją taip sunku rasti, jog ir pats karalius būtų neradęs, jei viena moteriškė nebūtų jam davusi pakerėtų siūlų kamuolį: numestas žemėn, kamuolys pats vyniojosi ir rodė kelią. Karalius taip dažnai ėmė vaikščioti pas vaikus, jog karalienei galop parūpo sužinoti, ką jis vienas girioj veikia. Ji papirko tarnus, ir šie jai papasakojo, ko karalius eina į mišką ir kaip-jis randa kelią. Nuo to laiko karalienė nerimo iki sužinojo, kur karalius laiko kamuoliuką; tada ji prisisiuvo balto šilko marškinėlių ir juos visus pakerėjo, nes kerėti buvo išmokusi iš savo motinos.

Kartą, kai karalius išjojo medžioti, ji pasiėmė su savim marškinėlius ir išėjo į mišką, o kelią jai rodė kamuolėlis. Pastebėję iš tolo kažką ateinantį, vaikai pamanė, kad čia jų tėvas, ir džiaugdamiesi išbėgo pasitikti. Karalienė tuojau kiekvienam užmetė ant pečių marškinėlius, ir lig tik marškinėliai palietė jų kūną, vaikai bematant virto į gulbes ir nuskrido viršum miško. Karalienė, manydama atsikračiusi savo posūnių, labai patenkinta grįžo namo, bet mergaitė nebuvo su broliais išbėgusi pasitikti, ir pamotė apie ją nieko nežinojo. Kitą dieną karalius sugrįžo namo ir nuėjo aplankyti savo vaikų, bet tik vieną dukterį terado.

— Kurgi tavo broliai? — paklausė karalius.

— Oi mielas tėveli, — atsakė ji, — jų nebėr, jie mane vieną paliko.

Ir mergaitė jam apsakė, kaip ji mačiusi pro savo langelį nuskrendant brolius gulbėmis per mišką, ir parodė kelias jų numestas į kiemą plunksnas. Karalius nuliūdo, bet jam nė į galvą negalėjo ateiti, kad tą piktą darbą būtų padariusi karalienė, ir bijodamas tokiu pat būdu netekti dukters,

nusprendė ją paimti pas save. Bet dukterė bijojo pamotės ir prašė karaliaus, kad jai dar leistų tą naktį pasilikti miško pily.

Mergaitė pati viena sau galvojo: „Neturiu aš Čia ką veikti, geriau eisiu brolių ieškoti“.

Sutemus išbėgo ji iš pilies ir nuėjo per girią. Ėjo ji kiaurą naktį ir dieną, kol visai pavargo. Tada pamatė medžiotojo lūšnelę, įėjo į ją ir rado mažojo pirkelėj pasieniais sustatytas šešias mažas loveles; ji nedrįso gulti į svetimą patalą ir palindo po viena lovele, manydama ant kietos aslos praleisti naktį. Bet lig tik saulė ėmė leisti, ji išgirdo kažkokį ūžesį, ir šešios gulbės suskrido pro langą į vidų. Jos nusileido ant aslos ir ėmė kiek galėdamos į viena kitą pūsti; tada nukrito nuo jų visos plunksnos ir nusmuko paukščio oda kaip marškinėliai. Sesuo pažino savo brolius, labai apsidžiaugė ir išlindo iš palovio. Išvydę seselę, broliai irgi apsidžiaugė, bet jų džiaugsmas buvo neilgas.

— Tu čia negali likti, — tarė jai broliai, — čia galvažudžių stakla; jei jie parėję tave ras, tai būtinai nužudys.

— Ar jūs negalėsite manęs apginti? — paklausė sesutė.

— Ne, negalėsim, — atsakė jie.

— Argi niekaip negalėčiau jūsų išvaduoti?

— Dėl galėjimo gal ir galėtum, — atsakė broliai, — tik tas daiktas, kuris reikia padaryti, labai sunkus. Šešerius metus tu turėtum nekaltėti ir nesijuokti ir per tą laiką pasiūti iš levandų žiedų šešerius marškinėlius. Jei išstartum nors vieną žodelį, visas tavo vargas niekais nueitų.

Lig tik broliai pasakė tuos žodžius, pasibaigė ketvirtis valandos, ir jie, virtę į gulbes, išskrido pro langą.

Mergaitė tačiau nusprendė vaduoti savo brolius, nors tam jai reiktų atiduoti gyvybę. Iš medžiotojo pirkelės nuėjo į girią, įlipo į medį ir pernakvojo. Kitą rytą ji išlipo iš medžio, prisiskynė levandų ir ėmė siūti. Kalbėti neturėjo su kuo, o juoktis nenorėjo; ji sėdėjo ir tikrai žiūrėjo į savo darbą. Daug ji ten išbuvo laiko. Kartą tam miške medžiotojo tos šalies karalius; jo medžiotojai užtiko medį, kuriame sėdėjo mergaitė. Ėmė ją šaukti ir klausti:

— Kas tu?

Bet mergaitė nieko neatsakė.

— Lipk žemėn, — sakė jie, — mes tau nieko pikta nedarysim.

Ji tikrai pakratė galvą. Tačiau jie nesiliovė ją kalbinti. Norėdama jų atsikratyti, ji jiems numetė aukso karalius; bet jie nėjo; tada metė jiems diržą, o kai tai negelbėjo — savo keliaraiščius; tokiu būdu po truputį ji numetė viską, ką turėjo ir be ko galėjo apseiti; galop paliko su vienais marškiniais. Medžiotojai, nepaisydami to, nedavė mergaitei ramybės, įlipo į medį, nukėlė ir nuvedė ją pas karalių. Karalius paklausė, kas ji tokia ir ką ji veikia medyje. Ji neatsakė. Jis klausė jos visomis kalbomis, kurias mokėjo, bet ji tylėjo kaip be liežuvio. Bet mergaitė buvo graži ir labai patiko karaliui. Karalius apdengė ją savo apsiaustu, pasodino priešais ant žirgo ir parnešė į pilį. Ten jis liepė apvilkti ją brangiais rūbais, ir ji švietė kaip giedri diena, bet iš jos negalėjo išgauti nė vieno žodžio. Karalius pasisodino ją šalia savęs už stalo,

Sesutė apsiverkė ir tarė: jos malonus veidas ir nekaltos akys taip jam patiko, jog jis tarė:

— Noriu ją vesti, tik ji viena man tinka.

Ir tikrai, po kelių dienų jis pakėlė vestuves.

Bet karaliaus motina buvo labai pikta; jai nepatiko, tos vestuvės, ir ėmė marčią visaip niekinti.

— Kas gali žinoti, iš kur atsirado ta nebylė, — sakė ji, — ar ji karaliui lygi?

Po metų karalienei gimė vaikas, bet anyta jį pavogė ir miegančios motinos lūpas ištepė krauju. Paskui nuėjo pas karalių ir apskundė, kad jo pati esanti žmogėdra. Karalius tikėti nenorėjo, kad ji tokia būtų, ir nedavė nieko blogo jai daryti. O karalienė visą laiką sėdėjo ir, nieko nepaisydama, siuvo marškinėlius. Kai jai gimė antras vaikas, anyta vėl tą patį padarė, bet karalius ir šį kartą nepatikėjo. Jis sakė:

— Ji per daug baiminga ir gera, kad galėtų taip daryti; jei ji prakalbėtų, tikrai mokėtų įrodyti savo nekaltumą.

O kai anyta trečią kartą pavogė gimusį vaiką ir apskundė karalienę, kuri nė vienu žodžiu savęs neteisino, karaliui

nebeliko nieko kita, tik atiduoti pačią į teismą, kuris nusprendė ant laužo ją sudeginti.

Atėjo diena, kai reikėjo pildyti sprendimą; ta diena buvo kaip tik paskutinė iš tų šešerių metų, per kuriuos karalienė negalėjo kalbėti nė juoktis, todėl dabar turėjo būti išvaduoti jos brangieji broliai. Šešeri marškinėliai buvo pasiūti, tik paskutiniams trūko kairės rankovės. Nuvesta prie

laužo, karalienė marškinėlius padėjo sau ant rankos; užlipusi ant laužo, kurį tuojau norėjo degti, pažvelgė ji tolyn ir pamatė atskrendančias šešias gulbes. Visai artinosi išvadavimo valanda, ir iš džiaugsmo jai širdis pradėjo smarkiau plakti. Gulbės suūžė sparnais ir nusileido žemėn, o karalienė numetė joms po marškinėlius. Tik marškinėliai palietė gulbes, tuoj nukrito jų plunksnos, ir jos pavirto į šešis gražius jaunikaičius, jos brolius; tik tai jaunesniajam trūko kairės rankos, ir jos vietoj tebekabėjo ant nugaros gulbės sparnas.

Ėmė jie apsikabinę bučiuotis ir džiaugtis, o paskui karalienė nuėjo pas karalių ir jam, didžiai nustebintam to negirdėto atsitikimo, tarė:

— Mielas vyre, dabar galiu kalbėti ir pasakyti, jog aš nekalta, tik prieš tave apkalbėta.

Tada ji papasakojo, kaip anyta vogė ir slėpė jos vaikus. Bet vaikai buvo rasti, o piktoji anyta surišta ir ant laužo sudeginta. Karalius ir karalienė ir šeši broliai gyveno toliau kartu ilgus metus laimėj ir santarvėj.

ROLANDAS

Gyveno kartą ragana, kuri turėjo dukterį ir podukrą. Savo dukterį ji mylėjo, nors ta buvo negraži ir pikta, o podukros nekentė, nors buvo gera ir graži. Sykį podukra prisikišo gražią prijuostelę, kuri labai patiko raganos dukteriai. Pavydas nedavė jai ramumo, ir ji nuėjusi sako motinai: — Aš noriu ir turiu gauti tą prijuostelę.

— Nesirūpink, mano vaikeli, — atsakė motina, — tu ją gausi Tavo sesuo seniai, nuspręsta nužudyti ir šiąnakt užmigs, aš nukirsiu jai galvą. Tik tu, žiūrėk, atsigulk pagal sieną, o ją palik prie krašto.

Bet podukra tuo laiku stovėjo kertėje ir netikėtai išgirdo jų kalbą. Per visą tą dieną raganos duktė nė nosies nekišo pro duris, o kai atėjo metas gulti, ji nuėjo pirma ir atsigulė pagal sieną; podukra palaukė ligi ji užmigo, nustūmė ją prie krašto, o pati atsigulė už jos. Naktį ragana atslinko prie lovos, dešinėj rankoj laikė kirvį, o su kaire apgraibė, ar guli kas prie krašto, paskui paėmė kirvį su abiem rankom, čekšt ir nukirto savo dukteriai galvą.

Tik ji atsitraukė, tuojau mergaitė atsikėlė ir nubėgo pas savo draugą, vardu Rolandas, ir pabeldė į duris. Kai jis pasitiko, ji jam tarė:

— Klausyk, mielas Rolandai, mes turim tuojau bėgti; pamotė norėjo mane nužudyti, bet nužudė savo pačios dukterį. Kai išaušus ji pamatys, ką padarė, nepaliks mūsų gyvų.

— Bet pirma paimk, — tarė Rolandas, — jos kerėjimo lazda, kitaip mes neišsigelbėsime, jeigu ji panorės mus vytis.

Mergaitė paėmė tą lazda, paskui nutvėrė nukirstą galvą ir nuvarvino vieną kraujo lašą prie lovos, kitą virtuvėj, o trečią ant laiptų. Ir tuomet ji su savo draugu išbėgo.

Atsikėlusį kitą rytą, ragana pašaukė savo dukterį, norėdama atiduoti jai prijuostelę, bet ši neatėjo.

Pašaukė dar kartą:

— Kur tu?

— Aš čia, laiptus šluoju, — atsakė kraujo lašelis. Senė išėjo ant laiptų, bet nieko nerado ir pašaukė trečią kartą:

— Tai kurgi tu?

— Aš virtuvėj šildaus, — atsakė antras kraujo lašelis. Nuėjo ragana į virtuvę, bet ir ten nieko nerado. Ir dar kartą ji pašaukė:

— Kurgi tu pagaliau pasidėjai?

— Aš guliu lovoj ir miegu, — atsakė trečias kraujo lašelis.

Nuėjo ji į kambarį, kur buvo lova, ir ką ten pamatė? Plaukė kraujuose jos tikroji duktė, pačios motinos nužudyta. Ji užsimovė savo septynmylius batus ir bėginti prisivijo pabėgėlius. Pamačiusi nebetoli raganą, mergaitė su lazdele pavertė Rolandą į ežerą, o save pačią į antį, kuri plaukė pačiam ežero vidury. Ragana atsistojo ant kranto ir ėmė berti į vandenį duonos trupinėlių, norėdama prisivilioti antį, bet antis neplaukė artyn, ir ši nieko nepešus turėjo eiti namo.

Paskui podukra su Rolandu vėl atvirto į žmones ir keliavo toliau per visą naktį, iki aušros. Rytą mergaitė pasivertė į gražią gėlę, augančią vidury erškėčio krūmo, o draugą pavertė į muzikantą. Netrukus atlėkė ragana ir paklausė muzikanto:

— Prašom pasakyti, ar aš negalėčiau nusiskinti tos gražios gėlės?

— Žinoma, — atsakė muzikantas, — o aš tuo tarpu pagriešiu.

Ir kai ji skubėdama puolė į spygliuotą krūmą skinti gėlės, nes žinojo, kas ta gėlė buvo, muzikantas užgavo stygas, ėmė griežti tokį šokį, jog ragana noroms nenoroms turėjo šokti. Kuo greičiau jis griežė, tuo smarkiau ji šoko; spygliai nudraskė jai nuo kūno drabužius, subadė visą ligi kraujo, bet muzikantas nestojo ir tol griežė, kol ji pagaliau krito žemėn negyva.

Išsigelbėjus iš raganos nagų, Rolandas tarė:

— Dabar aš grįšiu pas tėvą pakalbėti apie vestuves.

— O aš tuo tarpu paliksiu čia, — atsakė mergaitė, — ir kad manęs niekas nepažintų, pasiversiu į raudoną akmenį.

Rolandas nuėjo, o mergaitė, pavirtusi į raudoną akmenį, stovėjo lauke ir laukė jo sugrįžtant.

Parvykęs į namus, Rolandas susipažino ten su kita mergaite, kuri jam taip patiko, jog jis visiškai apie paliktąją užmiršo. Nelaimingoji mergaitė ilgai ten gulėjo, o kai Rolandas nebegrižo, ji nuliūdo, pasivertė į žolynėlį ir tarė sau: „Tegu geriau mane kas nors sumindo“.

Atsitiko vienam piemeniui ganyti savo avis tame pačiame lauke, kur išaugo tas žolynėlis. Pamatęs tokią gražią gėlę, jis nuskynė ją ir parsinešęs namo įdėjo į dėžutę. Nuo to laiko jo namuose ėmė darytis stebuklai. Atsikelia jis rytą ir mato — visi darbai padirbti: kambarys išmazgotas, dulkės nuo stalo ir langų nušluostytos, krosnys iškūrentos, vanduo atneštas; sugrįžęs iš lauko, visados randa stalą uždengtą ir valgiais apkrautą. Jis negalėjo suprasti, kaip visa tai darėsi, nes nieko daugiau jo namuose nebuvo ir niekas negalėjo pasislėpti. Toks patarnavimas jam iš pradžių labai tiko, bet paskui pradėjo bijoti, ir nuėjo pas žiniuonę pasitarti. Ta pasakė: — Čia bus kas pakerėta; atsikėlęs anksčiausią rytą gerai žiūrėk, ar koks daiktas kambary nejudą, ir jei tiktai pamatysi ką judant, tuojau užmesk baltą skepetą, ir kerai išnyks.

Piemuo taip ir padarė: atsikėlęs kitą rytą pamatė, kaip atsivožė dėžutė ir iš jos išlindo gėlė. Jis greitai prišoko prie jos ir užmetė baltą skepetą. Kerai tuojau išnyko, ir gėlės vietoj stovėjo prieš jį graži mergaitė, kuri prisipažino viską dirbusi jo namuose. Ji apsakė savo gyvenimą ir taip patiko tam berniokui, jog jis norėjo ją vesti, bet mergaitė atsisakė; ji vis tebebuvo ištikima Rolandui, tačiau prižadėjo Čia palikti ir toliau prižiūrėti jo namus.

Netrukus Rolandas turėjo kelti vestuves. Senovės papročiu, visos to krašto mergaitės turėjo eiti apdainuoti jaunavedžių. Tai išgirdusi, ištikimoji Rolando mergaitė taip nuliūdo, jog jai Širdis ko neplyšo, ji nenorėjo į vestuves eiti, tik kitos ją paėmė ir nusivedė. Kai ėjo jos eilė, ji vis traukėsi į užpakalį, bet kai visos mergaitės išdainavo, ji nebegalėjo išsisukti. Tik išgirdęs jos balsą, Rolandas tuojau pašoko ir tarė:

— Aš pažįstu tą balsą, čia mano tikroji nuotaka, ir kitos nereikia!

Viską, ką jis buvo užmiršęs, dabar gražiausiai prisiminė. Tada ištikimoji mergaitė ištekėjo už Rolando, pasibaigė jos vargai, ir prasidėjo laimingas gyvenimas.

AUKSO PAUKŠTIS

Seniai, labai seniai gyveno karalius, ir prie jo pilies buvo gražus sodas, kuriame ant vieno medžio augo aukso obuoliai. Juos pradėjusius nokti ėmė skaityti, bet kas rytas vis vieno obuolio stigidavo. Apie tai buvo pranešta karaliui, ir šis nusprendė kiekvieną naktį prie to medžio statyti sargybą.

Karalius turėjo tris sūnus ir juos siuntė iš eilės saugoti. Pirmiausia ėjo vyresnysis sūnus, bet vidunakty toks suėmė jį miegas, jog nematė, kas nuraškė obuolį. Kitą naktį turėjo saugoti antrasis sūnus, bet ir jam tas pat atsitiko: išmušus dvylikei, jis užmigo ir nematė, kaip pražuvo obuolys. Atėjo eilė saugoti sodą jaunėliui sūnui, bet karalius manė, kad tam dar mažiau pasiseks pagauti vagį kaip aniems.

Jaunikaitis atsigulė po medžiu ir stengėsi nepasiduoti miegui. Pusiaunakty kažkas smarkiai sužė, ir mėnesio šviesoje jis pamatė skrendantį medį paukštį, kurio plunksnos žibėjo kaip auksas. Paukštis nutūpė ant medžio ir tik pradėjo lesti obuolį, jaunikaitis tuojau paleido į jį strėlę. Paukštis nuskrido, bet strėlės buvo kiek liestas, ir jam iškrito viena aukso plunksna. Jaunikaitis paėmė tą plunksną, nunešė rytą karaliui ir apsakė, kas atsitiko naktį. Karalius sušaukė senatorius, ir jie kiekvienas sakė, jog viena tokia plunksna yra brangesnė už visą karalystę.

— Jei ta plunksna yra tokia brangi, — tarė karalius, — tai man jos vienos neužtenka, noriu turėti visą paukštį.

Vyresnysis sūnus pirmas išėjo aukso paukščio ieškoti ir, dėdamasis išmintingas, nė kiek

neabejojo, kad jam nepasisektų rasti. Kiek paėjęs, pamatė pamiškėj tupinčią lapę ir nusiėmęs šautuvą nuo pečių, pradėjo į ją taikyti. Lapė sušuko:

— Nešauk, aš tau už tai duosiu gerą patarimą. Tu eini ieškoti aukso paukščio ir šį vakarą prieisi sodžių, kur pamatysi dvi prieš viena kitą stovinčias smukles. Vienoj bus labai šviesu ir girdėti linksminantis žmonės, bet ten neik, o eik į kitą, nors iš viršaus tau nelabai tiks.

„Argi gali kvailas žvėris duoti gerą patarimą?“ — pagalvojo karalaitis ir paspaudė gaiduką, bet lapės nekliudė, ir ji, vikstelėjusi uodegą, įsmuko į mišką. Paskui jis nuėjo toliau ir vakare priėjo sodžių, kur tikrai stovėjo dvi smuklės; vienoj žmonės dainavo, šoko, antra visai menkai atrodė.

„Kvailas būčiau, — tarė jis sau, — kad eičiau į tą aplūžusią smuklę, palikęs šaly gražią.“ Ir jis įėjo į tą, kur buvo girdėti linksminantis, jam labai tenai patiko, o apie paukštį, tėvą ir gerus patarimus visai pamiršo.

Kai praėjo kiek laiko ir vyresnysis sūnus vis negrižo, išėjo paukščio ieškoti antrasis karalaitis. Sis taip pat patiko lapę, kuri norėjo jam duoti gerą patarimą, bet jis jos nepaklausė. Jis priėjo abidvi tas smukles ir prie linksmosios smuklės lango pamatė savo brolių. Tas jį pašaukė, antrasis karalaitis įėjo į vidų ir ėmė kartu linksmintis.

Vėl praėjo kiek laiko, tada nusprendė keliauti ir mėginti laimę trečiasis karalaitis, bet tėvas nenorėjo jo leisti.

— Nereikalingas tik laiko bus gaišinimas, — sakė tėvas, — jei anie nerado aukso paukščio, tai tas nė to tiek negalės rasti, o kai jį ištiks kokia nelaimė, tai su tokia galva nežinos, ką daryti.

Bet karalaitis tol lindo tėvui į akis, kol tas galop sutiko jį leisti. Pamiškėj jis taip pat pamatė lapę, kuri prašėsi nežudyti, žadėdama jam duoti gerą patarimą.

Jaunikaitis atsakė:

— Nebijok, aš tavęs neliesiu.

— Ir tu nesigailėsi taip pasielgęs, — tarė lapė, — o kad greičiau pasiektum sodžių, sėsk man ant uodegos.

Vos karalaitis atsisėdo, lapė taip ėmė bėgti, jog jam tik vėjas ausyse švilpė. Pribėgus sodžių, jaunikaitis nulipo nuo lapės ir, paklausęs jos patarimo, įėjo į menkają smuklę, kur ramiai sau pergulėjo. Kitą rytą, išėjęs į lauką, vėl pamatė lapę, kuri jam tarė:

— Dabar aš pasakysiu, ką turi toliau daryti. Eik vis tiesiai ir prieisi pilį, prie jos gulės visas pulkas kareivių, bet jie tau nieko nedarys, nes visi miegos ir knarks; eik pro juos tiesiai į pilį, eik per visus kambarius ir paskutiniame kambary pamatysi medinį narvelį su aukso paukščiu. Šalia jo stovės tuščias aukso narvelis, bet tu nė nemėgink kelti tą paukštį į gražųjį narvelį, kitaip bus blogai.

- Tai pasakiusi, lapė vėl ištiesė uodegą. Jaunikaitis ant jos atsisėdo ir vėl ėmė švilpti laukais.

Atvykęs į pilį, karalaitis viską rado taip, kaip buvo lapės sakyta. Jis įėjo į tą kambarį, kur tupėjo paukštis mediniam narvely, o šalimais buvo pastatytas auksinis narvelis ir aplink dar gulėjo padėti trys aukso obuoliai. Karalaitis pagalvojo, kad vieni juokai būtų palikus paukštį tokiam prastam uždaryme, pravėrė dureles, paėmė ir perkėlė jį į aukso narvelį. Bet tuo tarpu paukštis baisiai suriko. Kareiviai pabudo, atbėgo ir suėmę nuvedė karalaitį į kalėjimą.

Kitą rytą jis buvo nuvestas į teismą, išklausinėtas ir nuteistas nužudyti. Karalius tačiau prižadėjo dovanoti gyvybę ir atiduoti aukso paukštį, jei jis jam atves aukso žirgą, kuris bus už vėją greitesnis.

Karalaitis iškeliavo, bet buvo labai nuliūdęs, nes nežinojo, kur yra tas aukso žirgas. Tik staiga jis pamatė pakely savo seną pažįstamą — lapę.

— Matai, — tarė ji, — kaip įlindai į bėdą, kad manęs neklausei. Bet nesirūpink, aš tau pasakysiu, kur tą žirgą rasti. Eik vis tiesiai ir prieisi pilį, kur arklidėj stovės aukso žirgas. Prie arklidės gulės bernai, bet jie knarkdami miegos, ir tu galėsi ramiai išsivesti žirgą. Tik atmink, uždėk jam prastą medžio ir šikšnos balną, bet ne aukso, kur ten kalbės, nes kitaip vėl bus blogai.

Tada lapė vėl ištiesė savo uodegą, karalaitis atsisėdo ant jos ir švilpte nušvilpė. Kaip lapė sakė, taip ir buvo; karalaitis rado arklidėj stovintį aukso žirgą, bet kai paėmęs norėjo dėti prastą balną, pagalvojo: „Toks balnas gadins visą arklį, dėsiu aną“. Ir vos tik karalaitis uždėjo aukso balną, žirgas ėmė balsu žvengti. Atbudo arklininkai, pagavo jaunikaitį ir įmetė į kalėjimą. Kitą rytą jis buvo nuteistas nužudyti, bet karalius prižadėjo dovanoti jam gyvybę ir dar pridėti aukso žirgą, jei jam gaus gražią karalaitę, gyvenančią aukso pily.

Karalaitis iškeliavo nuliūdęs, bet, savo laimei, greitai sutiko lapę.

— Nebereikėtų tau daugiau padėti, — tarė lapė, — bet man tavęs gaila, ir dar kartą gelbėsiu iš bėdos. Tavo kelias tiesiai eina į aukso pilį, ir vakare jau ten būsi. Naktį, kai viskas nutils, karaliaus duktė eis į maudyklą maudytis. Kai ji išeis į maudyklą tu jai seks iš paskos, ji ims sekti paskui tave, ir kur norėsi, ten galėsi ją vesti — tik žiūrėk, neleisk jos su tėvais atsisveikinti, kitaip ir vėl tave ištikis nelaimė.

Ištiesė lapė savo uodegą, jaunikaitis atsisėdo ant jos ir nušvilpė kaip vėjas.

Atvykęs prie aukso pilies, karalaitis rado viską taip, kaip jam lapė buvo sakiusi. Palaukęs vidunakčio, kai viskas nutilo, pamatė karalaitę, įeinančią į maudyklą, pribėgo prie jos ir pabučiavo. Ji mielai sutiko kartu eiti, tik labai prašė, kad jai leistų su tėvais atsisveikinti. Karalaitis iš pradžių nenorėjo leisti, bet kai ji pradėjo verkti, o paskui puolė jam po kojų, jis nusileido. Bet kai tik karalaitė priėjo prie tėvo. lovos, jis ir visi pilies žmonės tuojau atbudo, pagavo jaunikaitį ir įmetė į kalėjimą.

Kitą rytą tarė jam karalius:

— Tavo dienos suskaičytos, tačiau aš galiu pasigailėti, jei tu per aštuonias dienas nukasi kalną, kuris stovi prieš mano langus ir užstoja visą šalį. Jei tą padarysi, atiduosiu savo dukterį.

Nieko negaišdamas karalaitis ėmė kasti, dirbo iš širdies ir išliejo daug prakaito, bet pažiūrėjęs po septynių dienų, kad jo darbo nematyti nė žymės, labai nusiminė. Bet, kur buvus kur nebuvus, atlėkė lapė ir tarė:

— Nors tu nevertas, kad tau padėčiau, bet eik gulti, aš už tave viską padarysiu.

Kai rytą atsikėlęs karalaitis pažiūrėjo pro langą, kalno jau nebebuvo. Su džiaugsmu nubėgo jis pas karalių pasakyti, * kad jau darbas atliktas, ir karalius noroms nenoroms turėjo jam savo dukterį atiduoti.

Jaunikaitis ir karalaitė iškeliavo, ir netrukus juos pa- sutiko lapė.

— Nors brangiausią turtą jau gavai, — tarė lapė, — bet dar turi gauti ir aukso žirgą.

— Bet kaipgi aš jį gausiu? — klausė karalaitis.

— Taip padaryk, — atsakė lapė: — pirmiausia nunešk karalaitę tam karaliui, kuris tave siuntė į aukso pilį karalius labai apsidžiaugs ir mielai tau aukso žirgą atiduos. Kai tik žirgą atves, tu tuojau ant jo sėsk ir atsisveikindamas paduok iš eilės visiems ranką, o karalaitėi paskučiausiai; kai ji išties tau savo ranką tu ją pagriebk ir bėk; privyti tavęs niekas negalės, nes aukso žirgas yra greitesnis už vėją.

Viskas gerai pasisekė, ir karalaitis nunešė ant aukso žirgo karalaitę. Tada pribėgo lapė ir jam tarė:

— Dabar aš tau padėsiu ir aukso paukštį paimti. Kai prijosi pilį, kur yra aukso paukštis, nukelk nuo arklio karalaitę ir atiduok mano globai, o pats jok į pilies kiemą. Tave pamatę, labai apsidžiaugs ir tuojau išneš tau aukso paukštį. Kai paimsi narvelį su aukso paukščiu, tuojau apsigrėžk ir bėk pas mane paimti karalaitės.

Kai karalaičiui vėl pasisekė ir jis jau norėjo į namus grįžti, lapė jį sulaikė ir tarė:

— Dabar turi už mano pagalbą atsilyginti.

— Ko gi už tai norėtum? — paklausė jaunikaitis.

— Kai mes prijosim aure aną mišką, nušauk mane ir nukirsk man galvą ir kojas.

— Tai būtų graži padėka! — atsakė jaunikaitis. — To aš negaliu tau padaryti.

Lapė tarė:

— Kad tu nenori to man padaryti, aš turiu tave pamesti, bet ligi išsiskirsim, duosiu tau gerą patarimą. Saugokis dviejų dalykų: nepirk nuo kartuvių mėsos ir nesisėsk ant šulinio krašto.

Tai pasakiusi, lapė įbėgo į miško tankumyną.

Jaunikaitis pagalvojo: „Koks keistas tos lapės patarimas! Kas gali pirkti kartuvių mėsą arba norėti sėstis ant šulinio krašto?“

Jis nujojo su karalaitė ir po kiek laiko prijėjo tą sodžių, kur buvo jo broliai pasilikę. Sodžius buvo pilnas šūkajantių žmonių. Karalaitis pasiklausė, kas čia atsitiko, ir gavo atsakymą, kad jų tuojau bus kariami du žmonės. Prijojęs arčiau pamatė, kad tie nelaimingi žmonės yra jo broliai, kurie, prašvilpę visą savo turtą, buvo pradėję kitus plėšti. Karalaitis paklausė, ar jis negalėtųjų kaip išvaduoti.

— Kodėl ne, jei už juos užmokėtum, — atsakė sodiečiai, — bet kas už tokius nenaudėlius gali mėtyti pinigų?

Ilgai negalvodamas, jis atskaitė tiek, kiek prašė, ir su savo broliais nukeliavo toliau. Prajojo jie tą mišką, kur buvo juos patikusi lapė. Miške buvo vėsu ir gražu, o čia saulė dar labai kaitino, ir anie

abu ištroško.

— Sustokim prie to šulinio pailsėti, užkąskim ir atsigerkim.

Tas sutiko, bekalbėdamas visiškai pamiršo lapės patarimą ir, nieko bloga nemanydamas, atsisėdo ant šulinio krašto. O broliai braukšt įvertė jį į šulinį, pasiėmė karalaitę, žirgą, paukštį ir parvyko pas tėvą.

— Štai ne tik aukso paukštį radom, — tarė jie tėvui, — bet dar aukso žirgą ir karalaitę iš aukso pilies.

Tėvas labai apsidžiaugė, bet žirgas nieko neėdė, paukštis negiedojo, o karalaitė sėdėjo ir verkė. Bet jaunėlis nežuvo. Jo laimei, šulinys buvo išdžiūvęs, jis nukrito ant minkštų samanų ir neužsimušė, tik negalėjo išlipti į viršų. Bet lapė ir šioj nelaimėj nepamiršo jaunikaičio, atbėgo pas jį, išbarė užjos žodžio neklausymą ir paskui tarė:

— Bet negaliu tavęs čia palikti, reikia traukti.

Ji liepė jam stipriai įsikabinti į uodegą ir bėgint išnešė iš šulinio.

— Pavojus tau dar nepraėjo, — sakė lapė: — tavo broliai, nežinodami, ar tu tikrai būsi užsimušęs, apstatė visą mišką žvalgais ir jiems įsakė tave sutikus nužudyti.

Jaunikaitis pamatė prie kelio pavargėlį, apsimainė su juo drabužiais ir laimingai parėjo į tėvo namus. Niekas jo nepažino, bet paukštis ėmė giedoti, žirgas ėsti, o karalaitė nustojo verkti. Nustebęs karalius klausė, ką tai galėtų reikšti. Karalaitė atsakė:

— Aš nežinau, iki šiol man buvo liūdna, o dabar pasidarė taip smagu, lyg būtų mano tikras jaunikis atvykęs.

Ir papasakojo karaliui, kaip viskas atsitiko, nors anie broliai buvo prigrasę, žadėdami ją nužudyti, jei ji ką apie tai prasiatų. Tada karalius liepė sušaukti visus žmones, kurie buvo jo pily. Atėjo ir tas jaunikaitis, apsidaręs skarmalais, bet karalaitė tuojau jį pažino ir puolė jam ant kaklo. Nedorieji broliai buvo suimti ir nužudyti, o jaunėlis gavo gražiąją karalaitę ir liko savo tėvo įpėdiniu. Bet kurgi dingo lapė? Praėjus kuriam laikui, karalaitis nuėjo kartą į mišką ir vėl sutiko ją. Lapė jam tarė:

— Dabar tu turi viską, ko tik širdis trokšta, bet mano nelaimei nėra galo, o tu galėtum mane išvaduoti.

Ir tave labai jo prašė, kad jis ją nušautų, o paskui nukapotų galvą ir kojas. Karalaitis galop jos norą išpildė, ir staiga lapė pavirto į žmogų, kuris buvo ne kas kitas, kaip gražiosios karaliaus dukters brolis, ilgai negalėjęs išsivaduoti iš kerų galybės. Nuo to laiko visi trys buvo jie labai laimingi per visą savo gyvenimą.

ŠUO IR ŽVIRBLIS

Vienas šuo turėjo šeimininką, kuris neduodavo jam ėsti. Ilgai šuo kentė bada, pagaliau pametė namus ir nuliūdęs bėgo keliu. Bėgdamas susitiko žvirblį, o tas jam sako:

— Mielas šuneli, ko tu toks nuliūdęs? Šuo atsakė:

— Aš esu alkanas ir neturiu ko ėsti. Žvirblis vėl sako:

— Tai drožiam į miestą, aš ten tave pašersiu.

Ir jie nukeliavo abu į miestą, ten žvirblis privedė šunį prie mėsinės ir sako:

— Truputį čia palauk, aš tau gausiu kąsnelį mėsos. Tai pasakęs, jis atsitūpė ant stalo, apsidairė, ar jo kas

nemato, ir pradėjo su snapu kapoti mėsos kąsnelį, tol jį kapojo ir tąsė, kol tas nukrito žemėn. Tada šuo mėsą pagriebė, nubėgo į kampą ir suėdė.

— Eikim dabar į kitą mėsinę, — tarė žvirblis: — aš tau nutrauksiu dar vieną kąsnelį, kad tu gerai priėstum.

Suėdė šuo antrą kąsnelį, ir žvirblis paklausė:

— Ar dabar tu jau sotus?

— Mėsos jau užteks, — atsakė šuo, — tik dar norėčiau duonos paragauti. — Gausi ir duonos,

— tarė žvirblis, — eikim tik toliau. Jie priėjo prie vienos kepyklos, ten žvirblis ėmė kapoti duona šuo suėdė, bet norėjo dar daugiau, tada žvirblis nuvedė jį prie kitos kepyklos ir numetė dar vieną bandelę. Kai ta buvo suėsta, žvirblis vėl klausia:

— Ar jau sotus dabar?

— Sotus, — atsakė šuo, — dabar eikim truputį už miesto pasivaikščioti.

Ir jie vieškeliu išėjo į lauką. Diena buvo karšta, ir šuo netrukus tarė:

— Aš labai pavargau ir su mielu noru truputį numigčiau.

— Gerai, — atsakė žvirblis, — gulk, o aš tuo tarpu patupėsiu ant šakos.

Šuo atsigulė ant kelio ir kietai užmigo. Tuo laiku važiavo keliu su trejetu žmogus ir vežėsi ratuose dvi statines vyno. Matydamas jį nesukant iš kelio ir tiesiai važiuojant ant šuns, žvirblis suriko:

— Žmogau, suk iš kelio, kitaip tuoj tave pamokysiu! Vežikas tik nusijuokė:

— Aure kas mane mokys! Sukirto arkliams ir suvažinėjo šunį. Žvirblis sušuko:

— Tu suvažinėjai mano bičiulį, už tai turi netekti savo ratų ir arklių.

— O ką gi tu padarysi mano ratams ir arkliams? — atsiliepė vežikas ir nuvažiavo.

Žvirblis pasivijęs palindo po uždangalu, kuriuo buvo uždengtos statinės, pradėjo su snapu kapoti kamštį ir tol kapojo, kol tas iškrito; tada visas vynas išbėgo, bet vežikas nepastebėjo. Kažko grįžtelėjęs atgal, pamatė varvant ratus, sustojo, gi žiūri — viena statinė tuščia.

— O, aš nelaimingas! — sušuko jis.

— Palauk, dar ne galas, — atsakė žvirblis, nutūpė arkliui ant galvos ir iškirto akį.

Norėdamas numušti žvirblį, vežikas greit pagriebė lazdą, bet žvirblis tuo tarpu pakilo aukštyr, ir smūgis teko per galvą arkliui, kuris tuojau krito negyvas.

— O, aš nelaimingas! — sušuko vežikas. — Palauk, dar ne galas, — tarė žvirblis, kuris, nukeliavus vežikui toliau su dvejetu, vėl palindo po uždangalu, iškapojo kamštį ir išleido vyną iš antros statinės.

Tai pastebėjęs, vežikas vėl sušuko:

— O, aš nelaimingas! O žvirblis atsakė:

— Palauk, dar ne galas.

Atsitūpė antram arkliui ant galvos ir iškirto akį. Vežikas pribėgo ir vėl sviedė lazdą, bet žvirblis nuskrido, lazda teko arkliui, ir gyvulys krito negyvas.

— O, aš nelaimingas!

— Palauk, dar ne galas, — tarė žvirblis, atsitūpė trečiam arkliui ant galvos ir iškirto akį.

Įnirtęs vežikas, nieko nebežiūrėdamas, vėl paleido lazdą į žvirblį, bet nepataikė ir užmušė paskutinį savo arklį.

— O, aš nelaimingas! — sušuko jis.

— Palauk, dar ne galas, dabar aš imsiu naikinti tavo namų turtą, — tarė žvirblis ir nuskrido.

Vežikas turėjo palikti ratus ant kelio ir grįžti namo pėsčias.

— Žiūrėk, žmonel, kokia didelė nelaimė mane ištiko! — tarė jis pačiam: — vynas išbėgo, ir visi trys arkliai žuvo! — O žmogel, — atsakė pati, — kažkoks baisus paukštis yra pas mus atskridęs! Jis surinko viso pasaulio paukščius, suvedė į klėtį, ir dabar jie lesa mūsų kviečius^ ~~

Jis nuėjo į klėtį, gi žiūri — tūkstančiai tūkstančių paukščių belesą jo kviečius, o tas žvirblis betupys vidury. — O, aš nelaimingas! — sušuko vežikas.

— Palauk, dar ne galas, tu turėsi man prikišti savo kailį, — atsakė žvirblis ir išskrido pro duris.

Netekęs viso savo turto, piktas ir nusiminęs, žmogus įėjo į pirkia ir atsisėdo prie krosnies.

O žvirblis prilėkė prie lango ir sušuko:

— Žmogeli, tu turėsi man prikišti savo kailį.

Sis nutvėrė lazdą ir sviedė į žvirblį, bet nepataikė, tik viso lango, stiklus iškūlė.

Žvirblis įskrido į vidų, atsitūpė ant krosnies ir vėl savo:

— Žmogeli, tu turėsi man prikišti savo kailį. Pasiutusiai įniršęs, vežikas drožė su vėzdu ir perskėlė

perpus krosnį, paskui pradėjo vaikyti žvirblį po visą trobą, bevaikydamas sudaužė indus, baldus, veidrodį, stalus, išvertė net sienas, bet paukštelio užmušti negalėjo. Pagaliau jis pagavo žvirblį.

— Gal man jį užmušti? — paklausė pati.

— Ne, — atsakė vyras, — jam menka būtų bausmė, jis baisesnį turi gauti galą, aš jį prarysiu.

Tai sakydamas, jis paėmė ir prarijo žvirblį. Žvirblis pradėjo po pilvą daužytis, vėl atlindo į burną ir iškišęs galvą suriko:

— Vis tiek tu prikiši man savo kailį. Vežikas padavė pačiam lazdą ir sako:

— Žmonel, drožk žvirbliui per galvą.

Pati drožė, bet pataikė ne žvirbliui, o savo vyrui per kaktą, tas kebėkšt ir išvirto negyvas. Žvirblis purptelėjo iš burnos ir nuskrido.

TRYS PLUNKSNOS

Buvo kartą karalius ir turėjo tris sūnus. Du buvo išmintingi, o trečias toks žioplas, mažakalbis, ir vadinosi tiesiog kvailys. Karalius paseno ir ėmė galvoti apie mirtį, bet nežinojo, kuriam sūnui palikti sostą. Tada jis jiems tarė:

Keliaukit į žmones, ir kuris iš jūsų parneš gražiausią patiesalą, tas po manęs bus karalius.

O kad jie neimtų ginčytis, kur kam eiti, išvedė juos prieš pilį, papūtė į orą tris plunksnas ir pasakė:

— Kur tos plunksnos skrenda, ten jūs eikit. Viena plunksna nuskrido į rytus, antra į vakarus, o trečia paskrido kiek tiesiai ir nusileido žemėn. Tada vienas brolis nuėjo į dešinę, antras į kairę, ir jie juokėsi iš kvailio, kad šis turi pasilikti ten, kur nukrito trečia plunksna.

Nuliūdo kvailys ir atsisėdo prie tos plunksnos. Čia sėdėdamas netikėtai pastebėjo žemėj duris. Pakėlė jas ir mato — eina gilyn laiptai. Nusileido jis tais laiptais žemyn, rado, ten kitas duris, pabarškino, ir kažkas iš anapus durų atsiliepė:

Ei mergyte žalburnėle, Mano tu greitakojėle, Durų tuoj daryti bėk, Kas ten beldžia, pažiūrėk.

Atidarius duris, jis pamatė tupinčią didelę, drūtą rupūžę, o aplink ją daug mažų rupūžikių. Drūtoji rupūžė paklausė, ko jam reikia. Jis atsakė:

— Norėčiau gauti gražiausią patiesalą.

Ji pasišaukė, vieną jauną rupūžikę ir tarė:

Ei mergyte žalburnėle, Mano tu greitakojėle, Eik ir niekur negaišuok, Dėžę didžiąją paduok.

Rupūžikė bematant atnešė dėžę, o drūtoji rupūžė ją atrakino ir išėmė kvailiui tokį gražų patiesalą, jog kito tokio niekur nerastum. visam pasauly. Jis padėjo ir išlipo į viršų.

Tačiau anie du broliai manė, kad kvailys nieko neras ir neparneš.

— Ką čia mes daug ieškosim, — sakė jie, nupirko iš prastos sodietės storai austas skaras ir parnešė karaliui.

Tuo pačiu laiku parėjo ir kvailys su savo gražiuoju patiesalu.

Karaliui patiesalas labai patiko, ir jis tarė:

— Laikantis sutarties, karalystę reiktų atiduoti jaunėliui sūnui.

Bet vyresnieji sūnūs nedavė tėvui ramybės sakydami, kaip gali būti karaliū kvailas žmogus, ir prašė padaryti kitą susitarimą. Tada tėvas tarė:

— Tam bus karalystė, kuris man parneš gražiausią žiedą, — išvedė juos už pilies ir paleido į orą tris plunksnas, paskui kurias jie turėjo eiti.

Vyresnieji vėl nuėjo į rytus ir į vakarus, o kvailio plunksna palėkė kiek tiesiai ir nukrito prie požemio durų. Jis vėl nusileido pas drūtąją rupūžę ir pasakė, kad jam reikalingas gražiausias žiedas. Ji tuojau liepė atnešti savo dėžę ir jam išėmė iš ten žiedą, kurio brangieji akmenys taip žibėjo ir jis buvo toks gražus, jog joks pasaulio auksakalys nebūtų galėjęs tokio kito padaryti. Vyresnieji broliai juokėsi, kad jis einąs ieškoti aukso žiedo, nesuko patys daug dėl to galvos, bet išmušė iš senų ratų

tėvas vėl pasakė:

— Jam turi būti atiduotas sostas.

Bet vyresnieji sūnūs nenorėjo nusileisti ir tol vėl lindo tėvui į akis, kol tas sutiko dar kartą prižadėti karalystę tam, kuris parsives gražiausią pačią. Jis dar sykį paleido tris plunksnas į orą, ir jos lėkė tokiu pat būdu kaip ir anuos kartus.

Nieko nelaukdamas nuėjo kvailys į požemį pas drūtąją rupūžę ir sako:

— Aš turiu parvesti gražiausią pačią.

— Gražiausią pačią! — atsakė rupūžė: — tokios neguli pamestos ant kelio, bet aš tau padėsiu ją gauti.

Tada ji jam padavė išgremžtą geltoną sėtinį, pakinkytą šešiomis pelėmis. Kvailys nuliūdo ir tarė:

— Ką gi aš su juo veiksiu?

— Pasisodink į jį vieną mano rupūžikę, — atsakė ji. Tas paėmė pirmutinę, kuri jam pakliuvo, ir pasisodino į

tuos geltonus račiukus, ir vos tik ji įsisėdo, tuojau pavirto į gražiausią mergaitę, sėtinys — į karietą, o pelės — į arklius. Jis gražuolę pabučiavo, sukirto arkliams ir parvyko pas tėvą.

Tuoj pargrįžo ir vyresnieji broliai; jie gražių pačių neieškojo, bet parsivedė prastas sodietes. Tada karalius tarė:

— Mano įpėdinis turi būti jaunėlis.

Bet vyresnieji vis nenorėjo pasiduoti, ėmė šiauštis prieš tėvą, sakydami:

— Mes negalim sutikti, kad kvailys būtų karalius, — ir reikalavo atiduoti pirmenybę tam, kieno pati iššoks pro žiedą, pakabintą vidury salės. Jie galvojo, kad jų sodietės stipresnės ir galės be vargo iššokti, o kvailio silpnutė gražuolė turės bešokdama tikrai užsimušti.

Karalius dar kartą nusileido. Pirmosios šoko pro žiedą sodietės, bet jos buvo labai nevikrios, bešokdamos krito žemėn ir nusilaužė rankas ir kojas. Paskui šoko gražuolė, kurią parsivedė kvailys, ir iššoko lengvai kaip stirna, ir niekas tuomet nebegalėjo priešintis. Taip jaunėlis gavo karaliaus sostą, viešpatavo ilgai ir išmintingai.

AUKSO ŽĄSIS

Gyveno kartą žmogus ir turėjo tris sūnus, iš kurių jaunėlis buvo vadinamas kvailiu, niekinamas ir pajuokiamas, o dažnai ir skraudžiamas. Atsitiko sykj vyresniajam sūnui važiuoti į mišką malkų kirsti, o motina, kad jis nealktų, įdėjo pyrago ir butelį vyno. Nuvažiavęs į mišką, susitiko seną, žilą žmogelį, kuris jį pasveikino ir tarė:

— Labai noriu valgyti ir gerti, duok man kąsnelį pyrago ir lašelį vyno.

Išmintingasis sūnus atsakė:

— Jei aš tau duosiu, tai pats neturėsiu, — paliko žmogelį bestovintį ir nuvažiavo tolyn.

Kai pradėjo tašyti medį, kirvis kažkaip išslydo, jis įsikirto ranką ir gavo grįžti namo susirišti. Taip jam atmokėjo tas žmogelis už šykštumą.

Paskui važiavo į mišką antrasis sūnus, tam motina taip pat įdėjo pyrago ir butelį vyno. Jis irgi sutiko seną, žilą žmogelį, kuris jo paprašė duoti kąsnelį pyrago ir lašelį vyno. Antrasis sūnus lygiai išmintingai atsakė:

— Jei aš tau duosiu, tai pats neturėsiu, — sukirto arklius ir nuvažiavo tolyn.

Šis gavo tokį pat atpildą: pokštelėjo gal du kartus į medį, kirvis išslydo iš rankos, ir jis taip įsikirto koją, jog buvo nešte parneštas namo.

Tada tarė kvailys:

— Tėveli, leisk mane į mišką malkų kirsti. Tėvas atsakė:

— Kur tu malkas kirsi, kad tavo broliai daug išmintingesni už tave ir vis dėlto aure ką pasidarė?

Bet. kvailys tol prašėsi, kol pagaliau tėvas tarė:

— Eik jau, kad taip nori, gal ten kartais proto įgysi.

Motina įdėjo jam juodos duonos gabalą ir butelį surūgusio alaus. Miške jį tuojau patiko senas, žilas žmogelis, pasveikino ir tarė:

— Labai noriu valgyti ir gerti, duok kąsnelį duonos ir gurkšnelį alaus.

Kvailys atsakė: —

— Jei patinka mano valgis ir gėrimas, tai sėskis ir kąskim kartu.

Jie susėdo, ir kai kvailys išėmė savo duoną, žiūri — kad jau nebe duona, bet balčiausias pyragas, o alus pavirtęs į vyną. Pavalgė ir pagėrė abudu, paskui žmogelis tarė;

— Už tai, kad tu turi gerą širdį ir nieko nesigaili savo artimui, padarysiu tave laimingą. Aure ten stovi senas medis, nukirsk jį ir jo šaknyse šį tą rasi.

Tai pasakęs, žmogelis atsisveikino ir nuėjo.

Kvailys priėjo prie to medžio, pakirto iš apačios, ir kai šis išvirto, rado tarp šaknų žąsį su aukso plunksnomis. Paėmė jis tą žąsį ir nuėjo. Pakely priėjo smuklę ir norėjo ten apsinakvoti.

Seimininko buvo trys dukterys, kurioms labai patiko neregėtas paukštis, ir jos įsigeidė gauti bent po vieną aukso plunksną.

Vyresnioji pagalvojo: „Kai niekas nematys, paimsiu ir išpešiu plunksną“. Ir lyg tyčia tuo laiku kvailys kažkur pasišalino, o ji tuojau kapt už sparno, bet jos pirštai ir delnas tą pačią valandėlę prie žąsies prilipo;

Paskui priėjo kita; ji taip pat galvojo, kaip išsipešti vieną plunksną, ir vos tik palietė savo seserį, tuoj prie jos prilipo.

Galop atėjo trečioji; tos abidvi ėmė rėkti, kad neitų artyn, bet ji pagalvojo: „Jei jos čia stovi, tai kodėl aš negalėsiu“, — prisiartino, ir tik palietė savo seseris, jau nebegalėjo nuo jų atsitraukti. Taip jos turėjo visą naktį prie žąsies išstovėti. Kitą rytą paėmė kvailys žąsį ir eina savo keliu, ir jam visai ne galvoj, kad iš paskos seka trys prilipusios prie žąsies mergaitės.

Pakeliui, vidury lauko; jie susitiko kunigą, kuris, tai regėdamas, šoko tuoj bartis:

— Argi jums, mergaitės, gražu bėgti per lauką paskui jauną bernioką? Kur jūs matėt taip

darant?

Sakydamas tuos žodžius, jis paėmė jaunesniajai už rankos ir norėjo atitraukti, bet vos tik prisilietė, jis irgi prilipo ir toliau turėjo paskui sekti.

Netrukus juos pasitiko vargonininkas, kuris nemaža gavo nustebti pamatęs savo kleboną sekant paskui tris mergaites, jis suriko:

— Kurgi klebonas taip skubiniesi? Prašom nepamiršti, kad šiandien turim vaiką krikštyti, — pribėgo prie jo ir pagriebė už rankovės, bet pats tuojau prilipo.

Kai jie taip visi penki sekė paskui žąsį, ėjo pro šalį iš lauko su kapliais ant pečių du ūkininkai. Kunigas prisišaukė juos ir prašė save su vargonininku, iš tos bėdos vaduoti. Bet prisilietę prie jų, "ūkininkai taip pat prilipo, ir tokiu būdu dabar paskui kvailį su žąsim ėjo septyni žmonės.

Taip eidami jie priėjo miestą, o ten gyveno karalius, kuris turėjo tokią rimtą dukterį, jog niekas negalėjo jos prajuokinti. Todėl karalius buvo išleidęs raštą, kad atiduos savo dukterį tam, kas ją prajuokins. Išgirdęs apie tai, kvailys su savo žąsim ir visais palydovais nuėjo pas karaliaus dukterį, cirkai ji pamatė septynis žmones bėgant paskui vienas kitą, nebegalėjo susiturėti ir ėmė balsu juoktis. Kvailys pareikalavo karalaitės, bet tėvui nepatiko žentas, ir jis, norėdamas juo atsikratyti, žadėjo tik tada atiduoti dukterį, kai tas ras tokį vyrą, kuris išgertų viso rūsio vyną. Kvailys atsiminė žilą žmogelį, kuris galėjo jam padėti, nuėjo į mišką ir toje vietoje, kur buvo nukirtęs medį, pamatė sėdintį nuliūdusį žmogų. Kvailys paklausė, kas jam yra, kad jis toks nelinksmas, o tas atsakė:

— Kur aš būsiu linksmas, kad negaliu atsigerti, nes vandens nepakenčiu. Tiesa, išgėriau vieną statinę vyno, bet ką reiškia lašelis ant karšto akmens?

— Galiu tave pagirdyti, — tarė kvailys, — tik eik su manim.

Jis nuvedė tą nuliūdusį žmogų į karaliaus rūšį, o tas kai užgulė gerti vieną statinę po kitos, tai per vieną dieną visą rūšį lig lašelio ištuštino.

Kvailys vėl pareikalavo karalaitės, bet tėvas papyko, kad toks prastas berniokas, kurį visi kvailiu vadina, nori būti jūsų žentas. Reikia rasti žmogų, kuris suvalgytų iš karto visą kalną duonos.

Kvailys ilgai negalvojo, tuoj nuėjo į tą mišką ir rado sėdintį toje pat vietoje žmogų, stipriai susijuosusį pilvą su diržu ir balsu dejuojantį:

— Suvalgiau visą vieno kepimo duoną, tačiau alkis nesiliauja mane žudyti; pilvas tebėr visai tuščias, turiu smarkiai veržtis, kad nepastipčiau badu.

Kvailys apsidžiaugė ir tarė:

— Kelkis ir eikim kartu, aš tave papenėsiu.

Jis nuvedė jį pas karalių, o tas liepė suvežti viso krašto miltus ir iš jų iškepti didžiausią kalną duonos; bet kai tas žmogus priėjo prie jos ir ėmė valgyti, tai per vieną dieną visas kalnas išnyko.

Kvailys pareikalavo karalaitės trečią kartą, bet tėvas mėgino dar sykį išsisukti ir liepė gauti laivą, su kuriuo galima būtų važiuoti vandeniui ir sausuma.

— Kai tu atplauksi su tuo laivu pas mane, — sakė karalius, — tuoj tada leisiu už tavęs savo dukterį.

Kvailys tiesiai nuėjo į mišką, ten vėl rado tą žilą žmogelį, kuriam buvo davęs savo pyrago, ir tas žmogelis jam tarė:

— Aš už tave gėriau ir valgiau, o dabar duosiu laivą, nes tu turi gerą širdį ir manęs pasigailėjai.

Tada jis jam davė vandeniui ir sausuma važiuojamą laivą, karalius nebegalėjo toliau spirtis ir išleido už jo savo dukterį. Vestuvės buvo pakeltos puikios, o po karaliaus mirties kvailys gavo sostą, su savo pačia gyveno ilgai ir laimingai.

GVAZDIKAS

Vienai karalienei Dievas ilgai nedavė vaikų. Kiekvieną rytą ėjo ji į sodą ir meldė Viešpatį Dievą, kad jai duotų sūnų arba dukterį. Štai vieną kartą nusileido iš dangaus angelas ir jai tarė:

— Nusiramink, tau gims sūnus, ir jis bus labai laimingas; ko tiktai jis panorės, tas jam įvyks. Ji nubėgo pas karalių ir jam pranešė džiaugsmingą žinią. Po kiek laiko tikrai jai gimė sūnus, ir karalius labai džiaugėsi.

Karalienė kiekvieną rytą eidavo su vaikeliumi į girią ir ten prausdavos skaidriu upelio vandeniui. Kartą, kai berniukas jau buvo kiek paaugęs, atėjo jį į girią, atsėdėjo ir užmigo, o vaiką laikė ant kelių.

Tuo metu teko eiti pro šalį virėjui, kuris, žinodamas, koks tas vaikas laimingas, paėmė ir

nusinešė jį, o paskui pagavo vištą, papjovė ir aplašino jos krauju karalienės drabužius. Vaiką jis paslėpė pas vieną moteriškę, kuri turėjo jį auginti, o karaliui pasakė, kad laukiniai žvėrys pagavę iš karalienės ir nunešę vaiką.

Pamatęs kruviną prikyštę, karalius patikėjo, ką virėjas sakė, ir taip susirūstino-ant karalienės, jog liepė pastatydinti aukštą bokštą, į kurį neprieitų saulės nė mėnesio šviesa, ir jame uždarė savo pačią; čia ji turėjo kankintis septynerius metus be valgio ir gėrimo ir badu mirti. Bet Viešpats atsiuntė jai du angelus, kurie, pasivertę į baltus karvelius, turėjo per tuos septynerius metus du kartus per dieną nešti maistą.

O virėjas vienas sau galvojo: „Vaikas laimingas, kiekvienas jo noras pildosi, tad, kol aš čia esu, gali jis man bėdos pridaryti!“ Iš karaliaus pilies atėjo jis pas berniuką, kuris buvo jau nebe mažas ir mokėjo kalbėti, ir sako jam:

— Panorėk gražios pilies su sodu ir kitais reikalingais daiktais.

Tik jis išreiškė tą norą, tuojau viskas prieš jį stovėjo. Po kiek laiko virėjas tarė jam:

— Tau vienam nuobodu, panorėk sau draugės, gražios mergelės.

Vos tik karalaitis pasakė tą savo norą, tuojau jam atsirado tokia gražuolė, kokios niekas negalėtų nupiešti. Karalaitis su ja žaidė, ir vienas antrą labai pamilo, o virėjas gyveno sau puikiai ir, lyg koks didelis ponas, dažnai jojo medžioti. Bet kartajam atėjo mintis, kad jo tas gyvenimas galėtų greit pasibaigti, jei karalaitis panorėtų sugrįžti pas savo tėvą. Tada jis pasivadino mergaitę, jo draugę, ir tarė:

— Šią naktį, kai berniukas užmigs, prieik prie jo lovos ir nudurk, o paskui man atnešk jo širdį ir liežuvį; jei mano įsakymo neišpildysi, tai pati žūsi.

Tuomet jis išėjo iš namų, ir kai kitą dieną pagrižo, rado savo įsakymą neišpildytą, o mergaitė pasakė:

— Kaip aš galiu žudyti visai nekaltą vaiką, niekam nieko bloga nepadariusį?

Virėjas vėl tarė:

— Jei to nepadarysi, tai pati turėsi mirti.

Jam išėjus, ji liepė atvesti ir papjauti jauną elnę, paskui išėmė jos širdį ir liežuvį, padėjo ant lėkštės ir, pamačiusi pa-grįžtant virėją, pasakė berniukui:

— Gulk į lovą ir visas tuojau užsiklok. Tada atėjo piktadarys ir paklausė:

— Kur vaiko širdis ir liežuvis?

Mergaitė padavė jam lėkštę, o karalaitis staiga numetė apklotą ir tarė:

— O tu, seni bedievi! Už ką tu nori mane žudyti? Aš tau štai kokį nusprendimą padarysiu: noriu, kad tu pavirstum į didelį juodą šunį su aukso grandine ant kaklo, ėstum degančias žarijas, nuo kurių tau iš gerklės garas kaip iš pirties eitų!

Sulig tais žodžiais virėjas pavirto į juodą šunį su aukso grandine ant kaklo, ir jis tuoj ėmė ryti atneštas iš virtuvės degančias žarijas, o iš gerklės garas kamuoliais virto. Paskui karalaitis neilgai bebuvo toj savo pily, atsiminė motiną ir norėjo sužinoti, ar ji tebėr gyva.

Tada jis tarė mergaitei:

— Noriu grįžti į tėviškę, ir jei tu tinki kartu eiti, tai aš tave kely penėsiu.

— Oi ne, — atsakė ji, — tai labai toli, ir ką aš veiksiu svetimam krašte, kur manęs niekas nepažįsta.

Bet jis nenorėjo skirtis, pavertė ją į gražų gvazdiką ir prisisegė sau prie drabužių.

Jis iškeliavo į tėviškę, ir tas šuo turėjo paskui sekti. Priėjo bokštą, kur sėdėjo motina, bokštas buvo labai aukštas, ir jis paprašė kopėčių lig pat viršaus. Užlipo jis tomis kopėčiomis, įėjo į kambarėlį ir tarė:

— Brangiausia motute, ar dar tamsta gyva, ar jau mirus? Ji pamanė, kad čia angelas, ir atsakė:

— Aš tik pavalgiau, dar tebesu soti. Jis atsiliepė:

— Aš esu tamstos sūnus, pražuvęs nuo tamstos kelių; nors kiti sakė, kad mane sudraskę laukiniai žvėrys, bet tai netiesa, aš esu gyvas ir atėjau tamstos išvaduoti.

Paskui jis nusileido nuo bokšto, nuėjo pas savo tėvą karalių ir liepė pranešti, kad čia atvykęs iš svetimo krašto šaulys ieškoti tarnybos. Karalius atsakė, kad jis su mielu noru samdytų šaulį, kuris galėtų jam statyti žvėrieną; bet tam krašte lig pat valstybės sienų nebuvo jokių žvėrių nė paukščių. Šaulys apsiėmė pristatyti visados tiek, kiek karaliui reikės. Tada jis susišaukė visus karaliaus šaulius ir nusivedė į mišką. Ten juos sustatė į ratą, pats atsistojo iš vieno krašto ir panorėjo, kad čia visko atsirastų. Kad ims lėkti žvėrys ir skristi visokie paukščiai į tą vietą, šauliai nebegalėjo net spėti jų šaudyti. Prišaudė daugybę žvėrių ir paukščių, prikrovė šešiasdešimt

vežimų ir nusiuntė karaliui, kuris labai džiaugėsi susilaukęs ant savo stalo po tiek metų tokių gardžių daiktų.

Tada jis pakėlė didelį pokylį ir prikviėtė daug svečių. Kai visi buvo susirinkę, tarė karalius šauliui:

— Kad tu toks mitrus, tai sėskis šalia manęs. Šis atsakė:

— Viešpatie, aš nevertas tos malonės, — tačiau karalius pasisodino šalia.

Sėdėdamas prie karaliaus, jaunikaitis ėmė galvoti apie savo brangiąją motiną ir panorėjo, kad nors vienas karaliaus tarnas prabilėtų apie ją ir paklaustų karaliaus, kaip ji ten gyvena bokšte, ar tebėr dar gyva, ar jau mirė badu. Tik jis panorėjo, tuojau rūmų maršalas priėjo ir tarė:

— Viešpatie, mes čia valgom geriam ir visi linksminamės, bet ką dabar veikia bokšte ponija karalienė, ar ji tebegyva, ar jau jos nebėr?

O karalius atsakė:

— Ji davė sudraskyti žvėrimis mano brangiausią sūnų, todėl apie ją nenoriu nė girdėti.

Tuomet pakilo šaulys ir tarė:

— Maloningiausias tėve, ji tebėr gyva, ir aš esu jos sūnus; ne laukiniai žvėrys mane sudraskė, tik nedorėlis virėjas pavogė nuo jos kelių, o drabužius jai sutaškė vištos krauju.'

Paskui jis privedė šunį su aukso diržu ant kaklo, ir pasakė:

— Štai tas nedorėlis.

Liepė atnešti žarijų, davė tam jas ryti, ir tuojau ėmė jam eiti iš gerklės garas. Tada jis panorėjo vėl jį atversti, ir štai šuns vietoj visi išvydo priešais stovintį virėją su balta prikyšte ir peiliu už juostos. Karalius labai susirūstino ir liepė piktadarį įmesti į tamsiausią kalėjimą. Toliau šaulys vėl tarė:

— Brangusis tėveli, ar nenorėtum tamsta pamatyti mergaitės, kuri mane rūpestingai augino ir išgelbėjo nuo mirties, nors pati už tai galėjo nustoti gyvybės?

Karalius atsakė:

— Labai norėčiau ją pamatyti. Sūnus tarė:

— Pirma aš tamstai parodysiu ją gražios gėlės paveikslu, — ir padėjo jam gėlę ant stalo, o karaliui taip patiko, jog jis sakėsi niekur tokios gražios nematęs.

— O dabar, — tarė sūnus, — aš tamstai parodysiu jos tikrą pavidalą, — ir panorėjo, kad žolynėlis vėl atvirstų į mergaitę; ir tuojau karalius išvydo gražuolę, kokios niekas pasauly negalėtų nupiešti.

Tuo tarpu karalius nusiuntė du tarnus ir dvi tarnaites išleisti karalienės ir atvesti ją į pokylį. Atvesta į karaliaus rūmus, jau ji nieko nebegalėjo valgyti ir tarė: — Gailestingasis Dievas, kuris nedavė man bokšte numirti, greit mane iš čia atsiims.

Pagyveno dar ji tris dienas ir mirė. Lydint į kapus, paskui jos grabą sekė du balti karveliai, kurie nešiojo jai maistą į bokštą — jie buvo dangaus angelai. Senis karalius liepė virėją suplėšyti į keturias dalis, tačiau sielvartas ir jį greit nuvarė į kapus. Sūnus vedė tą gražią mergelę, kurią parsinešė prisisekęs gėlele prie drabužių, bet ar jie begyvena, vienas Dievas nežino.

VARGDIENIS IR DIDŽTURTIS

Labai seniai, kada dar pats Viešpats Dievas vaikščiojo po žemę tarp žmonių, atsitiko Jam vieną kartą kely sutemti, o viešbutis buvo dar toli. Bet čia pat prie kelio stovėjo dveji namai, vieni dideli ir gražūs, antri — maži ir nuskurdę; dideliuose gyveno turtingas žmogus, mažuose — vargdienis. Viešpats Dievas pagalvojo: „Didžturtčio neapsunkinsiu, prašysiu nakvynės pas jį.“

Išgirdęs beldžiant į duris, didžturtis atidarė langą ir paklausė pakeleivio, ko jam reikia.

Dievas atsakė:

— Ar negalėčiau gauti čia nakvynės? Didžturtis apžiūrėjo pakeleivį nuo galvos iki kojų, bet Dievas buvo prastai apsidares ir nepanašus į žmogų, kurio kišenėj galėtų būti daug pinigų, todėl šeimininkas papurtė galvą ir tarė:

— Nėra vietos, mano namai užversti šieniu ir grūdais, ir jei aš priiminėsiu kiekvieną, kas pabarškina į duris, tai pats greit išėsiu su krepšiais. Ieškok sau nakvynės kitur.

Tai pasakęs, jis uždarė langą ir paliko Dievą bestovintį lauke. Viešpats Dievas apsisuko ir nuėjo prie mažųjų namų, kurie buvo kitapus kelio. Tiktai Jis pasibeldė, vargdienis tuojau atskleidė duris ir įkvietė pakeleivį į vidų.

— Nakvok pas mane, tarė jis, — jau tamsu, kur čia dabar toliau eisi.

Dievui patiko tokia kalba, ir Jis pasiliko. Vargdienio pati padavė ateiviui ranką ir maloniai

prašnekinio, liepė nusitaisyti, atsiprašė negalėsianti jo puikiai priimti, bet mielai pasidalysianti tuo, kas yra namuose. Ji užkaitė bulves, o kol jos virė, pamelžė ožką ir atnešė pieno. Padėjus ant stalo, Dievas sėdo ir ėmė vakarieniam; prastas valgis Jam pasirodė gardus, nes prieš save matė patenkintus veidus. Kai po vakarienės atėjo laikas gulti, pati pavadino vyrą į šalį ir tarė:

— Klausyk, seniuk, gulkim šią naktį ant šiaudų ir už-leiskim lovą pakeleiviui, jis visą dieną ėjęs ir, matyti, labai pavargęs.

— Žinoma, — atsakė šis, — aš tuoj paprašysiu gult į mūsų lovą, kad geriau galėtų atsilsėti. Dievas nenorėjo palikti senių be lovos, bet tie tol prašė, kol Jis pagaliau sutiko ir atsigulė, o patys šeimininkai pasitaisė patalą ant šiaudų. Kitą rytą jie atsikėlė prieš aušrą ir išvirė pakeleiviui pusryčius. Pašvietus saulei pro langą, pakilo ir Dievas, vėl pavalgė su vargdieniais ir susiruošė į kelionę. Jis jau buvo beeinąs pro duris, bet atsigręžęs tarė:

— Už jūsų gerą širdį sutinku išpildyti tris norus, kokius tik išreikšit. — Ko gi mes daugiau norėsime, kad ne dangaus karalystės, — atsakė vargšas, — ir kad mes, kol gyvi, būtume sveiki ir niekad nesirgtume, kokio trečio daikto prašyti, aš ir pats nebeišmanau.

— Ar nenorėtum vietoj senų namų turėti naujus? — paklausė Dievas.

— Tikrai būtų ne pro šalį gauti naują trobą, — apsidžiaugė vargdienis.

Dievas išpildė visus jų norus, pavertė senus namus į naujus, palaimino juos ir išėjo.

Buvo jau pusdienis, kada atsikėlė didžturtis. Pažvelgė jis pro langą ir mato — toj pačioj vietoj, kur pirma buvo sena trobelė, gražus rūmas su raudonu stogu bestovįs. Jis labai nustebė, pasišaukė pačią ir tarė:

— Sakyk man, kas čia atsitiko? Dar vakar vakare tebebuvo sena, prasta trobelė, o šiandien ten stovi gražūs, nauji rūmai. Bėk ir sužinok, kaip tie namai atsirado.

Pati nulėkė ir ėmė klausinėti kaimyno, o tas jai atsakė:

— Vakare vakare atėjo pas mus pakeleivis ir paprašė nakvynės, o šį rytą atsiveikindamas išpildė tris mūsų norus: prižadėjo amžiną laimę, sveikatos ir duonos, kol būsime gyvi, ir dar vietoj palaikės trobelės davė šitą gražų rūmą.

Didžturtis pati tekina parbėgo namo ir papasakojo vyrui, kaip viskas atsitiko. Didžturtis tarė:

— O, koks aš mulkis! Kad aš būčiau anksčiau žinojęs! Tas pakeleivis juk pirma čia buvo užėjęs ir prašėsi nakvynės, bet aš jo nepriėmiau.

— Sėsk greičiau ant arklio, — tarė pati, — ir lėk, kaip tik arklys išneša, dar gali jį pavyti, tada prašyk ir tu išpildyti tris norus.

Didžturtis paklausė gero patarimo, šoko ant savo arklio ir pasivijo Dievą. Prakalbino senelį maloniai ir prašė dovanoti jam, kad jis ne tuojau įleidęs jį į butą — jis pradėjęs ieškoti rakto nuo durų, o pakeleivis tuo tarpu nuėjęs; jeigu tuo pačiu keliu grįžtų, tegu pas jį užeitų.

— Gerai, — atsakė Dievas, — jei teks pro Čia grįžti, užėsiu pas tave.

Tada didžturtis paklausė, ar jis taip pat negalėtų, paprašyti trijų dalykų kaip jo kaimynas. Dievas atsakė, kad dėl galėjimo jis galėtų prašyti, bet naudot jam iš to jokios nebūtų, ir geriausiai padarytų nieko neprašęs. Didžturtis galvojo, kad jis mokėtų išsirinkti gerą daiktą, jei tik žinotų,

— Keliauk namo, ir trys pirmieji tavo norai bus išpildyti.

Gavęs tą prižadėjimą, didžturtis jojo namo ir galvojo, ko čia sau palinkėti. Taip galvodamas jis išleido pavadį iš rankų, arklys ėmė smarkiai lėkti, raiteliui nuolat triko mintys, ir jis nieko negalėjo išgalvoti. Paėmęs už kaklo, glostė arklį su ranka sakydamas:

— Nusiramink, Rauduk, — bet arklys lėkė vis smarkiau.

Galop papykęs jis sukeikė:

— Kad tu sprandą nosisuktum!

Sulig tais žodžiais brinkt krito jis su arkliu žemėn; arklys gulėjo ir nejudėjo, nes buvo nebegyvas; vadinas, pirmas jo noras buvo išpildytas. Būdamas godus, nenorėjo balno palikti ant kelio, nuėmė nuo arklio, užsidėjo ant pečių ir nuėjo pėsčias.

„Dar du norai liko neišpildyti“, — galvojo jis, save ramindamas. Iš lengvo ėjo dulkėtu keliu, o vidudienio saulė jį baisiai degino; didžturtiui pasidarė labai karšta ir pikta, balnas spaudė pečius, o jis vis nežinojo, ko sau palinkėti.

„Jeigu gaučiau viso pasaulio turtus, — sakė jis pats sau, — aš žinau, kad man vis dar ko trūktų, bet aš pamėginsiu taip sugalvoti, kad nebeliktų jokio daikto daugiau no-“

Jis sunkiai atsiduso ir tarė:

— Kad aš būčiau tas bavaras, kuris galėjo prašyti trijų dalykų ir žinojo, ko prašyti: pirmiausia jis paprašė daug alaus, paskui vėl tiek alaus, kiek pats gali išgerti, pagaliau dar priedo statinę

alaus.

Kartais jis manėsi jau sugalvojęs gerą dalyką, bet tuoj vėl jam rodėsi, kad to per maža. Staiga jam atėjo į galvą, kaip dabar gerai namie jo pačiai, kad ji sau sėdinti kaip poniamėsi kambary ir gardžiai valganti. Nuo to pašoko jam apmaudas, ir jis nieko negalvojęs pasakė:

— Geriau norėčiau, kad ji sėdėtų namie ant to balno ir negalėtų nuo jo nultipti, nekaip aš dabar taip sunkiai turiu jį vilkti. Vos tik paskutinį žodį ištarė, balnas dingo nuo nugaros, ir jis suprato, kad čia dabar išsipildė antras jo noras.

Išmušė didžturtį šaltas prakaitas, ėmė jis bėgti namo tekinas ir manė, užsidaręs vienas kambary, sugalvoti tikrai svarbų paskutinį prašymą.

Pribėgęs prie namų ir pravėręs duris, pamatė vidury aslos sėdinčią ant balno pačią ir didžiu balsu verkiančią, nes negalėjo nuo jo nultipti. Jis tarė:

— Sutik palikti ant balno, gausi viso pasaulio turtus.

— Avine, tu avine, — ėmė plūsti jį pati, — ką aš veiksiu su tais tavo turtais, sėdėdama ant balno? Tu mane ant jo užsodinai, tu turi ir nukelti.

Malonu buvo ar nemalonu, didžturtis gavo išreikšti trečią norą — paprašyti, kad pati būtų paleista nuo balno; ir tas noras tuojau įvyko. Vadinasi, didžturtis dėl savo norų tik privargo, prisipyko, prisibarė ir dar neteko arklio, o vargdienis džiaugėsi ir gyveno gražiai iki savo amžiaus galo.

ANSAS LOŠIKAS

Kadaise gyveno berniokas, vardu Ansas, kuris jokio darbo nedirbo, tik per dienų dienas kortomis lošė. Bekortuodamas pralošė visą savo turtą, pagaliau ir namus. Lygiai prieš tą pačią dieną, kai turėjo atsikraustyti tie, kuriems jis buvo pralošęs namus, atėjo Viešpats Dievas su šventu Petru ir pasiprašė nakvynės.

— Prašom nakvoti, — atsakė šeimininkas, — bet aš neturiu nei kur paguldyti, nei kuo pavalgydinti.

Dievas jam tarė:

— Duok mums pastogę, o valgyti gausime. Ir jie pasiliko. Šventas Petras padavė Ansui tris skatikus ir prašė nupirkti iš kepyklos duonos. Tas paėmė pinigus ir išėjo pirkti. Pakelėj buvo namai, kur rinkdavosi lošikai, jo draugai. Jie pamatė einantį pro šalį Ansa ir ėmė šaukti:

— Bičiuli, eik čia!

— Ką, gal jūs norit man atimti tuos tris skatikus? — paklausė Ansas. Bet prieš pagundą negalėjo jis atsilaikyti, įėjo į vidų ir pralošė tuos pinigus. Svečiai ilgai šeimininko laukė ir, nesulaukdami pareinančio, išėjo jo ieškoti.

Pastebėjęs juos iš tolo, Ansas apsimetė pametęs pinigus ir ėmė prie griovio pasilenkęs gurinėti; bet Dievas žinojo, kad pinigus jis pralošė. Šventas Petras jam vėl davė tris skatikus. Šį kartą Ansas nebesidavė draugams privilioti ir parnešė duonos.

— Ar neturi kartais vyno? — paklausė Dievas.

— Ne, ponuli, neturiu, visos šulės tuščios, — atsakė šeimininkas.

Tada Dievas tarė:

— Tik nueik į rūšį, geriausias vynas tenai palikęs. Lošėjas ilgai nenorėjo tikėti, bet galop pasakė:

— Gerai, galiu nueiti, bet tikrai žinau, kad ten jokio vyno nėra.

Bet vos tik jis atkišo šulę, ėmė bėgti puikiausias vynas. Jis atnešė vyno, keleiviai atsigėrė ir sugulė.

Kitą dieną, anksti rytą, Dievas liepė Ansui prašyti trijų dalykų, kuriuos žadėjo išpildyti. Dievas manė, kad jis prašys dangaus, bet Ansas paprašė tokių kortų, su kuriomis visados išloštų, paskui kauliukų, su kuriais kiekvieną nužaistų, ir kurio augtų įvairiausi vaisiai ir iš kurio niekas įlipęs be jo

paliepimo negalėtų išlipti.

Dievas išpildė visus tris jo norus ir šventu Petru išėjo.— Ėmė tas dabar lošti ir per trumpą laiką beveik pusę pa*

šaulio išlošė. Tada Šventas Petras tarė Dievui:

— 'Viešpatie, iš to nieko doro nebus, jis gali visą pasaulį išlošti; reikia jam nusiųsti giltinę. Giltinė jį rado už stalo kortuojantį ir pasakė:

— Eik čia dabar pas mane. Ansas jai atsakė:

— Luktelk, kol aš pabaigsiu lošti,, o tu tuo tarpu lipk aure į aną medį ir priskink vaisių, kad kelionėj batų ko valgyti. Giltinė įlipo į medį, bet atgal išlipti nebegalėjo, ir Ansas išlaikė ją ten septynerius metus; per visą tą laiką nemirė žemėj nė vienas žmogus.

Petras vėl tarė Dievui:

— Žmonės visai nustojo mirti, ir iš to niekam jokios naudos nėra; eikim patys mes pas jį.

Atėjo jie pas Anšą, ir Dievas liepė jam nuleisti nuo medžio giltinę. Ansas priėjo prie medžio ir tarė giltinei:

— lipk žemėn, — o ta jį kapt nutvėrė ir tuojuo pasmaugė. Tada Ansas atsidūrė anam pasauly, priėjo prie dangaus vartų ir pasibeldė.

— Kas čia?

— Ansas lošikas.

— Mums tokio nereikia, keliauk sau tolyn.

Paskui jis nuėjo prie skaistyklos durų ir vėl pabeldė.

— Kas čia?

— Ansas lošikas.

— Čia yra verksmo ir nuliūdimo vieta, žaidimai mums nerupi, eik sau tolyn.

Galop Ansas nuėjo į pragarą, pasibeldė, ir tuojuo jam atidarė duris; namie tebuvo senis Liuciferis ir luoši velniukai (sveiki buvo išlėkę žmonių gundyti). Jis tuojuo atsisėdo su jais ir ėmė lošti.

Liuciferis nieko kito negalėjo pastatyti, tik savo luošus velniukus, ir Ansas juos visus laimėjo, nes jis su savo kortomis visados laimėdavo. Pasiėmė jis tuos velniukus ir nukeliavo į Hohenfurto miestą, ten išrovė kartį, apie kurią augo apynys, prilipo ta kartim dangų ir taip pradėjo belsti, jog dangus ėmė braškėti.

Šventas Petras tarė: — Viešpatie, bus blogai, leiskim jį pro duris į vidų, nes ' jis gali visą dangų sugriauti.

— Ir lošikas buvo įleistas į dangų, Ansas tuojuo pradėjo lošti, danguj pakilo toks triukšmas, jog nebebuvo galima tarp savęs susikalbėti. Tada vėl Petras tarė:

— Viešpatie, bus blogai, meskim jį laukan, nes jis čia visą dangų aukštyn kojom apvers.

Ansas buvo paimtas už sprando ir išmestas pro duris, o jo vėlė subyrėjo į mažus kąšnelius, ir tos dalelės suėjo į kitus lošikus, kurie lig-šiol tebegyvena.

TRYS LAIMES VAIKAI

Vienas tėvas pasišaukė tris savo sūnus ir dovanojo vyriausiajam gaidį, antrajam dalgį, o jauniausiajam katę.

— Aš jau pasenau, — tarė jis, — greit mirsiu, todėl noriu jus prieš mirtį aprūpinti. Pinigų neturiu, ir tas, ką aš jums duodu, rodosi menkos vertės, tačiau neprაžūsit, jei mokėsit vartot: raskite kraštą, kur panašūs daiktai dar nežinomi, ir būsite laimingi.

Tėvui mirus iškeliavo vyresnysis sūnus su gaidžiu, bet kur tik jis ėjo, visur gaidžių turėta: miestuose jie buvo matyt iš tolo tupintys ant bokštų ir besisukantys pagal vėją, o kaimuose girdėti aplink giedant, todėl niekas jo gaidžiu nesistebėjo, ir jam iš jo jokios naudos nebuvo.

Pagaliau jis užėjo salą, kur visai nebuvo gaidžių ir žmonės nemokėjo laiko skirti. Tiesa, jie žinojo, kada rytas arba vakaras, bet atbudęs naktį niekas negalėjo pasakyti, kiek yra laiko.

— Žiūrėkit, — tarė jis, — koks puikus paukštis, turi raudoną karūną ant galvos ir pentinus ant kojų kaip koks riteris: naktį gieda jis tris kartus paskirtu laiku, ir kai jau trečią kartą sugieda, greit teka saulė. Bet jei jis gieda giedrią dieną, tai žinokit, kad bus oro atmaina.

Tas žmonėms labai patiko, ir jie nemiegojo visą naktį klausydami, kaip gaidys antrą, ketvirtą ir šeštą valandą garsiai ir aiškiai skelbė laiką. Jie ėmė klausiti, ar jis neparduotų to paukščio ir kiek už jį norėtų.

— Maždaug tiek aukso, kiek gali asilas panešti, — atsakė jis.

— Kas neimtų tokio brangaus paukščio už šiuos pinigus? — sušuko visi kartu ir mielai užmokėjo jam tiek, kiek prašė.

Kai jis pargrįžo su auksu į namus, broliai labai stebėjosi ir antrasis tarė:

— Dabar keliausiu aš ir žiūrėsiu, ar nepavyks ir man savo dalgio taip parduoti.

Bet ilgai jis negalėjo nieko pešti, nes visur žmonės turėjo dalgių, ne blogesnių kaip jo. Pagaliau

jam taip pat pavyko užėti salą, kur žmonės dar nieko nebuvo girdėję apie dalgį. Kai ten pribėsdavo javai, veždavo žmonės į laukus patrankas ir su jomis į juos iš pažemės šaudydavo. Bet tai buvo labai nepatogu, nes vieni šovė per aukštai, kiti kliudė ne per šiaudus, o per varpas, kurios lėkė kažkur tolyn, daug barstėsi grūdų, ir nuo šaudymo kildavo baisus trenksmas. Tada berniukas nuėjo su savo dalgiu į lauką ir ėmė pjauti taip gražiai ir greitai, jog žmonės tik išsižioję stebėjosi. Kai jis paklaustas sutiko parduoti dalgį, jie nė kiek nesiderėdami davė tiek aukso, kiek galėjo panešti vienas arklys.

Tada ir trečias brolis. Jam taip pat nesisekė, kol jis keliavo po sausumą; visur buvo tiek kačių, jog mažus kačiukus reikėjo girdyti. Pagaliau jis nuplaukė į vieną salą, kur, jo laimei, nebuvo kačių, o pelių ten tiek buvo privisę jog jos šokinėjo po stalus ir suolus nepaisydamos žmonių. Žmonės baisiai dejavo, pats karalius savo pily negalėjo jų atsiginti: visose kertėse cypė pelės ir ką sugriebdamos graužė. Katė pradėjo medžioklę ir bematant kelis kambarius nuo pelių išvalė, todėl žmonės šoko prašyt karaliaus pirkti valstybei tą nuostabų žvėrelį. Karalius tuojau sutiko duoti, kiek buvo prašyta — apkrautą auksu asilėną, jis trečiasis brolis sugrįžo namo su didžiausiu turtu.

Katė karaliaus rūmuose ėmė smarkiai peles gaudyti ir jų pripjovė tiek daug, jog sunku buvo suskaityti. Pagaliau ji begaudydama sušilo ir ištroško; tada ji sustojo, pakėlė galvą aukštyn ir sukniakė:

— Miau, miau.

Išgirdę tą keistą balsą, karalius su savo dvariškiais taip išsigando, jog visi urmu išbrazdėjo iš pilies. Karalius sušaukė pogrindy tarybą ir ėmė tartis, ką daryti; galop buvo nuspręsta siųsti pasiuntinį pareikalauti, kad ta geruoju paliktų pilį, o jei nenorėtų, tai paskelbti, kad prieš ją bus pavartota jėga. Tarybos žmonės sakė:

— Geriau tegu mus ir toliau pelės kankina, nes mes jau esam prie to pripratę, negu nuolat drebėti prieš tokį baisų žvėrį.

Buvo nusiųstas vienas bajoras paklausti katės, ar ji nesutiktų geruoju išeiti. Bet katė, dar labiau troškinama, teatsiliepė:

— Miau, miau. Bajorui pasigirdo:

— Neisiu, neisiu, — ir jis pranešė karaliui, kad katė nenori eiti.

— Dabar, — tarė karalius, — ji turi būti varu išvaryta. Buvo atvežtos patrankos, ėmė šaudyti, ir užsidegė namai. Kai liepsna pasiekė kambarį, kuriame buvo katė, ši tuojau išsoko pro langą, bet patrankos tol nesiliovė duoti, kol visą pilį į pelenus pavertė.

DVYLIKA BROLIŲ

Buvo sykį karalius ir karalienė; jie gyveno santaikoj ir turėjo dvylika vaikų, visi berniukai. Kartą sako karalius savo pačiai:

— Jei tryliktas vaikas, kuris mums gims, bus mergaitė, tai visi berniukai turės mirti, kad jos didesnis būtų turtas ir jai vienai tektų visa karalystė.

Jis liepė padaryti dvylika grabų, prikloti drožlių ir į kiekvieną įdėti po pagalvėlį. Padirbtus grabus sustatė tuščiam kambarį, duris užrakino, raktą padavė karalienei ir liepė apie tai niekam nesakyti.

Nuo to laiko motina ištisas dienas sėdėjo susikrimsusi, ir kartą jaunėlis sūnus, kuris nuolat būdavo prie jos ir, kaip Biblijoje, turėjo Benjaminą vardą, paklausė:

— Mamyte, kodėl tamsta vis tokia nuliūdusi?

— Brangusis vaikelis, — atsakė, — aš negaliu tau to sakyti.

Tačiau vaikas tol jos klausinėjo, kol ta nuėjusi atidarė kambarį ir parodė dvylika grabų, jau priklotų drožlių. Paskui ji tarė:

— Brangusis mano Benjaminai, tuos grabus liepė padaryti tėvas tau ir tavo broliams; jei man gims mergaitė, jūs būsite visi nužudyti ir šituose grabuose palaidoti.

Tai pasakiusi, motina apsiopylė ašaromis, bet sūnus ėmė ją raminti:

— Neverk, brangioji mamyte, mes pabėgsime ir išsigelbėsime.

Motina atsakė:

— Eik su savo broliais į mišką, vienas įlipkit į aukščiausią medį ir žiūrėkit į pilies bokštą. Jei man gims sūnus, liepsiu iškelti baltą vėliavą, ir tada galėsite grįžti namo; o jei gims mergaitė, liepsiu iškelti raudoną vėliavą, ir tada turėsite bėgti kaip galima greičiau, ir tegu jums Dievas padeda.

Kiekvieną naktį atsikėlusį melsiuosi už jus, žiemą — kad galėtumėt prie ugnies pasišildyti, vasarą — kad nekeptumėte nuo karščio.

Paskui jis palaimino sūnus ir jie iškeliavo, broliai po kits kito turėjo eiti sargybą: kiekvienas iš eilės lipo į aukščiausią ąžuolą ir žiūrėjo į bokštą. Po vienuolikos dienų atėjo eilė Benjaminui, ir jis besergėdamas pamatė iškeltą raudoną vėliavą, kuri reiškė, kad jie turi mirti. Tai išgirdę, broliai užsirūstino ir sako:

— Argi mes turime žūti dėl mergaitės! Prisiekime atkeršyti — kur tik sutiksime kokią mergaitę, tuojau ją savo rankomis nudėsime.

Paskui jie nuėjo į girios vidurį, rado ten mažą tuščią trobelę ir tarė:

— Apsigyvenkim mes čionai; tu, Benjaminai, būdamas visų jauniausias, lik namie ir šeiminkauk, o mes eisim medžioti.

Jie medžiojo po girią, šaudė kiškius, stirnas ir paukščius ir nešė Benjaminui; tas parneštą žvėrieną kepė, ir visi tuo mito. Toj trobelėj išgyveno jie dešimtį metų ir nepamatė, kaip greit praėjo laikas.

Duktė, kuri gimė karalienei, tuo tarpu augo, buvo labai gera ir graži ir turėjo kaktoj aukso žvaigždę. Kartą, velėdama žlugtą, pamatė ji dvylika vyriškų marškinių ir klausia motinos:

— Kieno tie marškiniai, jie tėvui, rodos, per maži?

— Tai tavo dvylikos brolių, — atsakė su širdies skausmu motina.

— O kur tie mano broliai, kad aš nieko apie juos nesu girdėjusi? — toliau klausė duktė.

Motina atsakė:

— Tik Dievas žino, kur jie yra; kažkur dabar vargšai klaidžioja.

Ji paėmė mergaitę, atrakino kambarį ir parodė dvylika grabų, kuriuose buvo prikloti drožlių ir gulėjo padėti pagalvėliai.

— Šie grabai buvo skirti tavo broliams, bet jie slapčiai išbėgo prieš tavo gimimą, — tarė motina ir jai viską apsakė. Mergaitė tarė: — Neverk, brangioji mamyte, aš eisiu ir suieškosiu savo brolius.

Ji paėmė dvylika marškinių ir iškeliavo tiesiai į tą pačią girią. Ji ėjo visą dieną ir vakare priėjo mažą trobelę, įėjusi į vidų, rado jauną bernioką, kuris išvydęs jos gražumą, jos karališkus rūbus ir aukso žvaigždę kaktoj, labai nustebė ir paklausė:

— Iš kur eini ir kur keliauji?

— Ji atsakė:

— Aš esu karaliaus duktė, ieškau savo brolių, eičiau kiaurai pasaulio, kad tik juos rasčiau, — ir parodė dvylika jų marškinių.

Benjaminas suprato, kad čia jo sesuo, ir tarė:

— Aš esu Benjaminas, tavo jaunėlis brolis.

Sesuo ir brolis puolė vienas antram ant kaklo, iš džiaugsmo ėmė verkti ir bučiuotis. Paskui brolis sako:

— Brangioji sesute, vienas dalykas negerai: mes esam prisiekę nužudyti kiekvieną mergaitę, kuri mums paklius į rankas, nes dėl mergaitės turėjom palikti savo karalystę.

Sesuo atsakė:

— Su mielu noru mirsiu, jei savo mirtim išvaduosi brolis.

— Ne, — tarė jis, — tu neturi mirti, lįsk po ta statinę ir lauk; kai sugrįš vienuolika brolių, aš su jais susikalbėsiu.

Ji palindo ir atsisėdo po statinę. Temstant sugrįžo iš medžioklės broliai, rado išvirtą vakarienę, susėdo už stalo ir ėmė valgyti.

— Kas girdėti? — paklausė broliai.

— Argi nieko nežinote? — tarė Benjaminas.

— Ne, — tie atsakė. Benjaminas sakė toliau:

— Buvote girioj, o žinote mažiau kaip aš, pasilikęs namie.

— Tai pasakok! — sušuko jie. Bet jis tarė:

— Prižadėkite nežudyti pirmosios mergaitės, kurią pamatysite!

— Prižadam, — visi atsakė, — mes jos tikrai pasigailėsime, tik pasakok. — Mūsų sesuo čia, — tarė Benjaminas, pakėlė statinę, ir visi išvydo gražią karalaitę su aukso žvaigžde kaktoj. Visi baisiai nudžiugo, ėmė seserį apkabinę bučiuoti ir tuojau iš visos širdies ją pamilo.

Ji likdavo su Benjaminu namie ir padėdavo jam ruošti. Kiti broliai medžiodavo po mišką, šaudydavo stirnas, laukinius karvelius ir kitus paukščius, kad turėtų ką valgyti, o sesuo su

Benjaminu tą mėsą taisė. Ji eidavo ieškoti malkų ir valgomų žolių, kaitė puodus, ir ligi broliai grįždavo namo, pietūs visados būdavo baigti. Taip pat ji žiūrėjo namų tvarkos, klojo brolių lovas baltomis paklodėmis, o jie būdavo visados patenkinti ir gyveno su ja didelėj meilėj.

Kartą brolis su seseria išvirė puikius pietus, ir visi susirinko, susėdo už stalo, ėmė gerti, valgyti ir džiaugtis. Prie tų namelių buvo darželis, kuriame augo dvylika lelijų. Norėdama padaryti broliams malonumą, sesuo nusprendė tas lelijas nuskinti ir broliams po pietų padovanoti. Bet lig tik tas lelijas nuskynė, tuoj broliai pavirto į varnus, iškilo į orą ir nuskrido per mišką, o trobelė su darželiu išnyko. Nelaiminga mergaitė liko didelėj girioj viena. Apsigrėžusi pamatė seną moteriškę, kuri jai tarė:

— Man 6 vaikelį, ką tu padarei? Kam tu skynei lelijas? Tai buvo tavo broliai, kurie dabar turės varnais skraidyti amžinai. Mergaitė verkdamą paklausė:

— Argi nebėra kelio jiems išgelbėti?

— Ne, — atsakė moteriškė, — nors, tiesą sakant, vienas yra, bet jis toks sunkus, jog tau nieko nepadės; norėdama išgelbėti brolius, tu turėtum septynerius metus būti nebylė, nekalbėti ir nesijuokti, ir jei pasakytum bent vieną žodelį, nors lig septynerių metų tik viena valanda beliktų, viskas žūtų, ir tavo broliai tuo vienu žodeliu būtų užmušti.

Mergaitė tarė sau:

— Aš tvirtai tikiu, kad išgelbėsiu savo brolius.

Rado aukštą medį, įlipo ir ėmė verpti nieko nekalbėdama ir nesijuokdama. Atsitiko, kad tam miške medžiojo kartą karalius, jo šuo pribėgo prie medžio, kuriame sėdėjo mergaitė, ėmė aplink lakstyti ir loti į viršų. Karalius prisitartino prie medžio ir išvydo gražią karalaitę, kurios kaktoj žibėjo aukso žvaigždė; jis buvo taip sužavėtas jos gražumu, jog tuojau paklausė, ar netiktų už jo tekėti. Ji nieko neatsakė, tik linktelėjo truputį galvą. Jis pats įlipo į medį, iškėlė ją iš ten, pasisodino ant savo žirgo ir parnešė namo. Vestuvės buvo iškeltos puikios, visi užė, linksminosi, tik viena jaunoji nieko nekalbėjo ir nesijuokė.

Po kelerių metų laimingo gyvenimo karaliaus motina, pikta moteriškė, ėmė šmeižti jaunąją karalienę, sakydama savo sūnui:

— Tu vedei elgetos dukterį, gal ji kokia žiniuonė ir kažką paslapčiomis veikia. Jei ji nebylė ir nekalba, tai galėtų bent juoktis, o kas nesijuokia, to sąžinė negryna.

Karalius iš pradžių nenorėjo tikėti, bet senė tol jį gundė, tol kaltino marčią visokiais nusižengimais, jog tas pagaliau įtikėjo, ką motina sakė, ir liepė savo pačią nužudyti.

Buvo tada sukrautas kieme didelis laužas, ant kurio turėjo sudegti karalienė. Karalius stovėjo aukštai prie lango ir žiūrėjo į kiemą su ašaromis akyse, nes jis vis dar mylėjo savo pačią. Kai ji buvo prižišta prie stulpo ir raudoni liepsnos liežuviai jau siekė jos drabužius, pasibaigė paskutinė tų septynerių metų valanda. Staiga kažkas ore suūžė, atskrido dvylika varnų ir nusileido žemėn; lig tik pasiekė žemę, tuoj iš jų atvirto dvylika karalaitės brolių, kuriuos ji išvadavo.

Jaunikaičiai išdraskė laužą, užgesino ugnį, paleido seserį ir apkabinę ėmė ją bučiuoti. Dabar ji vėl galėjo kalbėti ir apsakė karaliui, kodėl ji vis tylėjo ir niekad nesijuokė. Išgirdęs, kad ji buvo nekaltā karalius labai nudžiugo, ir nuo to laiko abudu gyveno kartu ir didelėj santaikoj ligi pat mirties.

Piktoji ragana buvo atiduota į teismą, kuris liepė ją įkišti į statinę, pripildytą verdančios dervos ir nuodingų gyvačių, ir ji ten gavo baisų galą.

TRYS ATŽALOS

Kartą miške, pagal kalną, gyveno atsiskyrėlis. Nieko jis daugiau neveikė, tik meldėsi, darė gerus darbus ir kiekvieną vakarą nešė ant kalno du kibirus vandens Dievo garbei. Tuo vandeniui girdė žvėrelius ir laistė augalus, nes aukštai nuolat pučia sausas vėjas, žemė ir oras išdžiūva, o laukiniai paukščiai, bijodami žmonių, skraido pagal debesis ir nesileidžia žemai gerti. Tas atsiskyrėlis buvo šventas žmogus ir matė, kaip kartu su juo lipo į kalną angelas, skaitė jo žingsnius, o po darbo jį valgydino, kaip valgydino aną pranašą Dievo siųsti varnai.

Taip šventai gyvendamas, atsiskyrėlis sulaukė senų metų ir kartą pamatė vedamą į kartuves nusikaltėlį. Atsiskyrėlis tarė sau: „Tas to vertas“.

Vakare, nešdamas ant kalno vandenį, nebematė angelo, kurs jį visados lydėdavo ir valgydindavo. Atsiskyrėlis persigando ir ėmė galvoti, kuo būtų užrūstinęs Dievą, bet negalėjo suprasti. Nebevalgė ir nebegėrė, gulėjo parkritęs žemėj ir meldėsi dieną naktį. Kai kartą miške

taip graudžiai verkė, išgirdo gražiai giedant paukštelį; tada jam dar labiau suspaudė širdį, ir jis — Kaip tau gera linksnam giedot! Tavęs neslegia Dievo rūstybė! O, kad man pasakyti galėtum, kuo aš Jam nusidėjau, tada atgailėčiau, ir mano širdis vėl džiaugtųsi!

Paukštelis atsiliepė:

— Tu nusidėjai pasmerkęs nelaimingą žmogų, vedamą į kartuves, užtat užsirūstino ant tavęs Viešpats, kuris vienas gali teisti. Bet jei gailėsies už nuodėmę, bus tau atleista.

Tada prisiartino prie jo angelas su sausa šaka rankoj ir tarė:

— Tol nešiok šitą sausą šaką, kol išleis tris atžalas, o naktį laikyk pasidėjęs ją po galva. Valgyk elgetos duoną ir negyvenk tuose pačiuose namuose ilgiau kaip vieną naktį. Štai tau bausmė, kurią Dievas siunčia.

Atsiskyrėlis paėmė šaką ir sugrįžo į pasaulį, kurį seniai buvo pametęs. Jis: nieko daugiau nevalgė ir negėrė, tik tai, ką žmonės pasigailėję duodavo; bet dažnai negirdėdavo jo maldavimų ir nedarydavo durų, ir jis išstis dienas neturėdavo burnoj trupinėlio duonos.

Kartą ėjo nuo ryto lig vakaro iš kiemo į kiemą, bet niekas nieko nedavė ir nepriėmė nakvoti, tada jis nukeliavo į mišką, rado ten trobą, kurioje sėdėjo sena moteriškė. Jis tarė jai:

— Pasigailėk manęs, leisk šią naktį čia pergulėti. Ji atsakė:

— Ne, negaliu, kad ir norėčiau. Turiu tris sūnus galvažudžius, jei jie sugrįžę tave rastų, nužudytų mus abudu.

Atsiskyrėlis tarė:

— Tik priimk mane, nei tamstai, nei man jie nieko nedarys.

Moteriškė pasigailėjo ir sutiko. Keleivis atsigulė po laiptais, o šaką pakišo po galva. Senės paklaustas, kodėl taip guli, jis papasakojo, kad šaką už bausmę visur nešiojęs, naktį ant jos gulįs. Jis užrūstinęs Dievą, sakydamas, kad vedamas į kartuves kažkoks nusikaltėlis buvęs to vertas.

Tada moteriškė ėmė verkti sakydama:

— Jei Dievas už vieną žodį taip baudžia, tai kaip bus mano sūnums, kai jie stos prieš Jo teismą?

Tare: Vidunaktį su triukšmu ir riksmu parėjo namo galvažudžiai. Sukūrė ugnį ir pamatė po laiptais gulintį žmogų, įniršo ir sušuko motinai:

— Koks čia žmogus? Ar mes nesame uždraudę ką nors priimti?

Motina atsiliepė:

— Nelieskit jo, čia nelaimingas nusidėjėlis, jis daro atgailą.

Galvažudžiai norėjo žinoti, ką jis padarė, ir paklausė:

— Seni, pasakyk, kuo nusidėjai? Keleivis pasikėlė ir tarė:

— Vienu žodžiu užrūstinau Dievą, už tai dabar darau atgailą.

Jo žodžiai sujaudino galvažudžių širdis, ir jie ėmė gailėtis savo piktų darbų.

Atvertęs tris nusidėjėlius, atsiskyrėlis paskui vėl atsigulė po laiptais. Rytą rado jį nebegyvą, o iš sausos šakos, ant kurios gulėjo, buvo išdygusios trys atžalos. Taip jis vėl įgijo Dievo malonę.